

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

ก

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย การแนะนำตำรา และบทวิจารณ์บทความในสาขา การศึกษาและจิตวิทยา สาขานิติศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และการ ปกครอง สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไป สาขาศิลปศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ พยาบาลศาสตร์และอื่น ๆ

2. เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิทยาการและเทคนิคใหม่ ๆ อันนำไปสู่การพัฒนา ทักษะและศักยภาพในการสร้างผลงานทางวิชาการ การค้นคว้า การวิจัยและบริการทางวิชาการระหว่าง บุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายใน และต่างประเทศ

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการนำเสนอบทความทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการ สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและมหาวิทยาลัยหรือ หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

บรรณาธิการบริหาร :

ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ชั้นธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัชฎวณ	คำวชิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดีบุญมี ณ ชุมแพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๗

กองบรรณาธิการวารสาร :

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพงษ์	โสธนะเสถียร	สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ยุวัฒน์	วุฒิเมธี	สาขาวิชาพัฒนาสังคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Associate Professor Samuel M.	Schreyer, Ph.D.	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ Fort Hays State University
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภาชิต	สาขาวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ราเชนทร์	ชินทยารังสรรค์	สาขาวิชาพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบัน พัฒนาบริหารศาสตร์ (นิด้า)
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงคะวัต	สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล	ขันธไชย	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร. รัญจวน	คำวชิรพิทักษ์	สาขาวิชาวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์	รัศมีเทศ	สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ สถาพร	ดีบุญมี ณ ชุมแพ	สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. เสนีย์	สุวรรณดี	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Lecturer Dr. William R.	James	สาขามนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์

ประจำกองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ขันธไชย	หัวหน้าบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย	โสสุวรรณจินดา	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชมณฑ์	เจมส์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. สุชีพ	พิริยสมิทธิ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. พนิดา	ชินสุพลา	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
อาจารย์ ดร. วรณนภา	วามานนท์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นางสาวทิพนาถ	ชาวีร์รักษ์	ประจำกองบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

ค

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และจิตวิทยา

ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา	สุวรรณทัต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ	เกิดพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ศรียา	นิยมธรรม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์	เอี่ยมสุภชาติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐจวน	คำวชิรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล	หวังพานิชย์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา		มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร	แหยมแสง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	วิจิตรวรรณ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง		มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา	จารุเพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล	วรเจริญศรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.นำชัย	ศุภฤกษ์ชัยสกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สกลธี	ภู่งามดี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ รักสานต์	วิวัฒน์สินอุดม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ บรรจง	โกศลวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์	ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวีติ	เลิศจันทร์ราษฎร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ	เดชะชีพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
ศาสตราจารย์ ธนสรณ์	แขวงโสภากา	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์	ปานมณี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปดิษฐ์	รัศมีเทศ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ บัญญัติ	จulinaพันธุ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ทองฟู	ศิริวงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อังอร	ต้นพันธ์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัฒนาจิตตา	ไวทยวงศ์สกุล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร. สุทธิกร	กิ่งแก้ว	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร. เกศสิริ	ปิ่นธนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ	กระแสนินธุ์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๙

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล	ชันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์	อานันท์นงศ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ กาญจนา	ธรรมมาวาท	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ จรินทร์	เจริญศรีวัฒนกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราทัศน์	รัตนมณีฉัตร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.เสนีย์	สุวรรณดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์และการปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.ติน	ปรัชญพฤทธิ	มหาวิทยาลัยสยาม
ศาสตราจารย์ ดร. ทินพันธุ์	นาคะตะ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ศาสตราจารย์ ดร.ยุวัฒน์	วุฒิเมธี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ	อิงคะวัต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	เลาหิเชียร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ	ปรียากร	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี	แสงมหาชัย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมาก	ศิริเนาวกุล	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์
รองศาสตราจารย์ ดำรงค์	ทวีแสงสกุลไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถกร	กลิ่นความดี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย	หิรัญวโรดม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อาจารย์ ดร.กฤษชัย	วิสิทธิ์พานิช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ สถาพร ตีบุญมี	ณ ชุมแพ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์	กาญจนรัชชิตี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาดิศร์	อิตริส รัชชมนี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์ ดร.สุดา	เกียรติกำจรวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กอบชัย	เดชหาญ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง
อาจารย์ ดร.จารุวรรณ	เกษมทรัพย์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ทั่วไป

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไธสง	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล	หนิมพานิช	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา	ฤกษ์สำราญ	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉนวน	เอื้อการณ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.รัชยา	ภัคดีจิตต์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์
อาจารย์ ดร.พนิดา	ชื่นชม	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

จ

สาขาวิชาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง	บุรุษพัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ อรทัย	ศรีสันติสุข	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธาสินี	ปิยสุนทร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สาขาวิชานิติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ	ศรีธรรมรักษ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วิษณุ	เครื่องงาม	ทำเนียบรัฐบาล
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยศศักดิ์	โกไศยกานนท์	มหาวิทยาลัยศรีประทุม

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร	นทีธนสมบัติ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรปวีณ์	ชื่นใจเรือง	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.เจษฎา	อังกาบสี	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.งามนิตย์	รัตนานุกูล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อาจารย์ ดร.จินดามาศ	โกศลชื่นวิจิตร	สมาคมเวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์ (ไทย)
อาจารย์ ดร.กุลธิดา	พานิชกุล	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๘

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเกษมบัณฑิต (KASEM BUNDIT JOURNAL) กำหนดออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน กำหนดเผยแพร่ กรกฎาคม

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม กำหนดเผยแพร่ มกราคม

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ฉบับละ 500 เล่ม

การเผยแพร่ฉบับ on-line

<http://www.google.co.th> และ (keywords), Kasem Bundit Journal

การส่งต้นฉบับ

On-line: www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu

E-mail: journal@kbu.ac.th

ประสานงานการผลิต :

สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศูนย์ออกแบบและสื่อสิ่งพิมพ์

คำชี้แจง

ทัศนคติ ความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารเกษมบัณฑิตฉบับนี้เป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตและบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องด้วย

จัดพิมพ์โดย :

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250 โทร. 02-320-2777 โทรสาร. 02-321-4444 ISSN 1513-5667

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๗

บทบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต ฉบับปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560) นำเสนอบทความวิจัย 13 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ 1 บทความ เนื้อหาสาระเป็นพหุวิทยาการทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ

นับตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไป วารสารเกษมบัณฑิตซึ่งได้รับการจัดเข้ากลุ่มวารสารกลุ่มที่ 1 ของ TCI แล้ว ได้รับการจัดเข้ากลุ่มวารสารนานาชาติในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Asean Citation Index, ACI) อีกด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพล ชันธไชย
บรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๗

บทความวิจัย

รางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
Honorary Recognition as an Exemplary KBU Beacon in Learning and Instruction,
Kasem Bundit University

อติศ สุวรรณดี รัญจวน คำศิริพิทักษ์ และสุติมา หาบยูโซะ..... 1-13

การศึกษาตัวแปรส่งผ่านระหว่างสภาพแวดล้อมของการให้บริการกับความภักดีในการเป็นผู้บริจาค
โลหิต

A Study of the Mediating Variables between Service Delivery Environments and
Blood Donation Loyalty

ณิชา ไพรัตน์ ระพีพรรณ พิริยะกุล และนภาพร ชันธนา..... 14-30

กำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

Moral, Motivation and Job Satisfaction of Personnel in Local Government
Organizations, Amphoe Piuak Daeng, Rayong Province

อาจารย์ ประจวบเหมาะ ไกลรุ่ง กระแสร์สินธุ์ และรุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์..... 31-36

การแบ่งกลุ่มผู้บริโภค กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน

Segmenting Consumers and Eating Out Behaviour

ดวงทอง ลากเจริญทรัพย์ วรินทร์ กังวานทิพย์ และศุภสิทธิ์ จารุพัฒน์หิรัญ 37-50

การประเมินประสิทธิภาพการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติจากปัจจัยขนาดเส้นทาง
อพยพและพฤติกรรมการอพยพด้วยโปรแกรม Pathfinder

The Efficiency of Fire Evacuation on Wellhead Platform in Varied Widths of
Evacuation Routes, and Evacuation Behaviour Using Pathfinder Programme

ทวีศักดิ์ วิรุณพันธ์ และสุภัทร พัฒน์วิชัยโชติ..... 51-63

การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวาน
ชนิดที่ 2

The Development of Nursing Practical Guidelines for Foot Care for Type II Diabetes
Mellitus of Monks with Foot Complication

พวงเพชร ใจชื่น ทวีศักดิ์ กสิผล และชฎาภา ประเสริฐทรง 64-76

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

ณ

ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศไทย
Variables Affecting Faculty Members' Research Performance at Research Universities
in Thailand

สิริภาพรรณ ถีภัยเจริญ จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์..... 77-93

พัฒนาการเด็กในมุมมองทางประชากรศาสตร์

Child Development in Demographic Perspectives

ศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา..... 94-110

การบริหารการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

Flood Prevention and Mitigation Management in Bangkok Metropolis

อุทัย เลาหวิเชียร และสุวรรณี แสงมหาชัย..... 111-127

ความท้าทายและโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553

The Challenges and Opportunities of Juvenile and Family Court Procedure Act B.E.
2553

ปิยะนุช เงินคล้าย พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ พศวัจน์ กนกนาก และพนิดา ชินสุวพลา..... 128-138

พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

Online Media Sexting Behaviour among Thai Adolescents in Bangkok Metropolis

จิรนนท์ ดีเลิศ และจักรีรัตน์ แสงวารี..... 139-154

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทหมวดธุรกิจ
ยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
The Association between Firm's Financial Performance and Data Disclosure Level of
the Companies in the Automotive and Electronic Component Sectors Listed on the
Stock Exchange of Thailand

ขวัญหทัย มิตรภานนท์..... 155-170

วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Factor Analysis of Learning Styles among Nursing Students in Private Higher Education
Institutions

กาญจนา ศรีสวัสดิ์ และธนิษฐ์ รัตนโอฬาร 171-179

วารสารเกษมบัณฑิต

วารสารราย 6 เดือน ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Kasem Bundit Journal Volume 18 No. 2 July - December 2017

๕

บทวิจารณ์หนังสือ

Kotler, Philip and Keller Kelvin Lane. (2016). Marketing Management.(15th global edition) Edinburgh: Pearson Education. (679 pp).

พนิดา ชินสุวพลา180-183

รางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

อติศ สุวรรณดี¹
รัญจวน คำศิริพิทักษ์²
สุติมา หาบุญโฮชะ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน จำแนกกลุ่มรายวิชา หัวเรื่องสาริตการสอน กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาริตการสอน ของผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน นำเสนอผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาริต การสอน และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา การคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน การรวบรวมข้อมูลใช้การจแนงนับจากทุกหน่วยของประชากร ผลการศึกษา พบว่า แผนงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดทำแผนติดตามผลการพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติมี 1 ท่าน เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบิน (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน ผู้ได้รับโลรางวัลชมเชยดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน เป็น อาจารย์จากคณะจากวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ ผลการศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ควรเพิ่มและจำแนกประเภทรางวัลเชิดชูเกียรติให้มีความหลากหลาย

คำสำคัญ: รางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษม การเรียนการสอน

¹รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: atit.suw@kbu.ac.th

²รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาวัดกรรมกรเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: dcilli@kbu.ac.th

³อาจารย์ประจำศูนย์พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: dcilli@kbu.ac.th

Honorary Recognition as an Exemplary KBU Beacon in Learning and Instruction, Kasem Bundit University

Atit Suwandee¹

Ranchuan Kamwachirapitak²

Sutima Habyusoh³

Abstract

The purposes of this research were to analyze working plan of honorary recognition as an exemplary KBU beacon in learning and instruction, to classify subject titles, demonstration topics and learning strategies undertaken by honorary recognition instructors, to present the honorary recognition instructors accompanied by learning strategies and learning outcomes and to study the comment and suggestions on Honorary Recognition Working Plan. content Analysis and focus group discussion were used in conducting this research. The research employed a complete enumeration data collection approach. It was revealed that the Honorary Recognition as an Exemplary KBU Beacon in Learning and Instruction Working Plan aimed to follow up the student - centered innovative application of KBU learning and instruction undertaken to enhance students equipped with self – confidence and creative minds to wisely analyze and seek solutions to problematic situations. The receivers of the First Order of Honorary Recognition Award was the instructor from Aviation Personnel Development Institute (APDI) whereas the receivers of the Second Order of the Honorary Recognition Awards were the instructors from the Faculties of Engineering, of Architecture, and of Business Administration. It was suggested that there should be more awards for honorary recognitions.

Keywords: Honorary Recognition as an Exemplary KBU Beacon, learning and instruction

¹ Vice President for Human Resource, Kasem Bundit University

1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

e-mail: atit.suw@kbu.ac.th

² Associate Professor, Director, Development Center for Innovation Learning and Instruction, Kasem Bundit University

1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

e-mail: dcilli@kbu.ac.th

³ Lecturer, Kasem Bundit University

1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

e-mail: dcilli@kbu.ac.th

บทนำ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต จัดให้มีแผนดำเนินการคัดเลือกอาจารย์ให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ที่มีผลงานโดดเด่นด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นเป็นครั้งแรก โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า

1. เพื่อค้นหาอาจารย์ที่มีความสามารถหรือมีสมรรถนะในการสอน เป็นต้นแบบในการถ่ายทอดและพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนในรูปของการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติอาจารย์ที่มีความสามารถ มีสมรรถนะในการสอนให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3. เพื่อเป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยในการเข้ารับการคัดเลือกอาจารย์ดีเด่นด้านการจัดการเรียนการสอนของสมาคมอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย และนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง

4. เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้คณาจารย์เกิดการพัฒนาการจัด การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

สืบเนื่องจากการประกาศเกียรติคุณอาจารย์ที่มีผลงานโดดเด่นการจัดการเรียนการสอนด้วยการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดังกล่าว ศูนย์พัฒนานวัตกรรมการเรียน การสอนเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง กรณีศึกษารางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการ

เรียนการสอน เพื่อเป็นการศึกษาวิเคราะห์แผนการดำเนินการคัดเลือกอาจารย์ให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติฯ และศึกษาวิเคราะห์ติดตามผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา การจัดรางวัลเชิดชูเกียรติครั้งต่อไปในอนาคตรวมทั้งจัดทำแผนดำเนินการคัดเลือกบุคลากรให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในด้านต่างๆที่กว้างขวางขึ้น เช่น ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ด้านการให้บริการภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตหันมาสนใจและให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากตัวแบบผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

2. จำแนกกลุ่มรายวิชา หัวเรื่องสาธิต การสอน กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาธิต การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

3. นำเสนอผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาธิตการสอน และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

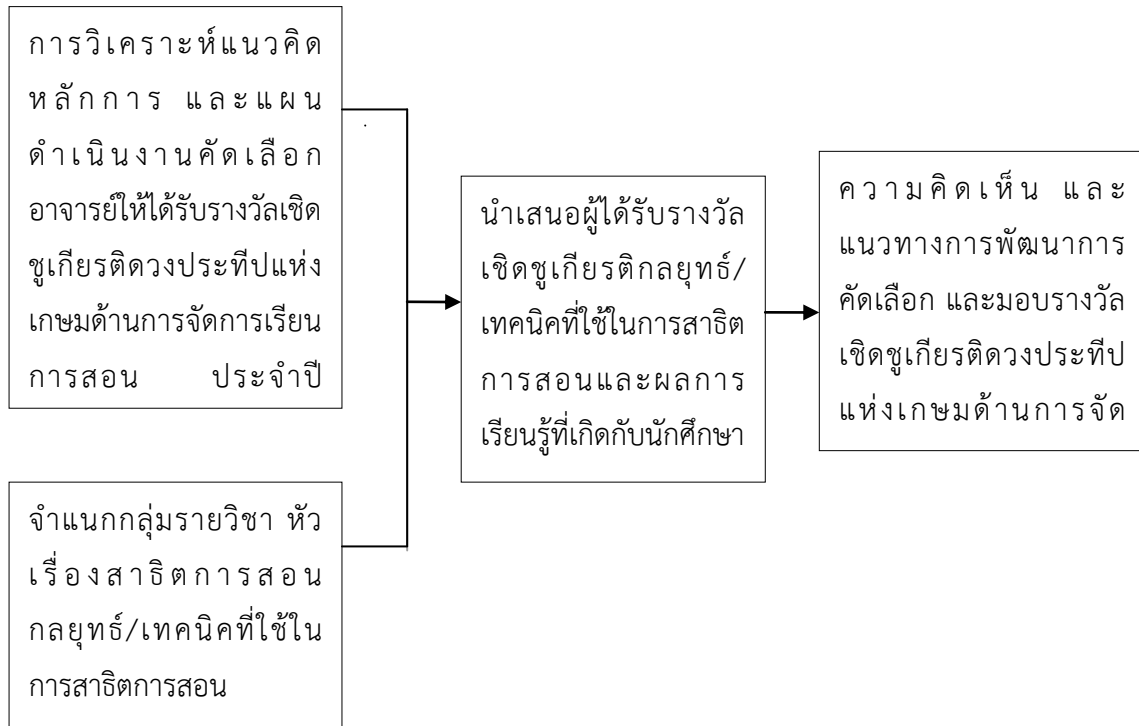
1. ได้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรมกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและแผ่ขยายการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติผู้ที่มีสมรรถนะด้านอื่นๆให้กว้างขวางขึ้น

2. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตมีข้อมูลอาจารย์ที่มีสมรรถนะในการสอนสามารถเป็น

ต้นแบบให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคณาจารย์และนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3. ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

กระบวนการในการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กระบวนการในการดำเนินการวิจัยกรณีศึกษารางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กรณีศึกษารางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต” เป็นการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) การคัดเลือกอาจารย์ให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 จำแนกกลุ่มรายวิชา หัวข้อเรื่องสาธิตการสอน และกลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาธิตการสอน

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ จำแนกตามกลยุทธ์/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการสาธิตการสอน และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารและอาจารย์ที่ได้รับการสรรหาให้เป็นตัวแทนคณะวิชา/สาขาวิชา/สถาบัน ให้ได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน จากคณะวิชา สาขาวิชา และสถาบันต่างๆ ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน สำนักวิชาศึกษาทั่วไป โครงการหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติ (Business International Program)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

2. แบบประเมินประกอบการสรรหาอาจารย์ให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติสำหรับคณะวิชา/สำนักวิชา/สถาบัน

3. แบบประเมินการสาธิตการสอน

4. ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแผนการดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2556 แล้วรายงานข้อมูลในแบบสรุปประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. จำแนกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอนจากการสนทนาอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

การนำเสนอผลงานวิจัย

การนำเสนอผลงานวิจัย เสนอรายงานผลการวิจัยเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การรายงานผลการศึกษาวเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 รายงานผลการจำแนกกลุ่มรายวิชา หัวเรื่องสัทธิการสอน กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสัทธิการสอน

ตอนที่ 3 นำเสนอผู้ได้รางวัลเชิดชูเกียรติกลยุทธ์/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการสัทธิการสอน และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

ตอนที่ 4 รายงานผลการศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอน

1.1 แผนงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งเกษมด้านการจัดการเรียน การสอน เป็นการจัดทำแผนติดตามผลการพัฒนาการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยที่ระบุเป้าประสงค์ด้านการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเอง คิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์สังเคราะห์และแก้ปัญหา เป็น

1.2 คณะกรรมการรางวัลเชิดชูเกียรติ จำแนกเป็นคณะกรรมการนโยบายและ คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดีทุกฝ่าย คณบดี/ ผู้อำนวยการสำนัก/ผู้อำนวยการสถาบัน

ผู้อำนวยการสำนักวิจัย ผู้อำนวยการสำนัก บุคลากร และผู้อำนวยการศูนย์พัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอน โดยแบ่งแยกกลุ่มของ คณาจารย์ที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จาก คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จาก คณะบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศ ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สถาบันพัฒนาบุคลากร การบิน สำนักวิชาศึกษาทั่วไป และโครงการ หลักสูตรบริหารธุรกิจ หลักสูตรนานาชาติ (Business International Program)

1.3 แผนดำเนินงานเริ่มจากคณะกรรมการ ดำเนินงานร่างเกณฑ์การประเมินและแบบเสนอ ผู้สมควรได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลไปยัง คณะวิชา/สำนักวิชา/สถาบัน หลังจากได้รับ รายชื่อและแบบเสนอข้อมูลผู้สมควรได้รับรางวัล แล้วคณะกรรมการดำเนินงานจัดประชุม พิจารณาตัดสินคัดเลือกอาจารย์ที่มีผลการจัด การเรียนการสอนดีเด่นจากหลักฐานเอกสาร และการสัทธิการสอนของอาจารย์ที่ได้รับการ เสนอชื่อเข้ารับ การคัดเลือกให้ได้รับรางวัล

2. หัวเรื่องสาริธการสอน กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสาริธการสอน

2.1 กลุ่มสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รายวิ ชา	หัวข้อเรื่อง	กลยุทธ์ / เทคนิคที่ใช้ในการสาริธการสอน
วอ.102	งานเชื่อมเดินแนวต่อเนื่องโดยกระบวนกรไฟฟ้า	การฝึกปฏิบัติงาน
วก.201	การสอนโครงสร้างแบบทรีสต์	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
วพ.392	การประเมินผลพฤติกรรมเครื่องจักรกลไฟฟ้า และการควบคุมความเร็ว	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
วพ.225/วพ.215	วงจร RL และ RC ที่ไม่มีแหล่งจ่าย	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
สธ.319	กระบวนกรวางผังบริเวณ	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
อน.107	เทคนิคสีน้ำ “การเขียนภาพสีบรรยากาศ”	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนศิลปะวาดภาพคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม)
คต.122	แนวคิดหลักของการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุและการวิเคราะห์การเขียนโปรแกรม	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.2 กลุ่มสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายวิชา	หัวข้อเรื่อง	กลยุทธ์ / เทคนิคที่ใช้ในการจัดการสอน
บข.414	การวิเคราะห์สภาพคล่อง	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
คพ.313	การวิเคราะห์และออกแบบสารสนเทศ	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน
ขส.370	อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้า	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน
ขส.211	แนวคิดบางประการเกี่ยวกับการจัดการการขนส่ง	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
นบ.302	บริษัทจำกัด	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
ฆณ.301	การแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่อาศัยการเจรจาต่อรอง	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ
ภต.300	สัญญาวิทยา	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
อฉ.301	ภาษาอังกฤษสำหรับสื่อสารในธุรกิจการบิน	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมลงมือปฏิบัติ

3. นำเสนอผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ

3.1 ผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติมี 1 ท่าน เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบิน (หลักสูตรนานาชาติ) สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน

รายชื่อผู้ได้รับรางวัล	คณะวิชา
อาจารย์จรัสจิตรา อิคคินส์	สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน

3.2 ผู้ได้รับโล่รางวัลชมเชยดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอน มี 4 ท่าน เป็นอาจารย์จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ

รายชื่อผู้ได้รับรางวัล	คณะวิชา
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิญญู แสงสินกสิกิจ	วิศวกรรมศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชิต เจริญ	วิศวกรรมศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาดิศร์ อิดริส รักษมณี	สถาปัตยกรรมศาสตร์
4. อาจารย์ทวีวรรณ คงฉวีชัชวาล	บริหารธุรกิจ

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอน

4.1 คณะกรรมการตัดสินรางวัลเชิดชูเกียรติ เสนอให้มีการปรับปรุงบรรยากาศของการสาธิตการสอนด้วยการจัดห้องสาธิตการสอนให้เป็นห้องเรียนเสมือนจริง โดยให้มีกลุ่มนักศึกษาจำนวนหนึ่งเข้ามานั่งเรียนในสภาพปกติ ให้แยกที่นั่งของคณะกรรมการตัดสิน และมีการควบคุมการสาธิตการสอนให้สอนตามหัวข้อและเวลาที่กำหนด

4.2 เนื่องจากคณะกรรมการตัดสินรางวัลเชิดชูเกียรติ เน้นย้ำเป้าหมายของการจัดรางวัลเชิดชูเกียรติว่ามหาวิทยาลัยต้องการได้ผู้สอนที่มีความโดดเด่นในการใช้วิธีการสอนแต่ละวิธี ที่สามารถเป็นต้นแบบในการใช้กลยุทธ์การสอนที่ตนเชี่ยวชาญ ดังนั้นผู้เข้าประกวดรับรางวัลเชิดชูเกียรติต้องระบุให้แน่ชัดว่าตนจะเลือกใช้วิธีการสอนใดที่ตนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนนั้นๆเป็นอย่างดี ด้วยการระบุและให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนนั้นๆมาด้วย ตั้งแต่ความหมายของวิธีการสอน หลักการสอน การดำเนินการสอน และการประเมินผล

เพื่อคณะกรรมการสามารถใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบและประเมินวิธีการสอนตามที่ระบุ

4.3 ควรเพิ่มและจำแนกประเภทรางวัลเชิดชูเกียรติ เป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) การสาธิตการสอน (Classroom – Based Demonstration)
- 2) การตอบข้อซักถามจากหลักฐานการจัดการเรียนการสอน (Evidence – Based Demonstration)
- 3) การประกวดสื่อการสอน (Instructional Media Demonstration)
- 4) การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน (Morality and Ethics Integration)

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการวิเคราะห์แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรม ด้านการจัดการเรียนการสอน

แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียน การสอน เกิดขึ้นเนื่องจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้เกี่ยวข้องตระหนักว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในระดับสูง ซึ่งมีความแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและในระดับมัธยมศึกษา อีกทั้งในปัจจุบัน หลักสูตร การเรียน การสอน ระดับอุดมศึกษามีความหลากหลายและมีเป้าประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับศาสตร์และลักษณะวิชาโดยเฉพาะ กลุ่มผู้เรียนก็มีเป้าประสงค์และมีความแตกต่างกันในขณะที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งถ่ายทอดความรู้ด้วยการบรรยายที่เคยกระทำกันมาก่อนหน้านั้น ย่อมไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนในโลกปัจจุบัน แผนดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติฯ จึงเป็นแนวทางที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในโลกปัจจุบันตามหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student – Centered Instruction) ที่มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตมุ่งรณรงค์และพัฒนาให้คณาจารย์มีสมรรถนะดังกล่าว

2. อภิปรายผลการนำส่งผลงาน หัวเรื่องสาธิตการสอน กลยุทธ์/เทคนิคการสอนที่ใช้ในการสาธิตการสอน

เนื่องจากเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของแต่ละรายวิชา มีจุดมุ่งเน้นที่ต่างกัน คณะกรรมการดำเนินแผนงานรางวัลเชิดชูเกียรติฯ จึงจำแนกผลงาน หัวเรื่องการสอน กลยุทธ์/เทคนิคการสอน ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่กลุ่มสายวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่ประกอบด้วย คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เนื้อหาที่มีสาระสอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน คือ Work – Based Learning, Problem – Based Learning, Research – Based Learning, รวมทั้งการบูรณาการกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนดังกล่าว (Integrated Approaches)

สำหรับกลุ่มสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ประกอบด้วยคณะบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ และสถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน ใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับศาสตร์ เนื้อหาสาระ กลุ่มสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือ Problem – Based Learning, Project – Based Learning, Case – Based Learning และ Activity – Based Learning

3. อภิปรายผลผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ กลยุทธ์/เทคนิคที่ใช้ในการสอน และผลการเรียนรู้ที่เกิดกับนักศึกษา

ผู้ที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีป แห่งเกษมด้านการจัดการเรียนการสอนสามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนจากการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับค่านิยมและสังคมร่วมสมัยของผู้เรียน ด้วยการจัดตั้งกลุ่มใน Facebook ทำให้เพิ่มช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถติดต่อได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายทั้งของผู้สอนและผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ภายในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้บทเรียนไม่น่าเบื่อ มีชีวิตชีวาและผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานและได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้สามารถนำมา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชา เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและพร้อมกันนั้นผู้เรียนยังเกิดความสนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆในการเรียนการสอนอีกด้วย โดยเฉพาะผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในรายวิชาต่างๆให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคต

สำหรับผู้ที่ได้รับโล่รางวัลชมเชยดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอน สามารถส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันของนักศึกษา ด้วยการกระตุ้นให้นักศึกษาตอบคำถาม การนำเสนอปากเปล่า การอภิปรายควบคู่กับฝึกปฏิบัติลงพื้นที่จริง และฝึกการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้นักศึกษาเกิดความคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ปัญหาสร้างความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. อภิปรายผลความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการคัดเลือกและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอน

สำหรับความคิดเห็นของคณะกรรมการตัดสินว่าการเลือก/ระบุกลยุทธ์วิธีการสอนที่ใช้ในการสาธิตการสอนอย่างกว้างๆนั้นไม่สามารถตอบโจทย์ของการคัดเลือกตัดสินผู้สมควรได้รับรางวัล เช่น ระบุว่าใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเป็นการระบุวิธีการสอนที่ไม่ชัดเจนทำให้มีความลำบากสำหรับผู้สอน เพราะไม่รู้ว่ากำลังใช้วิธีการสอนใด และคณะกรรมการตัดสินก็ไม่สามารถ

ตรวจสอบได้ว่าผู้สาธิตการสอนกำลังสอนด้วยวิธีการสอนใดนั้น คณะกรรมการดำเนินงานรางวัลเชิดชูเกียรติอาจกำหนดขอบเขตและนิยามความหมายของวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ชัดเจน

จากการที่คณะกรรมการนโยบายรางวัลเชิดชูเกียรติดวงประทีปแห่งกรมด้านการจัดการเรียนการสอนได้สนทนารอบโต๊ะกลม สรุปผลว่าในการจัดมอบรางวัลเชิดชูเกียรติฯในอนาคตควรมีการเพิ่มและจำแนกรางวัลเชิดชูเกียรติกับการเรียนการสอนนั้น สามารถกระทำดังนี้

1. เพิ่มและจำแนกประเภทรางวัลเชิดชูเกียรติ เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.1 การสาธิตการสอน (Classroom – Based Demonstration)

1.2 การตอบข้อซักถามจากหลักฐานการจัดการเรียนการสอน (Evidence – Based Demonstration)

1.3 การประกวดสื่อการสอน (Instructional Media Demonstration)

1.4 การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน (Morality and Ethics Integration)

2. การประยุกต์ใช้ความรู้/สิ่งที่เรียนรู้วิธีการสอนที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ อาจมีการประยุกต์ใช้ความรู้/สิ่งที่เรียนรู้จากผลงานที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ ใน 3 ลักษณะ คือ

2.1 การสร้างบรรยากาศชุมชนจัดการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ให้เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจากประสบการณ์การใช้วิธีการสอนที่ทำให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ

2.2 จัดให้มีการสาธิตการสอนในชั้นเรียนโดยผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติและผู้ได้รับโล่รางวัลชมเชย (Classroom – Based Demonstration)

2.3 จัดเวทีวิทัศน์ประยุกต์ข้อความรู้/สิ่งที่เรียนรู้วิธีการสอนของผู้ที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ (Follow Up Forum) และโล่รางวัลชมเชย

3. จัดฝึกอบรม เทคนิค / วิธีการสอนที่จะนำไปใช้ในการสาธิตการสอน เพื่อให้ผู้เสนอชื่อเข้ารับรางวัลมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนที่ตนสาธิตอย่างถ่องแท้ทั้งทางด้านความหมายของวิธีการสอน หลักการสอน การดำเนินการสอน การประเมินผล ในรูปของการจัดทำเป็นเอกสารสรุป/คู่มือการสอน

4. ในการจัดมอบรางวัลเชิดชูเกียรติครั้งต่อไป เพื่อให้ผู้สาธิตการสอนมีความรู้ความเข้าใจความหมาย หลักการ ขั้นตอนการสอนและการประเมินผล วิธีการสอนอย่างถูกต้อง มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการฝึกอบรมเทคนิคการสอน 4 สำหรับอาจารย์สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอาจารย์สายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะ คือ รูปแบบการสอน Problem – Based Learning/ Case – Based Learning, Research – Based Learning, Project – Based Learning และ Integrated Approaches ที่ประกอบด้วยการบูรณาการรูปแบบการสอน Problem – Based Learning/Case – Based Learning, Research – Based Learning, และ Project – Based Learning

ข้อเสนอแนะ

1. มหาวิทยาลัยควรเตรียมการให้มีการพัฒนาสมรรถนะผู้สอนโดยการให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) ด้านการจัดการเรียนการสอน จากประสบการณ์การใช้วิธีการสอนที่ทำให้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการกระตุ้นเพื่อให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือและช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน ระหว่างอาจารย์ผู้มีความรู้ประสบการณ์มากกว่ากับอาจารย์ผู้มีความรู้ประสบการณ์น้อยกว่า โดยเฉพาะอาจารย์ที่รับเข้ามาเป็นอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัย

2. จัดให้มีการสาธิตการสอนในชั้นเรียน (Classroom–Based Demonstration) โดยผู้ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติและผู้ได้รับโล่รางวัลชมเชย

3. จัดเวทีวิทัศน์การประยุกต์ข้อความรู้/สิ่งที่เรียนรู้ วิธีการสอนของผู้ที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติและผู้ได้รับโล่รางวัลชมเชย (Follow Up Forum)

4. เพิ่มประเภทของรางวัลเชิดชูเกียรติ เช่น

4.1 รางวัลเชิดชูเกียรติประเภทการสาธิตการสอน (Classroom – Based Demonstration)

4.2 รางวัลเชิดชูเกียรติประเภทการตอบข้อซักถามจากหลักฐานการจัดการเรียนการสอน (Evidence – Based Demonstration)

4.3 รางวัลเชิดชูเกียรติประเภทการประกวดสื่อการสอน (Instructional Media Demonstration)

- 4.4 รางวัลเชิดชูเกียรติประเภทการ
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน
(Morality and Ethics Integration) (Verification of Achievement of Learning
Outcomes)
- 4.5 รางวัลเชิดชูเกียรติประเภทการ
ทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้

References

- Bandura, Albert (1977). **Social Learning Theory**. New Jersey : Prentice – Hall.
- Maslow, A.H. (1954). **Motivation and Personality in the Classroom**. New York: Harper & Bother.
- Chulalongkorn University (2555). **Chulalongkorn University Award 2555**. Retrieved from: http://www.research.chula.ac.th/web/Prize_Researcher/teach_study/te_study55.html. (April 25, 2016).
- Chiang Mai University (2558). **Chiang Mai University Award 2558**. Retrieved from: http://www.prcmu.cmu.ac.th/scoop_showall.php?page=89. (April 25, 2016).
- King Mongkut's University of Technology Thonburi (2558). **King Mongkut's University of Technology Thonburi Award 2558**. Retrieved from: <http://www.pr.kmutt.ac.th/pr/?q=news-categories/prize-award>. (April 25, 2016).
- Burrhus F. Skinner (1904-1990). **Operant Conditioning Theory**. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/B._F._Skinner. (April 25, 2016).
- Maslow, A.H. (1954). **Humanistic Theory**. Retrieved from: <https://th.wikipedia.org/wiki/Maslow>. (April 25, 2016).

การศึกษาตัวแปรส่งผ่านระหว่างสภาพแวดล้อมของการให้บริการกับความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต

ณิชา ไพรัตน์¹
ระพีพรรณ พิริยะกุล²
นภาพร ชันธนาภา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาสภาวะแวดล้อมทางสังคม และทางกายภาพในด้านการบริการรับบริจาคโลหิต และการรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิต ต่อความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริจาคโลหิต จำนวนทั้งสิ้น 500 ราย นำผลที่ได้มาวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Smart PLS Graph และ AMOS ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สภาวะแวดล้อมทางสังคม ในด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมของผู้บริจาคโลหิตกลุ่มเครือข่ายสังคม ค่านิยมและมีความคิดด้านจิตสาธารณะ ช่วยเหลือสังคม มีผลโดยตรงต่อการรับรู้ถึงคุณค่าของการบริจาคโลหิต การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต สำหรับสภาวะแวดล้อมทางกายภาพนั้น คุณภาพการบริการที่ดีของศูนย์บริการโลหิตที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชำนาญของบุคลากรวิชาชีพ มีผลต่อความพึงพอใจในการบริจาคโลหิตและความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิตอย่างมีนัยสำคัญ และนำไปสู่ความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต

คำสำคัญ: การบริจาคโลหิต ตัวแปรส่งผ่าน ความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต

¹นักศึกษาลัทธิสุตร ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ทั่วหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ทั่วหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

³อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์
19/1 ถนน เพชรเกษม เขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

A Study of the Mediating Variables between Service Delivery Environments and Blood Donation Loyalty

Nichcha Pairatana¹
Rapepun Piriyakul²
Napaporn Khantanapha³

Abstract

This research looked into of the effects of the service delivery environments (social and physical) on blood donation loyalty through mediating variables i.e., the perceived value of donation, donation satisfaction and trust in blood donation centre respectively. Structural equation modeling was applied by means of smart PLG graph and AMOS. Empirical data was collected by questionnaires that were distributed after blood donation to 500 donors. The results showed that social environment, particularly social network, value and public mind to help society directly influenced the perceived value of donation while the positive staff emotion resulted in positive donation satisfaction. For physical environment, the service delivery quality e.g., the blood donation tools and equipment, especially, the staff expertise, significantly and directly affected the donors' satisfaction, and led to blood donor loyalty.

Keywords: Blood donation, mediating variable, blood donation royalty

¹Ph.D. Student, Ph.D.programme in Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

²Lecturer, Ramkhamhaeng University.
2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

³Lecturer, Southeast Asia University.
19/1 Phet Kasem Rd, Nongkhaem, Bangkok 10160
Email: dr.nichcha.p@gmail.com

บทนำ

ตามทฤษฎีการอนามัยโลกมีการกำหนดประมาณการณ์การใช้โลหิตแต่ละประเทศไว้ว่าควรมีโลหิตในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการใช้ทั้งประเทศ ซึ่งควรจะต้องมีปริมาณร้อยละ 2 ถึง 4 ของประชากร WHO (2013) โดยที่ประเทศไทยที่มีประชากรประมาณ 65 ล้านคนควรมีปริมาณการบริจาคโลหิตประมาณ 1.3 – 2.6 ล้านยูนิตต่อปีหรือคิดเป็นวันละ 3,560 – 7,120 ยูนิตแต่จากการเก็บสถิติของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2556-2557 มีผู้บริจาคโลหิตโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.6 ของประชากรและมีการบริจาคโลหิตเฉลี่ยเพียงปีละ 2 ครั้งต่อคน หรือเฉลี่ยวันละ 1,600-2,000 ยูนิต ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่ WHO กำหนด นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้โลหิตเพิ่มขึ้นจากการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติที่คาดไม่ถึงเช่น แผ่นดินไหว รวมถึงภัยธรรมชาติ Kuruppa (2010) ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยส่งผลให้มีการทำหัตถการที่เกี่ยวข้องทางการแพทย์เช่น ศัลยกรรมการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ การปลูกถ่ายอวัยวะต่าง ๆ Zou et.al (2008) ทำให้โลหิตและส่วนประกอบของโลหิตมีความจำเป็นในการใช้งาน ซึ่งต้องมีการสำรองโลหิตที่ปลอดภัย และทันต่อความต้องการใช้งาน ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นคือการบริจาคโลหิตที่ไม่สม่ำเสมอ ทั้งยังมีการศึกษาพบว่า การเพิ่มจำนวนผู้บริจาคโลหิตครั้งแรกให้กลายเป็นผู้บริจาคประจำสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ McCarthy (2007) ทำให้เกิดความต้องการในการศึกษาถึงปัจจัยเกี่ยวข้องซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่จะส่งผลให้เกิดการบริจาคที่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพที่ดี ความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิต (Trust) ความพึงพอใจ

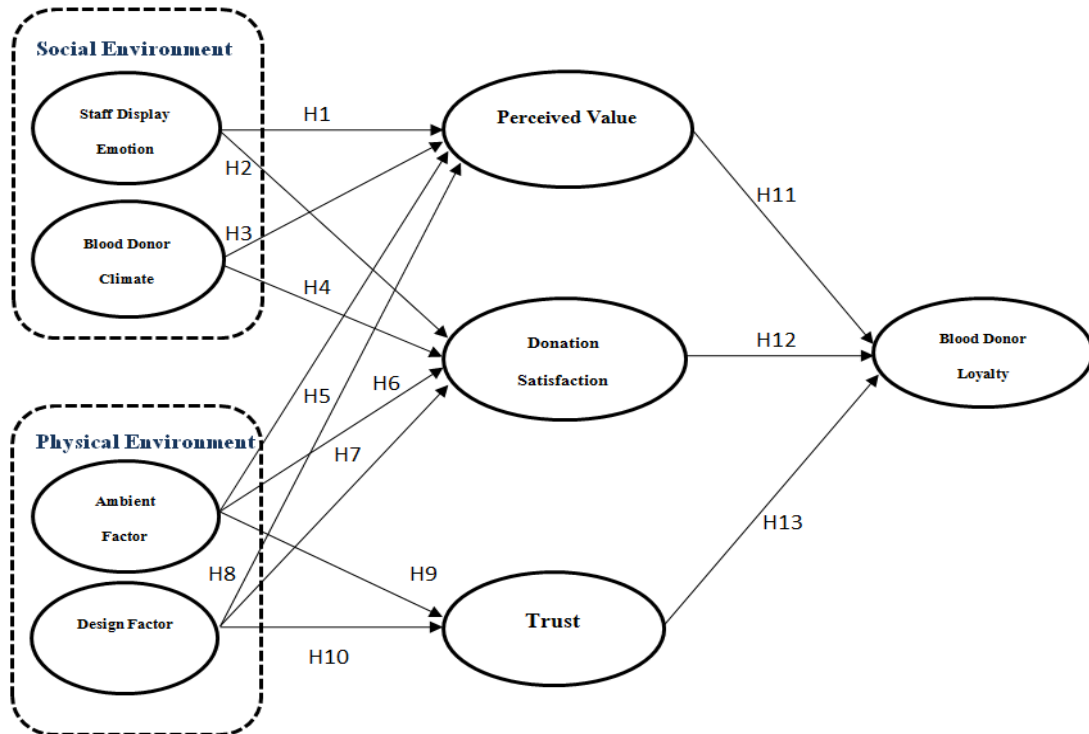
(Satisfaction) ของผู้บริจาคโลหิตตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ น่าจะมีผลก่อให้เกิดความภักดีในการบริจาคในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาวะแวดล้อมทางสังคม และสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ ในด้านการบริการรับบริจาคโลหิต
2. ศึกษาการรับรู้คุณค่าของการบริจาคโลหิต ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต และความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิต
3. ศึกษาปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมทางสังคม และสภาวะแวดล้อมทางกายภาพผ่านการรับรู้คุณค่าในการบริจาคโลหิต ความพึงพอใจระดับความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิตเป็นผลให้เกิดความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต

วรรณกรรมปริทัศน์และการสร้างกรอบแนวความคิดและสมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎี วรรณกรรม ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เชื่อมโยงตัวแปรทั้งหมดเข้าด้วยกัน เป็นกรอบแนวความคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้ให้บริการ และบรรยากาศของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต อีกตัวแปรหนึ่งเป็นปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมทางกายภาพแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยล้อมรอบ และปัจจัยออกแบบ รวมถึงปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของการบริจาคโลหิต ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต ความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิตส่งผลต่อการเกิดความภักดีในการบริจาคโลหิต ดังแสดงในรูปที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้ให้บริการนั้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยที่ Pugh (2001) ศึกษาในผู้ให้บริการที่มีพฤติกรรมแสดงออกด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม รวมถึงการแสดงความรู้สึกลับซึ่ง ห่วงใยและยินดีจะส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดสภาวะทางอารมณ์ทางบวก ขณะที่ Hennig - Thureau et.al (2006) ศึกษาพบว่าสภาวะอารมณ์ของผู้รับบริการนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม ในบริบทด้านการบริการโลหิตนั้นผู้ให้บริการมีการแสดงออกด้วยพฤติกรรมทำให้การต้อนรับที่ดี สร้างสภาวะอารมณ์ที่ดีมีความเต็มใจในการบริการ มีปฏิสัมพันธ์แสดงความเห็นอกเห็นใจรวมถึงการให้ข้อมูลด้านประโยชน์การ

บริการยอมส่งผลให้ผู้บริการโลหิตได้รับรู้ถึงคุณค่าในการบริการโลหิตสนับสนุนสมมติฐานที่ 1

H1. การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ทางบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าด้านการบริการโลหิต

สำหรับความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้น Bitner et.al (1990) ศึกษาพบว่าหลังการได้รับบริการแล้วผู้รับบริการจะมีการประเมินบริการนั้น ถ้าบริการที่ได้รับเป็นไปตามความคาดหวังจะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจเกิดขึ้นเมื่อเกิดความพึงพอใจจะนำไปสู่การเกิดสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการเมื่อผู้ให้บริการมีสีหน้าที่ยิ้มแย้มให้ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้รับบริการส่งผลต่อผู้รับบริการเกิดความรู้สึกพึงพอใจเช่นกัน ในบริบทด้านการ

บริการโลหิตนั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีทักษะความชำนาญ ด้วยพฤติกรรมการสื่อสารที่ดีจะส่งผลให้กลุ่มผู้บริจาคโลหิตมีทัศนคติที่เป็นบวกเมื่อได้รับการบริการที่ดี เมื่อผู้บริจาคได้รับการบริการที่มีพฤติกรรมแสดงอารมณ์ในทางบวกย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการส่งมอบบริการให้แก่ผู้บริจาคโลหิตด้วยการดูแลปฏิบัติที่ดีของเจ้าหน้าที่ย่อมทำให้ผู้บริจาคโลหิตเกิดความพึงพอใจในการเข้ารับบริการได้อย่างต่อเนื่อง Nguyen et.al (2008) สนับสนุนสมมติฐาน ที่ 2

H2. การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ทางบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต

สำหรับปัจจัยด้านบรรยากาศกลุ่มผู้รับบริการนั้น Brocato & Kleiser (2005) ศึกษาพบว่าเมื่อมีการปรับปรุงบรรยากาศสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ให้เกิดการรับรู้คุณค่า และยังมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับบริการคนอื่นๆในการบอกต่อไปถึงบริการที่ได้รับซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้รับบริการประเมินค่าบริการนั้นๆจากประสบการณ์ที่ได้รับจะถูกแบ่งปันให้กับผู้รับบริการอื่นๆเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าของบริการที่ได้รับด้วยเช่นกัน การรับรู้ถึงบรรยากาศของผู้บริจาคโลหิตโดยการแบ่งปันต่อผู้บริจาคท่านอื่น หรือมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้บริจาคโลหิตนั้น Moore et.al (2005) ได้ศึกษาพบว่าบรรยากาศที่มีกลุ่มผู้บริจาคร่วมกันมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกันย่อมส่งผลต่อการรับรู้ด้านคุณค่าในการบริการที่มากขึ้นสนับสนุนสมมติฐาน ที่ 3

H3. บรรยากาศของกลุ่มผู้บริจาคโลหิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าด้านการบริจาคโลหิต

Moore et.al (2005) ได้ศึกษาวิจัยพบว่าเมื่อผู้รับบริการได้เข้าร่วมในบรรยากาศที่มีผู้รับบริการด้วยกันเองโดยมีสภาพแวดล้อมในการบริการดีมีผลต่อระดับความพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม Bitner et.al (1990) ศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ของผู้รับบริการนั้นเป็นสิ่งสำคัญก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีย่อมมีผลทางบวกต่อการเกิดความพึงพอใจ โดยที่กลุ่มผู้บริจาคโลหิตจะเกิดพฤติกรรมบริการโลหิตร่วมกัน โดยมีทัศนคติทางบวกย่อมส่งผลให้กลุ่มผู้บริจาคโลหิตเกิดความพึงพอใจได้เช่นกันสนับสนุนสมมติฐาน ที่ 4

H4. บรรยากาศของผู้บริจาคโลหิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต

สภาวะแวดล้อมทางกายภาพนั้นมีผลต่อการตอบสนองทางอารมณ์ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมและการรับรู้ถึงคุณค่าของบริการนั้นๆ โดยที่ Bitner (1992) ศึกษาสภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวกับการจัดสถานที่ในการให้บริการที่มีองค์ประกอบที่แตกต่างและโดดเด่น เหมาะสม เช่น การใช้สีสรร ระบบถ่ายเทอากาศที่ดี มีแสงสว่างที่เหมาะสม เมื่อผู้รับบริการได้พบเห็นจะนำมาซึ่ง ความรู้สึกทางด้านอารมณ์ที่ดีในการรับรู้ถึงคุณค่าและตอบสนองด้วยการแสดงอารมณ์ที่ดี ในบริบทด้านการบริจาคโลหิต การสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ ในด้านปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) ศูนย์บริจาคต้องมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับสถานที่ในการให้บริการ เพื่อเสริมสร้างด้านความรู้สึกถึงการรับรู้ถึงคุณค่าให้แก่ผู้บริจาคโลหิตสนับสนุนสมมติฐาน ที่ 5

H5. ปัจจัยล้อมรอบ(Ambient Factor) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าในการบริการ โลหิต

สำหรับเส้นทางถัดไป Bitner (1992) ศึกษาถึงสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) มีอิทธิพลต่อการเกิดความพึงพอใจในบริการ ในบริบทด้านการบริการ โลหิต การปรับปรุงด้านพื้นที่ในการบริการ โลหิต การอำนวยความสะดวกของผู้บริการรวมถึงขั้นตอน การบริการโลหิตต้องทำอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่เรียบง่ายไม่ยุ่งยาก Barkworth et.al (2002) พบว่าการเกิดความรู้สึกตึงเครียด เกิดความกลัวจะส่งผลให้จำนวนผู้บริการโลหิตลดลง ดังนั้นการจัดสภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวกับปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) รวมถึงลดปัจจัยต่าง ๆ เช่นความกลัวด้วยการมีเสียงดนตรีจะสร้างความผ่อนคลาย และการจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือที่ก่อให้เกิดความกลัว ไม่ให้ผู้บริการได้พบเห็นจะส่งผลให้ผู้บริการได้รับ ประสิทธิภาพในการรับบริการโลหิตที่ดี ย่อมส่งผลให้เกิดความชื่นชอบนำไปสู่ความพึงพอใจ สนับสนุนสมมติฐานที่ 6

H6. ปัจจัยล้อมรอบ(Ambient Factor) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเกิดความพึงพอใจในการ บริการโลหิต

การศึกษาวิจัยพบผลกระทบทางตรง ของความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิต รวมถึงระบบดูแลด้านสุขภาพและมาตรฐานในการคัด กรองผู้บริการโลหิตนั้น Andaleeb and Bas (1995) ศึกษาพบว่าความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในศูนย์บริการโลหิตจะมีผลต่อการบริการโลหิต อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการสร้างเชื่อมั่น ให้ผู้ บริการโลหิตเกิดความไว้วางใจของผู้บริการโลหิต ใน ด้านการมีมาตรฐานของเครื่องมือ อุปกรณ์รวมถึง

ความสะอาดสะดวกสบายของสถานที่รับบริการ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้บริการโลหิตต่อยากจะมา บริการอีกในครั้งต่อไป ดังนั้นปัจจัยล้อมรอบที่ เหมาะสมจะทำให้ผู้บริการโลหิตเกิดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจในศูนย์บริการโลหิตซึ่งสนับสนุน สมมติฐานที่ 7

H7. ปัจจัยล้อมรอบ(Ambient Factor) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อระดับความเชื่อมั่นในการเข้า รับบริการศูนย์บริการโลหิต

สำหรับบริบทด้านการบริการโลหิตนั้น การสร้างการรับรู้โดยการรณรงค์เชิญชวนจากทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งผู้ บริการเดิมและเพิ่มความภักดีด้วยการนำกลยุทธ์ ที่เหมาะสมมาใช้ประกอบด้วย การปรับปรุงด้าน คุณภาพการบริการ,การบริหารจัดการคน,การ ติดต่อบริการ,การสร้างสายสัมพันธ์อันดี,รางวัล ในการตอบแทนเพื่อสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจ ด้วยการสร้างให้เกิดการรับรู้ถึงคุณค่าของการ บริการโลหิตมีส่วนทำให้ผู้บริการมีสุขภาพที่ดีขึ้น รวมถึงได้รับการตรวจการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี อีกทั้งการตรวจการติดเชื้อเฮปไอวีซึ่งเป็น ผลดีต่อผู้บริการเอง การเน้นในเรื่องของ คุณประโยชน์เพื่อดึงดูดการบริการโลหิตให้มีมากขึ้น Glynn et.al. (2003) ศึกษาปัจจัยออกแบบ ดังกล่าวที่เกิดขึ้นย่อมนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกให้ ผู้บริการโลหิตเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าในการ บริการสนับสนุนสมมติฐานที่ 8

H8. ปัจจัยออกแบบ(Design Factor)มี อิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าในการบริการ โลหิต

Wong (2004) ศึกษาพบว่าปัจจัย ออกแบบ (Design Factor) ซึ่งเป็นส่วนประกอบ ของสภาวะแวดล้อมทางกายภาพจะส่งผลให้เกิด ความพึงพอใจ รวมถึงการเกิดสภาวะอารมณ์

ความรู้สึกในทางบวก เช่น ความรู้สึกยินดี อย่างไรก็ตาม Jang and Namkung (2009) เน้นที่ปัจจัยออกแบบ (Design Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีสาธารณูปโภคที่ดีจะส่งผลกระทบต่อ การเกิด ความพึงพอใจ ศูนย์บริการโลหิตจำเป็นต้องมีการจัดการสภาวะแวดล้อม โดยที่ SNBTS (2006) ศึกษาถึงการสรรหาผู้บริจาคใหม่และรักษาไว้ซึ่งผู้บริจาคเก่า ได้แก่ การขยายระยะเวลาในการให้บริการ รวมถึงด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ บัตรของก้านล, การตรวจสุขภาพฟรี โดยสถานที่รับบริจาคโลหิตต้องมีการเข้าถึงได้ง่าย เช่น สถานที่สาธารณะที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐาน ย่อมเกิดการตอบรับจากผู้ที่มีความประสงค์อยากบริจาคส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการบริจาคโลหิตได้เช่นกัน สนับสนุนสมมติฐานที่ 9

H9. ปัจจัยออกแบบ(Design Factor)มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต

สำหรับปัจจัยออกแบบที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดคุณภาพการบริการที่ดีด้วย ได้แก่ การจัดสรรสถานที่ให้บริการสะอาดได้มาตรฐานมีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน พร้อมทั้งทักษะความเป็นมืออาชีพของเจ้าหน้าที่ การมีอัธยาศัยอ่อนโยน มีระบบการปฏิบัติงานด้านการให้คำแนะนำชี้แจงได้ชัดเจน โดยที่ Ringwald et.al (2010) ศึกษาโดยชี้ให้เห็นความสำคัญด้านความเชี่ยวชาญเฉพาะของเจ้าหน้าที่ในขณะที่ทำการบริจาคนั้นจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิต สนับสนุนสมมติฐานที่ 10

H10. ปัจจัยออกแบบ(Design Factor)มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความระดับความเชื่อมั่นในการเข้ารับบริการศูนย์บริการโลหิต

สำหรับเส้นทางถัดไปแสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างความรู้สึกทางอารมณ์ของผู้รับบริการที่เป็นบวก และพฤติกรรมความตั้งใจ Donovan and Rossiter (1982) ศึกษาพบว่า ผู้รับบริการที่ได้รับประสบการณ์ในการให้บริการด้วยสภาวะอารมณ์ที่เป็นบวกมีแนวโน้มในความตั้งใจสูงในการกลับมาอีก ขณะที่ Nyer (1997) ศึกษาพบว่าบุคคลใดที่มีสภาวะอารมณ์ในทางบวกในการรับรู้ถึงคุณค่าต่อการกระทำสิ่งหนึ่งจะมีความเต็มใจอย่างมากในการบอกต่อแบบปากต่อปากในทางบวก ซึ่งทำให้เกิดการซื้อหรือใช้บริการที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมความตั้งใจในการกลับซื้อใช้บริการในทางบวกหรือเกิดความภักดีในการเข้ารับบริการในครั้งต่อไปเช่นกัน สนับสนุนสมมติฐานที่ 11

H11. การรับรู้คุณค่าในการบริจาคโลหิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเกิด ความภักดีของผู้บริจาคโลหิตทางบวก

มีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาถึงผลกระทบของความพึงพอใจต่อพฤติกรรมความตั้งใจหรือความภักดีโดยที่ Cronin et.al (2000) ศึกษาสรุปได้ถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เป็นบวกมีผลต่อการมีพฤติกรรมความตั้งใจหรือเกิดความภักดี ในการกลับมาใช้บริการอีก ทั้งยังมีแนวโน้มในการแนะนำให้ผู้อื่นมาใช้บริการ มาใช้บริการบ่อยครั้ง เมื่อความพึงพอใจของผู้บริจาคที่มีสูงย่อมเกิดแนวโน้มกลายเป็นความภักดีในการบริจาคครั้งต่อไป สนับสนุนสมมติฐานที่ 12

H12. ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิตทางบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเกิด ความภักดีของผู้บริจาคโลหิต

สำหรับเส้นทางถัดมาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ด้านความเชื่อมั่นมีความสัมพันธ์

ทางตรงต่อการเกิดความภักดีในการใช้บริการ Harsandaldeep (2013) ศึกษาพบว่าความเชื่อมั่น ใ้วางใจเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญให้เกิดความภักดีโดยที่ความเชื่อมั่นที่มีมากจะส่งผลทางตรงต่อการเกิดความภักดี ด้วยเช่นกัน สนับสนุนสมมติฐานที่ 13

H13. ความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเกิดความภักดีในการเข้ารับบริการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) หมายถึง สภาวะแวดล้อมที่เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มผู้บริจาคโลหิตส่งผลให้เกิดการสร้างการรับรู้ และมีจิตสำนึกต่อสังคมเพิ่มขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกิจกรรมหนึ่งร่วมกันที่เกิดจากทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และกลุ่มผู้บริจาคโลหิตที่มีต่อกัน

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) หมายถึง สภาวะแวดล้อมด้านการรับบริจาคโลหิต ภาพลักษณ์หรือสิ่งทีบุคคลทั่วไปสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย โดยการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อให้เกิดคุณภาพการบริการที่ดีได้แก่ ด้านความสะดวก ความรวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่น ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของสถานที่ การออกแบบตกแต่ง และแบ่งสัดส่วนพื้นที่ การนำอุปกรณ์ทันสมัยมาใช้ เป็นต้น

การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ (Staff Display Emotion) หมายถึง การให้บริการของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการโลหิตในด้านการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริจาคโลหิต โดยการต้อนรับด้วยความสุภาพอ่อนน้อม ยิ้ม

แย้ม แสดงสีหน้ายินดีและเต็มใจในการให้บริการ มีการสื่อสารรวมถึงดูแลเอาใจใส่

บรรยากาศของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต (Blood Donor Climate) หมายถึง องค์ประกอบโดยรอบที่มีผลต่อการรับรู้ของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต รวมถึง ญาติ เพื่อนสนิท บุคคลใกล้ชิด คนรู้จักโดยรวมถึงผู้บริจาคโลหิตคนอื่นๆ ถึงบริการที่ได้รับ โดยรวมองค์ประกอบที่เกิดจากผู้บริจาคอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อการเข้ารับบริจาคโดยรวม

ปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อยู่ล้อมรอบ สามารถสัมผัสได้ถึงบรรยากาศ ได้แก่ แสงสว่าง ,อากาศ และเสียงดนตรี ซึ่งศูนย์บริการโลหิตต้องมีระบบการจัดการด้านสถานที่รับบริจาคโลหิตสะอาดได้มาตรฐาน ให้ความรู้สึกปลอดโปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่แออัดคับแคบ อุณหภูมิควรปรับให้อยู่ในระดับเหมาะสม ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป ปราศจากเสียงและกลิ่นรบกวน

ปัจจัยออกแบบ (Design Factor) หมายถึง สภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่ถูกสร้างโดยเน้นการออกแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการให้บริการ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดวางเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆให้เกิดความเหมาะสม การแต่งกายของผู้ให้บริการ ความสะอาดได้มาตรฐานของเครื่องมือ

การรับรู้ด้านคุณค่าของการบริจาคโลหิต (Perceived Value) หมายถึง การรับรู้ถึงคุณค่ารวมถึงผลที่ได้รับในการบริจาคโลหิต ในด้านความเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่นได้อย่างเต็มใจ มีความรู้สึกด้านการรับรู้ถึงการช่วยเหลือสังคม สนใจใฝ่ใจต่อสวัสดิภาพของผู้อื่น การแสดงถึง

ความมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่

ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต (Donation Satisfaction) หมายถึงความรู้สึกยินดีในการเข้ารับบริการของผู้บริจาคโลหิต ประกอบด้วยความรู้สึกยินดี เต็มใจ ในการเข้ารับบริการบริจาคโลหิต มีความชื่นชอบในด้านการต้อนรับและการสื่อสารข้อมูลเพื่อให้ผู้บริจาคเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

ความเชื่อมั่นในการบริจาคโลหิต (Trust) หมายถึงความเชื่อมั่นที่เน้นให้เกิดในผู้บริจาคโลหิตเพื่อให้เชื่อมั่นในการบริจาคโลหิต ได้แก่ เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย รวมถึงทักษะความสามารถด้านวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

ความภักดีของผู้บริจาคโลหิต (Blood Donor Loyalty) หมายถึงพฤติกรรมความตั้งใจในการบริจาคโลหิตเป็นประจำสม่ำเสมอ พร้อมทั้งบอกต่อคนรอบข้าง รวมถึงมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการเข้ารับบริการบริจาคด้วยความเต็มใจเป็นประจำสม่ำเสมอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาจะพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมทางสังคมและสภาวะแวดล้อมทางกายภาพส่งผลให้เกิดความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต

2. สามารถนำไปเป็นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในการวางแผนเพื่อให้เกิดแนวทางที่เป็นมาตรฐานในการสร้างภาพลักษณ์กับศูนย์บริการโลหิต ทำให้ผู้บริจาคโลหิตเกิดเจตคติอันดี เกิดความพึงพอใจและเกิดความภักดีต่อองค์การ รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ในการดำเนินงานด้านการรณรงค์ส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มผู้บริจาคโลหิตซึ่งมาใช้บริการศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่ยอมรับได้ (lower bounds on sample size in structural instruction modeling) ของ Westland (2010) มีสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง ดังนี้

$$n \geq 50 r^2 - 450r + 1100$$

โดยที่ r คือ อัตราส่วนระหว่างตัวชี้วัด (indicators variable) กับตัวแปรแฝง (latent variables) ซึ่งในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย indicators = 34 และ latent = 8 ดังนั้น $r = 4.375$ จากการคำนวณสูตรข้างต้น พบว่าต้องมีจำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 88.28 ตัวอย่าง ในการวิจัยในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริจาคโลหิตจำนวน 500 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นภูมิ (Stratified Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรต้น ตัวแปรส่งผ่านและตัวแปรตาม ดังนี้

- ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ สภาวะแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) แบ่งออกเป็น 2 ตัวแปร มีดังนี้ การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ (Staff Displayed Emotion --SDE) และบรรยากาศของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต (Blood Donor Climate -- BDC) รวมถึงสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) แบ่งออกเป็น 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor--AF) และปัจจัยออกแบบ (Design Factor--DF)

- ตัวแปรส่งผ่าน (Mediating variable) ได้แก่ การรับรู้คุณค่าในการบริจาคโลหิต (Perceived Value -- PV) ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต (Donation Satisfaction -- DS) และความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิต (Trust --T)

- ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต (Blood Donor Loyalty --BDL)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามความเหมาะสมของคุณลักษณะของข้อมูล และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) บรรยายคุณลักษณะผู้บริจาคโลหิตพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.00 โดยมีระดับช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 33.80 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.20 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี ร้อยละ 60.60 โดยมีระดับเงินเดือนสูงสุดอยู่ระหว่าง 12,000-20,000 บาท ร้อยละ 35.80 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 50.20 มีหมู่โลหิต O ร้อยละ 37.40 รองลงมาคือ หมู่โลหิต B ร้อยละ 28.80 และน้อยที่สุดคือ หมู่โลหิต AB ร้อยละ 12.60 ซึ่งมีหมู่โลหิต อาร์เอส (Rh) มากที่สุดคือ อาร์เอสบวก ร้อยละ 99.60 น้อยที่สุดเป็นผู้บริจาคโลหิตที่มีหมู่โลหิตอาร์เอสลบ ร้อยละ 0.40 โดยผู้บริจาค

ส่วนใหญ่เคยบริจาคโลหิตมาก่อนแล้ว ร้อยละ 83.80 รองลงมาคือ บริจาคครั้งแรก ร้อยละ 16.20 และผู้บริจาคส่วนใหญ่จะบริจาคโลหิตประมาณ 2-3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 42.40

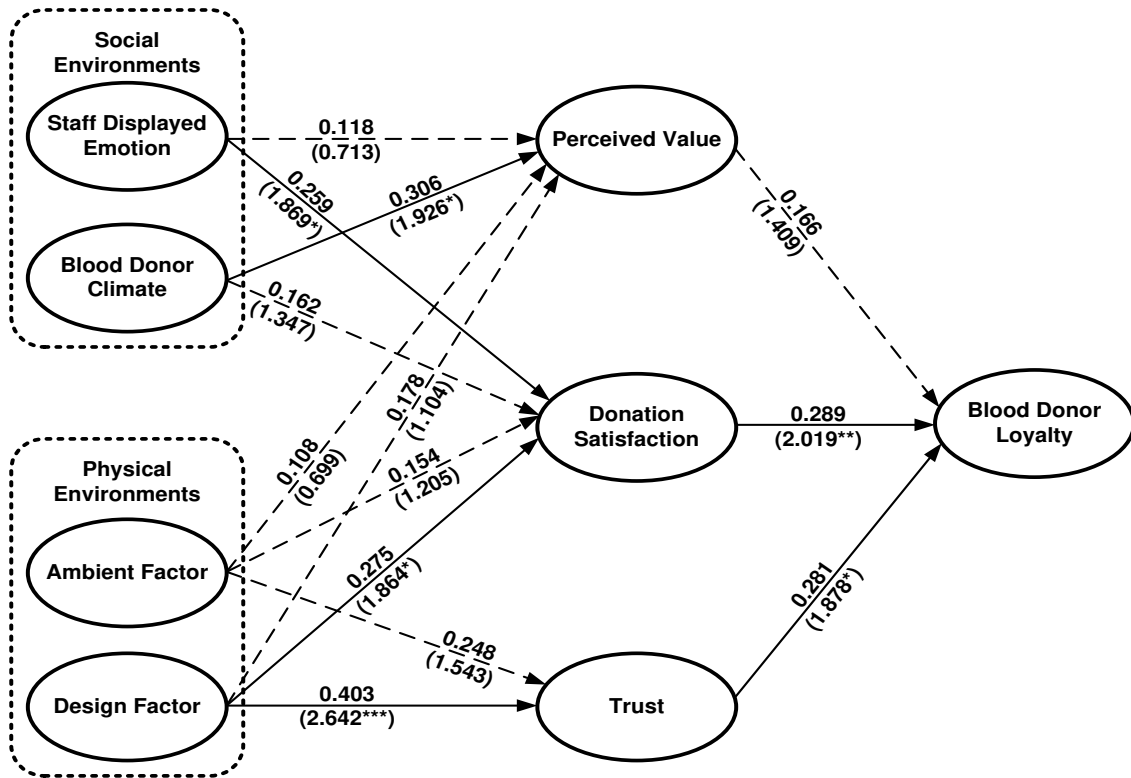
2. ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องเหมาะสมของตัวแบบที่ได้พัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด

3. สถิติอนุมาน หรือ สถิติอ้างอิง (inferential statistics) ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling-SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Smart PLS-Graph และ AMOS

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

วิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างเพื่อศึกษารอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งได้ผลตามรูปที่ 2

จากรูปที่ 2 เมื่อพิจารณาระดับอิทธิพลของปัจจัยทั้งตัวแปรภายนอก และตัวแปรภายในในการศึกษาวิจัยนี้ คือ การแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ บรรยากาศของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต ปัจจัยล้อมรอบ ปัจจัยออกแบบ การรับรู้คุณค่าของการบริจาคโลหิต ความพึงพอใจในการบริจาคโลหิต ความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคโลหิต ความภักดีในการบริจาคโลหิต สรุปเป็นตารางผลการทดสอบสมมติฐานตามตารางที่ 1

ภาพประกอบที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ที่มา. การทดสอบโมเดลอิทธิพลเชิงโครงสร้างตามสมมติฐานการวิจัยด้วย Smart PLS Graph

- หมายเหตุ:
1. ตัวเลขกำกับเส้นทางระหว่างตัวแปรแฝง เรียกว่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง
 2. ตัวเลขที่อยู่ในวงเล็บหมายถึงถึง ค่า t statistic
 3. นัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์เส้นทางพิจารณาได้จากค่า
 - $p \leq 0.10^*$ แสดงว่ามีนัยสำคัญ
 - $p \leq 0.05^{**}$ แสดงว่ามีนัยสำคัญมาก
 - $p \leq 0.01^{***}$ แสดงว่ามีนัยสำคัญอย่างยิ่ง

จากตาราง 1 สรุปผลจากภาพเส้นทางการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยได้ตามตารางดังนี้

ตาราง 1 ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coet.)	t	ผลลัพธ์
H1	0.118	0.713	ไม่สนับสนุน
H2	0.259	1.869*	สนับสนุน
H3	0.306	1.926*	สนับสนุน
H4	0.162	1.347	ไม่สนับสนุน
H5	0.108	0.699	ไม่สนับสนุน
H6	0.154	1.205	ไม่สนับสนุน
H7	0.248	1.543	ไม่สนับสนุน
H8	0.178	1.104	ไม่สนับสนุน
H9	0.275	1.864*	สนับสนุน
H10	0.403	2.642***	สนับสนุน
H11	0.166	1.409	ไม่สนับสนุน
H12	0.289	2.019**	สนับสนุน
H13	0.281	1.878*	สนับสนุน

Significant level, * $p \leq 0.10$ ** $p \leq 0.05$, *** $p \leq 0.01$

นอกจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SMART PLS-Graph งานวิจัยนี้ยังทำการนำโมเดลนี้ไปทำการทดสอบการยืนยันด้วยผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ AMOS ซึ่งเป็น SEM ชนิด Covariance-Based SEM (CBSEM) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธี Maximize Similarity ระหว่าง Covariance Structure ตามข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตรวจสอบได้จากเกณฑ์ (Threshold) ที่กำหนด ได้แก่ ค่า RMSEA, R2 และค่า Fit Index ต่าง ๆ โดยที่การปรับตัวแบบจะเป็นการโยกให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง error term ของ Manifest Variable ในการวัดผลการทดสอบโมเดลงานวิจัยนี้ได้ นำ AMOS เพื่อช่วย

สนับสนุนการทดสอบยืนยันได้ผลโดยที่ CB-SEM มีประเด็นในการวัดโมเดลงานวิจัยนี้ได้เป็น Parsimonious fit ซึ่งมีดัชนีในการวัดเป็นค่า Chisq/df โดยระดับที่ยอมรับได้ต้องน้อยกว่า 5.0 (Marsh and Hocevar, 1985) ขณะที่ผลที่ได้จากโมเดลได้ค่า Chi-square/df เท่ากับ 3.86 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์อยู่ในระดับที่ยอมรับได้สรุปผลการทดสอบระหว่าง Smart PLS Graph กับ AMOS ซึ่งเป็น SEM ชนิด Covariance-Based SEM (CBSEM) สำหรับโมเดลงานวิจัยนี้ได้ผลสอดคล้องตรงกันในตัวแปรที่มีนัยสำคัญเหมือนกันทั้งสองการทดสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาวะแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันด้านการแสดงอารมณ์เจ้าหน้าที่ที่ตุนั้นจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริการโลหิตโดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Bitner(1990) ซึ่งในบริบทการบริการโลหิตนั้นปัจจัยด้านการแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่นั้นจำเป็นต้องมีการปฏิบัติดูแลผู้บริจาคสอดคล้องกับการศึกษาของ Nguyen et al.(2008) ศึกษาพบว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านกระบวนการบริการที่เป็นกันเองย่อมส่งผลให้ผู้บริจาคโลหิตเกิดความพึงพอใจ

2. สภาวะแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันด้านบรรยากาศกลุ่มของผู้บริจาคโลหิตผลการวิจัยพบว่ามีผลสนับสนุนต่อการเกิดปัจจัยส่งผ่านด้านการรับรู้คุณค่าของการบริการโลหิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brocato and Kleiser (2005) ศึกษาพบว่าบรรยากาศกลุ่มผู้บริจาคโลหิตที่มีความสัมพันธ์ที่ดีจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางอารมณ์ในด้านการรับรู้คุณค่าในบริการ รวมถึงการแบ่งปันข่าวสารข้อมูลร่วมกันด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริจาคโลหิตด้วยกันเอง ส่งผลต่อการเกิดปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าของการบริการโลหิตว่าเป็นสิ่งที่บุคคลรอบข้าง และสังคมส่วนใหญ่เกิดจิตสำนึกในการร่วมกันกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะเพื่อส่วนรวม

3. สภาวะแวดล้อมทางกายภาพในด้านปัจจัยออกแบบ (Design Factor) ซึ่งมีคุณภาพบริการที่ตุนั้นมีผลต่อความพึงพอใจในการบริการโลหิตสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bitner et.al. (1990, 1992) ศึกษาพบว่าปัจจัยออกแบบนั้นเป็นการสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกิดการคุณภาพการบริการที่ดี ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับงานวิจัย Jang and Numkung

(2009) โดยที่ปัจจัยออกแบบจะเน้นเรื่ององค์ประกอบต่างๆที่ทำให้เกิดคุณภาพการบริการที่ดีได้มาตรฐาน และความตั้งใจในการบริการโลหิตในอนาคตสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen DD.et.al(2008) รวมถึงการนำเสนอคุณภาพการบริการที่ได้มาตรฐานในระดับที่ดี จะคงไว้ซึ่งระดับความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิตได้เป็นอย่างมากจะมีผลต่อการบริการโลหิตอย่างต่อเนื่อง

4. ปัจจัยส่งผ่านด้านความพึงพอใจในการบริการโลหิตมีอิทธิพลต่อการเกิดความภักดีในการเป็นผู้บริจาคโลหิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Han and Ryu (2009) และ Namkung and Jang (2007)

5. ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิตนั้นมีความสำคัญต่อการเกิดความภักดีในการบริการโลหิต ซึ่งเมื่อผู้บริจาคโลหิตเกิดระดับความเชื่อมั่นในศูนย์บริการโลหิตมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการเกิดความภักดีในการบริการโลหิตสูง ซึ่งผู้บริจาคโลหิตจะกลับมาบริจาคโลหิตในครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Harsandaldeep (2013)

6. สภาวะแวดล้อมทางสังคมในด้านปัจจัยการแสดงอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการที่ตุนั้นพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าของการบริการโลหิตแตกต่างกับงานวิจัย Pugh(2001), และ Hennig-Thurau et.al. (2006) เนื่องจากงานวิจัยทำในภาคธุรกิจบริการ ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกับเจ้าหน้าที่ในภาครัฐ

7. สภาวะแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันด้านบรรยากาศกลุ่มผู้บริจาคโลหิต (Blood Donor Climate) ไม่ส่งผลต่อการเกิดความพึงพอใจ ด้วยเหตุที่วรรณกรรมทางการตลาดเน้นที่ผู้รับบริการนำเสนอบริการต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยซึ่ง

กลุ่มผู้บริจาคตลอดใจไม่ใช้กลุ่มลูกค้า แสดงให้เห็นว่า การบริจาคตลอดใจจะเกิดความพึงพอใจได้ต้องมีจิตศรัทธาจากผู้บริจาคผู้นั้น เกิดความตระหนักในการกระทำที่ดีด้วยความสมัครใจเข้ามาใช้บริการก่อน

8. สำหรับปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) ที่ดีนั้นไม่ส่งผลต่อปัจจัยส่งผ่านด้านการรับรู้คุณค่าของการบริจาคตลอดใจ นอกจากนี้ยังพบว่าในบริบทการบริจาคตลอดใจนั้นแตกต่างจากงานวิจัยของ Burn and Niesner (2006) ที่ศึกษาในภาคธุรกิจบริการค้าปลีก รวมถึง ปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) ไม่ส่งผลต่อการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งผลการวิจัยแตกต่างกับงานวิจัยของ Han and Ryu (2009) และไม่ส่งผลต่อระดับความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคตลอดใจซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Andaleeb and Basu (1995) ในด้านความเชื่อมั่น ความไว้วางใจในศูนย์บริจาคตลอดใจจะเกิดขึ้นจากการสร้างปัจจัยล้อมรอบที่ต้องมีความเหมาะสมมีมาตรฐานที่ดี มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเท รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นได้มากยิ่งขึ้น

9. ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงคุณค่าของการบริจาคตลอดใจ (Perceived Value) ในบริบทด้านการบริจาคตลอดใจนั้นเป็นพฤติกรรมการณ์ที่มีจิตศรัทธาของแต่ละคนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางจิตวิทยามนุษย์ ผู้บริจาคตลอดใจต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง รวมถึงอิทธิพลจากคนรอบข้างเพื่อสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของการบริจาคตลอดใจ โดยที่ผู้บริจาคตลอดใจอาจเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าของการบริจาคตลอดใจได้แต่ไม่ส่งผลให้เกิดความภักดีในการเป็นผู้บริจาคตลอดใจด้วยอุปสรรคหลายประการ

10. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ในภาพรวมพบว่าควรเน้นการสร้างสภาวะแวดล้อมทางสังคมเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีค่านิยม ความคิดด้านจิตสาธารณะเพื่อช่วยเหลือสังคมและส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครให้เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มเป้าหมายที่สามารถบริจาคตลอดใจได้ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและให้ความร่วมมือในการบริจาคตลอดใจในครั้งแรกและกลายเป็นผู้บริจาคประจำสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากในวัฒนธรรมไทย ยังมีส่งเสริมให้เกิดจิตตระหนักในการช่วยเหลือสังคมไม่เพียงพอ รวมถึงค่านิยมของคนไทยยังยึดติดกับการตื่นตัวตามกระแสสังคมมากกว่า การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวมด้วยตนเอง

11. สำหรับผลการศึกษาด้านสภาวะแวดล้อมทางกายภาพที่ได้จากผลการวิจัยนั้นพบว่า ปัจจัยล้อมรอบ (Ambient Factor) เป็นการสร้างสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับผู้บริจาคตลอดใจให้ความรู้สึกผ่อนคลาย ลดความกังวลขณะบริจาคตลอดใจในระหว่างการรับบริจาค ปรับอุณหภูมิให้เย็นสบาย มีการเปิดเพลงเพื่อให้ผู้บริจาคตลอดใจรู้สึกผ่อนคลาย ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกประทับใจ ทั้งยังเป็นการสร้างเสริมให้เกิดการรับรู้ถึงคุณค่าของการบริจาคตลอดใจด้วยความยินดีที่จะมาบริจาคตลอดใจเอง ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนดีของสังคม รวมไปถึงส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในศูนย์บริจาคตลอดใจในด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย

12. สำหรับปัจจัยออกแบบ (Design Factor) ในด้านคุณภาพการบริการของระบบการบริหารจัดการที่ดีของศูนย์บริการบริจาคตลอดใจมี ความเป็นมาตรฐานนั้นส่งผลเป็นอย่างมากต่อการเกิดระดับความเชื่อมั่น จากการที่ศูนย์บริการ

โลहितเป็นองค์การของรัฐที่ไม่แสวงหากำไร ต้องเน้นในการสร้างความเชื่อมั่นนั้นด้วยการนำเสนอคุณภาพบริการที่ดีมีความจำเป็นต้องรักษาให้เกิดมาตรฐานที่ดีอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลต่อความภักดีในการบริจาคตลอดได้เป็นอย่างดี

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากบริบทในการศึกษาวิจัยทำในองค์การภาครัฐที่เป็น Social Sector ยังมีตัวแปรอีกเป็นจำนวนมากที่จะต้องปรับปรุง รวมทั้งหนึ่งยังเป็นการศึกษาทางด้านจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ใหม่ ที่ยังมีการศึกษาวิจัยไม่มากนัก จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรอีกเป็นจำนวนมากได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ทศนคติ แรงจูงใจ การมีพฤติกรรมช่วยเหลือสังคม และ ประเด็นอื่นๆที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

References

- Bitner, M.J., Booms, B.H. and Tetreault, M.S. (1990). "The service encounter: diagnosing favorable and unfavorable incidents", **Journal of Marketing**, Vol. 54(1), pp. 71-84.
- Bitner, M.J. (1992). "Servicescapes: the impact of physical surroundings on customers and employees", **Journal of Marketing**, Vol. 56 (2), pp. 57-71.
- Brocato, E.D. and Kleiser, S.B. (2005). "Influence of other customers: a scale development", **American Marketing Association, Conference Proceedings**, Vol. 16, p. 128.
- Burns, D.J. and Neisner, L. (2006). "Customer satisfaction in a retail setting – the Contribution of emotion", **International Journal of Retail & Distribution Management**, Vol. 34, 1, pp. 49-66.
- Cronin, J.J. Jr, Brady, M.K. and Hult, G.T.M. (2000). "Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioral intentions in service environments", **Journal of Retailing**, Vol. 76(2), pp. 193-217.

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมการบริการที่ได้ทำการวิจัยโดยบูรณาการเข้ากับองค์การของรัฐซึ่งไม่แสวงหากำไรแล้วนั้น ผลการวิจัยยังได้ทราบถึงความสำคัญด้านบุคลากรในภาครัฐที่มีจำนวนจำกัดโดยต้องรองรับต่อการบริการที่มีจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเกิดประสิทธิภาพไม่เต็มที่ ดังนั้นงานวิจัยที่อนาคตควรจะศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรศึกษาครอบคลุมถึงผลกระทบของความตึงเครียดในงาน (Job Stress)
2. ควรศึกษาด้านดุลยภาพงานกับชีวิต (Work Life Balance) ที่มีผลต่อการบริการ
3. ควรศึกษาถึงตัวแปรสำคัญอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดความภักดีในการเป็นผู้บริจาคตลอด อาทิ พฤติกรรม ทศนคติ ปัญหา และ อุปสรรคต่าง ๆ เป็นต้น

- Donovan, R. and Rossiter, J. (1982). "Store atmosphere: an environmental psychology approach", **Journal of Retailing**, Vol. 58 (1), pp. 34-57.
- Glynn SA, Williams AE, Nass CC, Bethel J, et al. (2003) .Attitudes towards blood donation incentives in the United States: Implications for donor recruitment. **Transfusion**, Vol. 43(1): 7-16.
- Han, H. and Ryu, K. (2009). "The roles of the physical environment, price perception, and customer satisfaction in determining customer loyalty in the restaurant industry", **Journal of Hospitality and Tourism Research**, Vol. 33 (4), pp. 487-510.
- Harsandaldeep K.(2013). Mediating role of Commitment and Corporate Image in The Formation of Customer Loyalty, **Journal of India Business Research**, Vol. 5 (1) pp. 34-57.
- Hennig-Thurau, T., Groth, M., Paul, M. and Gremler, D.D. (2006). "Are all smiles created equal? How emotional contagion and emotional labor affect service relationships", **Journal of Marketing**, Vol. 70 (3), pp. 58-73.
- Jang, S. and Namkung, Y. (2009). "Perceived quality, emotions, and behavioral intentions: application of an extended Mehrabian-Russell model to restaurants", **Journal of Business Research**, Vol. 62 (4), pp. 451-60.
- Kuruppa KK.(2010). "Management of Blood system in disaster" January 2010,Vol.38(1):87-90:**Journal Advance in Transfusion Safety** pp.1-104
- Marsh, H. W., & Hocevar, D. (1985). **Application of confirmatory factor analysis to the study of self-concept: First- and higher order factor models and their invariance across groups**. *Psychological Bulletin*, 97, 362-582.
- McCarthy,L.T.(2007).“How do I manage a blood shortage in transfusion service?”**Transfusion**, Vol.47,760-762.
- Moore, R., Moore, M.L. and Capella, M. (2005). "The impact of customer-to-customer interactions in a high personal contact service setting", **Journal of Services Marketing**, Vol. 19 (7), pp. 482-91.
- Nguyen D, DeVita D, Hirschler N, Murphy E. (2008). "Blood donor satisfaction and intention on future donation" **Transfusion**, Vol. 48(4): 742-748.
- Nyer, P.U. (1997). "A study of the relationships between cognitive appraisals and consumption emotions", **Academy of Marketing Science Journal**, Vol. 25 (4), pp. 296-301.
- Pugh, S.D. (2001). "Service with a smile: emotional contagion in the service encounter", **Academy of Management Journal**, Vol. 44 (5), pp. 1018-27.

SNBTS,(2006). **The Scottish National Blood Transfusion Service Transfus Med Hemother. 2006** Vol. 38(6): 373–378

WHO., (2013).**World health Report 2013: Research For universal Health Coverage**

Zou S, Musavi F, Notari EP, Fang CT. (2008). “Changing age distribution of the blood donor population in the United States”. **Transfusion**, Vol. 48(2): 251–257.

กำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

อาจารย์ ประจวบเหมาะ¹
ไถ่รุ่ง กระแสร์สินธุ์²
รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากำลังขวัญ แรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองจำนวน 230 คน และผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จำนวน 15 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า กำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด บุคลากรที่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยที่สำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบายด้านบุคลากรแนวทางการพัฒนาบุคลากร ค่าตอบแทนไว้ในแผนพัฒนา 3 ปีและ 5 ปี

คำสำคัญ: กำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

¹อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
e-mail: suaywarn@yahoo.com

²อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
140 หมู่ 4 ถนน ดิวานนท์ ตำบล บ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี ปทุมธานี 12000
e-mail: kairung2011@yahoo.com

³อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
1771/1 ซอย พัฒนาการ แขวง สวนหลวง เขต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
e-mail: rungarun@tni.ac.th

Morale, Motivation and Job Satisfaction of Personnel in Local Government Organizations, Amphoe Pluak Daeng, Rayong Province

Arjaree Prachuabmoh ¹

Klairung khasasin ²

Rungarun khasasin ³

Abstract

This research aimed to study and to compare morale, motivation and job satisfaction of personnel in local government organization in Amphoe Pluak Daeng, Rayong Province, The sample consisted of 230 personnel and 15 administrators in the local organizations. Questionnaire and interview schedule were used for data collection. It was found that the personnel exhibited high levels of morale, motivation and Job satisfaction, the mean for success in work operation being the highest. Moral, motivation and job satisfaction were significantly different between gender, education, salary and length of service at $p \leq 0.05$. Moreover, the local organizations planned for human resource development and compensation in the next 3 and 5 years.

Keywords: Moral, motivation, job satisfaction, local government organization

¹Lecturer, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University
39/1 Ratchadaphisek Road, Khwaeng Chantharakasem, Chatuchak District, Bangkok 10900
e-mail: suaywam@yahoo.com

²Lecturer, Faculty of Business Administration Pathumthani University
140 Moo 4, Tiwanon Road, Baan Klang, Muang District, Pathum Thani 12000
e-mail: kairung2011@yahoo.com

³Lecturer, Faculty of Business Administration, Thai-Japan Institute of Technology
1771/1 Soi Pattanakarn, Suanluang, Suanluang, Bangkok 10250
e-mail: rungarun@tni.ac.th

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่างๆ ที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย

แนวคิดของการกระจายอำนาจของท้องถิ่นในการให้บริการไปถึงประชาชนให้มากที่สุดถือว่าเป็น ด้านหน้าของการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับประชาชนเพราะถ้ามีบริการที่ดียอมทำให้ผู้รับบริการหรือประชาชนมีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและต่อหน่วยงาน จากผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษาโดยสถาบันกลางพบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจด้านบุคลากรน้อยที่สุด คือ ด้านความเอาใจใส่ กระตือรือร้น และความเต็มใจ ความพร้อมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ยังไม่เป็นที่ประทับใจของประชาชน สาเหตุอาจมาจากการขาดขวัญ กำลังใจหรืออาจเกิดจากตัวของเจ้าหน้าที่เอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน
2. ตัวแปรตาม กำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ที่แตกต่างกันทำให้มีกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองที่แตกต่างกันทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 545 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของยามานะ (Yamane) จำนวน 230 คน

เครื่องมือการวิจัย

นำแบบสอบถามที่ได้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.8 จากนั้นนำเครื่องมือไปตรวจสอบคุณภาพโดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ

เดียวกันกับกลุ่มที่ต้องการศึกษาจำนวน 30 ราย และนำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเชื่อมั่น (reliability) คำถามกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ (α) = .886 และค่าความเชื่อมั่นของคำถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จำนวน มีค่าเท่ากับ (α) = .906

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ด้วยการขอความร่วมมือจากข้าราชการ พนักงานลูกจ้างและผู้บริหารหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 230 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.1 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 40.9 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.7 มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 55.7 มีตำแหน่งงานเป็นเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 51.3 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 1-5 ปี ร้อยละ 43.9

2. ผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกเกี่ยวกับระดับของกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ย = 3.96 คิดโดยความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติ เป็นแรงจูงใจให้เกิดกำลังขวัญแรงจูงใจในการทำงาน มากที่สุดในลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย = 4.11 และ

สภาพแวดล้อมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เพียงพอเป็นแรงจูงใจให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงานน้อยที่สุดในลำดับที่ 10 โดยมีค่าเฉลี่ย = 3.80 ประเด็นที่สองเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพบว่า ในภาพรวมบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย = 3.89 โดยมีความพึงพอใจในความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติมากที่สุด ในลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย = 4.05 และมีความพึงพอใจ รายได้/ค่าตอบแทน ต่างๆ สวัสดิการที่นอกเหนือจากรายได้/ค่าตอบแทนน้อยที่สุดในลำดับที่ 10 มีค่าเฉลี่ย = 3.80 เท่ากัน

ผลการทดสอบสมมติฐานกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองพบว่า ระดับการศึกษา รายได้และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารองค์กรมีทั้งหมด 15 คน โดยผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.0 เพศชาย ร้อยละ 40.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 40.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 80.0 การศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 53.3 และมีตำแหน่งงานเป็นหัวหน้างาน ร้อยละ 53.3 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า นโยบายด้านบุคลากร แนวทางการพัฒนาบุคลากร การให้ค่าตอบแทน และแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากร ทุกองค์กรได้กำหนดนโยบายด้านบุคลากรไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี และ 5 ปี และเป็นไปตามกฎระเบียบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยประเด็นกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีปัจจัยด้านความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติเป็นลำดับที่ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยอื่น ๆ เช่น อินทว้าง และคณะ (2550) เป็นต้น โดยบุคลากรมีความพึงพอใจในความสำเร็จในงานที่ปฏิบัติเป็นลำดับที่ 1 เช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในปฏิบัติงานบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศพบว่า ในภาพรวมประเด็นกำลังขวัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพศชายและหญิงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานของ โรจนประเสริฐ (2555) และ มะโนเพ็ญ (2551) เป็นต้น พบว่าระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีผลต่อกำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทว้าง และคณะ (2550) และ จันทเพ็ชร (2550) เป็นต้น และผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุน ทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปลวกแดง ควรทำความร่วมมือเป็นภาคีและบูรณาการระหว่างองค์การ/สถาบันอุดมศึกษาที่มีความประสงค์การให้บริการวิชาการ ในการพัฒนาบุคลากรตาม

ปัญหาและความต้องการขององค์การ โดยท้องถิ่นจังหวัดเป็นผู้ประสานงานเชิงปฏิบัติ

2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปลวกแดง ควรส่งเสริมให้ภายในองค์การมีจัดการจัดการความรู้ร่วมกันในหน่วยงาน โดยบุคลากรที่ไปอบรม/สัมมนามาให้ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรอื่นในหน่วยงานและมีการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปลวกแดง ควรจัดสวัสดิการให้แก่พนักงาน ลูกจ้างที่มีรายได้น้อยนอกเหนือจากเงินเดือนประจำ เช่น งบรายได้อื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น สวัสดิการอาหารกลางวันทุนการศึกษาบุตร พนักงาน ลูกจ้างที่ต้องการศึกษาต่อและมีการประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

4. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอปลวกแดง ควรจัดหาอุปกรณ์การปฏิบัติงานให้บุคลากรอย่างเพียงพอ มีคุณภาพและปลอดภัยในการใช้งาน

5. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปลวกแดง ควรให้ความเห็นชอบในการโยกย้ายบุคลากรที่ต้องการกลับไปทำงานใกล้บ้านเพื่อกำลังขวัญ แรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสมดุลในการทำงานและชีวิตส่วนตัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เลือกทำการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานจ้างชั่วคราวหรือพนักงานที่ไม่ได้รับราชการ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับการวิจัยในครั้งนี้

2. ควรทำการวิจัยให้ครอบคลุม

ขอบเขตพื้นที่ให้มากขึ้น โดยศึกษา
องค์กรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน
จังหวัดระยองทั้งหมด

3. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบระหว่าง
หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีการบริหาร

จัดการหรือโครงสร้างหน้าที่ใกล้เคียงกันว่ามี
กำลังขวัญ แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

References

- Rojanaprasert, Kasem (2012) “The morale of the employees was found that the case study of Bang Bua Thong Distribution Center, CP All Public Company Limited”, **Thammasat University Journal**, Vol.31 (2): 2.
- In-Wang, Kanyamon et al. (2007). **Morale and the performance of personnel in private universities in Bangkok Metropolis**. St. John's University.
- Chanphet, Tawee (2007). **Morale of job performance of staff of Sirichan Fertilizer Factory**. Master of Business Administration (General management), Bangkok: Phranakhon Rajabhat University.
- Manopen, Waraporn (2008). **A study of working motivation of employees of the Government Savings Bank**, Bangkok Branch. Independent Study, Master of Business Administration, Bangkok: Chiang Rai Rajabhat University.

การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน

ดวงทอง ลาภเจริญทรัพย์¹

วรินทร์ กังวานทิพย์²

ศุภสิทธิ์ จารุพัฒน์หิรัญ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านและความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ถูกแบ่งกลุ่มด้วยรูปแบบการแบ่งส่วนตลาดตามภูมิศาสตร์ ตามประชากรศาสตร์ ตามหลักจิตวิทยา และตามพฤติกรรม รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจกับผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 1,595 ชุด ผลการวิจัยพบว่า ส่วนตลาดที่แบ่งทั้ง 4 แบบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดได้ดีและครอบคลุมยิ่งขึ้น การแบ่งส่วนตลาดในการใช้ประโยชน์ทางปฏิบัติของการแบ่งส่วนตลาดจะต้องคำนึงค่าใช้จ่าย เวลา และความพยายามว่ามีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ: เทคนิคการแบ่งกลุ่มผู้บริโภค พฤติกรรมผู้บริโภค การรับประทานอาหารนอกบ้าน

¹อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: toung_m@hotmail.com

²อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: toung_m@hotmail.com

³อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: toung_m@hotmail.com

Segmenting Consumers and Eating Out Behaviour

Tuangthong Lapchareonsaap¹

Varintorn Kungvantip²

Suprasith Jarupathirun¹

Abstract

The purposes of this research were to study eating out behavior of consumers, the relationship between eating out behavior and segments of consumers classified by geography, demography, psychography and behaviour. The research was a survey research, using questionnaires and a sample of 1595 consumers for data collection. Results of the research showed that all market segments were related with eating out behavior at .05 level of significance. For marketing strategy planning purposes, and in order to obtain full benefit of market segmentation, costs, times, and efforts should be taken into consideration

Keywords: Market segmentation, restaurant dining out

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Huamark, Bangkok, Bangkok 10240

e-mail: toung_m@hotmail.com

² Lecturer, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Huamark, Bangkok, Bangkok 10240

e-mail: toung_m@hotmail.com

³ Lecturer, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Huamark, Bangkok, Bangkok 10240

e-mail: toung_m@hotmail.com

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ลักษณะครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง การทำงานนอกบ้าน การใช้เวลาในการเดินทางระหว่างที่พักและที่ทำงาน (สุนทรธาดา และ เลิศชัยเพชร, 2552) ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคที่อาศัยในกรุงเทพมหานครหรือเมืองใหญ่ซึ่งเดิมมีพฤติกรรมการประกอบอาหารเพื่อรับประทานเองที่บ้าน โดยสมาชิกใน มาเป็นซื้ออาหารสำเร็จรูปกลับไปรับประทานที่บ้าน หรือเลือกที่จะไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารนอกบ้านแทน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจร้านอาหารต่างๆ เกิดขึ้นมากมายเพื่อรองรับและตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2558) พบว่า เครือข่ายธุรกิจอาหารมีการแข่งขันที่สูง และยังมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9 - 8.9 จากในปี 2557 โดยประมาณการว่ามูลค่าตลาดของธุรกิจในปี 2558 จะอยู่ระหว่าง 108,000 ถึง 110,000 ล้านบาท โดยพบว่าคนไทยรับประทานอาหารนอกบ้านสูงเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน เฉลี่ยอาทิตย์ละ 13 มื้อ โดยเฉพาะคนในกรุงเทพมหานคร (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, 2551) ในสภาวะที่มีการแข่งขันของธุรกิจอาหารที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ธุรกิจร้านอาหารจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องทราบว่าลูกค้าของธุรกิจเป็นลูกค้ากลุ่มใดสามารถสื่อสารและนำเสนอสินค้าและบริการที่เป็นที่ต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นกระบวนการแบ่งส่วนตลาด (market segmentation) ที่เหมาะสมจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญตัวหนึ่งของธุรกิจในการันตีความสำเร็จเหนือคู่แข่ง (Anderson et al.,

2004; Bose, 2012) แต่เนื่องจากการแบ่งส่วนตลาดสามารถทำได้หลายรูปแบบตั้งแต่แบ่งตามภูมิศาสตร์ ตามประชากรศาสตร์ ตามหลักจิตวิทยา หรือ ตามพฤติกรรม ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้และเทคนิคการวิเคราะห์ มีความลึก รวยเอียด และสลับซับซ้อนที่ระดับแตกต่างกัน ทำให้การเลือกใช้รูปแบบของการแบ่งส่วนตลาดที่เหมาะสมที่สุดในการอธิบายการใช้บริการร้านอาหารเป็นสิ่งท้าทาย โดยเฉพาะกับธุรกิจอาหารขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีทรัพยากรที่จำกัด (Saleh and Ndubisi, 2014) ได้แก่ ความจำกัดในด้านเงินทุนและศักยภาพของบุคลากรด้านการวิเคราะห์ทางการตลาด

ดังนั้น งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่ารูปแบบของการแบ่งส่วนตลาดในการรับประทานอาหารนอกบ้านที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดของธุรกิจร้านอาหารขนาดกลางและขนาดเล็ก กำหนดเป้าหมาย วางตำแหน่ง และกำหนดส่วนประสมทางการตลาดได้ถูกต้อง หรือปรับปรุงธุรกิจร้านอาหารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อรองรับกับการแข่งขันที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านระหว่างกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ถูกแบ่งกลุ่มด้วยรูปแบบการแบ่งส่วนตลาด ตามประชากรศาสตร์ ตามหลักจิตวิทยา และตามพฤติกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคการแบ่งกลุ่ม หรือการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) จะยึดหลักว่าผู้บริโภคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจะจัดรวมไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยแต่ละกลุ่มก็มีความต้องการสินค้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะของแต่ละกลุ่มจะมีอยู่หลายลักษณะและหลายตัวแปร (Kotler et al, 2005)

การแบ่งส่วนตลาดมีความสำคัญต่อกิจการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลต่างๆ ได้แก่ ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะแข่งขันกับคู่แข่งชั้นธุรกิจเดียวกัน สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด สามารถกำหนดตลาดให้แคบลง หรือเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และเลือกส่วนประสมที่เหมาะสมก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bose, 2012; Lynn, 2011)

Kotler et al, 2005 ระบุการแบ่งกลุ่มตลาดผู้บริโภคเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. การแบ่งส่วนตลาดทางภูมิศาสตร์ (Geographic segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดตามเขตทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น จังหวัด ภาค ประเทศ เป็นต้น เพื่อเน้นการตอบสนองความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น

2. การแบ่งส่วนตลาดตามประชากรศาสตร์ (Demographic segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดทางประชากรที่ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว วัฏจักรชีวิตครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา ศาสนา เชื้อชาติ และสัญชาติ

3. การแบ่งส่วนตลาดตามหลักจิตวิทยา (Psychographic segmentation) เป็นการใช้ร่วมกับตัวแปรทางประชากรเพื่อให้สามารถเข้าใจลูกค้าได้ดีกว่าเดิม โดยจะแบ่งกลุ่มลูกค้าตามรูปแบบการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ ทัศนคติต่อชีวิต หรือค่านิยม

4. การแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรม (Behavioral segmentation) เป็นการแบ่งส่วนตลาดโดยอาศัยพื้นฐานของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์ หรือปฏิกิริยาตอบสนองต่อผลิตภัณฑ์

โดยเกณฑ์การแบ่งส่วนตลาดทางภูมิศาสตร์และการแบ่งส่วนตลาดตามประชากรศาสตร์จะเป็นเกณฑ์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าการแบ่ง ตามเกณฑ์สองแบบที่เหลือ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งเป็นข้อมูลลูกค้าพื้นฐานโดยทั่วไป ในขณะที่การแบ่งส่วนตลาดตามหลักจิตวิทยา จะต้องเข้าถึงข้อมูลทางจิตวิทยาซึ่งจะได้จากการตอบชุดข้อคำถามในการประเมินค่านิยม ทัศนคติและรูปแบบการดำเนินชีวิต และการแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรม นักการตลาดต้องเข้าถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องของลูกค้า

ในการวิเคราะห์แบ่งส่วนตลาดจะมีขั้นตอนที่ใช้การตัดสินใจโดยอัตวิสัย หรือ subjective decision making เช่นการเลือกปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ในด้านใดบ้าง หรือทั้งหมดในการแบ่งส่วน ซึ่งการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเหล่านั้นจะส่งผลในผลลัพธ์ว่าในที่สุด

ประเภทของร้านอาหาร

กระทรวงพาณิชย์ได้จำแนกร้านอาหารตามลักษณะการตกแต่งร้านออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ร้านอาหารระดับหรู (fine dining) เป็นร้านที่มีการออกแบบตกแต่งอย่างประณีต สวยงาม ใช้วัสดุและอุปกรณ์ราคาแพง จัดอาหาร อย่างหรูมีการบริการระดับ 5 ดาว

2. ร้านอาหารระดับกลาง (casual dining) เป็นร้านที่มีการออกแบบตกแต่งแบบ พอเหมาะสมควร เน้นบรรยากาศแบบสบาย ๆ เป็นกันเอง ราคาอาหารระดับปานกลาง พนักงานบริการแบบเป็นกันเอง ไม่มีพิธีรีตอง

3. ร้านอาหารจานด่วน (fast dining) เป็นร้านที่มีการออกแบบตกแต่งแบบเรียบง่าย สะดวก รวดเร็ว มีความทันสมัย เน้นบริการ อาหารจานด่วน มีรายการอาหารจำกัดและ สามารถหมุนเวียนลูกค้าได้ในปริมาณมาก

4. ร้านริมบาทวิถี (kiosk) เป็นร้านที่มีการ ออกแบบตกแต่งแบบง่าย ๆ เน้นอาหารจานเดียว สามารถปรุงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยเป็นธุรกิจ ขนาดย่อมที่มีเจ้าของร้านเป็นพ่อครัวเอง

นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารที่เป็นแบบ บุฟเฟ่ต์ ซึ่งมีลักษณะร้านที่ผู้บริโภคร้องบริการ ตัวเองและสามารถเลือกรับประทานอาหารได้ หลายชนิดได้ตามความพอใจโดยไม่จำกัดปริมาณ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยทั่วไปงานวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการ รับประทานอาหารนอกบ้านที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ยังไม่มีงานวิจัยที่มีศึกษาการแบ่งส่วนตลาด ทั้ง 4 แบบได้แก่ ทางภูมิศาสตร์, ตาม ประชากรศาสตร์ ตามหลักจิตวิทยา และตาม พฤติกรรม เพื่อตรวจสอบว่าการแบ่งส่วนตลาด แบบใดสามารถอธิบายพฤติกรรมในการเลือก ร้านอาหารประเภทต่างๆ ได้ดีที่สุด โดยงานวิจัย ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจะเน้นไปที่ปัจจัยด้าน

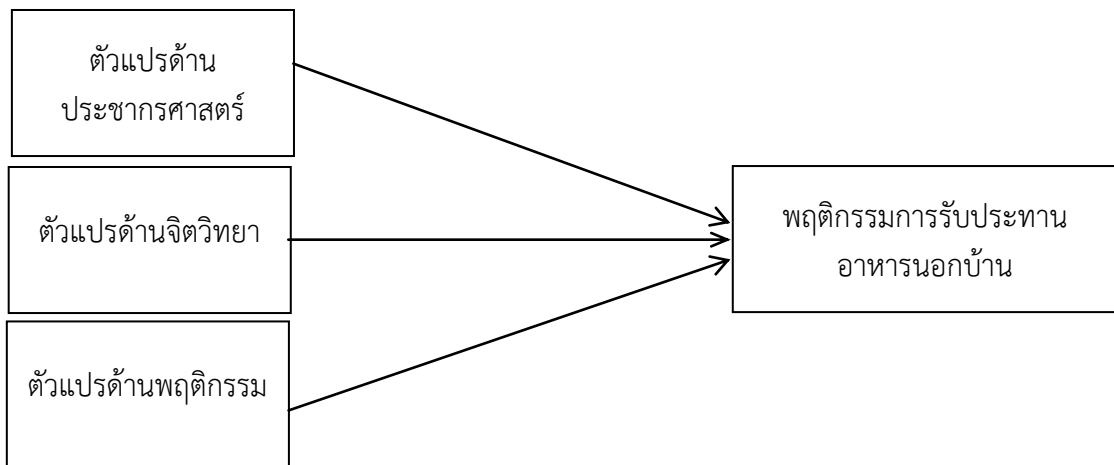
ประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้าน ส่วนประสม การตลาดที่มุ่งใจในการใช้บริการ ตัวอย่างเช่น

ศรีวิไลหนต์ และ ข้าเดช (2012) ได้ศึกษา เรื่องความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการร้านอาหารนอก บ้าน ซึ่งเป็นการศึกษาถึงระดับความพึงพอใจใน การเลือกใช้บริการร้านอาหารในเขต กรุงเทพมหานครด้านผลิตภัณฑ์ สถานที่ ราคา ส่งเสริมการตลาด กระบวนการบริการ ลักษณะ ทางกายภาพ และด้านบุคลากร โดยลักษณะของ ร้านอาหารที่ทำการศึกษาร้านอาหารตามสั่ง/ร้านทั่วไป ศูนย์อาหาร ร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ ร้านอาหารจานด่วน และร้านอาหาร/ภัตตาคาร ผลที่ได้พบว่าปัจจัยด้านกระบวนการผู้บริโภครู้สึกมีความสำคัญมากที่สุดคือ มีเวลาเปิด - ปิด ชัดเจน รับประทานอาหารล่วงหน้า แนะนำส่วนลดก่อน ให้บริการ ขณะที่ปัจจัยด้านสถานที่ ด้านราคา ด้านลักษณะกายภาพ ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์มีความสำคัญรองลงมา โสมนะพันธ์ และ คงสวัสดิ์เกียรติ (2014) ได้ ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการรับประทานอาหาร ไทย นอก บ้าน ของ ผู้ บริ โภ ค ใน เขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เป็นการศึกษา มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างกันของ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยในพฤติกรรม การ รับประทานอาหารนอกบ้าน ที่มีอิทธิพลต่อ แรงจูงใจ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใน การรับประทานอาหารไทยนอกบ้าน โดย ลักษณะของร้านอาหารที่ทำการศึกษาร้าน อ า ห า ร ไ ท ย ผล ที่ ได้ พ ว ่ า สถานะการสมรส มีผลต่อความต้องการสินค้า และบริการที่จะใช้ในความต้องการในครอบครัว และรายได้ต่อเดือน แม้จะเพิ่มขึ้นเท่าตัวก็ไม่ได้ แสดงว่าผู้บริโภคจะต้องบริโภคมากขึ้นเท่าตัว

ในทางปริมาณ แต่อาจจะสูงขึ้นในด้านราคาของ

อาหารที่บริโภค

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดการวิจัย (ภาพประกอบที่1) คณะผู้วิจัยเสนอว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนอกบ้าน

สมมติฐานที่ 1a: ผู้บริโภคที่มีรายได้อยู่ในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้านสม่ำเสมอ

สมมติฐานที่ 1b: ผู้บริโภคที่มีการศึกษาในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้านสม่ำเสมอ

การแบ่งส่วนตลาดตามค่านิยม ทักษะชีวิต และวิถีชีวิต จัดกลุ่มได้ 7 กลุ่มตามเกณฑ์ของ Harcar and Kaynak, (2008) ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง (Economically Conscious)

กลุ่มผู้ติดบ้าน (Home Oriented) กลุ่มผู้นำแฟชั่น (Fashion Oriented and Outgoing) กลุ่มผู้รักครอบครัว (Family Oriented) กลุ่มผู้รักสุขภาพ (Health Conscious and Leading Active Daily Life) กลุ่มผู้ชอบออกสังคม (Socially Conscious) และกลุ่มผู้รักอิสระ (Independent)

โดยกลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง และกลุ่มผู้ติดบ้านจะระมัดระวังมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจซื้อ และรักที่จะใช้เวลาส่วนใหญ่ที่บ้าน จึงน่าจะเป็นกลุ่มที่พฤติกรรมรับประทานอาหารสม่ำเสมอที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มรักอิสระจะชอบออกไปรับประทานอาหารเพียงคนเดียวไม่ชอบที่จะไปรับประทานอาหารกับคนหลายหลายคน ดังนั้น

สมมติฐานเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านหลักจิตวิทยาได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2a: ผู้บริโภคที่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง และกลุ่มผู้ติดบ้าน มีแนวโน้มที่จะไม่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้าน

สมมติฐานที่ 2b: ผู้บริโภคที่จัดอยู่ในกลุ่มรักอิสระ มีแนวโน้มที่จะเลือกรับประทานอาหารข้างนอกคนเดียว

ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารกระป๋องก็ดีหรือรับประทานบะหมี่สำเร็จรูปสม่ำเสมอ ไม่จำเป็นที่จะต้องไปรับประทานอาหารนอกบ้าน ดังนั้นสมมติฐานเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านพฤติกรรมได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 3a: ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารกระป๋องสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะไม่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้าน

สมมติฐานที่ 3b: ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารบะหมี่สำเร็จรูปสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะไม่มีพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้าน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบเชิงสำรวจ (Survey Research)

ตัวแปรในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (independent variable) มีดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

1.1.1 ระดับการศึกษา

1.1.2 ระดับเงินเดือน

1.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยา

1.2.1 ค่านิยม ทศนคติ และรูปแบบการใช้ชีวิต (Values, Attitude and Life Style- VALs) จำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง (Economically Conscious)

- กลุ่มผู้ติดบ้าน (Home Oriented)

- กลุ่มผู้นำแฟชั่น (Fashion Oriented and Outgoing)

- กลุ่มผู้รักครอบครัว (Family Oriented)

- กลุ่มผู้รักสุขภาพ (Health Conscious and Leading Active Daily Life)

- กลุ่มผู้ชอบออกสังคม (Socially Conscious)

- กลุ่มผู้รักอิสระ (Independent)

1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรม

1.3.1 การรับประทานบะหมี่สำเร็จรูป

1.3.2 การรับประทานอาหารกระป๋อง

2. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ พฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นผู้ที่พักอาศัยและทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จากข้อมูลสถิติของศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร ในปี 2557 มีประชากรตามข้อมูลทะเบียนประชากรทั้งสิ้น 5.6 ล้านคน แต่ถ้านับรวมประชากรแฝงในกรุงเทพมหานครซึ่งคิดเป็นเป็น 1 ใน 3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2015) ดังนั้นประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร อาจมีมากถึง 10 ล้านคน

กรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 50 เขต แบ่งเป็นโซนได้ 6 โซน ดังนี้

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนกลาง ประกอบด้วย เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตสัมพันธวงศ์

เขตพญาไท เขตราชเทวีและเขตวังทองหลาง

2. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนใต้ ประกอบด้วย เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตสวนหลวงและเขตบางนา

3. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนเหนือ ประกอบด้วย เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง เขตสายไหม และเขตบางเขน

4. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนตะวันออก ประกอบด้วยเขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตคลองสามวา และเขตประเวศ

5. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนเหนือ ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน และเขตทวีวัฒนา

6. กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนใต้ ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราชพฤกษ์และเขตทุ่งครุ

การเลือกตัวอย่าง

ด้วยวิธีกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งเป้าไว้ที่ 1,800 ตัวอย่างให้ครอบคลุม กรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต 6 กลุ่มได้แก่ กรุงเทพมหานครโซนกลาง กรุงเทพมหานครโซน

ใต้ กรุงเทพมหานครโซนเหนือ กรุงเทพมหานครโซนตะวันออก กรุงเทพมหานครเหนือ และกรุงเทพมหานครใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด วัน/เดือน/ปีเกิด ระดับเงินเดือน และเขตที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ และรูปแบบการใช้ชีวิต (Values, Attitude and Life Style- VALS) ทั้งสิ้น 56 ข้อคำถาม จากงานวิจัยของ Harcar and Kaynak (2008)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรับประทานบะหมี่สำเร็จรูป และการรับประทานอาหารกระป๋อง

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารนอกบ้าน ประกอบด้วย ความถี่ในการออกไปรับประทานอาหาร รูปแบบร้านอาหาร และรูปแบบอาหาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง โดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่ทำงานในกลุ่ม กรุงเทพมหานครโซนกลางทั้ง 8 เขต แบบสอบถามทั้งสิ้น 2,000 ชุดจากที่ตั้งเป้าไว้ 1,800 ชุด เพื่อในกรณีไม่ได้รับความร่วมมือ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน ระหว่าง ตุลาคม - ธันวาคม 2557 ได้รับกลับคืนทั้งสิ้น

1,629 ชุด ใกล้เคียงกับที่ตั้งเป้าไว้ และหลังจากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มา (data cleansing) ผู้วิจัยพบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์พอที่สามารถใช้ใน การวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 1,595 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88 จากจำนวนที่ตั้งเป้าหมายไว้ และคิดเป็นร้อยละ 80 จากจำนวนแบบสอบถามที่แจกทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 สัดส่วนพฤติกรรมกรรมการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัดส่วนหรือร้อยละ

3.3 การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคตามหลักจิตวิทยา ด้วยการระบุจำนวนกลุ่ม 7 กลุ่มและด้วยการไม่ระบุจำนวน (แบบค้นหา) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Two-step Clustering และ K-Mean Clustering แล้วจึงมาตรวจสอบความสอดคล้องของสมาชิกกลุ่มจากการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทั้งสองแบบ - Two-step Clustering และ K-Mean Clustering ก่อนที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้วยการแบ่งแบบต่างๆ โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square Test

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ผลสรุปผลมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.5 (n=1,583) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.4 (n=1,566) ส่วนใหญ่จบสาขาสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 43.7 (n=1,299) ส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 50.8 (n=1,580) มีค่าเฉลี่ยเงินเดือนประมาณ 22,459 บาท (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14,708.87 บาท; สูงสุด = 200,000 บาท; ต่ำสุด= 4,000 บาท; n=1,343) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 33.96 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.58 ปี; สูงสุด = 82 ปี; ต่ำสุด= 17 ปี; n=1,393)

2. คนในกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในพื้นที่กลุ่มกรุงเทพมหานครโซนกลาง มีการระบุที่พักอาศัยทั้งสิ้น 1,460 คน อยู่ในกลุ่ม

- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนกลาง ร้อยละ 27.0
- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนใต้ ร้อยละ 10.2
- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนเหนือ ร้อยละ 33.8
- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนตะวันออก ร้อยละ 23.2
- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนเหนือ ร้อยละ 4.2
- พื้นที่กรุงเทพมหานครโซนใต้ ร้อยละ 1.6

3. การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคตามหลักจิตวิทยาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Two-step Clustering ทั้งแบบระบุจำนวนกลุ่มและ แบบไม่ระบุจำนวนกลุ่ม ได้ค่า Silhouette เพื่อตรวจสอบความกลมเกลียวของสมาชิกในกลุ่มและความแยกห่างระหว่างกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่า 0.1 จัดอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี เนื่องจากค่าวัด Silhouette ที่มีค่าใกล้เคียง 1 อยู่ในเกณฑ์ดีมีการจัดกลุ่มที่ดี

ค่าใกล้เคียง 0 อยู่ในเกณฑ์ไม่ดี เนื่องจากมีข้อมูลสมาชิกมีสถานภาพซ้อนกลุ่ม และ ค่าติดลบใกล้เคียง -1 อยู่ในเกณฑ์ที่แย่มากเพราะข้อมูลสมาชิกมีการวางจัดลงผิดกลุ่ม (Rousseeuw, 1987) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับ การแบ่งกลุ่ม ผู้บริโภคตามหลักจิตวิทยาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค K-Mean Clustering พบว่าการแบ่งกลุ่มแบบระบุจำนวน 7 กลุ่มมีความสอดคล้องกันของการระบุสมาชิกในกลุ่ม ค่าความสัมพันธ์ (ค่า Phi) เท่ากับ 0.88 มากกว่าการแบ่งกลุ่มแบบไม่ระบุจำนวน ซึ่งค่าความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.76 ดังนั้นเลือกใช้ข้อมูลการแบ่งกลุ่มแบบระบุกลุ่ม 7 กลุ่มเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ข้อมูลที่ใช้แบ่งกลุ่ม 1,524 ชุด จัดเป็นกลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง (Economically conscious) คิดเป็นร้อยละ 17.6 กลุ่มผู้ติดบ้าน (Home oriented) คิดเป็นร้อยละ 17.9 กลุ่มผู้นำแฟชั่น (Fashion oriented and outgoing) คิดเป็นร้อยละ 9.7 กลุ่มผู้รักครอบครัว (Family oriented) คิดเป็นร้อยละ 16.0 กลุ่มผู้รักสุขภาพ (Health conscious and leading active daily Life) คิดเป็นร้อยละ 13.9 กลุ่มผู้ชอบออกสังคม (Socially conscious) คิดเป็นร้อยละ 11.0 และกลุ่มผู้รักอิสระ (Independent) คิดเป็นร้อยละ 13.8

4. พฤติกรรมการรับประทานอาหารบะหมี่สำเร็จรูป พบว่าโดยส่วนใหญ่ “รับประทานอาหารบ้าง” คิดเป็น ร้อยละ 75.8 “ไม่รับประทานอาหารเลย” ร้อยละ 5.5 และ “รับประทานอาหารเป็นประจำ” ร้อยละ 18.7 จากจำนวนผู้ตอบคำถามนี้ทั้งสิ้น 1,587 ท่าน และพฤติกรรมการรับประทานอาหารกระป๋อง พบว่า “รับประทานอาหารบ้าง” คิดเป็น ร้อยละ 75.3 “ไม่รับประทานอาหารเลย” ร้อยละ 20.6 และ “รับประทานอาหารเป็นประจำ” ร้อยละ 4.0 จาก

จำนวนผู้ตอบคำถามนี้ทั้งสิ้น 1,585 ท่าน จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะไม่รับประทานอาหารกระป๋องในสัดส่วนที่สูงกว่า การไม่รับประทานบะหมี่สำเร็จรูป แต่สัดส่วนที่มีการรับประทานอาหารบ้างมีขนาดใกล้เคียงกัน

5. ความถี่ในการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านในแต่ละเดือน พบว่า ส่วนใหญ่จะออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน “บ้าง” คิดเป็นร้อยละ 65.7 ส่วนใหญ่ไปรับประทานอาหารกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 48.9 โดยรูปแบบร้านอาหารที่ชอบส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 60.4 อาหารที่ชอบไปรับประทานอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารไทย คิดเป็นร้อยละ 67.1

6. ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกรับประทานอาหารนอกบ้านกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครด้วยแบ่งส่วนตลาด ตามประชากรศาสตร์ ตามหลักจิตวิทยา และตามพฤติกรรม ด้วย Chi-Square Test พบว่า

6.1 ความสัมพันธ์ของกลุ่มแบ่งตามปัจจัยประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน ผลการทดสอบค่าสถิติในส่วนแรกทดสอบด้วยระดับเงินเดือน ผลการทดสอบค่าสถิติคือ ไม่พบหลักฐานทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ระดับการศึกษาผลการทดสอบค่าสถิติคือ พบหลักฐานทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.05$ ที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับการศึกษาและพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยที่ผู้มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโทจะมีสัดส่วนในการรับประทานอาหารภายนอกบ้านเป็นประจำสูงกว่ากลุ่มอื่นๆอย่างชัดเจน ค่าขนาด

ของความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.15 มีขนาดอยู่ที่ระดับต่ำ (Cohen, 1988)

6.2 ความสัมพันธ์ของกลุ่มแบ่งตามปัจจัยหลักจิตวิทยากับพฤติกรรมการรับประทานอาหาร นอกบ้าน ผลการทดสอบค่าสถิติคือ พบหลักฐานทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างค่านิยมทัศนคติ วิถีชีวิต และพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยที่กลุ่มผู้นำแพชชั่นและกลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง มีสัดส่วนในการรับประทานอาหารนอกเป็นประจำที่สูงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่มผู้รักครอบครัว มีสัดส่วนการไม่รับประทานอาหารนอกบ้านที่สูงกว่าเทียบกับกลุ่มอื่น

6.3 ความสัมพันธ์ของกลุ่มแบ่งตามปัจจัยหลักพฤติกรรมกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน ผลการทดสอบค่าสถิติคือ พบหลักฐานทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ <.05 ที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างพฤติกรรมการรับประทานอาหารบะหมี่สำเร็จรูป / การรับประทานอาหารกระป๋อง และพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยทั้งกลุ่มที่ไม่รับประทานอาหารกระป๋อง ซึ่งผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับข้อโต้แย้งของคณะผู้วิจัย ในสมมติฐานการศึกษาที่ว่ากลุ่มผู้ใช้จ่ายระมัดระวัง น่าจะมีสัดส่วนการรับประทานอาหารนอกบ้านที่ต่ำ

ตารางที่ 1. การวิเคราะห์ Chi-Square Test ของพฤติกรรมการรับประทานอาหารนอกบ้านกับกลุ่มการตลาด

ทดสอบ		Pearson Chi- Square	P value	Phi	n
ที่อยู่	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	17.835	.058	.111	1,450
ระดับเงินเดือน	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	8.948	.062	.082	1,334
ระดับการศึกษา	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	37.158	.000	.154	1,558
กลุ่มจิตวิทยา 7 กลุ่ม	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	47.962	.000	.178	1,508
พฤติกรรมการทานบะหมี่สำเร็จรูป	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	25.830	.000	.128	1,574
พฤติกรรมการทานอาหารกระป๋อง	X พฤติกรรมทานนอกบ้าน	35.443	.000	.150	1,574

สรุปผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์วิจัยกสิกรไทยที่คนไทยโดยเฉพาะคนในกรุงเทพมหานครที่นิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยรวมคนกรุงเทพมหานครกว่าร้อยละ

65.7 “รับประทานอาหารบ้าง” ต่อเดือน จากการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มตลาด ด้วยภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ หลักจิตวิทยา และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งกลุ่มตลาดทั้ง 3 แบบทำให้มีความเข้าใจพฤติกรรมการรับประทานอาหาร

นอกบ้านมากกว่าการแบ่งกลุ่มแบบหนึ่งแบบใด เพียงอย่างเดียว ดังนั้นนักการตลาดที่จะทำการตลาดโดยใช้การแบ่งตลาดโดยแบบเดียวอาจส่งผิดพลาดได้

ทางด้านประชากรศาสตร์ พบว่าระดับเงินเดือนไม่ได้เป็นปัจจัยที่ดีในการแบ่งกลุ่มตลาด และพบว่าระดับการศึกษาใช้ปัจจัยในการแบ่งกลุ่มตลาดได้ดีกว่าการใช้ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ การวิเคราะห์ post-hoc ทำให้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาโทนอกเหนือจากจะสัดส่วนการรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นประจำที่สูงแล้ว พวกเขายังมีสัดส่วนในการใช้บริการอาหารในโรงแรมสูงกว่ากลุ่มลูกค้าอื่น ๆ

โดยที่การแบ่งกลุ่มตลาดด้วยค่านิยมทัศนคติ และวิถีชีวิต และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ค่า Phi (0.178) ซึ่งเป็นค่าที่สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับค่า Phi จากการแบ่งกลุ่มตลาดด้วยแบบอื่นซึ่งหมายความว่า สามารถอธิบายพฤติกรรมรับประทานอาหารนอกบ้านได้ดีที่สุด ทั้งนี้ขนาดของการอธิบายความสัมพันธ์ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ แต่เมื่อนำการวิเคราะห์ทั้งสามแบบมารวมวิเคราะห์จะทำให้การอธิบายพฤติกรรมได้ดีขึ้น

ดังนั้นการใช้กลุ่มตลาดเพื่อใช้เป็นแนวทางกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป ไม่ควรที่จะใช้การแบ่งกลุ่มตลาดเพียงแบบเดียว อีกทั้งในการใช้ประโยชน์ทางปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่าย เวลา และความพยายามว่ามีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใดในการเพิ่มความละเอียดและถูกต้องในการแบ่งกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนต่อไป การวิจัยนอกเหนือจากการปรับปรุงความถูกต้องในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ความสนใจในการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและแนว

ทางการวิเคราะห์ให้มีความสะดวกยิ่งขึ้นถึงจะมีประโยชน์ในทางปฏิบัติ เพราะในการวิจัยครั้งนี้ ข้อคำถามที่ใช้ในการจำแนกกลุ่ม ด้วย ค่านิยมทัศนคติ และวิถีชีวิต มีมากถึง 56 ข้อคำถาม ซึ่งในทางปฏิบัติจะเป็นการยากอย่างมากโดยเฉพาะกับธุรกิจอาหารขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีทรัพยากรที่จำกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแบบสอบถามแบบย่อและทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามแบบฉบับเต็ม เพื่อในทางปฏิบัติของการแบ่งกลุ่มตลาดมีความสะดวกและประหยัด

2. ควรเก็บข้อมูลจากยอดเงินเฉลี่ยที่ผู้บริโภคใช้ในการรับประทานอาหารนอกบ้าน และขยายกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามให้มีกลุ่มที่มีฐานะทางการเงินที่ดีเพิ่มขึ้นด้วย เพราะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นกลุ่มที่มีระดับเงินเดือนทั่วไปเฉลี่ยสำหรับผู้จบปริญญาตรี ทำให้ฐานะทางการเงินของกลุ่มที่ศึกษามีการกระจายตัวที่ต่ำ และไม่จัดว่าเป็นผู้มีฐานะที่สูง ซึ่งอาจจะสามารถช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มได้มากขึ้น เช่นผู้มีฐานะปานกลางอาจจะรับประทานนอกบ้านสม่ำเสมอ แต่ยอดค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งเป็นจำนวนเงินที่น้อย เป็นต้น

3. ควรมีการใช้เทคนิคในการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคด้วยการวิเคราะห์ที่ขั้นสูงด้วยโปรแกรม SEM- เทคนิค class analysis และควรมีการสุ่มตัวอย่างประชากรเพิ่มขึ้นเพื่อทำการตรวจสอบการแบ่งกลุ่มและผลการสรุปในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด รวมถึงทำการวิเคราะห์ cross tabulation มากกว่า หนึ่งระดับ (เช่น two level cross tabulation)

เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และแปลผลได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

4. ทั้งนี้ข้อจำกัดที่งานวิจัยครั้งต่อไปควรหาทางแก้ไข คือแรงจูงใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากการวิจัยนี้ต้องการตรวจสอบการแบ่งส่วนตลาดทั้งสามแบบ ข้อคำถามมีจำนวนมากทำให้แบบสอบถามมีอยู่

จำนวนมาก และในส่วนที่สมบูรณ์ก็อาจมีปัญหาคือ ความถูกต้องของข้อมูลเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาทำแบบสอบถามน้อยมาก และเพื่อให้ผลน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การเก็บข้อมูลควรเปลี่ยนจากการเก็บแบบเจาะจงมาเป็นแบบสุ่มเพื่อลดปัญหาความโน้มเอียงที่กลุ่มตัวอย่างจะไม่ใช้ตัวแทนของประชากรที่แท้จริง

References

- Anderson, E. W., C., Fornell and S. K. Mazvacheryl (2004). "Customer satisfaction and shareholder value". *Journal of Marketing*, Vol.68(4): 172–185.
- Bose, T.K. (2012). "Market Segmentation and Customer Focus Strategies and Their Contribution towards Effective Value Chain Management". *International Journal of Marketing Studies*, Vol.4(3): 113-121.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Harcar, T. and Kaynak, E. (2008). "Life style orientation of rural US and Canadian consumers", *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, Vol.20 4): 433–454.
- Kasikornthai Research Center. (2558). "The Year 58: Fierce Restaurant Competition Restaurant Chain Expected to Grow 6.9 -8.9%" *Reviews*, December 26, 2557.
- Kotler, P., Wong, V., Saunders, J. & Armstrong, G. (2005). *Principles of Marketing* (4th ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.
- Lynn, M. (2011). *Segmenting and targeting your market: Strategies and limitations* Retrieved from: <http://scholarship.sha.cornell.edu/articles/243>
- Manager. (2008). *Thais eat-out 13 meals a week: Doctors point out* Retrieved from: <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=951000012262> . (25/10/2015).
- National Statistical Office. 2015. "Who is Who In Bangkok." *Statistics Journal*, Vol.25(1): 11.
- Rousseeuw, P.J. (1987). "Silhouettes: A graphical aid to the interpretation and validation of cluster analysis". *Journal of Computer Applied Mathematics*, 20,(1): 53–65.
- Somsanapan, Krisda and Khongsawat, Kittipong (2014). "Motivation to eat Thai food outside the home of consumers In Bangkok and its vicinity", *Journal of Finance, Investment, Marketing and Business Administration*, Vol.3(4): 695-714.

Soonthornthada, Amara and Supatra Lertchaiphet. (2552). The Decline of Families in Three Age-Groups in Thai Society: Implications for Policy. in Chay Potisita and Suchada Taweasin (2552). "Thai Families in Social and Population Transitions" **Population and Society**. Bangkok: n.a.

Saleh, A.S. and N.O. Ndubisi, (2006). "An Evaluation of SME Development in Malaysia".

International Review of Business Research Papers, 2,(1): 1-14.

Sombut, Amphur (2006). **Dining Behavior in Yaowarat Road**, Consumer Behavioral Bangkok". Master of Business Administration Marketing: Srinakharinwirot University

Srivilejon, Thitipat and Itthikorn Khaddej, (2012). "Satisfaction with restaurant selection. Outside the home in Bangkok ". **Journal of Finance, Investment, Marketing and Business Administration**, Vol.2(4): 51-66.

การประเมินประสิทธิภาพการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติจากปัจจัยขนาดเส้นทางอพยพ และพฤติกรรมการอพยพด้วยโปรแกรม Pathfinder

ทวิศักดิ์ วิรุณพันธ์¹
สุภัทร พัฒน์วิชัยโชติ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จำลองหาเวลาการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติด้วยโปรแกรม Pathfinder เพื่อประเมินประสิทธิภาพการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ จากปัจจัยขนาดเส้นทางตั้งแต่ 714 มิลลิเมตร, 814 มิลลิเมตร, 914 มิลลิเมตร, 1014 มิลลิเมตร, 1114 มิลลิเมตร และพฤติกรรมการอพยพแบบ SFPE และ Steering ทำการจำลองเพื่อหาเปอร์เซ็นต์ประสิทธิภาพของแต่ละกรณี ผลการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยเวลาผู้อพยพ 60.59%, 63.24%, 63.47%, 63.72%, 64.01% ตามลำดับข้างต้น พฤติกรรมการอพยพแบบ SFPE มีประสิทธิภาพของเวลาดีกว่าแบบ Steering ที่จำนวนผู้อพยพ 24 คน ขนาดเส้นทางอพยพและพฤติกรรมการอพยพมีผลกระทบโดยตรงต่อเวลาอพยพ ดังนั้นไม่ควรให้ขนาดเส้นทางอพยพน้อยกว่าค่ามาตรฐานกำหนดไว้

คำสำคัญ: พฤติกรรมการอพยพ เวลาอพยพหนีไฟ, ขนาดเส้นทางอพยพ, Pathfinder

¹ นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมความปลอดภัยและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 199 ม.6 ถนนสุขุมวิท พุ่งสุขลา ศรีราชา ชลบุรี 20230 โทร 0-3835-4580-6 มือถือ 0860295470

E-mail: Tawisak082525@hotmail.com

² อาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล กลุ่มวิจัยวิศวกรรมความปลอดภัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 199 ม.6 ถนนสุขุมวิท พุ่งสุขลา ศรีราชา ชลบุรี 20230 โทร 0-3835-4580-6

E-mail: supat@eng.src.ku.ac.th

The Efficiency of Fire Evacuation on Wellhead Platform in Varied Widths of Evacuation Routes, and Evacuation Behaviour Using Pathfinder Programme

Tawisak Wilunpan¹

Supat Patvichaichod²

Abstract

This research aimed to look into of a simulation of fire evacuation time on Wellhead Platform by Pathfinder program, with varied widths of evacuation routes at 714 mm, 814 mm, 914 mm, 1014 mm, and 1114 mm as well as a migration behavior SFPE and Steering Pathfinder simulation program to determine the percentage performance of each case. Research results showed that the average times were 60.59%, 63.24%, 63.47%, 63.72%, 64.01%, respectively. SFPE effective migration behavior took a better time than the Steering, the number of immigrants being 24 people. Size of evacuation routes and evacuation behavior directly affected evacuation time. Therefore, size of evacuation path should not be less than the standard limit.

Keywords: Fire evacuation time, evacuation route, Pathfinder

¹ Postgrad student, Safety Engineer and Environment Management Program, Faculty of Engineering at Sriracha, Kasetsart University 199 Moo.6 Sukhumvit road, Tungskhla, Sriracha, Chonburi, 20230 Tel 0-3835-4580-6 Mobile 0860295470
E-mail: Tawisak082525@hotmail.com

² Assistant professor, Department of Mechanical Engineering, Safety Engineering Research Group, Faculty of Engineering at Sriracha, Kasetsart University 199 Moo.6 Sukhumvit road, Tungskhla, Sriracha, Chonburi, 20230
Tel 0-3835-4580-6
E-mail: supat@eng.src.ku.ac.th

บทนำ

เส้นทางอพยพถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเวลาการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติกลางทะเลซึ่งมีเป็นพื้นที่จำกัด เนื่องจากการวางอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำงานการซ่อมบำรุงซึ่งอาจมีอุปกรณ์ซึ่งยื่นเข้าไปในเส้นทางอพยพหนีไฟ ส่งผลให้ขนาดเส้นทางอพยพน้อยกว่าขนาดตามมาตรฐาน 914 มิลลิเมตร และเวลาการอพยพหนีไฟมีความล่าช้า

นักวิจัยหลายกลุ่มได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการอพยพหนีไฟ การเคลื่อนที่ของคนจากการใช้แบบจำลองคอมพิวเตอร์ Peizhong Yang และคณะ (2013) ทำการจำลองการอพยพหนีไฟในสถานีรถไฟใต้ดิน เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ และอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อเวลาการอพยพโดยใช้โปรแกรม FDS+Evac, STEPS, SIMULEX, Pathfinder สุประดิษฐ์อาภรณ์(2554) ได้ทำการศึกษาการจำลองการอพยพหนีไฟการจำลองและคำนวณเวลาอพยพหนีไฟในอาคารวิศวกรรมเครื่องกล จำนวนคนที่อาศัยอยู่ภายในอาคารประมาณตามมาตรฐาน NFPA 101 มีจำนวนคนเท่ากับ 1477 คน ซึ่งได้เปรียบเทียบกับสองโปรแกรมโดยคำนวณจากโปรแกรม Pyrosim ได้เวลาเท่ากับ 492 วินาที และโปรแกรม Pathfinder ได้เวลาเท่ากับ 322 วินาที แสนสุข(2553) คำนวณด้วยวิธี Hydraulic analogy ได้เวลาเท่ากับ 543 วินาที ซึ่งการคำนวณทั้งสามวิธีมีความแตกต่างกัน ผลจากโปรแกรม Pathfinder มีรูปแบบการอพยพที่เป็นระเบียบ ส่วนผลจากโปรแกรม Pyrosim มีรูปแบบการอพยพที่ไม่เป็นระเบียบ Erik (2011) ทำการประเมินการเตรียมความพร้อมของอพยพในกรณีฉุกเฉินบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติซึ่งที่มีความเสี่ยงสูง พนักงานอายุ 30-40 ปี ผลการ

ประเมินสถิติอยู่ในเกณฑ์ต่ำ งานวิจัยมุ่งเน้นเรื่องเตรียมความพร้อมอพยพกรณีฉุกเฉินที่ทำงานท่ามกลางชายฝั่งเพื่อเสนอแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการอพยพ Skondalen et al (2012) ทำการวิจัยของการอพยพและช่วยเหลือจากอุบัติเหตุบนแท่นขุดเจาะในทะเล มีปัจจัยหลักๆสามปัจจัย ได้แก่ ความร้ายแรงอันตรายที่เกิดขึ้น เวลาของการอพยพ อิทธิพลของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ได้มีการปรับปรุงเทคนิคของการอพยพและการช่วยเหลือโดยยึดการช่วยผู้อพยพในอ่าวเม็กซิโก

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติด้วยโปรแกรม Pathfinder ทั้งก่อนและหลังการปรับปรุงของเส้นทางหนีไฟเป็นตามมาตรฐานสากล National Fire Protection Association (2009) และ Safety of Life at Sea(2004)

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

แท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติที่ใช้เป็นสถานที่ในการจำลองสถานการณ์เป็นโครงสร้างเหล็ก ดังแสดงในภาพที่ 1 มีความกว้าง 24.20 เมตร ความยาว 16.35 เมตร และความสูงจากระดับน้ำทะเลถึงชั้นบนสุดของแท่นขุดเจาะ 19.25 เมตร ของเส้นทางเดินและบันไดหนีไฟ ความกว้าง 0.91 เมตร

เส้นทางอพยพของแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติดังแสดงในภาพที่ 2 ที่ได้จำลองในโปรแกรม Pathfinder ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ถูกนำมาใช้ในการจำลองการอพยพหนีไฟค่อนข้างมากและน่าเชื่อถือ ลักษณะเด่นของโปรแกรมคืออพยพที่เป็นระเบียบและมีรูปแบบการอพยพสองรูปแบบ

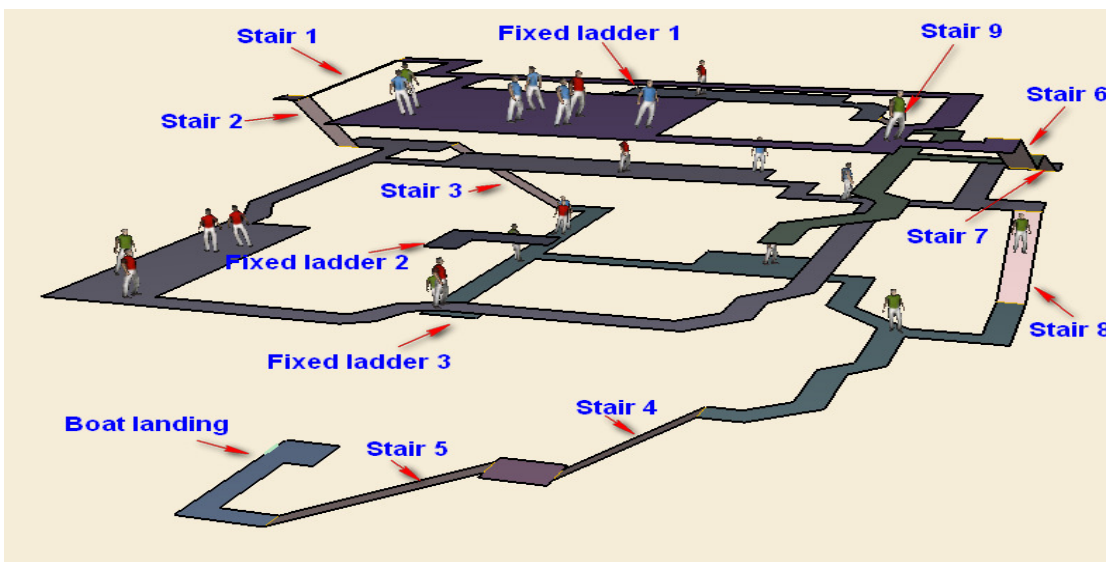

เช่น แบบ SFPE และแบบ Steering ทั้งสองรูปแบบ เป็นตัวแปรที่สำคัญในการนำเอาเวลาจากการจำลองมาเปรียบเทียบ เพื่อที่จะได้ทำการซ่อมอพยพ

ในกรณีที่มีการจัดคนงานไปทำงานให้เหมาะสมบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

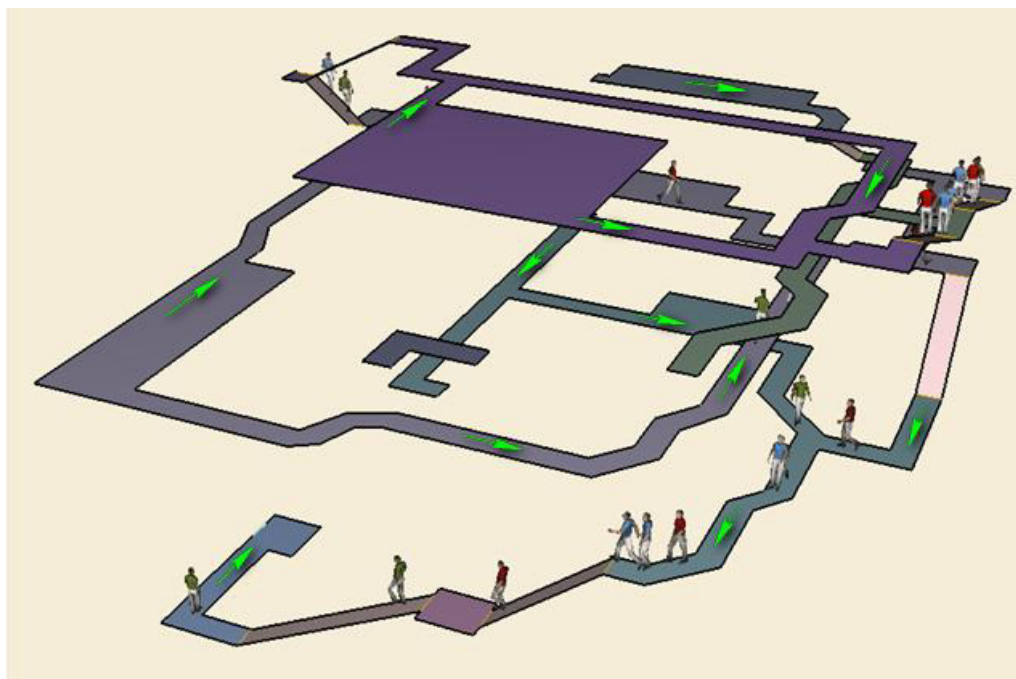

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะทางกายภาพของแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

ภาพที่ 2 แสดงเส้นทางการอพยพบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

การอพยพหนีไฟแทนจุดเจาะก๊าซธรรมชาติตามมาตรฐานสากล NFPA 101 และ SOLAS โดยมีข้อมูลการบรรจุคนในเรือชูชีพได้มากที่สุด 24 คน

ภาพที่ 3 แสดงเส้นทางอพยพบันไดหมายเลข 1-8

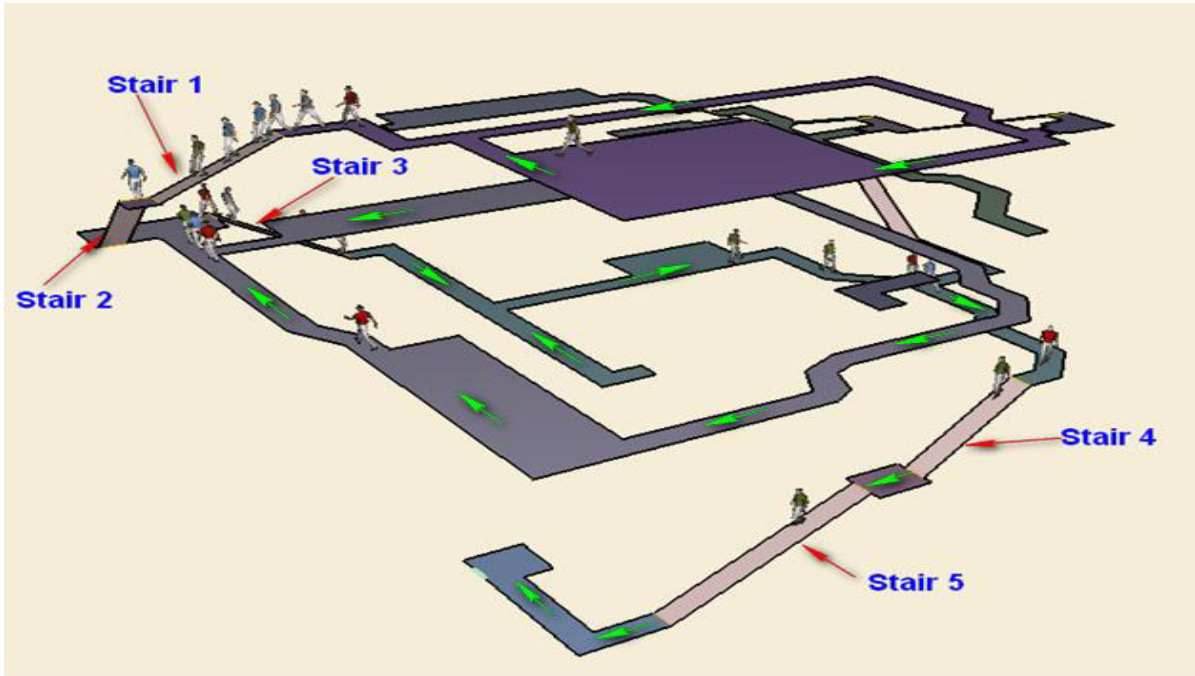
เนื่องจากความเร็วของผู้อพยพซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 30-50 ปี ในช่วง 0.97-1.62 เมตรต่อวินาที ค่าความกว้างช่วงหัวไหล่อยู่ในช่วง 44-58 เซนติเมตร การจำลองเหตุการณ์การอพยพออกเป็น 3 กรณี โดยแบ่งดังนี้

ก.) อพยพได้เส้นทางบันได 1-8 แสดงดังภาพที่ 3

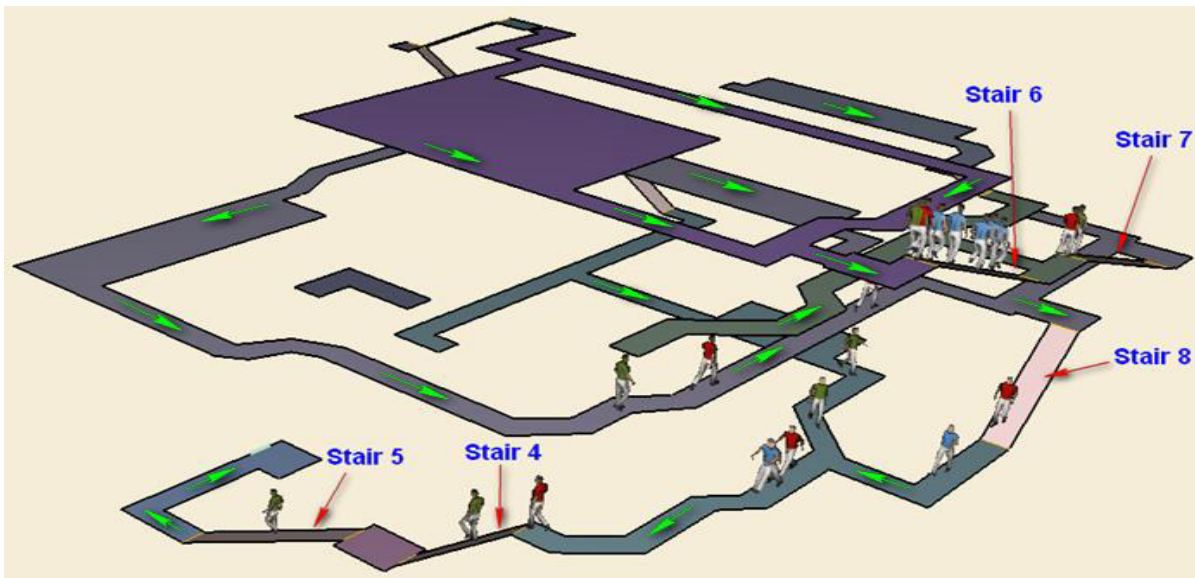
ข.) ให้อพยพใช้เส้นทางบันได 1-5 แสดงดังภาพที่ 4

ค.) ให้อพยพใช้เส้นทางบันไดหมายเลข 4-8 แสดงดังภาพที่ 5

ขนาดเส้นทางการอพยพเป็น ขนาด 714 มิลลิเมตร 814 มิลลิเมตร 914 มิลลิเมตร 1014 มิลลิเมตร และ 1114 มิลลิเมตร เพื่อหาค่าเวลาการอพยพเทียบกับค่าขนาดของเส้นทางอพยพ ดังตารางที่ 1 เวลาไม่เกินที่กฎหมายกำหนด 300 วินาที

ภาพที่ 4 แสดงเส้นทางอพยพใช้เส้นทางบันได 1-5

ภาพที่ 5 แสดงเส้นทางใช้เส้นทางบันได 4-8

ผลการศึกษาและอภิปราย

จากการจำลองเพื่อศึกษาหาเวลาและพฤติกรรมการอพยพไปยังจุดที่ปลอดภัยของผู้ที่ทำงานบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติด้วยโปรแกรม Pathfinder ตามไขเงื่อนที่แตกต่างกันตามตารางที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบเวลาการอพยพและมีการเพิ่ม

และลดขนาดของเส้นทางอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะด้วยวิธี SFPE หรือ Steering ซึ่งสองแบบมีค่าของเวลาอพยพที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของจำนวนคน เวลา พื้นที่เท่ากัน ทำให้รู้ว่าสองพฤติกรรมมีลักษณะการเคลื่อนหรือการอพยพที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สถานการณ์การอพยพหนีไฟบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

	ความกว้างเส้นทางอพยพ มิลลิเมตร	พฤติกรรม	บันได 1,2,3	บันได 6,7,8	บันได 4,5
1	714	SFPE	เปิด	เปิด	เปิด
2	714	Steering	เปิด	เปิด	เปิด
3	714	SFPE	เปิด	ปิด	เปิด
4	714	Steering	ปิด	ปิด	เปิด
5	714	SFPE	ปิด	เปิด	เปิด
6	714	Steering	ปิด	เปิด	เปิด
7	814	SFPE	เปิด	เปิด	เปิด
8	814	Steering	เปิด	เปิด	เปิด
9	814	SFPE	เปิด	ปิด	เปิด
10	814	Steering	ปิด	ปิด	เปิด
11	814	SFPE	ปิด	เปิด	เปิด
12	814	Steering	ปิด	เปิด	เปิด
13	914	SFPE	เปิด	เปิด	เปิด
14	914	Steering	เปิด	เปิด	เปิด
15	914	SFPE	เปิด	ปิด	เปิด
16	914	Steering	ปิด	ปิด	เปิด
17	914	SFPE	ปิด	เปิด	เปิด
18	914	Steering	ปิด	เปิด	เปิด
19	1014	SFPE	เปิด	เปิด	เปิด
20	1014	Steering	เปิด	เปิด	เปิด
21	1014	SFPE	เปิด	ปิด	เปิด
22	1014	Steering	ปิด	ปิด	เปิด
23	1014	SFPE	ปิด	เปิด	เปิด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ความกว้างเส้นทางอพยพ มิลลิเมตร	พฤติกรรม	บันได 1,2,3	บันได 6,7,8	บันได 4,5
24	1014	Steering	ปิด	เปิด	เปิด
25	1114	SFPE	เปิด	เปิด	เปิด
26	1114	Steering	เปิด	เปิด	เปิด
27	1114	SFPE	เปิด	ปิด	เปิด
28	1114	Steering	ปิด	ปิด	เปิด
29	1114	SFPE	ปิด	เปิด	เปิด
30	1114	Steering	ปิด	เปิด	เปิด

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาอพยพหนีไฟของแต่ละสถานการณ์ ที่จำนวนอพยพ 24 คน

สถานี	ความกว้าง เส้นทางอพยพ (มิลลิเมตร)	พฤติกรรม	เวลาที่คนแรกถึง จุดปลอดภัย (วินาที)	เวลาที่คนสุดท้าย ถึงจุดปลอดภัย (วินาที)	ระยะเวลาระหว่างคน แรกและคนสุดท้าย (วินาที)	ค่าเฉลี่ย ระยะเวลา อพยพ (วินาที)	ประสิทธิภาพเวลา อพยพ (%)
1	714	SFPE	41.7	116.5	74.8	79.1	61.2
2	714	Steering	43.8	115	71.2	79.4	61.7
3	714	SFPE	55.2	119	63.8	87.1	60.3
4	714	Steering	73.6	121.5	47.9	97.55	59.5
5	714	SFPE	41.3	119	77.7	80.15	60.3
6	714	Steering	43.8	118.3	74.5	81.05	60.6
	ค่าเฉลี่ย		49.9	118.2	68.32	84.06	60.59
7	814	SFPE	24.6	104.8	80.2	64.7	65.1
8	814	Steering	27.5	107.5	80	67.5	64.2
9	814	SFPE	24.6	113.3	88.7	68.95	62.2
10	814	Steering	26.9	116.8	89.9	71.85	61.1
11	814	SFPE	24.6	108.5	83.9	66.55	63.8
12	814	Steering	27.4	110.8	83.4	69.1	63.1
	ค่าเฉลี่ย		25.93	110.28	84.35	68.11	63.24
13	914	SFPE	25.4	104	78.6	64.7	65.3
14	914	Steering	26.5	106.3	79.8	66.4	64.6
15	914	SFPE	24.7	113.8	89.1	69.25	62.1
16	914	Steering	26.8	115.5	88.7	71.15	61.5
17	914	SFPE	24.6	108.5	83.9	66.55	63.8
18	914	Steering	26.6	109.5	82.9	68.05	63.5
	ค่าเฉลี่ย		25.77	109.60	83.83	67.68	63.47
19	1014	SFPE	24.7	103.3	78.6	64	65.6
20	1014	Steering	26	105.5	79.5	65.75	64.8
21	1014	SFPE	25	113	88	69	62.3
22	1014	Steering	26	115	89	70.5	61.7
23	1014	SFPE	24.9	107.8	82.9	66.35	64.1
24	1014	Steering	25.9	108.5	82.6	67.2	63.8
	ค่าเฉลี่ย		25.42	108.85	83.43	67.13	63.72
25	1114	SFPE	24.7	103	78.3	63.85	65.7
26	1114	Steering	27.1	105	77.9	66.05	65.0
27	1114	SFPE	25.5	110.8	85.3	68.15	63.1
28	1114	Steering	26.3	113.5	87.2	69.9	62.2
29	1114	SFPE	25	107.3	82.3	66.15	64.2
30	1114	Steering	26.6	108.3	81.7	67.45	63.9
	ค่าเฉลี่ย		25.87	107.98	82.12	66.93	64.01

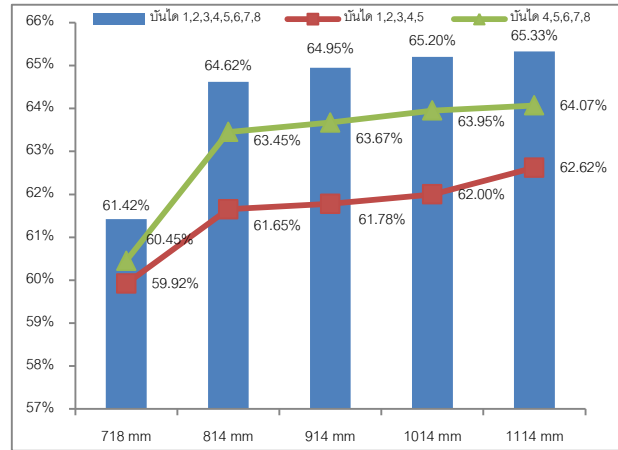
ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการอพยพ

$$\bar{E} = \frac{1}{2}(E_1 + E_2) \quad (1)$$

โดยที่ E_1 คือ ระยะเวลาของคนแรกที่ใช้ในอพยพ
 E_2 คือ ระยะเวลาของคนสุดท้ายที่ใช้ในอพยพ

จากสูตรใช้ในการคำนวณหาค่าเฉลี่ยระยะเวลาอพยพในตารางที่ 2 ได้ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาอพยพของคนแรกและคนสุดท้ายที่ใช้เวลาในการอพยพของแต่ละสถานการณ์ไปถึงจุดปลอดภัย นำค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์เวลาอพยพแบ่งตามหมายเลขการใช้บันไดอพยพและขนาดความกว้างของเส้นทางอพยพ

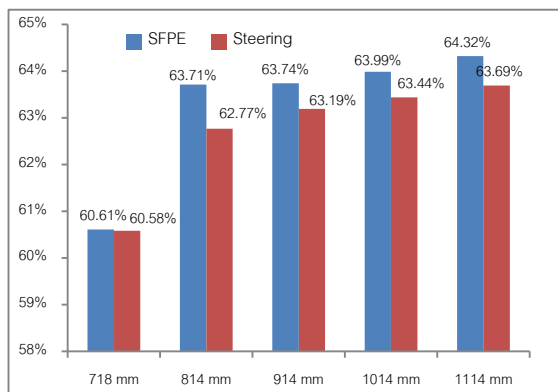
ผลการคำนวณพบว่าเส้นทางอพยพหนีไฟที่มีขนาดความกว้าง 714 มิลลิเมตร, ความกว้าง 814 มิลลิเมตร, ความกว้าง 914 มิลลิเมตร, ความกว้าง 1014 มิลลิเมตร และความกว้าง 1114 มิลลิเมตร เมื่อมีขนาดความกว้างเส้นทางอพยพนี้ เพิ่มขึ้นส่งผลโดยตรงกับเวลาอพยพมีประสิทธิภาพดีขึ้น นอกจากนั้นความกว้างเส้นทางอพยพส่งผลต่อเวลาจากสถานการณ์มีบันไดหมายเลข 1,2,3,4,5 และไม่มีบันไดหมายเลข 6,7,8 ส่งผลให้มีเวลาล่าช้ากว่าสถานการณ์ไม่มีบันไดหมายเลข 1,2,3 และมีบันไดหมายเลข 4,5,6,7,8 เนื่องจากบันไดหมายเลข 1,2,3 ซึ่งติดตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับบันไดหมายเลข 4,5 ทำให้เวลาอพยพในสถานการณ์มีบันไดหมายเลข 1,2,3 ล่าช้ากว่าในสถานการณ์ไม่มีบันไดหมายเลข 1,2,3 ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 กราฟประสิทธิภาพเป็นเปอร์เซ็นต์ของเวลาลดจากสถานการณ์ปกติ กรณีที่มีการเลือกใช้บันไดอพยพ

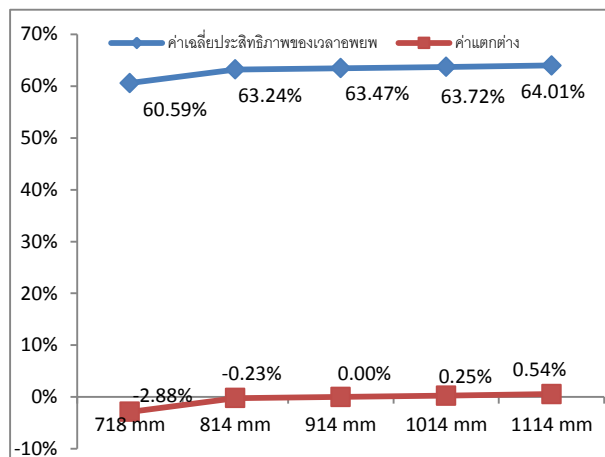
ประสิทธิภาพของเวลาการอพยพที่แสดงดังภาพที่ 6 จากทุกสถานการณ์ที่ใช้ในการทดลองอพยพแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการเลือกเส้นทางอพยพของบันไดหมายเลข 1,2,3,4,5 ทำให้เปอร์เซ็นต์ประสิทธิภาพของเวลาอพยพต่ำกว่าประสิทธิภาพของบันไดหมายเลขอื่น เป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ไปทำงานบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติกลางทะเล เมื่อเกิดสภาวะฉุกเฉินและมีการทำแผนฉุกเฉินจะเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับกลุ่มคนงานคนที่ทำงานบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติเพื่อที่จะได้เลือกอพยพเส้นทางบันไดที่มีประสิทธิภาพมาก ใช้เวลาอพยพหนีไฟไปยังปลอดภัยด้วยเวลาที่น้อยที่สุด

จากภาพที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของพฤติกรรมอพยพทั้งสองแบบมีความแตกต่างของประสิทธิภาพของเวลาอพยพ และเมื่อมีขนาดความกว้างของบันไดมากขึ้นส่งผลให้ประสิทธิภาพของเวลาอพยพมากขึ้นตาม

ภาพที่ 7 กราฟเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ประสิทธิภาพของสองพฤติกรรม มีแบบ SFPE และแบบ Steering

ข้อแตกต่างของสองพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเวลาอพยพซึ่งจุดเด่นของแต่ละพฤติกรรมอพยพในโปรแกรมก็ต่างกัน เช่น SFPE พฤติกรรมของผู้อพยพจากเริ่มต้นมุ่งหน้าตรงไปสู่ประตูทางออกโดยตรง จะถูกกำหนดเวลาด้วยขนาดประตูทางออก ไม่มีการทิ้งระยะห่างผู้อพยพ ไม่เป็นระเบียบ ในกรณีจำนวนผู้อพยพเท่ากันเวลาที่ใช้ในการอพยพจะใช้เวลาน้อยกว่าแบบ Steering ส่วนพฤติกรรมแบบ Steering เป็นพฤติกรรมของผู้อพยพที่เป็นระเบียบ มีช่วงทิ้งระยะห่างระหว่างผู้อพยพกับผู้อพยพ และผู้อพยพกับสิ่งของ ส่งผลให้ผู้อพยพมีความล่าช้ากว่าแบบ SFPE แต่ถ้าในกรณีที่มีจำนวนผู้อพยพจำนวนมากๆ การเคลื่อนไหวของผู้อพยพจะดีกว่าแบบพฤติกรรม SFPE โดยไม่เกิดการรอคอยที่ประตูทางออก เพราะฉะนั้นทั้งสองแบบมีความจำเป็นและส่งผลต่อเวลาอพยพ ควรจำลองการอพยพทั้งสองแบบเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำแผนซ้อมอพยพบนแท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ

ภาพที่ 8 กราฟเปรียบเทียบของค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ประสิทธิภาพและค่าความแตกต่างของแต่ละขนาดเส้นทางอพยพ

การประเมินประสิทธิภาพและปัจจัยขนาดของเส้นทางอพยพซึ่งมีผลของการคำนวณเปรียบเทียบกับขนาดเส้นทางอพยพมาตรฐานที่ 914 มิลลิเมตร โดยที่เอาค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพเวลาการอพยพที่ 63.47% เป็นค่าอ้างอิงหรือค่ามาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของแต่ละขนาดของเส้นทางมาเปรียบเทียบได้ดังนี้ 718 มิลลิเมตร มีความล่าช้า 2.88% ที่ขนาด 814 มิลลิเมตร มีความล่าช้า 0.23% ทั้งสองขนาดมีความล่าช้ากว่าเวลาอพยพของขนาดเส้นทางอพยพมาตรฐาน ที่ขนาด 1014 มิลลิเมตร เร็วกว่า 0.25% และที่ขนาด 1114 มิลลิเมตร เร็วกว่า 0.54% ทั้งสองขนาดเวลาเร็วกว่ากว่าเวลาอพยพของขนาดเส้นทางอพยพมาตรฐานดังแสดงในภาพที่ 8 จากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าขนาดของเส้นทางอพยพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งกระทบโดยตรงกับเวลาอพยพ ในการจำลองด้วยโปรแกรม Pathfinder ค่อนข้างมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับทั่วไป สิ่งที่สำคัญ

ได้มีนักวิจัยหลายท่านใช้ในการจำลองการอพยพหนีไฟ อ่างอิงวิจัยของ สุรพงษ์ สุประดิษฐอาภรณ์ ทำการจำลองการอพยพหนีไฟของอาคารวิศวกรรมเครื่องกลด้วยโปรแกรม Pyrosim และ Pathfinder ซึ่งผลปรากฏว่าโปรแกรม Pathfinder เวลาที่ใช้ในการจำลองน้อยกว่าโปรแกรม Pyrosim ส่วนของ บุขกร แสนสุข ได้จำลองสามรูปแบบมีดังนี้ คำนวณด้วยวิธี Hydraulic และด้วยโปรแกรม Pyrosim กับ Phatfinder สรุปได้ว่าโปรแกรม Phatfinder มีรูปแบบการอพยพที่เป็นระเบียบเช่นกัน สรุปได้ว่าโปรแกรม Pathfinder มีรูปแบบการอพยพที่เป็นระเบียบในทางกลับกัน Pyrosim มีรูปแบบการอพยพที่ไม่เป็นระเบียบแสดงให้ว่าในการจำลองการอพยพด้วยโปรแกรม Pathfinder เหมาะสมที่สุด

สรุป

เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพเวลาของการอพยพของแต่ละกรณีพบว่า การเลือกใช้ขนาดของบันไดและผู้อพยพทางบันได 1,2,3,4,5,6,7,8 ประสิทธิภาพสูงที่สุด ส่วนบันได 1,2,3,4,5 ประสิทธิภาพต่ำสุด และบันได 4,5,6,7,8 ประสิทธิภาพปานกลาง

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละขนาดเส้นทางอพยพมาเปรียบเทียบกับขนาดมาตรฐานที่ขนาด 914 มิลลิเมตร เพื่อให้เห็นชัดเจนเมื่อขนาดลดลง 714 มิลลิเมตร และ 814 มิลลิเมตร ทำให้ประสิทธิภาพลดลง ล้าช้าไป 2.88% และ 0.23%

ในส่วนที่ขนาดเส้นเพิ่มขึ้นที่ 1014 มิลลิเมตร และ 1114 มิลลิเมตร ทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เร็วขึ้น 0.25% และ 0.54% ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของแต่ละกรณีได้นำไปเปรียบเทียบกับเวลาที่กฎหมายกำหนดไม่เกิน 300 วินาที และทุกกรณีที่ทำกรจำลองเวลาไม่เกินกฎหมายกำหนด

ข้อเสนอแนะ

ขนาดเส้นทางหนีไฟที่มีขนาดลดลงจะส่งผลต่อเวลาของผู้อพยพทันที ในแนวทางที่ดีไม่ควรให้ขนาดเส้นทางหนีไฟมีขนาดเล็กเกินไป เพื่อความปลอดภัยของผู้อพยพบนแท่นชุดเจาะก๊าซธรรมชาติ เช่นขนาดความกว้างของเส้นทางอพยพ 714 มิลลิเมตร มีความล้าช้า 2.88% ขนาด 814 มิลลิเมตร ล้าช้าไป 0.23% และเส้นทางประสิทธิภาพที่ต่ำคือการเลือกใช้บันได 1,2,3,4,5 แบบพฤติกรรมการอพยพในโปรแกรมที่ประสิทธิภาพต่ำคือแบบ Steering ในอนาคตควรมีการใช้แบบให้จำลองของโปรแกรมอื่นๆมาเปรียบเทียบเวลา จำลองเพลิงไหม้ในโปรแกรมอื่นเสมือนการเพลิงไหม้จริงที่เกิดบนแท่นชุดเจาะก๊าซธรรมชาติเพื่อส่งเสริมงานวิจัยให้ดียิ่งขึ้น

คำขอขอบคุณ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สุภัทร พัฒน์วิชัยโชติ ที่ให้คำปรึกษา เป็นที่ปรึกษาหลักในการทำงานวิจัยครั้งนี้และบริษัท ซียูอีแอล จำกัด ที่สนับสนุนข้อมูลในการทำวิจัย

References

- Yang, Peizhong, Chao Li and Dehun Chen (2013). **Fire emergency evacuation simulation based on integrated fire –evacuation model with discrete design method**. Retrieved from: <http://www.elsevier.com/locate/advensoft>.
- Supraditarporn, Surapong (2013). **A Numerical of simulation of fire evacuation of mechanical engineer building via Pyrosim and Pathfinder**, Master of Engineering Thesis, Kasetsart University.
- Saensookh, Busakorn (2010). **Means of egress analysis and evacuation time calculation by using Hydraulic Analogy for new Mechanical engineering building**, Master of engineering Thesis, Kasetsart University.
- Erik, Jan (2011). **Evaluation of offshore emergency preparedness in view of rare accidents**. Retrieved from: <http://www.elsevier.com/locate/ssci>,
- Skogdalen, Jon Espen, Jahon Khorsandi and Jan Erik Vinnem (2012). **Evacuation, escape, and rescue experiences from offshore accidents including the deep water horizon**. Retrieved from: <http://www.elsevier.com/locate/jlp>.
- The Engineering Institute of Thailand (2008). **Standards for fire protection, the first printed edition of the Engineering Institute of Thailand**. Bangkok: Nationals.
- Standards in Management (2012). **Management and implementation of occupational safety**.
- National Fire Protection Association (2009). **Life Safety Code, Edition Safety of Life at Sea (SOLAS)**, International Maritime Organization, London, IOM
- Tunderhead_Engineering. (2009), **Pathfinder Technical Reference**, Retrieved from: <http://thunderheadeng.com/pathfinder>.
- (2016), **Pathfinder Technical Reference**, Retrieved from: <http://thunderheadeng.com/pathfinder>
- Jeon, Gyu-Yeob, Ju-Young Kim, Won-Hwa Hong and Godfried Augenbroe (2011). **Evacuation performance of individuals in different visibility conditions**. Retrieved from: <http://www.elsevier.com/locate/buildenv>.

การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวาน ชนิดที่ 2

พวงเพชร ใจชื่น¹

ทวิศักดิ์ กสิผล²

ชฎาภา ประเสริฐทรง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 วิธีการวิจัย โดยการสืบค้นจากฐานข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยระหว่างปี 2548 – 2558 นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลของการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในคลินิกเท้าเบาหวาน โรงพยาบาลสงฆ์ จำนวน 22 รูป พบว่าหลังการทดลองพระภิกษุมีพฤติกรรมดูแลเท้าที่มีภาวะแทรกซ้อนแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองและหลักการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กล่าวคือ หลังการทดลอง ภาวะสุขภาพเท้าดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติการพยาบาล การดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้า พระภิกษุ

¹นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน มหาวิทยาลัยมหาวชิเวศน์เฉลิมพระเกียรติ

18/18 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโฉลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

email:puangpethj@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

18/18 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโฉลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

e-mail: taweessukk@gmail.com

³อาจารย์, การพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

18/18 ถ.บางนา-ตราด ต.บางโฉลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

e-mail: dr.chadapa@yahoo.com

The Development of Nursing Practical Guidelines for Foot Care for Type II Diabetes Mellitus of Monks with Foot Complication

Puangpeth Jaichuen¹
Taweesak Kasipol²
Chadapa Prasertsong³

Abstract

The purposes of this study were to developed nursing practical guidelines in foot care for type II diabetes mellitus of monks with foot complication. The nursing practice guidelines were developed from synthesis of research findings during June 2015 – May 2016. The practical guidelines were tried out with a sample of 22 type II diabetes mellitus monks with foot complication in foot clinic of Priest Hospital. It was revealed that there were statically significance differences at.05 level in behavior for complication foot care of monks with type II diabetes mellitus before and after the experiment in that after the experiment foot conditions of the monks improved significantly.

Keywords: Clinical nursing practice guideline, foot care, monks.

¹Master of Nursing Science Huachiew Chalermprakiet University
18/18 Bangna-Trad Road, Bangchalong, Bangplee, Samutprakarn 10540
email:puangpethj@hotmail.com

²Assistant Professor Faculty of Nurse Huachiew Chalermprakiet University
18/18 Bangna-Trad Road, Bangchalong, Bangplee, Samutprakarn 10540
E-mail: taweessukk@gmail.com

³lecturer, (community health nursing and psychiatry), Huachiew Chalermprakiet University
18/18 Bangna-Trad Road, Bangchalong, Bangplee, Samutprakarn 10540
E-mail: dr.chadapa@yahoo.com

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังสำคัญทางสาธารณสุขทั่วโลก อัตราความชุกของโรคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในประเทศไทย พบว่ามีผู้ป่วยในโรคเบาหวาน จำนวน 607,828 คน ในปี พ.ศ. 2553 และเพิ่มเป็น 698,720 คน ในปี พ.ศ. 2556 รวมทั้งยังพบอัตราตายด้วยโรคเบาหวานที่เพิ่มขึ้นจากจำนวน 6,855 คน ในปี 2553 เป็น 9,647 คน ในปี 2556 (Bureau of Non-communicable Diseases, 2556) โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาตลอดชีวิต การควบคุมโรคไม่ดีจะส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนได้ ซึ่งสาเหตุของการเกิดภาวะแทรกซ้อนนั้นเป็นผลจากการที่ร่างกายมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพยาธิสภาพของอวัยวะในระบบต่างๆของร่างกาย โดยเฉพาะภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญคือการเสื่อมของระบบประสาท จะทำให้การรับรู้สึกเสียไป มีอาการชาเท้า ปวดเท้า เหนือออกที่เท้าลดลง ผิวหนังแห้งแตก มีรูปร่างเท้าผิดปกติทำให้เกิดแรงกดที่ผิดปกติ ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุของการเกิดแผลที่เท้า ร่วมกับการเสื่อมหน้าที่ของระบบภูมิคุ้มกันเชื้อโรคทำให้การติดเชื้อเกิดขึ้นและลุกลามได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเสื่อมของระบบไหลเวียนเลือด ทำให้เลือดไปเลี้ยงเท้าลดลง การนำอาหารและออกซิเจนสู่เนื้อเยื่อลดลง (Singh, Armstrong and Lipsky, 2005)

จากการศึกษาข้อมูลการตรวจสุขภาพพระภิกษุสามเณร ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อคัดกรองปัญหา และค้นหาปัจจัยเสี่ยงของโรค มีจำนวนพระภิกษุ สามเณร เข้าร่วมการคัดกรองทั้งสิ้น 5,230 รูป พบว่า พระภิกษุมีปัญหาโรคเรื้อรัง ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 3.80 และร้อยละ 8.74 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรคเบาหวานยังเป็นโรคที่มีสถิติอยู่

ในอันดับต้น ๆ ในกลุ่มพระภิกษุเช่นกัน เช่นเดียวกันกับการศึกษาสถิติผู้ป่วยในโรงพยาบาลสงฆ์ ปีงบประมาณ 2556 พบว่าโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่มีพระภิกษุมารับการรักษาใน 5 อันดับแรกของแผนกผู้ป่วยนอก (Priest Hospital, 2554, 2555 และ 2556) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าทั้งอัตราการเกิดโรคเบาหวานในพระภิกษุ อัตราการเกิดแผลที่เท้า และอัตราการถูกตัดขา มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลนานเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการรักษาแผนกผู้ป่วยในสูงขึ้น ระยะเวลาในการรักษาแผลนาน 1-2 เดือนแผลจึงหาย (Priest Hospital, 2556)

จากการสัมภาษณ์พระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 3 รูป พบปัญหาการดูแลเท้าไม่ถูกต้องจากข้อจำกัดในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือพระภิกษุต้องเดินเท้าเปล่าในการรับบิณฑบาต มีข้อห้ามในการใช้เครื่องใช้ที่มีกลิ่นหอม เช่น แป้ง, โลชั่น พระภิกษุบางรูปรักษาอาการชาเท้าโดยให้พระผู้ดูแลหรือเด็กวัดเหยียบเท้า บางรูปใช้สก็อตไบรท์ในการทำสะอาดเท้า หรือใช้ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ล้างแผล การนั่งพับเพียบเวลาสวดมนต์เป็นเวลานานประจำทุกวัน พระภิกษุบางรูปมีพฤติกรรมดูแลเท้าที่ไม่ถูกต้องและสูญบุหรี่ย ทำให้พระภิกษุมีความเสี่ยงหรือโอกาสเกิดแผลที่เท้าได้ง่ายจากระบบในปัจจุบันยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนทั้งหน่วยงานโดยจะใช้แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวานของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติปี พ.ศ. 2554 ในการดูแลพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตรปฏิบัติของพระภิกษุ คือ ไม่สามารถใช้ได้จริงเนื่องจากแนวทางบางข้อเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เช่น การสวมรองเท้าหุ้มข้อ, การทาครีม หรือโลชั่น เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนจึงสนใจที่จะพัฒนาแนวปฏิบัติพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าโดยเฉพาะในกลุ่มของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ดีที่สุด ได้มาจากการทบทวนงานวิจัยที่มีการออกแบบมาอย่างดี นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่สามารถปฏิบัติได้เหมาะสมกับบริบทในวิถีชีวิตของพระภิกษุและไม่ผิดต่อพระธรรมวินัยและทำให้พระภิกษุสามารถดูแลสุขภาพเท้าได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2
- 2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ตามรูปแบบการปฏิบัติตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence – based practice) ของศูนย์ปฏิบัติการขั้นสูง(The Center for Advanced Nursing Practice Evidence-based Practice Model) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Soukup, 2000) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 คลินิกเท้าเบาหวานโรงพยาบาลสงฆ์ แบ่งเป็น 2 ระยะ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ตาม

รูปแบบของซุคัพ (Soukup . 2000 : 301-309) จำแนกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาจากหลักฐาน (Evidence – triggered phase) จากการสังเกตพบพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มารับการรักษาเกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนที่เท้า การศึกษาข้อมูลสถิติเวชระเบียนแผนกผู้ป่วยนอกย้อนหลัง 3 ปี พบว่าผู้ป่วยเบาหวานและมีภาวะแทรกซ้อนที่เท้ามีจำนวนมากขึ้นดังนี้ ในปีงบประมาณ 2554 มีพระภิกษุเป็นเบาหวานจำนวน 1,428 รูป มีแผลที่เท้า 44 รูป และมีผู้ถูกตัดขา 20 รูป ปีงบประมาณ 2555 มีพระภิกษุเป็นเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1,518 รูป มีแผลที่เท้า 72 รูป และมีผู้ถูกตัดขา 23 รูป และในปีงบประมาณ 2556 ยังคงมีพระภิกษุเป็นเบาหวานเพิ่มขึ้นจำนวน 1,534 รูป มีแผลที่เท้า 55 รูป และมีผู้ถูกตัดขา 11 รูป (Priest Hospital, 2554, 2555 and 2556) เมื่อสัมภาษณ์การดูแลเท้าและการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบการดูแลเท้าไม่ถูกต้อง เช่น การใช้สก็อตไบรท์ทำความสะอาดเท้า การใช้ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ล้างแผล การไม่สวมรองเท้าทุกครั้งขณะออกจากกุฏิ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับวัตรปฏิบัติในพระธรรมวินัย จากการศึกษากระบวนการดูแลเท้าพบว่าการปฏิบัติยังไม่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการทบทวนการวิจัยในโรงพยาบาลสงฆ์ จึงต้องมีการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อเป็นแนวทางการดูแลพระภิกษุกลุ่มนี้ให้เป็นแนวทางเดียวกันเพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับการทบทวนการวิจัยในปัจจุบันมีการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลเท้าทั้งในและต่างประเทศแต่เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ใช้ในกลุ่มของบุคคลทั่วไปไม่สามารถตอบสนองต่อกลุ่มพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ได้ เมื่อศึกษาตัวกระตุ้นทั้งสองทางแล้วสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ

แนวทางในการดูแลพระภิกษุเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้าเป็น 2 ประเด็น คือ 1) บทบาทพยาบาลในการให้การพยาบาลในการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้า และ 2) การดูแลเมื่อเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้าเบื้องต้นด้วยตนเองที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไรจึงจะช่วยลดภาวะแทรกซ้อนที่เท้าที่พระภิกษุสามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 2 การสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านคลินิก (Evidence – supported phase) กำหนดคำถามการทบทวน (Review Question) ผู้วิจัยใช้รูปแบบการกำหนดด้วยตัวย่อ PICO (PICO framework) ดังนี้ 1) P (Population) คือพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 2) I (Intervention) คือการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้าและการดูแลแผลที่เท้า 3) C (Comparison) ไม่กำหนด 4) O

(Outcome) คืออุบัติการณ์การเกิดแผลที่เท้าเบาหวานลดลง / แผลที่เท้าเบาหวานไม่รุนแรงมากขึ้น / ไม่ถูกตัดนิ้วเท้า/การตัดเท้าลดลง แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้นจากฐานข้อมูลตั้งนี้ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ปริญาโทและปริญาเอก ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ CINHLAL , Science Direct , Registered Nurses Association of Ontario , Diabetic IHS , ADA , PUBMED การใช้คำสำคัญ (Keyword) ในการสืบค้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2548 - 2558 จากนั้นวิเคราะห์ประเมินระดับของงานวิจัย (Level of evidence) โดยใช้เกณฑ์ของมิลนิกและไฟน์เอ๊าท์ (Melnyk and Fineout, 2005) ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อนำมาสังเคราะห์แนวปฏิบัติ จำนวน 12 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์การสืบค้นและการจัดระดับความน่าเชื่อถือ

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ผู้วิจัย	Research design	Level
1	Preventing foot Ulcers in Patients With Diabetes (Singh , Armstrong and Lipsky, 2005)	RCT	2
2	Predicting foot ulcer in patient with diabetes: a systematic review and meta-analysis (Crawford. et al., 2007)	systematic review and meta-analysis	1
3	Education for secondary prevention of foot ulcers in people with diabetes: a randomized controlled trial (Lincoln et al., 2008)	RCT	2
4	Patient education for preventing diabetic foot ulceration (Dorresteijn, J.,Kriegsman, Assendelft, W.J.J., 2011)	RCTs	1
5	Diabetic foot disease in elderly (Pataky Z and Vischer U., 2007)	descriptive	5
6	Nursing best practice guideline: Assessment and Management of Foot Ulcer for People with Diabetes (Grinpun.D.et al. Registered Nurse Association of Ontario. , 2005)	systematic review	1
7	Indian Health Diabetes Best Practice Foot care (Indian Health Service Division of Diabetes Treatment and Prevention, 2009)	systematic review	1
8	Clinical Practice Guidelines for the prevention and Management of Diabetes Foot Complications (Sakatchewan, 2008)	systematic review	1
9	ประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการป้องกันการเกิดแผลที่เท้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน (แก้วพรม, 2552)	quasi-experimental	3
10	การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 (ควรนิยม, 2549)	descriptive	5
11	การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลเท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าของผู้ป่วยเบาหวาน (บุญพล, 2552)	descriptive	5
12	การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลการดูแลเท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าและการดูแลเมื่อเกิดแผลที่เท้าของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลหนองจอกศรี (ภูทองชัย, 2555)	descriptive	5

ระยะที่ 2 ของการวิจัยเป็นการศึกษาผลของการทดลองใช้และการใช้จริง จำแนกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลและการทดลองใช้ (Evidence observe phase) เป็นการนำแนวปฏิบัติการพยาบาลไปทดลองใช้จริงกับพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า จำนวน 3 รูป ที่ตีกลศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลสงฆ์ ในช่วงวันที่ 1- 30 มิถุนายน 2558 เพื่อศึกษาว่าแนวปฏิบัติการพยาบาลที่สร้างขึ้นสามารถใช้ได้จริง นำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงขั้นตอนให้ชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การนำแนวปฏิบัติไปใช้จริงในหน่วยงาน (Evidence based phase) นำไปใช้กับพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่คลินิกเท้าเบาหวาน โรงพยาบาลสงฆ์ จำนวน 22 รูป ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2558 - 31 พฤษภาคม 2559 จากนั้นประเมินผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ดังนี้ 1) การประเมินผลคะแนนพฤติกรรมดูแลเท้า การตรวจสภาพเท้า อาการชา ระดับความปวด สีผิว

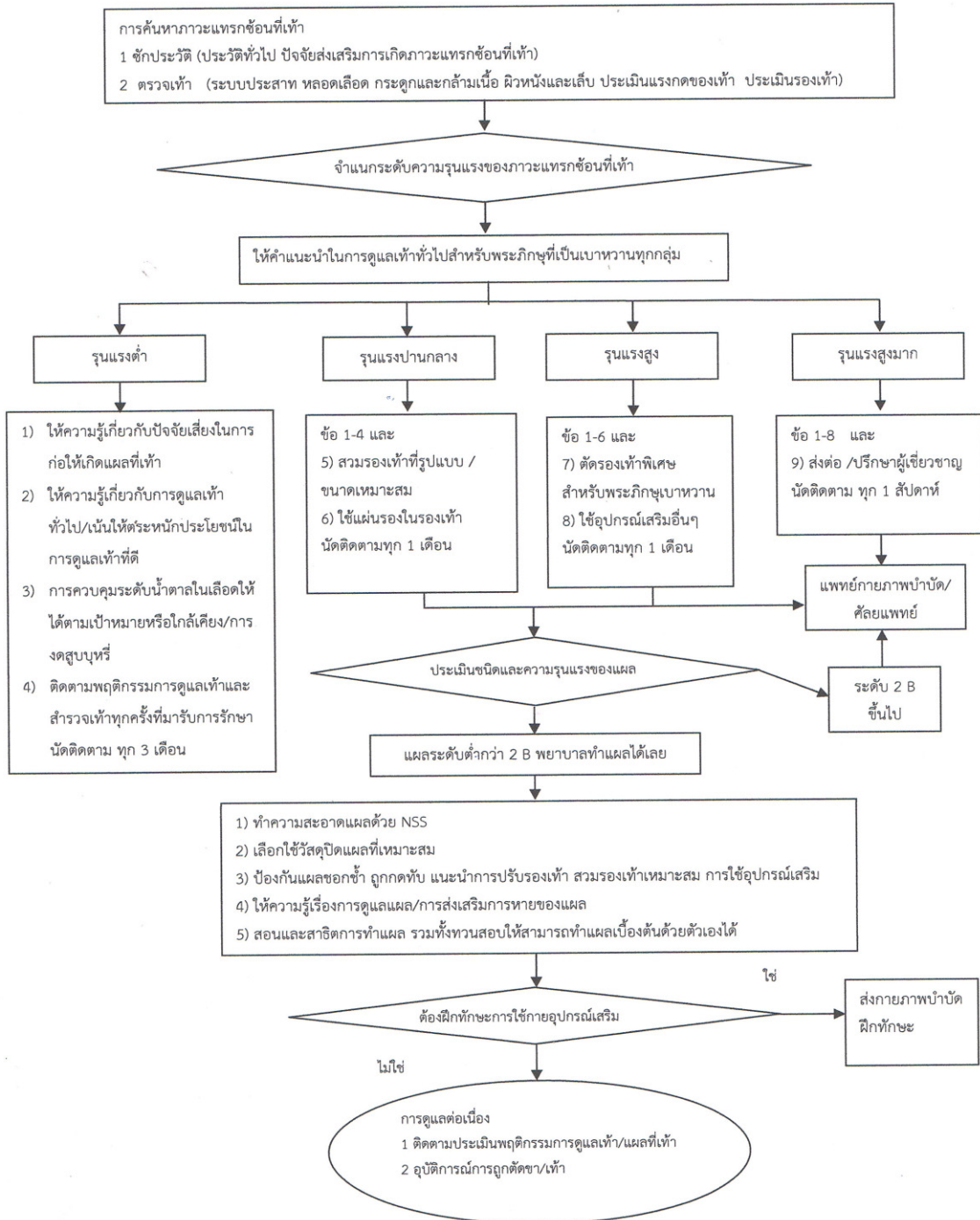
ระดับน้ำตาลในเลือดจากปลายนิ้ว และจากการสัมภาษณ์พระภิกษุที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาล 2) การประเมินคุณภาพและความเป็นไปได้ของการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลจากการประเมินของพยาบาลคลินิกเท้าเบาหวาน โรงพยาบาลสงฆ์ เพื่อเสนอผลการปฏิบัติการพยาบาลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้าต่อหน่วยงานและคณะกรรมการองค์กรพยาบาลของโรงพยาบาลสงฆ์หรือใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเป็นมาตรฐานในการดูแลพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า และเพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัย

1 การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถสรุปเป็นแผนภูมิการปฏิบัติเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แนวทางการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

2 การศึกษาผลของการทดลองใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของพระภิกษุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 50 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.54 มีช่วงพรรษาที่บวช 1 – 5 พรรษา และ 6 – 10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 31.82 และ 31.82 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.64 ค่าดัชนีมวลกาย 25.0 – 29.9 (น้ำหนักเกิน) คิดเป็นร้อยละ 31.82 ยังสูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 59.10 ใช้รองเท้าฟองน้ำแบบสวมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.54

การแปลผลค่าระดับน้ำตาลในเลือดจากปลายนิ้วหลังการทดลองค่าระดับน้ำตาลในเลือดของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของกลุ่มทดลอง สามารถควบคุมระดับน้ำตาลหลังอดอาหารให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้เพิ่มขึ้น จากจำนวนพระภิกษุ 5 รูป เป็น 7 รูป ส่วนใหญ่ระดับน้ำตาลลดลงไม่พบภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำหรือภาวะน้ำตาลในเลือดสูงจนเกิดอันตราย

การตรวจสภาพเท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่าหลังการทดลองสภาพเท้าโดยรวมดีขึ้นกล่าวคือเท้าและเล็บเท้าสะอาด ผิวหนังชุ่มชื้น ผิวไม่แห้งหรือแตก เล็บเท้าสั้นม้วนตรง ไม่มีเล็บขบ ไม่มีเชื้อรา สภาพเล็บปกติบาดแผลที่เท้าไม่ลุกลามมากขึ้น บางรูปมีขนาดแผลลดลง ส่วนการจำแนกระดับความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนที่เท้ายังคงจัดระดับความรุนแรงได้เท่าเดิม คือ ความรุนแรงระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.30 ความรุนแรงระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 72.70 ตามลำดับ

การประเมินคะแนนความปวดที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 หลังการทดลองพบว่ายังคงมีคะแนนความปวดอยู่ในระดับเดิมคือมีคะแนนปวดเท้าระดับน้อย 2 รูป มีคะแนนความ

ระดับปวดปานกลาง 2 รูป

การประเมินระดับการชาที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ด้วยเครื่องมือ Monofilament หลังการทดลอง พบว่าการตรวจรับรู้ความรู้สึกพบอาการชาทุกรูป คือ จัดอยู่ในระดับ 3 จำนวน 5 รูป จัดอยู่ในระดับ 4 จำนวน 6 รูป

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมดูแลเท้าที่มีภาวะแทรกซ้อนด้วยตนเองของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าหลังการทดลองพระภิกษุมีคะแนนพฤติกรรมดูแลเท้าที่มีภาวะแทรกซ้อนด้วยตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบคะแนนของพฤติกรรมดูแลเท้าที่มีภาวะแทรกซ้อนด้วยตนเองของพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 รายบุคคลภายหลังการทดลองพบว่า มีคะแนนพฤติกรรมดูแลเท้าที่มีภาวะแทรกซ้อนด้วยตนเองสูงขึ้นทุกรูป

ผลการสัมภาษณ์พระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มทดลอง ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างพบว่าพระภิกษุมีความเข้าใจในการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดี การใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและวัตรปฏิบัติ ส่วนในเรื่องของการดูแลเท้าในเรื่องการเดินรับบิณฑบาต พระภิกษุกลุ่มทดลองบางรูปยังคงไม่สวมรองเท้าเนื่องจากเป็นวัตรปฏิบัติที่ปฏิบัติกันมายาวนาน แนวปฏิบัตินี้มีความสะดวกในการใช้ ทั้งยังทำให้พระภิกษุกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจและสามารถใช้ได้ในบริบทของพระภิกษุได้เป็นอย่างดี พระภิกษุได้รับประโยชน์จากโครงการมีความมั่นใจในการดูแลตนเองและต้องการนำความรู้นี้ไปเผยแพร่แก่พระภิกษุรูปอื่น ๆ

2.2 ผลการสอบถามพยาบาลที่ใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในคลินิก

ทำเบาหวาน สรุปได้ว่าพยาบาลมีความเข้าใจง่าย ขึ้นตอนและวิธีการของแนวปฏิบัติการพยาบาล และสามารถนำไปใช้ได้สะดวก สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมกับพระภิกษุและสามารถนำไปใช้กับหน่วยงานอื่นๆในโรงพยาบาลสงฆ์ได้

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 สร้างขึ้นโดยใช้รูปแบบการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลของซุคัพ (Soukup, 2000 : 301-309) แนวปฏิบัติการพยาบาลประกอบด้วยการค้นหาและการจำแนกระดับความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนที่เท้า การพยาบาลเพื่อการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้า ได้ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางโลกและทางธรรมโดยพระภิกษุที่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญให้การรับรองว่าแนวปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือและพระภิกษุสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อวัตรปฏิบัติและพระธรรมวินัย จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบงานวิจัยระดับที่ 1 มากที่สุด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.67 จากแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลพบว่าแนวปฏิบัติการพยาบาลที่ดีควรเป็นแนวปฏิบัติที่ได้มาจากหลักฐานระดับที่ 1 (Melnyk and Fineout, 2005: 11-16) สอดคล้องกับการศึกษาของ ภู่งอกชัย (2555: 140) ที่พัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลเท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าและการดูแลเมื่อเกิดแผลที่เท้าผู้สูงอายุโรคเบาหวาน คลินิกเบาหวานโรงพยาบาลหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แนวทางของซุคัพ พบงานวิจัยระดับ 1 มากที่สุดจำนวน 10 เรื่อง เป็นแนวปฏิบัติการพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุเพื่อใช้ดูแลเท้าเบาหวาน การศึกษาผลของการนำแนวปฏิบัติการพยาบาลไปทดลองใช้พบว่าคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าด้วยตนเองของ

พระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนหลังการทดลอง

สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.05$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าในเรื่องการทำความสะอาดเท้า การตรวจเท้า การดูแลผิวหนังและเล็บ มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นหลังจากการได้รับแนวปฏิบัติการพยาบาลทำให้พระภิกษุกลุ่มทดลองได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมในการปฏิบัติส่งผลให้มีคะแนนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lincoln et al (2008) ที่พบว่าหลังการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับ แก้วพรหม (2552: 63) ที่พบค่าคะแนนคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าหลังการทดลองสูงขึ้นเช่นกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ภู่งอกชัย (2555: 141) ซึ่งพบว่าคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าสูงขึ้นหลังการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาล การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าด้วยตนเองของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติอาจเนื่องมาจากเราไม่สามารถควบคุมพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในกลุ่มควบคุม ในขณะที่มาตรวจตามนัดทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองได้มีการพูดคุยกัน และจากการสอบถามพระภิกษุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในกลุ่มควบคุม พบว่าบางรูปรักษาคีกรเบาหวานหรือศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้วัด และพบว่าในระหว่างทำการการวิจัย โรงพยาบาลสงฆ์ได้เข้ารับการตรวจเพื่อรับรองคุณภาพโรงพยาบาลโดยสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล เสนอให้คลินิกเบาหวาน

หน่วยงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสงฆ์จัดโครงการตรวจเท้ากลุ่มพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งพระภิกษุกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ได้รับการสัมผัสเพื่อเข้าโครงการนี้ด้วยทำให้กลุ่มนี้มีการได้ข้อมูลบางส่วน ค่าคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าด้วยตนเองของพระภิกษุกลุ่มควบคุมบางรูปจึงมีคะแนนสูงขึ้น

เล็กน้อยได้หลังการทดลอง สภาพเท้าโดยทั่วไปของพระภิกษุกุ่มทดลองมีสภาพเท้าโดยรวมดีขึ้น กล่าวคือเท้าและเล็บเท้าสะอาด ผิวหนังชุ่มชื้นผิวไม่แห้งหรือแตก สภาพเล็บปกติ บาดแผลที่เท้าไม่ลุกลามมากขึ้น บางรูปมีขนาดแผลลดลง พระภิกษุกุ่มทดลองสามารถควบคุมระดับน้ำตาลหลังอดอาหารให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้เพิ่มขึ้น จากพระภิกษุ 5 รูปเป็น 7 รูป เมื่อพิจารณาสภาพเท้าที่ดีขึ้นเนื่องมาจากพระภิกษุกุ่มทดลองหลังจากใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้า เช่น การควบคุมระดับน้ำตาลให้ใกล้เคียงเกณฑ์ปกติ การลด/เลิกสูบบุหรี่ การสวมใส่รองเท้าที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพเท้า การลดแรงกระแทกต่อแผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรฉาย (2548: 173-188) ที่ศึกษาพบว่า การควบคุมระดับน้ำตาลที่ไม่ดี การลดแรงกระแทกต่อแผล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้า เช่นเดียวกับ Fard et al (2007: 1931-1938) พบว่าการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เท้าเกิดจากการควบคุมระดับน้ำตาลที่ไม่ดีจากการสูบบุหรี่และจากการสวมใส่รองเท้าที่ไม่เหมาะสม เช่นกับในกลุ่มควบคุมพบว่า มีพระภิกษุ 1 รูป ไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ สาเหตุอาจมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ตระหนักถึงผลร้ายที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะระดับน้ำตาลที่ควบคุมไม่ได้ ร่วมกับสูบบุหรี่และมีหลอดเลือดผิดปกติทำให้ภาวะแทรกซ้อนมีความรุนแรงมาก

ขึ้น คือมีภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ (Hypoglycemia) รวมทั้งการทำแผลที่ไม่ถูกต้อง ทำให้แผลที่เท้าเกิดภาวะติดเชื้อ ต้องเข้ารับการรักษา และมีการติดเชื้อในกระแสโลหิตจนเกิดภาวะหัวใจล้มเหลว สุดท้ายต้องมรณภาพไป

ข้อเสนอแนะ

พยาบาลและบุคลากรทางการพยาบาลได้มีแนวปฏิบัติการพยาบาลสำหรับดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งมีความเหมาะสมกับบริบทและวิถีชีวิตของพระภิกษุโดยไม่ขัดต่อการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ได้วิธีการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการดูแลภาวะแทรกซ้อนที่เท้าด้วยตนเองได้รับคำปรึกษาแนะนำและการพยาบาลที่เหมาะสม

การคัดเลือกพระภิกษุที่เข้าร่วมงานวิจัยควรมีการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานส่วนบุคคลให้ใกล้เคียงกันกับกลุ่มควบคุม และในกลุ่มควบคุมควรมีการควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษา ควรมีการทำการศึกษาวิจัยเชิงผลลัพธ์ เพื่อทดสอบประสิทธิผลของแนวปฏิบัติทางการพยาบาล เช่น อุบัติการณ์การเกิดแผลที่เท้าของพระภิกษุที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวนวันนอนโรงพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในกลุ่มที่ได้รับการปฏิบัติตามปกติกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามแนวปฏิบัติ

References

- Bureau of Non Communicable Diseases, (2556).. **The reported number of patients with chronic non-communicable diseases in the year 2556**. Department of Disease Control, Ministry of Public Health. Bangkok: Retrieved from: [http://www.thaincd.com/news/hot-news-view.php? Id. \(1 December 2557.\)](http://www.thaincd.com/news/hot-news-view.php? Id. (1 December 2557.))
- Crawford F. , Inkster M , Kleijnen J and Fahey T .(2007). Predicting foot ulcer in patient with diabetes: a systemic review and meta – analysis. **OJ Med** .100: 65-86
- Fard, A.S., M., Esmaelzadeh and B. Larijani, (2007) “Assessment and treatment of diabetic foot ulcer” **International Journal of Clinical Practice**. 61 (11): 1931-1938.
- Indian Health Service Division of Diabetes Treatment and Prevention. (2009) **Indian Health Diabetes Best Practice Foot care : Rev. Indian Health Diabetes Best Practice Foot Care**. Retrieved from: [http:// www.diabetes ihs.gov](http://www.diabetes ihs.gov) (9 December 2014)
- Kaewprom,Kanitta (2552) **Effectiveness of Clinical Practice Guidelines Implementation for Foot Ulcer Prevention in Elders with Diabetes Mellitus at Diabetic Clinic Out-patient Department, Phrae Hospital** : Independent Study, Master of Nursing Science (Gerontological Nursing) : Graduate School, Chiang Mai University.
- Lincoln, N.B., K.A., Radford, F.L., Game and W.J., Jeffcoate (2008) **Education for secondary prevention of foot ulcer in people with diabetes : a randomized controlled trial**. Retrieved from: www.springerlink.com (16 August 2014)
- Melnyk, B.M. and E., Fineout (2005) **Evidence-Based practice in Nursing and Healthcare :A guide to best practice**.Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkin.
- Phukongchai, Monrat (2555). **Development of Nursing Practice Guideline for Foot Care and Wound care in Older Persons with Diabetes Mellitus Attend Outpatient Department, Nongkungsri Hospital**. An Independent Study Report for the Master of Nursing Science in Gerontological Nursing, Faculty of Nursing, Khon Kaen University.
- National Health Security Office. (2556) **Guidelines for diabetes 2554**. Bangkok: Srimuang Printing.
- Pataky, Z, and Vischer, U. (2007) “Diabetic foot disease in the elderly” **Diabetes and Metabolism**. 1 (33): S56-S65.
- Khuanniyom, Pensri (2549). **The Development of Nursing Practice Guidelines to Prevent Foot ulcers in patients with type 2 diabetes** .Thesis MNS (Adult Nursing) Nakhon Prathom : the Graduate School. Christian University.

- Priest Hospital. (2554) **Medical records and Statistics group of academic hospital disciplines.**
Bangkok : Priest Hospital.
- . (2555), **Medical records and statistics for the academic hospital disciplines.**
Bangkok : Priest Hospital.
- . (2556), **Medical records and statistics for the academic hospital disciplines.** Bangkok
: Priest Hospital.
- Bunpol, Puchteeya (2552) . **The Development of a Clinical Nursing Practice Guidelines for
Foot Care Among Diabetic Patients.** Thematic MNS (Nursing Family Practice) Bangkok:
A college graduate. Thammasat University.
- Registerd Nurse' Associatio of Ontorio. (2005) **Assessment and Management of Foot Ulcer for
People with Diabetes.** Registerd Nurse' Associatio of Ontorio, Toronto, Canada. Retrieved
from: www.rnao.org/best-practice. (22 September 2014)
- Saskatchewan Ministry of Health. (2008) **Clinical Practice Guidelines for The Prevention and
Management of Diabetes Foot Complication.** Retrieved from: www.healyc.hk.ca.
(22 September 2014)
- Singh, N., D.G. Armstrong, and B.A. Lipsky (2005) "Prevention Foot Ulcers in Patients With
Diabetes" **JAMA**. 293 (2): 217-228.
- Junchai, Siriporn (2548) Diabetic foot care. : Preventing of amputation. **Chulalongkorn Medical
Journal**. 49 (3): 173-188.
- Soukup , SM. (2000) "The center for advanced nursing practice evidence-based practice
model" **Nursing Clinics of North America**. 35 (2): 301-309.
- Varaporn Bhumisawasdi , Sawas Takerngdej and Watanee Jenjit. (2551) "The Sustained
and Holistic Health Care Program for the Priests Commemoration of His Majesty the
Kings 60 Years Accession to the Throne (First Phase: February to June 2006)".
Journal of Medical Association of Thailand . 91 (1): 1-12.

ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศไทย

สิริภาพรรณ ลีภัยเจริญ¹
จินตลักษณ์ วัฒนสินธุ์²
เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลกระทบของลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการรับรู้การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศไทย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้คืออาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศไทย จำนวน 390 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ จำนวน 9 คน เพื่อเป็นการหาคำอธิบายสำหรับข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ และ ตัวแปรที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยมากที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์การ รองลงมา ได้แก่ ประสพการณ์การทำวิจัย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามลำดับ ($p < 0.01$)

คำสำคัญ: ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ องค์การแห่งการเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถนน เสร้ไทย แขวง คลองจั่น เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถนน เสร้ไทย แขวง คลองจั่น เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถนน เสร้ไทย แขวง คลองจั่น เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

Variables Affecting Faculty Members' Research Performance at Research Universities in Thailand

Siripapun Leephaijaroen¹
Chindalak Vadhanasindhu²
Kasemsarn Chotchakornpant³

Abstract

The main objectives of this research were to study the effects of faculty members' qualifications, and their perception of transformational leadership, of human resource management practices, and of learning organization on their research performance at the research universities in Thailand. The research methodology was a mixed one of quantitative and qualitative methods. For the quantitative method, the sample was 390 faculty members from the research universities. For the qualitative method, the in-depth interview was used to interview 9 faculty members at the research universities to throw more light on the quantitative research findings. The research findings were as follows: The faculty members' qualifications, i.e. academic positions and income per month, led to differences in their research performance significantly at $p < 0.05$, and the faculty members' perception of organizational transformation and of knowledge management had the most positive effect on their research performance, followed by their research experience, their perception of technology application, and of continuous learning opportunity creation, all of which being statistically significant at $p < 0.01$.

Keywords: Research performance, transformational leadership, human resource management practices, learning organization

¹Ph.D. Candidate, Ph.D. Programme in Public Administration, National Institute of Development Administration
118 Moo3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok THAILAND 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

²Associate Professor, Public Administration, National Institute of Development Administration
118 Moo3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok THAILAND 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

³Assistant Professor, Public Administration, National Institute of Development Administration
118 Moo3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok THAILAND 10240
e-mail: siripapun.lee@hotmail.com

บทนำ

ขีดความสามารถด้านการวิจัยของประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและการผลิตผลงานวิจัย ซึ่งเป็นฐานสำคัญไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Office of the Higher Education Commission, 2009) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความสามารถในการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน และการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยพัฒนา และการฝึกอบรม/ประชุมวิชาการในระดับภูมิภาค เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 – 2558) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัย โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” และพันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” (National Research Council of Thailand, 2012) แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวในการให้ความสำคัญต่อการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน ในประเทศไทยนั้น มหาวิทยาลัยจัดได้ว่าเป็นหน่วยผลิตผลงานและบุคลากรวิจัยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ซึ่งตัวเลขต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดัชนีชี้วัดด้านการวิจัยในฐานข้อมูลระดับนานาชาติ Scopus บ่งชี้ว่า ผลงานวิจัยกว่า 90 % ของ

ประเทศมาจากภาคมหาวิทยาลัย (Office of the Higher Education Commission, 2009) โดยการผลิตผลงานวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศไทยเฉพาะจำนวนบทความประเภทวิชาการและวิจัย ที่ตีพิมพ์ลงในวารสารระดับชาติ และนานาชาติ จากฐานข้อมูล Scopus ปี 2548-2553 พบว่า มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติมีการผลิตผลงานวิจัยสูงสุด ร้อยละ 75 จากการผลิตผลงานวิจัยของหน่วยงานทั้งหมดในประเทศไทย (De-Eknankul, 2011) โดยมีมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ประกอบด้วยมหาวิทยาลัย 9 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการพิจารณาให้ได้รับทุนมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ จากการผ่านเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกสถาบันผู้รับทุนมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ อันประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยเข้าไปอยู่ใน 400 อันดับ (สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีอันดับต่ำกว่า 400) หรือมีอันดับดีขึ้น (สำหรับมหาวิทยาลัยที่อยู่ในอันดับที่สูงกว่า 400) ในการจัดอันดับโดย THE-QS ทั้งอันดับโดยรวม และอันดับของกลุ่มสาขาต่าง ๆ 2) เกิดกลุ่มหรือศูนย์วิจัยระดับชาติหรือนานาชาติอย่างน้อย 3 กลุ่ม/ศูนย์ ๆ ใน 3 ปี ที่สามารถระบุด้วยผลงานว่าเป็นศูนย์ที่มีศักยภาพเป็นอันดับ 1 ในประเทศ โดยเป็นงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมหรือสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และ/หรือมีความเป็นเลิศในระดับสากล และ 3) มีการจัดประชุมระดับนานาชาติในสาขาที่เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง และมีการเพิ่มนักศึกษาต่างชาติ

อาจารย์ต่างชาติ และหลักสูตรนานาชาติ (Office of the Higher Education Commission, 2009)

โดยในการจะพัฒนาผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาตินั้น ควรเริ่มที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีความสามารถในการจะนำพาวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่เป้าหมายที่องค์กรต้องการได้ผ่านคุณลักษณะสำคัญ คือ การมีอิทธิพลต่อความคิดผู้ตาม สามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้ตามมีสติปัญญา และการเข้าใจถึงความเป็นปัจเจกชน ประกอบกับการมีวิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหาคัดเลือกอาจารย์ การบริหารผลการปฏิบัติงาน รางวัลตามสถานการณ์ และการฝึกอบรมและพัฒนา ที่มีความเหมาะสม นำที่จะเป็นปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อาทิเช่น มีการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงองค์กร การส่งเสริมให้อาจารย์มีพันธะสัญญาต่อการเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนั้นก็น่าที่จะเป็นปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ คุณลักษณะส่วนบุคคลที่สะท้อนถึงศักยภาพทางด้านวิชาการของอาจารย์ อาทิเช่น ประสบการณ์การทำวิจัย ตำแหน่งทางวิชาการ และรายได้ของอาจารย์ ก็ น่าที่จะมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาลงถึงผลกระทบต่อคุณลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการรับรู้

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาแนวทางการยกระดับผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ในกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการรับรู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัย คือ ผลการทำงานของบุคลากรด้านการวิจัยที่วัดจาก 2 องค์ประกอบ คือ 1) พฤติกรรมด้านการวิจัย หมายถึง พฤติกรรมของบุคลากรในการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของตนเอง การให้คำปรึกษาด้านการวิจัย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยกับบุคคลภายนอก และการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับ และ 2) ผลลัพธ์ตามภาระงานด้านการวิจัย หมายถึง ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของบุคลากรทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนวิชาการ โดยพิจารณาจากจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ จำนวนผลงานวิจัยที่เป็นนักวิจัยหลัก/ร่วม จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัล จำนวนผลงานวิจัยที่ถูกอ้างอิง และจำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับสิทธิ์แล้ว (Creswell 1985; Duangkamnerd, 2008; Office of the Higher Education Commission, 2009)

การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การรับรู้ของผู้ตามที่มีต่อผู้นำเกี่ยวกับ

ภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ เป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้ตามได้ปฏิบัติตาม และเป็นผู้นำที่นำวิสัยทัศน์ของตนเองให้ผู้ตามยอมรับและปฏิบัติในแนวทางที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลต่อความคิดผู้ตาม 2) สามารถสร้างแรงบันดาลใจ 3) กระตุ้นให้ผู้ตามมีสติปัญญา และ 4) การเข้าใจถึงความเป็นปัจเจกชน (Bass and Avolio, 1994; Bass and Riggio, 2006) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Judge and Piccolo, 2004; Piccolo and Colquitt, 2006; Tsai, Chen and Cheng, 2009)

การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับกิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 1) การสรรหาคัดเลือก 2) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 3) รางวัลตามสถานการณ์ และ 4) การฝึกอบรมและพัฒนา (Armstrong, 2006) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Challis, Samson and Lawson, 2005; Vlachos, 2008; Lee, 2010; Boohene and Asuinura, 2011; Sohail, Tanveer and Muneer, 2011)

การรับรู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคลากรรับรู้ถึงการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันประกอบด้วย 1) การสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การเปลี่ยนแปลงองค์กร 3) การมีพันธะสัญญาต่อการเรียนรู้ 4) การจัดการความรู้ และ 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

(Marquardt, 1996) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Yueng, Lai and Yee, 2007; Yang, Wang and Niu, 2007; Davis and Daley, 2008; Som, Saludin, Shuin, Keling, Ajis and Nam, 2010; Garcia-Morales, Jimenez-Barrionuevo and Gutierrez, 2012)

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรคืออาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี รวมทั้งสิ้น 18,035 คน

จำนวนตัวอย่างคำนวณได้จากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และยอมให้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดของตัวอย่างจำนวน 392 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มเชิงวงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ซึ่งจำนวนตัวอย่างจะมีสัดส่วนแปรตามจำนวนประชากรในแต่ละวงชั้น ในที่นี้แบ่งประชากรแต่ละวงชั้นตามตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

ตำแหน่งทางวิชาการ	ประชากร (N)	ตัวอย่าง (n)
ศาสตราจารย์	502	45
รองศาสตราจารย์	3,767	90
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	4,722	107
อาจารย์	9,044	150
รวม	18,035	392

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนาจากผลงานของ Bass and Avolio (1994), Avolio (1999) และ Northouse (2007) ตอนที่ 3 การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาจากผลงานของ Intrawong (2009), Lopez, Peon and Ordas (2005) และ Shipton, West, Dawson, Bird and Patterson (2006) ตอนที่ 4 การรับรู้การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ พัฒนาจากผลงานของ Marquardt (1996), Marsick and Watkins (2003) และ Wutthirong (2009) และตอนที่ 5 ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ พัฒนาจากผลงานของ Creswell (1985), Duangkamnerd (2008), Intrawong (2009) และ Office of the Higher Education Commission (2009)

ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มอาจารย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ .737 - .969 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair, Black, Babin and Anderson, 2010)

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ตามจำนวนตัวอย่างที่เลือกโดยวิธีดังกล่าวได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 390 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.49 จากจำนวนตัวอย่าง

เพื่อเป็นการตรวจสอบและหาคำอธิบายสำหรับข้อค้นพบจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเชิงหยั่งลึก (In-depth interview) รวบรวมข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ จำนวน 9 คน และนำคำสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยการจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภทตามลักษณะที่ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก

ผลการวิจัย

1) สถิติพรรณนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.3 มีอายุเฉลี่ย 45 ปี อายุงานเฉลี่ย 17 ปี มีประสบการณ์การทำงานวิจัยเฉลี่ย 15 ปี ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ และมีรายได้รวมเฉลี่ย 51,805 บาท/เดือน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถิติพรรณนาลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (390 คน)

ลักษณะส่วนบุคคล	อัตราส่วนร้อยละ
เพศ : หญิง	50.3
สถานการณืจ้างงาน	
พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (วิชาการ)	46.2
ข้าราชการ	51.8
ข้าราชการบำนาญ	2.1
ตำแหน่งทางวิชาการ	
อาจารย์	31.3
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	35.1
รองศาสตราจารย์	30.3
ศาสตราจารย์	3.3
วุฒิการศึกษา	
ปริญญาโท	17.4
ปริญญาเอก	82.6

ลักษณะส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าความเบ้	ค่าความโด่ง
อายุ (ปี)	45	9.27	28	77	.35	-.69
อายุงาน (ปี)	17	10.07	1	49	.39	-.73
ประสบการณ์การทำงานวิจัย (ปี)	15	9.28	1	44	.72	-.36
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	51,805	21,677	18,000	150,000	1.25	1.79

2) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ รายละเอียดดังตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ตามระดับตำแหน่งทางวิชาการ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	15.398	3	5.133	11.732	.000
ภายในกลุ่ม	164.807	386	.427		
รวม	180.205	389			

จากตารางที่ 3 พบว่า อาจารย์ที่มีระดับตำแหน่งทางวิชาการที่ต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .01$ จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ตามระดับตำแหน่งทางวิชาการ เป็นรายคู่

ตำแหน่งทางวิชาการ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	1	2	3	4
1. อาจารย์	122	3.439	.673	-			
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	137	3.736	.658	.296*	-		
3. รองศาสตราจารย์	118	3.853	.631	.413*	.117	-	
4. ศาสตราจารย์	13	4.246	.649	.807*	.510	.394	-
รวม	390	3.695	.681				

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 4 วิเคราะห์ได้ว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีผลการ

ปฏิบัติงานด้านการวิจัยไม่แตกต่างกัน โดยสามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่อธิบายว่าตำแหน่งทางวิชาการมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัย เนื่องจากอาจารย์ที่ได้รับตำแหน่งทางวิชาการโดยพื้นฐานจะต้องมีความรู้และศักยภาพในการทำวิจัยที่ดีในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ตามระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	14.419	2	7.209	16.563	.000
ภายในกลุ่ม	165.787	387	.428		
รวม	180.205	389			

จากตารางที่ 5 พบว่า อาจารย์ที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ตามระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD	1	2	3
1. ต่ำกว่า 40,000 บาท	160	3.524	.670	-		
2. ระหว่าง 40,000 – 80,000 บาท	201	3.752	.652	.228*	-	
3. สูงกว่า 80,000 บาท	29	4.248	.597	.725*	.496*	-
รวม	390	3.695	.681			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 6 วิเคราะห์ได้ว่า อาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่สูงกว่า มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 80,000 บาท มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 40,000 – 80,000 บาท และอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 40,000 บาท เช่นเดียวกับอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 40,000 – 80,000 บาท ซึ่งพบว่ามีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 40,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่พบว่า รายได้ (โดยเฉพาะทุนวิจัย) มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ เนื่องจากทุนวิจัยเป็นสิ่งดึงดูดและกระตุ้นให้อาจารย์อยากทำวิจัย ช่วยให้การวิจัยมีความคล่องตัว และเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของผลงานวิจัยว่าจะต้องทำให้ได้เหมาะสมกับทุนวิจัยที่ได้รับมา

3) ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรถูกนำมาใช้เนื่องจากเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนมีฐานคติที่สำคัญว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระจากกันและ

กัน โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการเดียวกัน โดยผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำวิจัย (RE) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL) การสรรหาคัดเลือกและประเมินผลการปฏิบัติงาน (IPM) รางวัลตามสถานการณ์ (RC) การฝึกอบรมและพัฒนา (TD) การเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์กร (OKM) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (TA) การมีพันธะสัญญาต่อการเรียนรู้ (CM) และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (CL) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับตัวแปรตามคือผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ (RP) โดยตัวแปรทั้งหมดมีความแตกต่างกันภายในกลุ่มเล็กน้อย การกระจายของข้อมูลเป็นปกติ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาพบว่า ตัวแปรการมีพันธะสัญญาต่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ตัวแปรการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตัวแปรการสรรหาคัดเลือกและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตัวแปรการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์กร และตัวแปรผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นตัวแปรการฝึกอบรมและพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สถิติพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

ตัวแปร	RP	RE	TL	IPM	RC	TD	OKM	TA	CM	CL
RE	.185*									
TL	.258*	-.144*								
IPM	.374*	-.017	.556*							
RC	.268*	.051	.445*	.590*						
TD	.362*	.008	.549*	.609*	.668*					
OKM	.416*	-.064	.628*	.708*	.578*	.674*				
TA	.405*	.046	.433*	.549*	.486*	.531*	.669*			
CM	.324*	-.014	.381*	.420*	.305*	.314*	.594*	.483*		
CL	.344*	-.051	.347*	.460*	.367*	.440*	.557*	.414*	.542*	
ค่าเฉลี่ย	3.70	14.64	3.62	3.88	3.53	3.44	3.79	3.84	4.19	4.10
ค่า SD	.68	9.28	.73	.63	.80	.79	.64	.68	.56	.53

หมายเหตุ: * $P < .05$

4) ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนแสดงดังตารางที่ 9 พบว่า ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 9 ตัวแปร มีตัวแปร 4 ตัวแปร ที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การ

เปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์การ ประสิทธิภาพการทำวิจัย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ได้ร้อยละ 25.6

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ปรับมาตรฐาน (β)	t-value	Sig
ประสบการณ์การทำวิจัย	.198	4.464	.000
การเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ใน องค์การ	.218	3.339	.001
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	.185	3.103	.002
การสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	.155	2.927	.004
R = .506	R ² = .256	SE = .591	F = 33.084
Sig. of F = .000			

โดยผลการทดสอบสมมติฐานที่ได้สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์การมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โดยเริ่มจากการมีวิสัยทัศน์ที่จะเปลี่ยนแปลงให้องค์การมีความพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ซึ่งวิธีการเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์การ มีดังนี้ 1) การมีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ 2) สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน 3) สนับสนุนให้อาจารย์จัดกิจกรรมบริการวิชาการให้กับองค์กรภายนอก 4) เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเก่ง ๆ จากภายนอกมาอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยร่วมกับองค์กรหรือเครือข่ายภายนอก 6) มีการจัดการความรู้ในองค์การ จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลความรู้ที่ใช้ประโยชน์ได้จริง และ 7) ควรมีการจัดทีมที่คอยให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาด้านการวิจัยแก่อาจารย์

ในขณะที่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โดยมีวิธีการสนับสนุนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดังนี้ 1) การสนับสนุนเครื่องมือหรืออุปกรณ์การทดลองอย่างเต็มที่ 2) การมีฐานข้อมูลออนไลน์และเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตได้ตลอด 24 ชั่วโมง และ 3) การมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับพื้นฐานและโปรแกรมที่เฉพาะทางในแต่ละสาขาให้แก่อาจารย์

เช่นเดียวกับการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า การสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ เนื่องจาก 1) พื้นฐานของอาจารย์ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น มีค่านิยมรักการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และอยากพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าตลอดเวลา และ 2)

องค์การให้การสนับสนุนให้อาจารย์ได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีควมสนใจหรือเชี่ยวชาญอย่างเต็มที่เท่าที่จะสามารถทำได้ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณของมหาวิทยาลัย ทำให้อาจารย์มีการพัฒนาความสามารถในการทำวิจัยได้ดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการรับรู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1) **คุณลักษณะส่วนบุคคล** ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โดยอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอธิบายด้วยผลการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ว่า เนื่องจากอาจารย์ที่ได้รับตำแหน่งทางวิชาการโดยพื้นฐานจะต้องมีความรู้และศักยภาพในการทำวิจัยที่ดีในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โดยอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่สูงกว่า มีผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่ดีกว่าอาจารย์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่บ่งชี้ว่าทุนวิจัยเป็นสิ่งดึงดูดและกระตุ้นให้อาจารย์อยากทำวิจัย ช่วยให้การทำวิจัยมีความ

คล่องตัว และเป็นตัวบังคับคุณภาพของผลงานวิจัยว่าจะต้องทำให้ได้เหมาะสมกับทุนวิจัยที่ได้รับมา นอกจากนี้ ประสพการณ์ในการทำวิจัยมีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ว่า อาจารย์ที่มีประสพการณ์การทำวิจัยมากจะมองโจทย์วิจัยออก มีการวางแผนขั้นตอนการทำวิจัยและแก้ไขปัญหาเวลาทำวิจัยได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีประสพการณ์การทำวิจัยน้อยกว่า

2) การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิจัยนี้พบว่า การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ซึ่งไม่เป็นไปตามผลการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่านมา อาทิเช่น Judge and Piccolo (2004), Piccolo and Colquitt (2006) และ Tsai, Chen and Cheng (2009) แต่อย่างไรก็ตามพบว่า มีนักวิชาการบางส่วนที่ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร แต่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรผ่านตัวแปรอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น Aragon-Correa, Garcia-Morales and Cordon-Pozo (2007) ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบทางอ้อมเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรผ่านตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ การเรียนรู้ขององค์กร และนวัตกรรมองค์กร เช่นเดียวกับ Leephaijaroen (2012) ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์ผ่านการ

รับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นไปได้ว่าการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่ได้มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติแต่อย่างใด แต่อาจเป็นไปได้ว่ามีผลกระทบทางอ้อมผ่านตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งน่าสนใจทำการศึกษาในครั้งต่อไป

3) การรับรู้วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่าไม่มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานักวิชาการที่ผ่านมา อาทิเช่น Challis, Samson and Lawson (2005), Vlachos (2008), Lee (2010), Boohene and Asuinura (2011) และ Sohail, Tanveer and Muneer (2011) แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีนักวิชาการบางท่านที่ศึกษาพบว่าวิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้มีผลกระทบทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยในครั้งนี้ โดย Lopez, Peon and Ordas (2005) ได้ศึกษาพบว่าวิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหาคัดเลือก การฝึกอบรม ค่าตอบแทน และการมีส่วนร่วม ไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ซึ่ง Lopez, Peon and Ordas (2005) อธิบายว่า วิธีปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันแต่อย่างใด แต่ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรนั้นเกิดจากความสามารถในการจูงใจให้บุคลากรนำความรู้ใส่ลงไปในการปฏิบัติงานต่างหาก ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นไปได้ว่าการรับรู้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้มีผลกระทบเชิงบวกต่อผล

การปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ แต่อาจเป็นไปได้ว่ามีผลกระทบทางอ้อมผ่านตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งน่าสนใจที่จะทำการศึกษาในครั้งต่อไป นอกจากนี้ การที่ผลการวิจัยในประเด็นนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จากการทบทวนวรรณกรรมในตอนต้นอาจมีเหตุผลอื่น ๆ ประกอบอีก เช่น 1) เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาเฉพาะผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัย ซึ่งไม่ใช่ผลการปฏิบัติงานในภาพรวมหรือในด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่นักวิชาการส่วนใหญ่เคยศึกษามาก่อน และ 2) เป็นการเก็บข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติในประเทศไทย ซึ่งมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างในองค์กรหรือประเทศอื่น ๆ

4) การรับรู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่ามีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าการวิจัยสอดคล้องกับ Kontoghiorghes, Awbrey and Feurig (2005), Yang, Wang and Niu (2007), Walumbwa, Cropanzano and Hartnell (2009), Som, Saludin, Shuib, Keling, Ajis, and Nam (2010) และ Garcia-Morales, Jimenez-Barrionuevo and Gutierrez (2012) โดยสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยนี้ที่พบว่า การรับรู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงและจัดการความรู้ในองค์กร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. การศึกษาในครั้งนี้พบว่าตัวแปรบางตัวมีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตามค่อนข้างน้อย ดังนั้นในการศึกษาร้อยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับบุคคลผ่านการรับรู้ของบุคลากรและเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอาจารย์มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาร้อยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาเพิ่มเติมในระดับองค์การและศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

3. ในการศึกษาครั้งนี้ ผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยของอาจารย์เป็นการศึกษาภาพรวมของอาจารย์โดยไม่มีการแบ่งแยกคณะ ซึ่งทำให้พบข้อจำกัดของผลการปฏิบัติงานด้านการวิจัยที่แตกต่างกันมาก ดังนั้นในการศึกษาร้อยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาแยกระหว่างอาจารย์ทางสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ เนื่องจากทั้ง 2 ศาสตร์มีแนวทางการทำวิจัยและระยะเวลาในการผลิตผลงานวิจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาแยกระหว่างกลุ่มน่าจะช่วยอธิบายผลและได้ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติจากแต่ละกรณีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

References

- Aragon-Correa, J. A., Garcia-Morales, V. J. and Cordon-Pozo, E. (2007). Leadership and Organizational Learning's Role on Innovation and Performance: Lessons from Spain. **Industrial Marketing Management**. Volume 36(3), 349-359.
- Armstrong, M. (2006). **A Handbook of Human Resource Management Practice**. 10th ed. Noida: Gopsons Paper.
- Avolio, B. J. (1999). **Full Leadership Development: Building the Vital Forces in Organizations**. Thousand Oaks, C. A.: Sage.
- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership**. Thousand Oaks, C.A.: Sage.
- Bass, B. M. and Riggio, R. E. (2006). **Transformational Leadership**. 2nd ed. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Boohene, R. and Asuinura, E. L. (2011). The Effect of Human Resource Management Practices on Corporate Performance: A Study of Graphic Communications Group Limited. **International Business Research**. Volume 4(1), 266-272.
- Challis, D., Samson, D. and Lawson, B. (2005). Impact of Technological, Organizational and Human Resource Investments on Employee and Manufacturing Performance:

- Australian Research. **International Journal of Production Research**. Volume 43(1), 81-107.
- Creswell, J. W. (1985). Faculty Research Performance: Lessons from the Sciences and the Social Sciences. **ASHE-ERIC Higher Education Report No.4**. Washington, D.C.: Association for the Study of Higher Education.
- Davis, D. and Daley, B. J. (2008). The Learning Organization and Its Dimensions as Key Factors in Firms' Performance. **Human Resource Development International**. Volume 11(1), 51-66.
- De-Eknamkul, W. (2011). **Project of Higher Education Research Promotion and Development of National Research University under Thailand Stronger Plan 2012 (SP2 Project)**. Search in 18 July 2012. From <http://planning.mju.ac.th/doc/11857.pdf>
- Duangkamnerd, K. (2008). **Relationship Between Quality of Work Life, Organizational Culture and Job Performance of Instructors at Rajamangala University of Technology Lanna, Northern Campus, Chiang Mai**. Master Independent Study. Chiang Mai University.
- Garcia-Morales, V. J., Jimenez-Barrionuevo, M. M. and Gutierrez, L. G. (2012). Transformational Leadership Influence on Organizational Performance through Organizational Learning and Innovation. **Journal of Business Research**. Volume 65(7), 1040-1050.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis: A Global Perspective**. 7th ed. New Jersey: Pearson Education International.
- Intrawong, W. (2009). **The Influence of Human Resource Practices on Performance of Thai Academics in Higher Education Institutions**. Doctoral Dissertation. National Institute of Development Administration.
- Judge, T. A. and Piccolo, R. F. (2004). Transformational and Transactional Leadership: A Meta Analytic Test of Their Relative Validity. **Journal of Applied Psychology**. 89(5), 755 – 768.
- Kontoghiorghes, C., Awbrey, S. M. and Feurig, P. L. (2005). Examining the Relationship Between Learning Organization Characteristics and Change Adaptation, Innovation, and Organizational Performance. **Human Resource Development Quarterly**. Volume 16(2), 185-211.

- Lee, F. H. (2010). The Relationship between Human Resource Management Practices, Business Strategy and Firm Performance: Evidence from Steel Industry in Taiwan. **The International Journal of Human Resource Management**. Volume 21(9), 1351-1372.
- Leephaijaroen, S. (2012). The Influence of Dean's Transformational Leadership Behaviors and Perceived Organizational Support on Lecturers' Research Performance in Ubon Ratchathani Rajabhat University. **WMS Journal of Management**. Volume 1(2), 37-50.
- Lopez, S. P., Peon, J. M. M. and Ordas, C. J. V. (2005). Human Resource Practices, Organizational Learning and Business Performance. **Human Resource Development International**. Volume 8(2), 147-164.
- Marquardt, M. J. (1996). **Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success**. New York: Mc Graw-Hill.
- Marsick, V. J. and Watkins, K. E. (2003). Demonstrating the Value of an Organization's Learning Culture: The Dimensions of the Learning Organization Questionnaire. **Advances in Developing Human Resources**. Volume 5(2), 132-151.
- National Research Council of Thailand. (2012). **National Research Policy and Strategy 8 (2012-2016)**. Search in 1 August 2012. From www.kmitl.ac.th/research/F%2056/appendix-2.pdf
- Northouse, P. G. (2007). **Leadership: Theory and Practice**. 4th ed. Thousand Oaks: Sage.
- Nunnally, J. C. and Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric Theory**. New York: McGraw-Hill.
- Office of the Higher Education Commission. (2009). **Project of Higher Education Research Promotion and Development of National Research University**. Search in 18 July 2012. From http://web.sut.ac.th/ccs/mail/visit/project_detail.pdf
- Piccolo, R. F. and Colquitt, J. A. (2006). Transformational Leadership and Job Behaviors: The Mediating Role of Core Job Characteristics. **Academy of Management Journal**. Volume 49(2), 327-340.
- Shipton, H., West, M. A., Dawson, J., Bird, K. and Patterson, M. (2006). HRM as a Predictor of Innovation. **Human Resource Management Journal**. Volume 16(1), 3-27.
- Sohail, N., Tanveer, Y. and Muneer, A. (2011). Human Resource Practices as Performance Tool in Telecom Industry of Pakistan. **Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business**. Volume 3(7), 135-146.
- Som, H. M., Saludin, M. N., Shuib, M. S., Keling, M. F., Ajis, M. N. and Nam, R. Y. T. (2010). Learning Organization Elements as Determinants of Organizational Performance of

- Non-Profit Organizations (NPOs) in Singapore. **International NGO Journal**. Volume 5(5), 117-128.
- Tsai, W. C., Chen, H. W. and Cheng, J. W. (2009). Employee Positive Moods as a Mediator Linking Transformational Leadership and Employee Work Outcomes. **The International Journal of Human Resource Management**. Volume 20(1), 206 – 219.
- Vlachos, I. (2008). The Effect of Human Resource Practices on Organizational Performance: Evidence from Greece. **The International Journal of Human Resource Management**. Volume 19(1), 74-97.
- Walumbwa, F. O., Cropanzano, R. and Hartnell, C. A. (2009). Organizational Justice, Voluntary Learning Behavior, and Job Performance: A Test of the Mediating Effects of Identification and Leader-Member Exchange. **Journal of Organizational Behavior**. Volume 30(8), 1103-1126.
- Wutthirong, P. (2009). **The Impact of Resource-based View and Learning Organization on Innovativeness of Organizations in Stock Exchange of Thailand**. Doctoral Dissertation. National Institute of Development Administration.
- Yang, C., Wang, Y. and Niu, H. (2007). Does Industry Matter in Attributing Organizational Learning to Its Performance? : Evidence from the Taiwanese Economy. **Asia Pacific Business Review**. Volume 13(4), 547-563.
- Yeung, A. C. L., Lai, K. and Yee, R. W. Y. (2007). Organizational Learning, Innovativeness, and Organizational Performance: A Qualitative Investigation. **International Journal of Production Research**. Volume 45(11), 2459-2477.

พัฒนาการเด็กในมุมมองทางประชากรศาสตร์

ศิริพงษ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอทัศนะและองค์ความรู้เกี่ยวกับ “พัฒนาการเด็ก” ในทางประชากรศาสตร์เพื่อชี้ให้เห็นว่า ประเด็นเรื่องพัฒนาการเด็กสามารถได้รับการพิจารณาว่าเป็นมิติหนึ่งของคุณภาพชีวิตประชากรที่ควรให้ความสำคัญอันเนื่องมาจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุประชากรที่เกิดขึ้น จาก การวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กในงานศึกษาทางประชากรศาสตร์ และการเชื่อมโยงประเด็นพัฒนาการเด็กจากทัศนะของสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐศาสตร์และทางสังคมวิทยา นอกจากนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาเรื่องพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: พัฒนาการเด็ก ประชากรศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุประชากร คุณภาพชีวิตประชากร

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
email: siripong.spa@gmail.com

Child Development in Demographic Perspectives

Siripong Palakawong-na-Ayudhya¹

Abstract

This article aimed to present perspectives and knowledge about child development in the field of demography. It regarded the study of child development as a crucial issue affecting quality of population's life because of changing population-age structure. The article was based primarily on documentary research with an attempt to link the child development with the other fields' perspectives related to demography, i. e, economics and sociological aspects. In addition, the article presents future trends of study on child development.

Keywords: Child development, demography, changing of population-age structure, quality of population's life

¹Lecturer, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
254 Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok, Thailand. 10330
email: siripong.spa@gmail.com

แนวความคิด “พัฒนาการเด็ก” ในเชิงสหสาขาวิชา

เมื่อกล่าวถึง “พัฒนาการเด็ก” สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กโดยตรงคือ “จิตวิทยา” โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาย่อย “จิตวิทยาพัฒนาการ” ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่เน้นศึกษาพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้วยการนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ชีววิทยา ตลอดจนบางแนวคิดและทฤษฎีในทางสังคมศาสตร์ มาร่วมใช้อธิบายพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะ เช่น ความเจริญเติบโตทางร่างกายที่ส่งผลต่อความฉลาดทางปัญญา รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ความสามารถในการเรียนรู้ตัวเลขกับพัฒนาการทางสมอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางปัญญาและพฤติกรรมของเด็ก ฯลฯ (Chanaim, 2540; Dacey, 2009)

ด้วยเหตุนี้ “พัฒนาการเด็ก” จึงมีความคาบเกี่ยวกับประเด็นอื่น ๆ ในหลากหลายสาขาวิชา เช่น งานศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ที่สนใจถึงการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถหรือพัฒนาการผู้เรียนในแต่ละวัย (Poochareon, 2543; Mercer and Howe, 2012) งานศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างทักษะด้านพฤติกรรมและทักษะทางปัญญาของเด็กกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Eric and Ludger, 2012; Pholpirul and Rkumnuaykit, 2558) ซึ่งทักษะทางพฤติกรรมและปัญญาก็ถือว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับพัฒนาการเด็ก แม้กระทั่งงานศึกษาทางสังคมวิทยาที่สนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

สถานศึกษา และกลุ่มเพื่อน ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม/พัฒนาการของเด็ก (National Scientific Council on the Developing Child, 2009; Howe, 2010; Cummings and Schatz, 2012) โดยพฤติกรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นคงอยู่ หรือเปลี่ยนแปลง ต่างสะท้อนถึงพัฒนาการด้านจิตใจและสังคมของเด็กได้เช่นกัน จากตัวอย่างงานศึกษาในช่วงต้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาเรื่องพัฒนาการเด็กไม่ควรจัดหมวดหมู่ให้อยู่ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลัก กล่าวอีกนัย คือ การศึกษาประเด็นพัฒนาการเด็กให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จึงควรมีการศึกษาในลักษณะสหสาขาวิชา

ประชากรศาสตร์เป็นสหสาขาวิชาหนึ่งซึ่งได้นำองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ระบาดวิทยา จิตวิทยา ฯลฯ มาร่วมใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางประชากร ได้แก่ ขนาดและการกระจายตัวทางประชากร โครงสร้างประชากร ภาวะเจริญพันธุ์ การตาย และการย้ายถิ่น สำหรับจุดประสงค์ของบทความนี้ซึ่งได้กล่าวถึงประชากรที่อยู่ในวัยเด็กเป็นหลัก ดังนั้นในเบื้องต้น “เด็ก” จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมิติทางอายุหรือวัยซึ่งเป็นตัวแปรหรือองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของมิติด้านโครงสร้างประชากร โดยอายุถือได้ว่าเป็นข้อมูลเฉพาะบุคคลที่ผันแปรไปตามกาลเวลา

ในทางประชากรศาสตร์ โครงสร้างอายุเป็นข้อมูลทางประชากรทั้งในเชิงชีววิทยาและเชิงสังคม กล่าวคือ อายุได้รับการสื่อความหมายด้วยตัวเลขที่นับจากวันเดือนปีที่ประชากรแต่ละคนได้ถือกำเนิดขึ้นมาจนกระทั่งมีชีวิตอยู่หรือสิ้นชีวิตลงภายในกรอบระยะเวลาของการศึกษามิติด้านอายุ ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับพัฒนาการทาง

ร่างกายและสติปัญญา สำหรับในทางประชากรศาสตร์โดยปกติประชากรวัยเด็กได้รับการพิจารณาว่าเป็นกลุ่มประชากรวัยพึ่งพิงและมีอายุในช่วง 0-14 ปี ทั้งนี้ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าอายุก็ถูกกำหนดให้มีความหมายและคุณค่าในเชิงสังคมด้วยเช่นกัน ซึ่งในทางสังคมวิทยาได้มองว่าอายุหรือวัยเป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งที่ใช้กำหนดสถานภาพและบทบาททางสังคม (Prasartkul, 2543) เช่น วัยสูงอายุคือบุคคลที่มีความอาวุโสเป็นผู้ที่อาบน้ำร้อนมาก่อน มีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาทั้งเรื่องงานและจิตใจ ตลอดจนเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือจากสมาชิกในสังคม ในขณะที่วัยเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีหน้าที่เรียนหนังสือหรือได้รับการศึกษาเป็นหลัก ฯลฯ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาประเด็นด้านวัยหรืออายุในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าวัยเป็นมิติทางประชากรที่มีความเกี่ยวข้องต่อการสร้างผลิตภาพในเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุได้รับการจัดว่าเป็นประชากรวัยพึ่งพิง วัยดังกล่าวจึงไม่ได้เข้าข่ายต่อการสร้างผลิตภาพทางเศรษฐกิจเหมือนกับประชากรวัยแรงงาน อย่างไรก็ตาม มุมมองดังกล่าวได้เป็นประเด็นท้าทายอย่างหนึ่งในแวดวงประชากรศาสตร์ เนื่องจากมีการอภิปรายและศึกษาถึงผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากประชากรผู้สูงวัยในฐานะผู้ค้าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับประเทศโดยรวมมากขึ้น เพราะฉะนั้นการทราบถึงโครงสร้างอายุประชากรจึงทำให้เข้าใจได้ว่าสัดส่วนของประชากรในแต่ละวัย ของพื้นที่หนึ่ง ๆ ณ ช่วงเวลาหนึ่งจึงสามารถสะท้อนถึงภาวะการแข่งขันหรือโอกาสเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาประเทศได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้การพิจารณาถึง

โครงสร้างอายุในทางประชากรศาสตร์มีแนวโน้มเป็นการพิจารณาในมิติเชิงปริมาณ แต่ในขณะเดียวกันวิชาประชากรศาสตร์ก็ได้ให้ความสำคัญกับมิติเชิงคุณภาพดังเช่นการพัฒนาคุณภาพประชากร ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงพัฒนาการเด็กในฐานะที่เป็นมิติด้านคุณภาพประชากร โดยจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการเด็กกับประเด็นต่าง ๆ ในทางประชากรศาสตร์ในลำดับถัดไป

องค์ความรู้และงานศึกษาทางประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและพัฒนาการเด็ก

ประชากรศาสตร์แม้เป็นสหสาขาวิชาแต่ก็มีชุดองค์ความรู้เป็นของตนเองที่พยายามใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางประชากร เช่น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางประชากร (demographic transition theory) เป็นทฤษฎีสำคัญทฤษฎีหนึ่งในทางประชากรศาสตร์ ได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงอัตราเพิ่มประชากรอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะการตายและภาวะเจริญพันธุ์ (Kirk, 1996)

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวได้มุ่งเน้นอธิบายอัตราการตายและสภาพสังคมในแต่ละยุคที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการตายของประชากรในภาพรวมมากกว่าอธิบายแบบแผนและสาเหตุการตายที่เจาะจงต่อประชากรวัยใดวัยหนึ่งเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้การหาแบบแผนและสาเหตุการตายของประชากรในวัยเด็กจึงควรพิจารณาจากงานศึกษาต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนและสาเหตุการตายของเด็ก ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีตัวอย่างงานศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนและสาเหตุการตายของเด็กจำนวนมาก แม้งานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งอธิบายพัฒนาการ

เด็กโดยตรง แต่กลับมุ่งไปที่ปรากฏการณ์หลักในทางประชากร คือ ภาวะการตายของเด็ก (child mortality) แต่กระนั้นในงานศึกษาเหล่านั้นก็ได้พยายามเชื่อมโยงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตายของเด็ก ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น การได้อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ ความเจริญทางการแพทย์ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ฯลฯ และปัจจัยภายในที่เกิดจากตัวเด็ก เช่น ความเจ็บป่วย ความพิการ ความบกพร่องทางพันธุกรรม พฤติกรรมสุขภาพ ฯลฯ (Usanova, Matveeva, Leonov and Shulyndina, 1984; Reher and González-Quinones, 2003; National Research Council (US) and Institute of Medicine (US), 2004) โดยความผิดปกติภายในดังกล่าวสามารถสะท้อนถึงพัฒนาการที่ไม่สมวัยด้านร่างกายของเด็กซึ่งอาจเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การตายในช่วงวัยดังกล่าวได้เช่นกัน

นอกจากนี้งานศึกษาของ Masuy-Stroobant (2006) ได้พยายามสรุปสังเคราะห์ทฤษฎีและกรอบแนวการวิเคราะห์การตายของเด็ก โดยได้อธิบายว่า แม้การตายของเด็กเป็นผลมาจากปัจจัยทางตรงหรือปัจจัยกำหนดจากสาเหตุการตายที่ได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญ คือ การพิจารณาย้อนกลับไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสาเหตุการตาย เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ตัวแปรทางสังคม และสภาพที่อยู่อาศัย โดยกลุ่มปัจจัยหรือตัวแปรอิสระเหล่านี้ได้ส่งผ่านกลุ่มตัวแปรแทรกกลางที่นำไปสู่สาเหตุการตายโดยตรงตามมา ตัวอย่างเช่น ตัวแปรทางสังคม อาทิ การศึกษาหรืออาชีพของผู้เป็นพ่อและแม่ซึ่ง

เปรียบเสมือนกับทุนชีวิตของเด็กหรือบุตรได้ส่งผลกระทบต่อสาเหตุการตายของเด็กผ่านปัจจัยแทรกกลาง เช่น การติดเชื้อ การเจ็บป่วย ภูมิคุ้มกัน ตลอดจนต้นทุนทางด้านสุขภาพเมื่อแรกเกิด อาทิ การฝากครรภ์ การได้รับการบำรุงตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กแรกเกิด การมีเวลาในการดูแลบุตรเมื่อแรกเกิด ฯลฯ

นอกจากนี้ ได้มีนักประชากรศาสตร์ที่มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนการตายของประชากรวัยเด็กแรกเกิดโดยเฉพาะ ดังเช่น Bourgeois - Pichat (1946) ซึ่งเป็นนักประชากรศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ได้เป็นผู้พัฒนาเทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติเพื่อใช้เป็นมาตรวัดอัตราการตายของประชากรวัยเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยทารกหรือในช่วงอายุ 1 ปีแรกของการเกิดรอดชีพ โดยเขาได้อธิบายแบบแผนการตายของทารกไว้ว่า ในแต่ละสังคมมีแบบแผนหรืออัตราการตายของทารกที่แตกต่างกันไปเนื่องจากมีปัจจัยภายใน (endogenic) และปัจจัยภายนอก (exogenic) เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยปัจจัยภายใน เช่น ข้อบกพร่องหรือความผิดปกติของพันธุกรรม ตลอดจนพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กในช่วงก่อนเกิด สำหรับปัจจัยนอก เช่น อนามัยเจริญพันธุ์ สิ่งแวดล้อมที่ทารกอาศัยอยู่ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม อายุของมารดาเมื่อมีบุตร ขนาดของครอบครัว ฯลฯ จากความพยายามในการหาแบบแผนและสาเหตุการตายดังกล่าว โดยวิธีการคำนวณอัตราตายทารกของ Bourgeois - Pichat ได้แยกสาเหตุการตายดังกล่าวทั้งสองออกจากกัน เนื่องจากเขาได้เล็งเห็นถึงมุมมองในการวิเคราะห์และความพยายามในการลดสาเหตุการตายจากปัจจัยภายในด้วยมุมมองทางการแพทย์เป็นหลักมากกว่าความพยายามแสวงหาวิธีการอันมีประสิทธิภาพในการจัดการ

กับปัจจัยภายนอกที่เป็นสาเหตุการตายของทารก จึงสะท้อนให้เห็นว่า แม้จุดมุ่งหมายโดยตรงของ Bourgeois - Pichat มีลักษณะเป็นการศึกษาสาเหตุการตายของทารก แต่กระนั้น ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการตายในทารก ในมุมมองของ Bourgeois - Pichat ก็สามารถได้รับการตีความได้ว่ามีเรื่องของพัฒนาการเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน

นอกจากงานศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนและสาเหตุการตายของเด็ก การพิจารณาถึงงานศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนความเจ็บป่วยของเด็กก็เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงความพยายามในการศึกษาพัฒนาการของเด็กเช่นกัน แม้ว่างานศึกษาดังกล่าวไม่ได้มุ่งศึกษาพัฒนาการเด็กโดยตรง โดยลักษณะงานศึกษาดังกล่าวพยายามอธิบายว่ามีสาเหตุใดบ้างที่นำไปสู่ความเจ็บป่วยหรือปัญหาสุขภาพของเด็ก รวมถึงงานศึกษาด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (reproductive health) เช่น ข้อค้นพบที่ว่าเด็กมีโอกาสเจ็บป่วยได้มากขึ้นถ้าผู้เป็นแม่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสถานพยาบาลและการให้บริการด้านสุขภาพ (Grover, Chhabra, Malik and Kannan, 2004) ข้อค้นพบที่ว่าการใช้สารกำจัดแมลงในครัวเรือนมีผลต่ออัตราการป่วยเป็นโรคมมาลาเรียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงการตายจากโรคท้องร่วงที่พบว่ามีสาเหตุมาจากภาวะทุโภชนาการ อัตราการตีมนมแม่ที่ต่ำ การอาศัยอย่างแออัดในที่พักอาศัย น้ำหนักแรกคลอด การได้รับภูมิคุ้มกัน อนามัยภายในที่พักอาศัย ฯลฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน (Ezeonwu, Chima, Oguonu, Ikefuna, and Nwafor, 2014)

อย่างไรก็ตาม ในอดีตได้พบว่า มีงานศึกษาทางประชากรศาสตร์จำนวนหนึ่งซึ่งสะท้อน

ถึงความพยายามที่จะศึกษาพัฒนาการเด็กโดยตรง เช่น Hernandez (1997) ได้พยายามศึกษาถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างปัจจัยทางประชากรกับประเด็นด้านการพัฒนาในวัยเด็ก โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางประชากร เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าพัฒนาการเด็กมีความเกี่ยวพันกับปรากฏการณ์ทางประชากร กล่าวคือ นอกจากครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อความต้องการมีบุตรหรือภาวะเจริญพันธุ์ ปัจจัยดังกล่าวยังมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเด็กได้เช่นกัน สำหรับตัวชี้วัดในมุมมองของ Hernandez ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาพัฒนาการเด็ก สามารถนำมาจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ 8 ประเด็น ดังนี้

- (1) อายุของพ่อและแม่เมื่อให้กำเนิดทารก
- (2) เชื้อชาติหรือชาติพันธุ์
- (3) ประสบการณ์การย้ายถิ่นและการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย
- (4) สถานภาพสมรสของพ่อและแม่
- (5) รูปแบบการอยู่อาศัยของเด็ก เช่น การอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ พ่อหรือแม่ ญาติคนอื่นในครอบครัว ตลอดจนบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ (อาทิ พ่อ/แม่บุญธรรม)
- (6) ระดับการศึกษาของพ่อและแม่
- (7) การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของพ่อและแม่
- (8) ความยากจนของครอบครัวและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ในเวลาต่อมา Hernandez (2012) ได้นำมิติการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมไปใช้ในการศึกษาผลกระทบต่อชีวิตเด็กในสังคมอเมริกาที่อาศัยในครอบครัวของกลุ่มผิวสีชาวแอฟริกันและแคริบเบียนที่มีการย้ายถิ่น ซึ่งจาก

การศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มนี้ต่างมีปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ ความเป็นอยู่ และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เช่น สถานภาพการเป็นผู้ลี้ภัยและประสบการณ์การย้ายถิ่นของพ่อแม่ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยคงที่ เช่น สีมืด เชื้อชาติ ระดับการศึกษาสูงสุด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่า งานศึกษาทางด้านประชากรศาสตร์ในอดีตส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่พัฒนาการเด็กโดยตรง แต่มุ่งเน้นไปศึกษาปรากฏการณ์ทางประชากรที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก อาทิ การตายและสุขภาพของเด็ก อนามัยเจริญพันธุ์กับภาวะเจริญพันธุ์ การศึกษาของเด็ก เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเรื่องการตายและความเจ็บป่วยและอนามัยเจริญพันธุ์ ถือได้ว่าเป็นการศึกษาประเด็นกระแสหลักในทางประชากรศาสตร์ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเด็นดังกล่าวไม่ได้หมายความว่างานศึกษาทางประชากรศาสตร์ได้ละเลยเรื่องพัฒนาการเด็กไปแต่ประการใด เนื่องจากพัฒนาการเด็กสามารถได้รับการพิจารณาว่าเป็นประเด็นหนึ่งในด้านคุณภาพของประชากรซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมในข้างต้นได้พบว่ามีนักประชากรได้ศึกษาประเด็นดังกล่าวเช่นกันแม้จะไม่ได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดังที่ได้กล่าวไปในเบื้องต้นว่า ถ้าพิจารณาประเด็นด้านพัฒนาการเด็กอย่างผิวเผินอาจไม่เกี่ยวข้องกับวิชาประชากรศาสตร์โดยตรง แต่ในฐานะที่ประชากรศาสตร์เป็นสหสาขาวิชา กอปรกับแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเองก็ได้มีการหยิบจับไปใช้ในการศึกษาอยู่ในแวดวงสาขาวิชาต่าง ๆ จึงสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การศึกษาพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์สามารถเป็น

ทางเลือกหนึ่งในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพประชากร ทั้งนี้ความเป็นสหสาขาวิชาของประชากรศาสตร์จึงเป็นอีกจุดเด่นหนึ่งที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์หรืออธิบายปรากฏการณ์ทางประชากรได้อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถรวมถึงเรื่องพัฒนาการเด็ก อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความกระชับในการนำเสนอ ในที่นี้จึงขอหยิบยกความเป็นสหสาขาวิชาของประชากรศาสตร์โดยเชื่อมโยงกับสองสาขาวิชาที่ถูกนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางประชากรบ่อยที่สุด คือ มุมมองทางเศรษฐศาสตร์และสังคมวิทยา

ความเป็นสหสาขาวิชาของประชากรศาสตร์ในการศึกษาเด็กและพัฒนาการเด็ก

ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้นว่าวิชาประชากรศาสตร์มีความเป็นสหสาขาวิชา ซึ่งเป็นการพยายามในการนำองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางประชากร ในที่นี้จะวิเคราะห์ถึงความเป็นสหสาขาวิชาของประชากรศาสตร์จากมุมมองในทางสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และสังคมวิทยา เนื่องจากทั้งสองสาขาดังกล่าวมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ทางประชากรศาสตร์หยิบยกมาใช้เป็นประจำ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

มุมมองทางเศรษฐศาสตร์

ในทางเศรษฐศาสตร์ ได้มีสาขาวิชาย่อยสาขาหนึ่งเรียกว่า “เศรษฐศาสตร์ประชากร” ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่นำแนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางประชากร เช่น แนวคิดการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจต่อภาวะเจริญพันธุ์ของ Becker (1960) แนวคิดอุปสงค์และอุปทานต่อบุตรของ Easterlin (1975) แนวคิดการไหลเวียน

ของความมั่งคั่งของ Caldwell (1982) โดยทั้ง 3 แนวคิดดังกล่าวมีจุดร่วมกันในการมองว่าการมีบุตรของคู่สมรสเป็นการตัดสินใจอย่างหนึ่งซึ่งมีเรื่องของการคำนวณต้นทุนและค่าเสียโอกาสตลอดจนการคำนึงถึงอรรถประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับจากการมีบุตร ด้วยเหตุนี้ ตัวแปรสำคัญในทางเศรษฐศาสตร์ที่นำมาใช้ในการศึกษาทางประชากร คือ รายได้หรือตัวแปรที่บ่งชี้ถึงฐานะทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว หรือครัวเรือน ซึ่งกล่าวได้ว่าตัวแปรรายได้หรือฐานะทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมกรรมการบริโภค รวมถึงพฤติกรรมการมีบุตรหรือภาวะเจริญพันธุ์ของคนในสังคม

อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าประเด็นด้านพัฒนาการเด็กถือว่าเป็นประเด็นในเชิงสหสาขาวิชา เมื่อนำประเด็นดังกล่าวมาศึกษาในทางประชากรศาสตร์ จึงสามารถนำหลักการแนวคิด ทฤษฎีบางอย่างในทางเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบายเรื่องพัฒนาการเด็กได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ถูกนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางประชากร ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของครัวเรือน ค่าครองชีพ มูลค่าการลงทุนหรืออุปทานบุตร ฯลฯ ในทางเศรษฐศาสตร์ประชากรจึงมีแนวโน้มนำตัวแปรเกี่ยวกับรายได้หรือเศรษฐฐานะ ตลอดจนแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการมีบุตร ก็สามารถนำมาใช้วิเคราะห์พัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ได้เช่นกัน เพราะการมีบุตรนั้นมีผลสืบเนื่องตามมาหลายประการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงบุตร การจัดสรรเวลาในการทำงาน/เลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งผลสืบเนื่องดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่ใช้ในการอธิบายพัฒนาการเด็กที่สมวัยได้เช่นกัน

นอกจากเศรษฐศาสตร์ประชากร ในทางเศรษฐศาสตร์ยังมีสาขาวิชาย่อยหนึ่งที่เรียกว่า “เศรษฐศาสตร์พัฒนาการ” ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาถึงการพัฒนาในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ โดยประเด็นสำคัญในการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์พัฒนาการครอบคลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาทิ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความอยู่ดีมีสุข การศึกษา ทุนมนุษย์ การย้ายถิ่น สิ่งแวดล้อม ฯลฯ (Hunchangsih, 2543; Heckman and Mosso, 2014)

นอกจากนี้ งานศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์พัฒนาการยังครอบคลุมไปถึงเรื่องพัฒนาการเด็กด้วยเช่นกัน ในบางงานศึกษาทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมีจุดประกายมาจากความคิดที่ว่า ทรัพยากรเด็กเป็นกำลังสำคัญของชาติ ดังนั้นการลงทุนเพื่อการพัฒนาคูณภาพชีวิตในวัยเด็กจึงถือได้ว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระยะยาว เพราะเด็กเหล่านี้จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่หรือวัยแรงงานที่มีคุณภาพในวันข้างหน้าซึ่งสามารถสร้างผลผลิตภาพหรือผลตอบแทนกลับคืนสู่ประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Heckman and Masterov, 2007; Heckman, 2012) โดยงานศึกษาทางเศรษฐศาสตร์พัฒนาการได้ศึกษาพัฒนาการเด็กผ่านทักษะสำคัญใน 2 ด้านหลัก คือ ทักษะด้านสติปัญญา (cognitive skill) และทักษะเชิงพฤติกรรม (non-cognitive skill) Heckman, 2008; Pholpirul and Rkumnuaykit, 2558)

ทั้งนี้จากงานศึกษาเรื่อง “ทุนมนุษย์กับผลผลิตแรงงานในภาคอุตสาหกรรมไทย” (Pholpirul and Rkumnuaykit, 2558) ได้อธิบายถึงการเชื่อมโยงระหว่าง การศึกษากับตลาดแรงงาน พบว่าการศึกษาช่วยในการผลิต

วุฒิการศึกษา ทักษะอาชีพ ทักษะความชำนาญ คุณธรรม จริยธรรม ความมุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร เป็นทุนมนุษย์ซึ่งจำเป็นต้องมีในขั้นพื้นฐานทั้งในด้านปัญญาและพฤติกรรมจากการเรียน ในระดับปฐมวัย เด็กที่มีโอกาสผ่านการศึกษาปฐมวัยจะมีความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์มีโอกาสเติบโตเป็นทรัพยากรแรงงานที่มีคุณภาพ โดยงานศึกษาดังกล่าวได้ให้ข้อสรุปว่าการสร้างทุนมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภาพ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมตั้งแต่วัยเยาว์มีแนวโน้มที่จะทำให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์ทั้งในเชิงผลิตภาพและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในอนาคต

ดังนั้นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากงานศึกษาต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก คือ การนำตัวแปรหรือแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบายและวิเคราะห์ความแตกต่างของพัฒนาการเด็ก เช่น ตัวแปรเศรษฐฐานะ (economic status) แนวคิดทุนมนุษย์ (human capital) นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (economic inequality) ก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีแนวโน้มนำมาใช้อธิบายถึงความแตกต่างของพัฒนาการเด็กในเด็กแต่ละคนได้เช่นกัน เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสามารถเป็นบ่อเกิดของความเหลื่อมล้ำทางสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวพันกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามมา เช่น โอกาสการเข้าถึงระดับการศึกษาที่สูง โอกาสการเข้าถึงการศึกษาแบบพิเศษ เช่น การเรียนเตรียมอนุบาล การเรียนพิเศษ โอกาสการเข้ารับบริการทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ โอกาสการเข้าถึงทรัพยากรหรือสินค้าที่เป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น ของเล่น หนังสือนิทาน หนังสืออ่านนอกเวลา คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เป็นต้น

มุมมองทางสังคมวิทยา

สังคมวิทยาถือได้ว่าเป็นสาขาวิชาหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่ศึกษามิติต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างรอบด้านตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ โดยครอบคลุมถึงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย กล่าวอีกนัยคือมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะอยู่กลุ่มใดหรือมีสถานภาพแบบใดก็ตามต่างก็เป็นหน่วยย่อยที่สังคมวิทยาให้ความสำคัญในการศึกษา สำหรับในที่นี่ได้มุ่งเน้นถึงประเด็นด้านพัฒนาการเด็กเป็นหลักซึ่งเด็กถือได้ว่าเป็นสมาชิกคนรุ่นใหม่ในแต่ละสังคม ดังนั้นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้หรือเข้าใจถึงชีวิตทางสังคม หน่วยทางสังคมขั้นพื้นฐานหรือครอบครัวจึงถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมของเด็กตั้งแต่ในช่วงชีวิตแรกเริ่ม เพราะฉะนั้นประเด็นทางสังคมวิทยาที่จะได้รับการนำมาใช้อธิบายควบคู่กับประเด็นพัฒนาการเด็กในที่นี่จึงมุ่งเน้นไปที่สถาบันครอบครัวเป็นหลัก

Supap (2546) ได้กล่าวว่า ครอบครัวนอกจากเป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ผลิตสมาชิกใหม่ขึ้นมาแทนสมาชิกเดิมที่เสียชีวิตไป ครอบครัวยังเป็นแหล่งการอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด กล่าวคือช่วยเตรียมตัวให้เด็กออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกครอบครัว อีกทั้งยังช่วยอบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ คุณค่าแบบแผนพฤติกรรม การให้ความรักและความอบอุ่นแก่เด็ก การสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยสมาชิกในครอบครัวสามารถให้การขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่เด็ก

ดังนั้นการวิเคราะห์มิติด้านครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก สามารถพิจารณาได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบหรือ

ระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น การมีพี่น้องในครอบครัว ซึ่งมีงานศึกษาที่พบว่า การมีพี่น้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในครอบครัวส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจรวมถึงทักษะการเข้าสังคมของเด็กในอนาคต (Dunn, 1988; Aguilar, O'Brien, August, Aoun and Hektner, 2001) การหย่าร้าง การเป็นหม้าย การสมรสใหม่ ฯลฯ ซึ่งทำให้เด็กเปลี่ยนเป็นสถานภาพต่าง ๆ เช่น ลูกกำพร้า พ่อ/แม่ ลูกติดสามี/ภรรยา (การมีพ่อเลี้ยง/แม่เลี้ยง) ฯลฯ ซึ่งอาจมีผลต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศหรือการซึมซับพฤติกรรมบางอย่างจากการใช้ความรุนแรงหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว เช่น พ่อและ/หรือแม่ต้องย้ายถิ่นไปทำงานในที่อื่นจึงไม่มีเวลาอยู่กับลูกซึ่งส่งผลให้เด็กมีปัญหาพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมตามมา เช่น เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านการเข้าสังคม ชอบอยู่คนเดียว และมีอารมณ์หงุดหงิดง่าย เป็นต้น (Pryor and Rodgers, 2001) รวมถึงรูปแบบและความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว อาทิ จำนวนเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ฯลฯ ล้วนมีความสำคัญต่อพัฒนาการเด็กทั้งสิ้น (Minuchin, 2002) นอกจากนี้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อและแม่ (parenting style) ในแต่ละครอบครัวก็มีแนวโน้มส่งผลต่อระดับพัฒนาการเด็กที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (authoritative) ช่วยทำให้เด็กมีพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยรูปแบบอื่น (Baumrind, 1971; Siriwanbut et al., 2545)

นอกจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวแล้วจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก สภาพแวดล้อมภายนอกครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อบรรยากาศและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้เช่นกัน ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวขยายขอบเขตไปถึงสังคมในระดับสถานศึกษา สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Wilson and Gottman, 2002) เช่น สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีอาจทำให้คู่สมรสเกิดความเครียดและทะเลาะกันบ่อยครั้งซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กตามมา เพราะฉะนั้นสถาบันครอบครัวจึงเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยผ่านการให้ความรักและเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากภัยสังคมซึ่งเป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่สามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชีวิตสมาชิกในครอบครัวได้ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาจากกรอบทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมในทางสังคมวิทยา นอกจากสถาบันครอบครัว สถาบันทางสังคมอื่น ๆ ก็มีบทบาทในการร่วมสร้างหรือกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมรวมทั้งในเรื่องของพัฒนาการด้วยเช่นกัน เช่น สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้หรือเสริมสร้างทักษะทางปัญญาและส่งเสริมทักษะทางสังคมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและกลุ่มเพื่อน บทบาทของสื่อจากสถาบันสื่อสารมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เรื่องราวรอบตัวหรือเหตุการณ์ทางสังคม บทบาทของภาครัฐหรือสถาบันการเมืองในการบริหารและกำหนดนโยบายสาธารณะที่สนับสนุนและส่งเสริมต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก เช่น นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นโยบายเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำ

ทางการศึกษา ฯลฯ บทบาทของสถาบันศาสนาในการขัดเกลาความเชื่อ คุณธรรม จริยธรรมของสมาชิกในสังคมที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจของเด็ก ในขณะที่สถาบันเศรษฐกิจเองก็มีบทบาทสำคัญ เช่น การผลิตและการกระจายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น อาหารเสริม ของเล่น สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

การวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ในฐานะสหสาขาวิชา

จากการทบทวนเกี่ยวกับงานศึกษาทางประชากรศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเด็นด้านพัฒนาการเด็กในข้างต้น จึงสามารถนำมาวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวโน้มการศึกษาพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ได้ดังต่อไปนี้

แนวโน้มด้านประเด็นศึกษา

จากการพิจารณาเอกสารงานศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในอนาคตแวดวงวิชาประชากรศาสตร์อาจมีแนวโน้มในการผลิตงานศึกษาเกี่ยวกับเด็กเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศึกษาที่มุ่งไปที่พัฒนาการเด็กโดยตรง สำหรับแนวโน้มการศึกษาประเด็นดังกล่าวในบริบทสังคมไทย สามารถวิเคราะห์เหตุผลที่สนับสนุนข้อคิดเห็นดังกล่าวได้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1) เหตุผลด้านโครงสร้างทางประชากร

จากสถานการณ์ทางประชากรในปัจจุบันได้พบว่าสัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานในปัจจุบันมีขนาดลดลงซึ่งเป็นผลมาจากภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำกว่าระดับทดแทนในช่วงเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา (Prasartkul and

Vapattanawong, 2555) สถานการณ์เช่นนี้จึงอาจส่งผลให้สมาชิกในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของปริมาณการเกิดมากขึ้น เพราะจำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงอาจส่งผลต่อโครงสร้างอายุประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในอนาคตเด็กเกิดใหม่หรือคนวัยทำงานรุ่นใหม่อาจต้องแบกรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น นอกจากนี้ ตามหลักการของตารางชีพ (life table) ในแต่ละทุกช่วงอายุคนทุกคนต่างมีโอกาสการตาย (probability of dying) เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น ดังนั้นนอกจากปัญหาการมีขนาดและสัดส่วนประชากรวัยเด็กที่ลดลง การคำนึงถึงปัญหาอัตราการตายของประชากรในวัยเด็กที่เป็นปัจจัยกำหนดโดยตรงต่อขนาดและสัดส่วนของประชากรในวัยเด็กก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยสรุป เนื่องด้วยจำนวนและสัดส่วนประชากรวัยเด็กที่ลดลง ประกอบกับสังคมไทยยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ได้อย่างประสบผลสำเร็จ อีกทั้งเหตุผลเชิงเศรษฐกิจที่อาจเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คู่สมรสในยุคนี้จำเป็นต้องมีการควบคุมจำนวนบุตร ดังนั้นการทำให้เกิดภาวะเจริญพันธุ์หรือมีจำนวนเด็กเพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ยากทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้การหันมาให้ความสำคัญกับคุณภาพประชากรจึงเป็นทางออกอีกทางหนึ่งของการรับมือกับสถานการณ์โครงสร้างอายุประชากรที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

2) เหตุผลด้านคุณภาพชีวิต

นอกเหนือไปจากการตระหนักถึงโครงสร้างอายุทางประชากร ซึ่งเป็นการพิจารณาปัญหาประชากรในเชิงปริมาณ ในขณะเดียวกัน การพิจารณาประชากรในเชิงคุณภาพก็เป็นสิ่งที่ต้องตระหนักถึงเช่นกัน กล่าวคือ ไม่ใช่วัยเด็กทุกคนที่จะเติบโตเป็นวัยแรงงานที่มีทักษะหรือคุณภาพอย่างเต็มพร้อม ดังนั้นปัญหาอีกประการ

ที่สังคมไทยและนักประชากรให้ความสนใจ นอกเหนือไปจากการเกิดน้อย คือ “การเกิดน้อย ด้อยคุณภาพ” หรือ “คุณภาพการเกิด” ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของพัฒนาการเด็กที่นักประชากรหันมาให้ความสนใจ อาทิ การไม่พร้อมตั้งครรรภ์ การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น ความรุนแรงระหว่างตั้งครรรภ์ เป็นต้น (Vorasiriamorn et al., 2557) ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลต่อการเกิดที่มาพร้อมกับการด้อยคุณภาพ อันส่งผลให้สังคมมีภาระเพิ่มขึ้นจากการต้องรับผิดชอบและคอยดูแลประชากรที่ด้อยคุณภาพตามมา

จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่ว่า งานศึกษาด้านประชากรศาสตร์จึงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาคุณภาพประชากรในวัยเด็กมากขึ้น เนื่องจากเมื่อพิจารณาในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์จึงวิเคราะห์ได้ว่าทรัพยากรหรือเด็กในที่นี้มีอยู่อย่างจำกัดและควรทำอย่างไรให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเหล่านั้นได้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเมื่อประชากรวัยเด็กเริ่มมีจำกัดหรือมีสัดส่วนที่น้อย นักประชากรจึงควรให้ความสำคัญต่อการศึกษารื่องพัฒนาการเด็กมากขึ้นเพื่อให้ข้อเสนอแนะว่าควรทำอย่างไรให้เด็กมีคุณภาพชีวิตหรือมีพัฒนาการที่ดีหรือสมวัยและ/หรือไม่ตายก่อนวัยอันควร อันสอดคล้องกับประเด็นที่ได้กล่าวไปในก่อนหน้าว่าการลงทุนในมนุษย์ตั้งแต่วัยเยาว์มีความคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลประโยชน์ระยะยาวให้กับประเทศชาติ

แนวโน้มด้านวิธีวิทยาการวิจัย

แม้ประชากรศาสตร์มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา อย่างไรก็ตามในแง่วิธีวิทยาการวิจัยตลอดจนเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากร ในสาขาวิชาดังกล่าวมีแขนงวิชาหนึ่งที่เรียกว่า ประชากรศาสตร์พิสุทธิ์ (pure demography) ซึ่งเป็นแขนงวิชาที่เน้นการ

วิเคราะห์เฉพาะปรากฏการณ์ทางประชากรด้วยเทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างไปจากแขนงวิชาประชากรวิทยา (population study) หรือประชากรศาสตร์สังคม (social demography) ที่เน้นวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ทางประชากรกับปรากฏการณ์อื่น ๆ ในสังคม ซึ่งแนวการวิเคราะห์ในเชิงประชากรวิทยาสามารถเป็นได้ทั้งการประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ฯลฯ และเทคนิควิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ ฯลฯ

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์พัฒนาการเด็กในเชิงประชากรวิทยา เพื่อให้การศึกษาเรื่องดังกล่าวมีลักษณะเป็นงานศึกษาทางประชากรมากขึ้น จึงอาจนำตัวแปรหรือปรากฏการณ์ที่นิยมใช้ในงานศึกษาทางประชากรมาร่วมใช้อธิบายพัฒนาการเด็ก เช่น การย้ายถิ่นทั้งของตัวเด็กรวมถึงพ่อและแม่ ตัวบ่งชี้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้เป็นแม่ อาทิ พฤติกรรมระหว่างตั้งครรรภ์ การดูแลสุขภาพเด็กตั้งแต่ตั้งครรรภ์ จนกระทั่งหลังคลอด อายุแรกสมรส จำนวนบุตรที่มี (parity of children) ความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ที่อยู่อาศัย ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับในเชิงประชากรศาสตร์พิสุทธิ์ เนื่องจาก “พัฒนาการเด็ก” ไม่ได้ได้รับการจัดว่าเป็นปรากฏการณ์ทางประชากรโดยตรง จึงอาจมีความเป็นไปได้น้อยที่จะนำข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิทยาทางประชากรศาสตร์พิสุทธิ์ อย่างไรก็ตามในบางกรณีก็สามารถนำประเด็นดังกล่าวไปเชื่อมโยงกับการอธิบายสาเหตุการตายของเด็กใน

ฐานะความเจ็บป่วยหรือความผิดปกติที่นำไปสู่การตายได้เช่นกันดังเช่นงานศึกษาของ Bourgeois - Pichat ตามที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ นอกจากนี้งานศึกษาของ Lutz and K.C. (2013) ก็ได้มีความพยายามในการนำตัวแปรด้านการศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กไปใช้ในการคาดประมาณประชากร (population projection) โดยเป็นที่ทราบกันดีว่าการคาดประมาณประชากรในทางประชากรศาสตร์นั้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการทำตารางชีพ (life table) ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือได้ว่าลักษณะเฉพาะสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของประชากรศาสตร์พิสุทธิ์

เพราะฉะนั้นในอนาคต จึงอาจมีความเป็นไปได้ว่า การทำตารางชีพของประชากรวัยเด็กสามารถได้รับการประยุกต์ด้วยการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประชากรและข้อมูลพัฒนาการเด็ก นักประชากรศาสตร์จึงอาจมีการนำข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมาเป็นส่วนหนึ่งในการประยุกต์ใช้ตารางชีพในมิติต่าง ๆ ได้มากขึ้นอันนอกเหนือไปจากการศึกษาอายุคาดเฉลี่ยและอัตรารอดชีพแต่เพียงอย่างเดียว เช่น การคำนวณหาโอกาสการเรียนต่อในแต่ละระดับชั้นปีที่ศึกษาของเด็กแต่ละช่วงอายุ โดยใช้สัดส่วนของเด็กในแต่ละช่วงอายุ/รายอายุที่มีพัฒนาการเป็นไปตามเกณฑ์มาเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการทำตารางชีพดังกล่าว โดยมีข้อสมมติว่าโอกาสที่จะไม่เรียนต่อของเด็กในแต่ละช่วง/รายอายุ (noqx) มีสาเหตุจากความไม่พร้อมทางพัฒนาการเพียงอย่างเดียว (noqx with only underdevelopment) (ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ว่ามีหลายสาเหตุที่เด็กในแต่ละช่วง/รายอายุไม่ได้

เรียนต่อ) ก็อาจทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นว่าสัดส่วนของเด็กที่มีพัฒนาการไปตามเกณฑ์ในแต่ละช่วง/รายอายุมีความเกี่ยวข้องกับโอกาสการเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อในแต่ละช่วง/รายอายุหรือไม่/อย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับการทำตารางชีพแบบปกติที่พิจารณาถึงโอกาสเรียนต่อหรือไม่เรียนต่อเพียงอย่างเดียวโดยไม่สนใจสาเหตุใดใดเป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาที่คำนวณได้ก็จะมีประโยชน์ต่อการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาเด็กในแต่ละช่วง/รายอายุ เช่น หากสมมติพบว่าพัฒนาการเด็กเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเรียนต่อในแต่ละช่วง/รายอายุ ก็จะได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอันเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างคุณค่าในเชิงทุนมนุษย์ให้กับเด็กแต่ละช่วง/รายอายุต่อไป

สรุป

ประชากรศาสตร์ในฐานะที่เป็นสหสาขาวิชาและมีบทบาทสำคัญในการให้คำตอบและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับสังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชากรและความสัมพันธ์ของประชากรกับปัจจัยต่าง ๆ โดยนำองค์ความรู้จากสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ มาใช้ประกอบการอธิบายความสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงพัฒนาการเด็กในฐานะที่เป็นมิติอย่างหนึ่งของคุณภาพชีวิตประชากร จากการค้นคว้างานศึกษาด้านประชากรศาสตร์กับพัฒนาการเด็กในอดีตและการวิเคราะห์แนวโน้มงานศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในอนาคตบนพื้นฐานสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรในปัจจุบัน จึงมีความเป็นไปได้ว่าจะมีงานศึกษาทางประชากรศาสตร์ที่ให้ความสนใจเรื่องพัฒนาการเด็กอย่างแพร่หลายมากขึ้น

เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางประชากร รวมถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของงานศึกษาด้านพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ยังทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็กเพิ่มขึ้นอันนอกเหนือไปจากองค์ความรู้ในสาขา วิชา จิตวิทยาและสาขาอื่น ๆ ซึ่งลักษณะเด่นของ องค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์จะมีลักษณะเป็นพลวัตและสามารถสะท้อนถึงสถานการณ์ด้านคุณภาพชีวิตประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อนำไปสู่การวางแผนเชิงนโยบายเกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสมต่อไป

เพราะฉะนั้นนอกเหนือไปจากประเด็นเชิงวิชาการดังที่ได้มุ่งเน้นวิเคราะห์ไว้ในบทความนี้ การคำนึงถึงประเด็นเชิงนโยบายเกี่ยวกับเด็ก และพัฒนาการเด็กก็เป็นอีกมิติหนึ่งที่วิชา

ประชากรศาสตร์ก็ได้ให้ความสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการศึกษาและทบทวนนโยบายประชากรเกี่ยวกับเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การส่งเสริมให้บุตรตั้งนมแม่ การให้เงินอุดหนุนแก่การเลี้ยงดูบุตร การส่งเสริมการศึกษาในระดับปฐมวัย การคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก ฯลฯ จึงเป็นอีกมิติหนึ่งที่สามารถช่วยทำให้การศึกษาเรื่องพัฒนาการเด็กในทางประชากรศาสตร์ได้รับการเติมเต็มมากขึ้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเด็นดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการทบทวนจากนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง与孩子และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยตรง เพราะฉะนั้นการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงนโยบายโดยการทบทวนและวิเคราะห์นโยบายประชากรว่าด้วยการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ต้องได้รับการศึกษาวิเคราะห์อย่างเฉพาะด้านต่อไป

References

- Aguilar, B., O'Brien, K.M., August, G.J., Aoun, S.L. and Hektner, J.M. (2001). Relationship quality of aggressive children and their siblings: a multiinformant, multimeasure investigation. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 29, 6: 479-489.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4, 1: 1-103.
- Becker, G. S. (1960). *An Economic Analysis of Fertility Demographic and Economic Change in Developed Countries*. Columbia University Press.
- Bourgeois – Pichat, Jean. (1946). 'De la mesure de la mortalité infantile'. *Population*, 1, 53-68.
- Caldwell, J. C. (1982). *Theory of Fertility Decline*. New York: Academic Press.
- Chanaim, Sucha. (2540). *Developmental Psychology*. (4th edition). Bangkok: Thai Watana Panich Press.

- Cummings, E. M. and Schatz, J. N. (2012). Family conflict, emotional security, and child development: translating research findings into a prevention program for community families. **Clinical Child and Family Psychology Review**, 15, 1: 14-27.
- Dacey, John S. (2009). **Human Development across the Lifespan**. (7th edition). New York: McGraw-Hill.
- Dunn, J. (1988). Sibling influences on childhood development. **Journal of Child Psychology and Psychiatry**, 29, 2: 119-127.
- Easterlin, R. A. (1975). An economic framework for fertility analysis. **Studies in Family Planning**, 6(3), 54-63.
- Eric, A. H. and Ludger, W. (2012). Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation. **Journal of Economic Growth**, 17, 4: 267-321.
- Ezeonwu, B. U., Chima, O. U., Oguonu, T., Ikefuna, A. N. and Nwafor I. (2014). Morbidity and mortality pattern of childhood illnesses seen at the children emergency unit of federal medical center, Asaba, Nigeria . **Annals of Medical & Health Science Research**, 4, 3: 239-244.
- Grover, V. L., Chhabra, P., Malik, S., and Kannan, A. T. (2004). Pattern of morbidity and mortality amongst under fives in an urban resettlement colony of East Delhi. **Indian Journal of Preventive and Social Medicine**, 35(1-2), 22-26.
- Heckman, James J. and Masterov, Dimitriy V. (2007). The productivity argument for investing in young children. **Review of Agricultural Economics**, 29, 3: 446-493.
- Heckman, James J. (2008). Schools, skills, and synapses. **Economic Inquiry**, 46, 3: 289-324.
- Heckman, James J. (2012). **Invest in early childhood development: reduce deficits, strengthen the economy**. Available from: file:///C:/Users/win7 /Downloads /F_HeckmanDeficitPieceCUSTOM-Generic_052714.pdf, accessed 4 April 2015.
- Heckman, James J. and Mosso, Stefano. (2014). The economics of human development and social mobility. **Annual Review of Economics**, 61, 1: 689-733.
- Hernandez, Donald J. (1997). Child development and the social demography of childhood, **Child Development**, 68, 1: 149-169.

- Hernandez, Donald J. (2012). **Changing Demography and Circumstances for Young Black Children in African and Caribbean Immigrant Families**. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- Howe, C. 2010. **Peer Groups and Children's Development**. Oxford: Blackwell.
- Hunchangsinh, Boonkong. (2543). **Economics of Human Resource: Population, Labor, Education, Training, Religious Teaching, Ethics, Health, and Environment**. (2nd edition). Bangkok: O. S. Printing House.
- Kirk, D. (1996). Demographic transition theory. **Population Studies**, 50(3), 361-387.
- Lutz, Wolfgang and K.C., Samir Kumar. (2013). **Demography and human development: education and population projections**. Available from: <http://ssrn.com/abstract=2344470>, accessed 11 April 2015.
- Masuy-Stroobant, G. (2006). Theories and frameworks for the study of child mortality. In Caselli, G.; Wunsch, G.; Vallin, J. (editors). **Demography: Analysis and Synthesis, Four Volume Set: A Treatise in Population**. Burlington, MA: Academic Press, Volume 2, 237–246.
- Mercer, N., and Howe, C. (2012). Explaining the dialogic processes of teaching and learning: the value and potential of sociocultural theory. **Learning, Culture, and Social Interaction**, 1, 1: 12-21.
- Minuchin, P. (2002). Looking toward the horizon: present and future in the study of family systems, In J. McHale and W. Grolnick (editors). **Retrospect and Prospect in the Psychological Study of Families**. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- National Research Council (US) and Institute of Medicine (US). (2004). **Children's Health, The Nation's Wealth: Assessing and Improving Child Health**. Washington, DC: National Academies Press.
- National Scientific Council on the Developing Child. (2009). Young children develop in an environment of relationships. Available from Internet, <http://www.developingchild.net> , accessed 4 April 2015.
- Pholpirul, Piriya, and Rkumnuaykit, Pungpond. (2558). **Human Capital and Productivity of Labor in Thailand Industry Sectors**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Poochareon, Worapat. (2543). **Student-centered Learning Administration**. Bangkok: Technology Promotion Association (Thailand-Japan).

- Prasartkul, Pramote. (2543). **Demography: Educational Foundation of Population**. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Prasartkul, Pramote and Vapattanawong, Patama. (2555). Population structure and change, **Thai Health Report 2012**. Nonthaburi: Health Information System Development Office.
- Pryor, Jan. and Rodgers, Bryan. (2001). **Children in Changing Families: Life after Parental Separation**. Oxford: Blackwell Publishers.
- Reher, D. S. and González-Quñones F. D. (2003). Parents really matter? Child health and development in Spain during the demographic transition. **Population Studies: A Journal of Demography**, 57, 1: 63-75.
- Siriwanbut, Panthip et al. (2545). **Study of Pattern of Relationships between Contemporary Behaviors of Thai People and Socialization Process of Thai Families in Relation to the Development of the Country**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Supap, Supatra. (2546). **Sociology**. (23rd edition). Bangkok: Thai Watana Panich Press.
- Usanova, E. P., Matveeva, N. A., Leonov, A. V. and Shulyndina, L. V. (1984). Effect of exogenous and endogenous factors on somatic and mental development of children. **Gigiena Sanitariia**, 12 (Dec): 16-17.
- Vorasiriamorn, Yupin et al. (editors). (2557). **Population and Society 2014: Birth and Security in Population and Society**. Nakorn Pathom: Institution for Population and Social Research, Mahidol University.
- Wilson, B. J., & Gottman, J. M. (2002). Marital conflict, repair, and parenting. **Handbook of Parenting**, 4, 227-258.

การบริหารการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

อุทัย เลหาวิเชียร¹
สุวรรณี แสงมหาชัย²

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยนี้มีจุดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554 วิเคราะห์อุปสรรคทางการบริหาร ตลอดจนนำเสนอแนวทางเชิงการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods) ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประสานงาน การสื่อสาร การควบคุม ปัจจัยทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.01 ส่วนอุปสรรคทางการบริหารได้แก่ การปราศจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องการจัดการอุทกภัย ไม่มีการจัดทำแผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับน้ำ ข้อเสนอแนะคือการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประสานงาน การสื่อสาร การควบคุม ปัจจัยทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของชุมชน และให้จัดตั้งองค์การถาวรเพื่อรับผิดชอบด้านน้ำโดยตรง

คำสำคัญ: การบริหาร อุทกภัย การป้องกัน การแก้ไข

¹รองศาสตราจารย์, ประธานกรรมการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และหลักสูตรทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

e-mail: kook.phd@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

e-mail: suwanneeru@yahoo.com

Flood Prevention and Mitigation Management in Bangkok Metropolis

Uthai Laohawichean¹
Suwannee Sangmahachai²

Abstract

The objectives of this research were to investigate the management factors affecting the effectiveness of flood prevention and mitigation in Bangkok Metropolitan area, to analyze obstacles in flood management, and to propose management guidelines for flood prevention and mitigation. Mixed methods were utilized in the research of this study. The findings illustrated that stakeholders, coordination, communication, control, political factors and community participation were positively and significantly related with the effectiveness of flood prevention and mitigation management at $p < 0.01$. The obstacles of flood management comprised 2 main aspects – the lack of organization that played direct responsibility in flood management and the lack of flood management master and strategic plans. Recommendations included more focus on stakeholders, coordination, communication, control, political factor and community participation in flood management and the establishment of permanent organization to be responsible for flood management. .

Keywords: Management, flood, prevention, mitigation

¹ Associate Professor, Chairman of Doctoral of Philosophy Program in Public Administration and Chairman of Dual Degree Program in Public and Business Administration, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, 2086 Huamark, Bangkok, Bangkok 10240
e-mail: kook.phd@gmail.com

² Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, 2086 Huamark, Bangkok, Bangkok 10240
e-mail: suwanneeru@yahoo.com

บทนำ

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครในฐานะเมืองหลวงและศูนย์กลางธุรกิจของประเทศกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเพื่อรองรับการเติบโตขึ้นของเมือง การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ที่ดินจากการเกษตรกลายเป็นที่อยู่อาศัย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ปัญหาอุทกภัยที่รุนแรงมากกว่าเดิม และจำเป็นต้องรีบดำเนินการแก้ไข (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2554)

ปรากฏการณ์มหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปี พ.ศ. 2554 เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่มีใครลืมห่วง เพราะสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ดังกล่าวมักจะมีการกล่าวถึงสาเหตุหลายประการ คือ ประการแรก สาเหตุมาจากเรื่องของภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนัก น้ำท่วม น้ำเหนือไหลหลาก น้ำทะเลหนุน เป็นต้น ประการที่สอง เป็นสาเหตุจากลักษณะทางภูมิศาสตร์และสภาพภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครที่มีร่องมรสุมพาดผ่าน และเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงได้ในฤดูน้ำหลาก ประการที่สาม เป็นลักษณะทางกายภาพของเมืองที่เปลี่ยนแปลงหรือปัญหาผังเมือง กล่าวคือมีการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วโดยขาดการกำหนดผังเมืองและการควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเพียงพอ มีปัญหาของระบบระบายน้ำ มีการรुकล้ำคลองสาธารณะทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ ปัญหาแผ่นดินทรุดอันเนื่องมาจากการสูบน้ำบาดาล ประการที่สี่เป็นเรื่องของเทคนิคเชิงวิศวกรรม ได้แก่ ระบบ

ระบายน้ำและความสามารถในการระบายน้ำ การสร้างถนนและการวางผังเมืองที่ไม่เหมาะสม การสร้างแหล่งชุมชนและแหล่งอุตสาหกรรมที่ขวางทางน้ำไหลหรือพื้นที่ระบายน้ำตามธรรมชาติ การระบายน้ำออกเพื่อความมั่นคงปลอดภัยต่อแหล่งเก็บกักน้ำ ความล้มเหลวของระบบควบคุมการระบายน้ำ เป็นต้น (กองสารสนเทศระบายน้ำ สำนักการระบายน้ำ, 2556)

แนวทางการป้องกันอุทกภัยที่ผ่านมาล้วนให้ความสำคัญกับการรับมือและการแก้ปัญหาในเชิงวิศวกรรมเป็นหลัก โดยมีมาตรการที่ใช้โครงสร้าง (structural measures) เช่น การก่อสร้างคันกั้นน้ำในรูปของถนน ทางรถไฟ คันดิน เขื่อน ค.ส.ล. ก่อสร้างประตูระบายน้ำ ประตูท่อ เป็นต้น ในส่วนของมาตรการที่ไม่ใช่โครงสร้าง (non-structural measures) ส่วนใหญ่ใช้ในพื้นที่ชุมชนเบาบางและพื้นที่กสิกรรม เรียกว่า การบริหารพื้นที่น้ำท่วม (flood plain management) (Correia et al., 1998) ประกอบด้วยการควบคุมผังเมืองและการใช้ที่ดิน การประชาสัมพันธ์รายละเอียดน้ำท่วมให้ประชาชนทราบ จัดให้มีระบบพยากรณ์และแจ้งเตือนภัยอุทกภัย (Dawson et al., 2011) ตั้งหน่วยปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยตลอดจนช่วยเหลือประชาชน จัดตั้งองค์การอำนวยการและบริหาร เพื่อให้หน่วยงานมีขีดความสามารถในการเตรียมแผนงานในโครงการและปฏิบัติการอย่างถูกต้องและบริหารงานได้อย่างเพียงพอต่อภารกิจ

อาจกล่าวได้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 ขาดการมองปัญหาในเชิงการบริหารอย่างเพียงพอ (Faisal, Kabir & Nishat, 1999) การวิจัยเรื่อง “การ

บริหารการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร”ในครั้งนีผู้วิจัยได้กำหนดคำถามในการวิจัยว่า “ปัจจัยการบริหารเรื่องใดที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการป้องกันและการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554”

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554
2. เพื่อวิเคราะห์อุปสรรคทางการบริหารเกี่ยวกับอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554
3. เพื่อนำเสนอแนวทางเชิงการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ สำนักกระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด 50 เขต ซึ่งเป็นประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างของการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ผู้บริหารระดับกลางผู้บริหารระดับต้น และผู้ปฏิบัติงานในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยใน

กรุงเทพมหานคร ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยจำแนกเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครตามกลุ่มเขต 6 กลุ่มเขต คือ กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครเหนือ กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครใต้ กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครกลาง กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครตะวันออก กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มเขตกรุงเทพมหานครใต้ เมื่อจำแนกเขตออกเป็นกลุ่มเขตข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการจับสลากเพื่อให้ได้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มเขต ๆ ละ 2 สำนักงานเขต รวมทั้งสิ้น 12 สำนักงานเขต รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 520 คน ได้ผลดังนี้

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครเหนือ สุ่มได้เขตธนบุรี และเขตตลิ่งชัน

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครใต้ สุ่มได้เขตบางขุนเทียน และเขตบางบอน

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครกลาง สุ่มได้เขตดุสิต และเขตราชเทวี

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครตะวันออก สุ่มได้เขตประเวศ และเขตลาดกระบัง

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครเหนือ สุ่มได้เขตดอนเมือง และเขตลาดพร้าว

กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครใต้ สุ่มได้เขตยานนาวา และเขตบางคอแหลม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเพื่อสอบถามความเป็นจริงในเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี 2554 ที่ผู้ให้ข้อมูลหรือองค์การของผู้ให้ข้อมูลได้ประสบ องค์ประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ได้แก่แบบสอบถามเพื่อถามความเป็นจริงใน

เหตุการณ์มหาอุทกภัยปี 2554 ที่ผู้ให้ข้อมูลหรือองค์การของผู้ให้ข้อมูลได้ประสบ และส่วนที่ 3 คือคำถามปลายเปิดที่ขอให้ผู้ให้ข้อมูลระบุความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) ของมาตรวัด โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานระดับกลางในสำนักระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.941 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อถือได้อยู่ในเกณฑ์สูง

ในส่วนของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงและอดีตผู้บริหารระดับสูงในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย โดยเฉพาะในเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 โดยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงและอดีตผู้บริหารระดับสูงในกรมชลประทาน สำนักระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวม 5 ราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย อันจะเป็นการยืนยันหรือเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ และได้มุมมองในด้านต่างๆ ที่น่าสนใจจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีข้อมูลเชิงลึกในเรื่องดังกล่าว

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรตามได้แก่ประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร และตัวแปรอิสระได้แก่ปัจจัย

ทางการบริหาร ซึ่งจำแนกออกเป็นปัจจัยด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Khan & Rahman, 2007; Smith & Tobin, 1979; Orr, Colvin & King, 2007) ปัจจัยด้านการประสานงาน (Wolf et al., 2005) ปัจจัยด้านการสื่อสาร (Dymon, 1999) ปัจจัยด้านการควบคุม (Knight et al., 1999) ปัจจัยทางการเมือง (Lebel, Nikitina & Manuta, 2006) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (World Meteorological Organization, 2008; Quarantelli, 1990; Dungumaro & Madulu, 2003; Ogu, 2000) โดยกำหนดสมมติฐานไว้ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประสานงาน การสื่อสาร การควบคุม ปัจจัยทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย หมายถึง การบรรลุเป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์มหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 โดยองค์การที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร กรมชลประทาน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย (ศปก.)

การบรรลุเป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย หมายถึง การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารงานร่วมกันให้มีการลดน้ำท่วม จากที่เคยท่วมเล็กน้อยให้เป็นจุดที่ไม่มีน้ำท่วม ลดพื้นที่น้ำท่วม ลดระดับน้ำที่ท่วมขังหรือความลึกของน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และลดระยะเวลาของการท่วมขังให้

น้อยลง ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมที่เป็นพื้นที่แห่งใน
เวลาอันรวดเร็ว ลดความสูญเสียอันเนื่องมาจาก
น้ำท่วม ประชาชนในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย
ได้รับผลกระทบน้อย และได้รับความช่วยเหลือ
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างทันท่วงที ทำให้
ปัญหาบรรเทาเบาบางลง

ปัจจัยด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง
การนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาในกระบวนการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ กล่าวคือ การที่
ผู้อยู่อาศัย ผู้นำชุมชน กลุ่มพ่อค้า ผู้ที่ได้รับ
ผลกระทบจากอุทกภัย องค์กรอาสาสมัคร และ
ภาคเอกชนในพื้นที่ที่เสี่ยงอุทกภัยแสดงบทบาท
เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ ผู้ใช้ความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ ผู้สังเกตการณ์ ผู้ตัดสินใจ และผู้ให้
คำปรึกษาในการทำประชาพิจารณ์ การมอบ
หมายหน้าที่ การให้คำปรึกษา การให้ความร่วมมือ
ในกิจกรรมการป้องกัน การเตรียมการ การ
รับมือ และการกลับคืนสู่สภาพเดิม ในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

ปัจจัยด้านการประสานงาน หมายถึง การ
ประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ
กล่าวคือ สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร
กรมชลประทาน กรมป้องกันและบรรเทาสา-
ธารณภัย ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและ
แก้ไขปัญหามลพิษ และสำนักงานเขตต่างๆของ
กรุงเทพมหานคร ได้มีการปรึกษาหารือร่วมกัน
โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณา
ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ มีการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอุทกภัย มีการประชุม
ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและมีเหตุฉุกเฉิน
ตลอดจนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือกลุ่ม
ผลประโยชน์ต่างๆ ได้เข้าร่วมให้ความคิดเห็นใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ การ

ประสานงานดังกล่าวรวมถึงการประสานนโยบาย
การประสานงบประมาณ (ด้านปัจจัยนำเข้า) การ
ประสานงานด้านผลลัพธ์ และการประสาน
ค่านิยม

ปัจจัยด้านการสื่อสาร หมายถึง การสื่อ
ข้อความเกี่ยวกับมาตรการเชิงเทคนิคต่างๆ เช่น
การเปิดปิดประตูระบายน้ำ การแจ้งให้ชุมชน
ทราบเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของมาตรการที่นำมาใช้
ในการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ประสบ
อุทกภัย

ปัจจัยด้านการควบคุม หมายถึง องค์กร
ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ
ในกรุงเทพมหานครมีการควบคุมการ
ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การป้องกันและ
แก้ไขปัญหาค่าเงินไปตามที่กำหนดไว้ใน
แผนปฏิบัติการ รวมถึงการควบคุมสิ่งก่อสร้าง
การเปิดประตูระบายน้ำตามที่กำหนด

ปัจจัยทางการเมือง หมายถึง การมีความ
คิดเห็นไม่ลงรอยกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ ในเรื่อง
วิธีการหรือขั้นตอนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหา การแย่งผลงานระหว่างพรรคการเมือง
หรือระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น การใช้
แนวทางเชิงรุก การระดมและประสานทรัพยากร
ขีดความสามารถในการติดตามและประเมินผล
การปฏิบัติงาน ความโปร่งใส และการตรวจสอบ
ได้ในด้านการเงิน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
หมายถึง การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
เตรียมการ การรับมือกับอุทกภัย และการฟื้นฟู
กลับคืนสู่สภาพเดิมภายหลังก่ออุทกภัย ชุมชนมี
การจัดกิจกรรมที่มาจากความต้องการของชุมชน
ชุมชนมีบทบาทในการประสานงาน สร้างพลัง
ร่วม ความสามัคคี ฉันทามติ สนับสนุนการ

ดำเนินงานของรัฐและของท้องถิ่น มีการจัดตั้ง คณะกรรมการจัดการอุทกภัยระดับชุมชน มีการ สร้างวิสัยทัศน์ร่วม มีกิจกรรมการระดมสมองเพื่อ เรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ ชุมชน มีกิจกรรมการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ชุมชน มีการตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงของอุทกภัย มีการ จูงใจโดยใช้เศรษฐกิจ เสริมสร้างให้ชุมชนมี วัฒนธรรมการลดความเสี่ยงมากกว่าการรับมือ กับอุทกภัย

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน (ตารางที่ 1) มี ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมี สหสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียมีสหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับ ประสิทธิภาพด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามหา อุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญในระดับ < 0.01

สมมติฐานที่ 2: การประสานงานมี สหสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการ ประสานงานมีสหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ที่สุดกับประสิทธิผลด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหามหาอุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญในระดับ < 0.01

สมมติฐานที่ 3: การสื่อสารมีสหสัมพันธ์ เชิงบวกกับประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไข ปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการสื่อสารมี สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับประสิทธิผล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยอย่างมี นัยสำคัญในระดับ < 0.01

สมมติฐานที่ 4: การควบคุมมีสหสัมพันธ์ เชิงบวกกับประสิทธิผลการป้องกันและแก้ไข ปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการควบคุมมี สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากที่สุดกับ ประสิทธิภาพด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามหา อุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญในระดับ < 0.01

สมมติฐานที่ 5: ปัจจัยทางการเมืองมี สหสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยทางการเมืองมี สหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับประสิทธิผล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยอย่างมี นัยสำคัญในระดับ < 0.01

สมมติฐานที่ 6: การมีส่วนร่วมของชุมชน มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีสหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ที่สุดกับประสิทธิผลด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหามหาอุทกภัยอย่างมีนัยสำคัญในระดับ < 0.01

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรต่างๆ	ผู้มีส่วน ได้ส่วน เสีย	การ ประสา นงาน	การ สื่อ สาร	การ คว บคุม	การ เม ือง	การมี ส่วน ร่ว ม ของ ช ุมชน	ประ ส ิ ท ิ ท ิ ผล การ ป ้อง ก ัน แ ล ะ แ ก ไข ป ัญ ห า อ ุ ท ก ภ ย
<u>ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย</u>	1	.720**	.701**	.667**	.599**	.661**	.613**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	517	517	513	517	517	517	507
<u>การประสานงาน</u>	.720**	1	.791**	.890**	.810**	.822**	.804**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	517	518	514	518	518	518	508
<u>การสื่อสาร</u>	.701**	.791**	1	.818**	.717**	.781**	.727**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	513	514	515	515	515	515	505
<u>การควบคุม</u>	.667**	.890**	.818**	1	.846**	.826**	.823**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	517	518	515	519	519	519	509
<u>การเมือง</u>	.599**	.810**	.717**	.846**	1	.791**	.747**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	517	518	515	519	519	519	509
<u>การมีส่วนร่วมของชุมชน</u>	.661**	.822**	.781**	.826**	.791**	1	.818**
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	517	518	515	519	519	519	509
<u>ประสิทธิผลการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอุทกภัย</u>	.613**	.804**	.727**	.823**	.747**	.818**	1
Pearson Correlation		.000	.000	.000	.000	.000	.000
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	507	508	505	509	509	509	509

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ ≤ 0.01 (2-tailed)

ตารางที่ 2 แสดงสหสัมพันธ์เชิงพหุ (Multiple correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

	R	R square
Model	0.86	0.74

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุ(R)เท่ากับ 0.86 และค่า Adjusted R square เท่ากับ 0.74 หมายความว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัจจัยด้านการประสานงาน ปัจจัยด้านการ

สื่อสาร ปัจจัยด้านการควบคุม ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยได้ร้อยละ 74

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรอิสระ	ค่าคงที่	สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta)
ค่าคงที่	3.204	
ปัจจัยด้านการควบคุม		0.283*
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน		0.342*
ปัจจัยด้านการประสานงาน		0.165*
ปัจจัยทางการเมือง		0.122*

หมายเหตุ: * $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Beta = 0.342) รองลงมาได้แก่ การควบคุม การประสานงาน และการเมืองตามลำดับ (ค่า Beta เท่ากับ 0.283, 0.165 และ 0.122 ตามลำดับ) ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปัจจัยด้านการสื่อสารไม่เข้ามาในสมการ

ประสิทธิผลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร = $3.204 + 0.342$ การมีส่วนร่วมของชุมชน + 0.283 การควบคุม + 0.165 การประสานงาน + 0.122 การเมือง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์อุทกภัยของประเทศไทย

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นประจำและเกิดขึ้นทุกปี นับเป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย และในระยะหลังปัญหาอุทกภัยทวีความรุนแรงมากขึ้น มีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น การเกิดมหาอุทกภัยในปี 2554 ได้ให้บทเรียนสำคัญแก่ประเทศไทยในการบริหารจัดการอุทกภัยที่จำเป็นต้องมีการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบและจริงจังจากทุกภาคส่วน โดยมีระบบ single command ตามหลัก 2P2R (Prevention and Mitigation/ Preparedness/ Response/ Recovery) เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยของประเทศมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

สถานการณ์มหาอุทกภัยในปี 2554 เป็นเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานคร โดยปกติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทานจะมีแผนเตรียมรับมือกับน้ำ การกักเก็บน้ำ การปล่อยน้ำ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในปี 2554 ที่ปรากฏว่ามีพายุเข้าติดต่อกันหลายลูกจนเกินขีดความสามารถของเขื่อนที่จะรับน้ำได้และจำเป็นต้องปล่อยน้ำออกมาจนถึงกรุงเทพมหานคร ซึ่งกรณีเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี 2554 มีสาเหตุหนึ่งจากธรรมชาติ และประกอบกับความล้มเหลวของการบริหารด้วย

2. ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมี 4 ด้านตามมาตรฐานสากล คือ 2P 2R ซึ่งมีหลักการดังนี้คือ Preparedness หมายถึงการเตรียมการทั้งระบบ ได้แก่ การเตรียมประชาชนให้พร้อมที่จะรับมือกับอุทกภัย การจัดเตรียมเครื่องมือ การจัดหาอาสาสมัครจำนวนมากในการป้องกันน้ำท่วม เป็นต้น Prevention เป็นมาตรการเชิงป้องกัน มาตรการที่นำมาใช้คือ (1) มาตรการที่ใช้โครงสร้าง ได้แก่ การสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ (2) การทำทางให้น้ำไหล ได้แก่ คลองส่ง ระบบสูบ ระบบส่ง ระบบเก็บ เป็นต้น (3) การป้องกันที่ไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง ได้แก่ การสร้างความรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหา น้ำท่วม Response คือการเผชิญสถานการณ์เมื่อเกิดภัย เป็นการช่วยเหลือการอพยพต่าง ๆ ในการเผชิญสถานการณ์ Recovery คือการฟื้นฟูบูรณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการอุทกภัย

ในการบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมา การจัดการอุทกภัยไม่มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย ไม่มีการระบุบอกอย่างชัดเจนว่าการจัดการอุทกภัยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการใด การจัดการอุทกภัยมีลักษณะเป็นงานฝากอยู่ในบางหน่วยงาน ทั้งนี้ในอดีตที่ผ่านมา กรมชลประทาน โดยหน้าที่ที่ปฏิบัติเป็นหน่วยงานเดียวที่มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับน้ำมาโดยตลอด เมื่อมีปัญหามหาอุทกภัยเกิดขึ้นเมื่อใด กรมชลประทานจึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการบรรเทาปัญหาอุทกภัยตามแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาในด้านกรก่อสร้าง หน่วยงานอื่น ๆ เกิดขึ้นมาภายหลัง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัด

กระทรวงมหาดไทยอันมีภารกิจครอบคลุมสาธารณภัยต่าง ๆ ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในเรื่องอุทกภัย

ในส่วนของกรุงเทพมหานครมีสำนักระบายน้ำเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเนื่องจากอุทกภัยในกรุงเทพมหานครมีลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นรอบด้าน การแก้ปัญหาจึงเป็นไปในลักษณะการปกป้องพื้นที่โดยรอบกรุงเทพมหานครให้รอดพ้นจากอุทกภัย อย่างไรก็ตาม เมื่อถามว่าองค์กรใดรับผิดชอบเรื่องการจัดการอุทกภัย ก็ปรากฏว่าไม่มีองค์กรใดที่มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ดังนั้น ถ้าเกิดปัญหาเล็กน้อยก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ แต่ถ้าเป็นอุทกภัยใหญ่เช่นในปี 2554 จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพราะไม่มีรากฐานที่ชัดเจน

4. การตั้งถิ่นฐานของประชาชนบุกรุกพื้นที่ที่เสี่ยงต่ออุทกภัย

อุทกภัยเพิ่งจะเป็นปัญหาหนักในยุคหลังๆ สมัยก่อนประชาชนไม่เดือดร้อน ในภายหลังมีพื้นที่เมืองขยายกว้างขึ้น โดยรุกกล้าเข้าไปในพื้นที่ที่น้ำท่วมถึง การรุกกล้าของประชาชนทำให้ศักยภาพในการระบายน้ำลดลง และเกิดความเสียหายแก่ประชาชน ชุมชนที่อยู่นอกแนว flood way จะยอมรับว่าเขาจะต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วม โดยธรรมชาติชุมชนจะทราบเวลาฝนตกเขาต้องปรับตัวเพราะชุมชนตั้งอยู่ในบริเวณน้ำท่วม อย่างไรก็ตาม ยังมีชุมชนที่รับไม่ได้กับสถานการณ์น้ำท่วมในชุมชนของตน เพราะเป็นชุมชนใหม่ เป็นเมืองใหม่ที่คิดว่าน้ำไม่ท่วมและไม่เคยท่วม

5. การประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ในเรื่องการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย ปรากฏว่ามีการประสานงานกันทางหนังสือ

ราชการ หรือประสานเชิงนโยบาย อย่างไรก็ตามนโยบายทรัพยากรน้ำของชาติไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับนัยแห่งวิธีปฏิบัติ ไม่มีการจัดทำแผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับน้ำ การแก้ปัญหาอุทกภัยเท่าที่ผ่านมาเป็นการทำโดยอัตโนมัติ ไม่มีองค์การบริหารจัดการน้ำโดยตรง

สำหรับเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2554 นับว่าเป็นภาวะวิกฤต การบริหารในภาวะวิกฤต น้ำต้องยึดถือเป้าหมายเป็นหลัก แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติมีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการที่เต็มไปด้วยบุคลากรจำนวนมาก มีการประชุมหรือการรายงานจำนวนมากที่ไม่มีประโยชน์ ขณะเดียวกันไม่มีทีมงานสนาม มีหลายกระทรวงเข้าไปเกี่ยวข้องทำให้แออัดและไม่มีประโยชน์ในการจัดการน้ำท่วมในพื้นที่ ไม่มีแม่ทัพหรือผู้สั่งการที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย ทั้งนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีทำงานหรือสั่งการไม่เป็น เกินขีดความสามารถในการประสานระหว่างกรมชลประทาน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรุงเทพมหานคร ข้อสังเกตสำคัญคือ ในการบริหารงานน้ำท่วมใหญ่ ถ้าหาก มีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องจะบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถรับมือกับอุทกภัยได้ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานบางหน่วยงานสนับสนุนเฉพาะด้าน ข้อมูลซึ่งได้ให้ความร่วมมืออยู่แล้ว เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น และควรมีหน่วยงานที่ขับเคลื่อนในลักษณะการเป็นแม่ข่าย

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานคร คือสำนักระบายน้ำ ส่วนกรมชลประทานมีหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน คือดูแลระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ดูแลคลองสายหลัก วิธีการประสานงานคือการประชุมหน่วยงาน ทำข้อตกลง วางแผน บริหาร

การควบคุมระดับน้ำในคลองต่างๆ และแจ้งสถานการณ์ให้ทราบทั่วกันอย่างต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่าหน่วยงานที่ต้องประสานมากที่สุดคือ กรมชลประทาน เพื่อการควบคุมระดับน้ำให้เป็นไปตามแผน หน่วยงานหลักที่ไปขอความช่วยเหลือคือ ทหาร ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ โดยมีศูนย์บัญชาการที่ดอนเมือง ฝ่ายทหารจะช่วยประสานงานด้านกำลังคน เครื่องมือ รถตัก แรงงานทำกระสอบทราย รถบรรทุกขนย้ายประชาชน เรือ ให้ความช่วยเหลือบ้านเรือนที่ถูกน้ำท่วม โดยหลักการทำงานของทหารมีการแบ่งหน้าที่กัน คือ ทหารบกรับผิดชอบพื้นที่ที่ระบุ ทหารเรือสนับสนุนในพื้นที่ที่ติดชายฝั่งบริเวณจังหวัดสมุทรปราการ สนับสนุนเรือ เครื่องจักร และเครื่องผลักดันน้ำ ทหารอากาศดูแลพื้นที่ปทุมธานี ดอนเมือง สายไหม เป็นต้น

6. การสื่อสาร

การสื่อสารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครดำเนินการโดยแจ้งให้ประชาชนทราบเพื่อเตรียมการรับสถานการณ์น้ำท่วม ประสานกับกรมอุตุนิยมวิทยาเพื่อให้ทราบสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน ความรุนแรงของพายุ มีการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า มีการตั้งศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม กองสารสนเทศ สำนักกระบายน้ำ ให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามเข้าไปควบคุมคลองสายหลักต่างๆ มีการแจ้งเตือนภัย มีเว็บไซต์ของกรุงเทพมหานคร และของสำนักกระบายน้ำโดยเฉพาะ ซึ่งมีการปรับข้อมูลให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน มีการสื่อข้อความผ่านทาง Facebook และ tweeter โดยมีการตรวจสอบเพื่อปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุก 15 นาที

7. การควบคุม

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในเขตกรุงเทพมหานครมีการจัดทำแผนป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นแผนประจำปี โดยแบ่งหน้าที่ของฝ่ายปฏิบัติการ นักวิชาการ ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยฝ่ายปฏิบัติการตรวจสอบสถานการณ์ จุดอ่อนว่าน้ำท่วมที่ใดร่วมกับสำนักงานเขต ฝ่ายวิชาการทำหน้าที่พัฒนาระบบการก่อสร้าง เช่น เชื้อขนแนวป้องกันน้ำท่วม การก่อสร้างอุโมงค์ แก้มลิง และรวมถึงมาตรการที่ไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจ การประสานงาน การขอสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ

8. ปัจจัยทางการเมือง

ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในอดีตที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีไม่ได้ลงมาสั่งการโดยตรง อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจมากที่สุดคือเป็นเสมือนแม่ทัพ เหตุการณ์อุทกภัยในปี 2554 นายกรัฐมนตรีเข้ามาใช้อำนาจสูงสุดคือเป็นผู้บัญชาการ มีกระทรวงต่างๆ หลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมไปถึงรองนายกรัฐมนตรีและ นายกรัฐมนตรีที่ลงมาบัญชาการ เหตุการณ์จึงสับสนวุ่นวาย อธิบดีกรมชลประทานที่อดีตเคยรับผิดชอบงานอย่างแข็งขันก็ต้องถอนตัว การเข้าไปยุ่งเกี่ยวของนายกรัฐมนตรีไม่ได้ประโยชน์อะไร อธิบดีต้องทำรายงานเสนอนายกรัฐมนตรีทุกวัน หลักการคือการบริหารในภาวะวิกฤติจะใช้การประชุมไม่ได้แต่ต้องใช้วิธีการบัญชาการ ต้องคลุกกับปัญหา มี single command มีแม่ทัพซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา ต้องมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนเทคโนโลยี หน่วยงานอื่นสนับสนุนด้านข้อมูล

ในการจัดการปัญหาอุทกภัย กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหลัก กรมชลประทานเป็นหน่วยงานเสริมหลัก มีการแบ่งภารกิจ ภาระงานรับผิดชอบ หน่วยงานอื่นสนับสนุนเรื่องข้อมูลตามหน้าที่ มีการวางระบบให้ชัดเจน เชื่อมโยงกัน

9. การกำหนดเป็นนโยบาย

การบริหารจัดการน้ำของชาติ ควรกำหนดเป็นนโยบาย 5 ประการคือ (1) ด้านการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ และงบประมาณ (2) การแก้ปัญหาอุทกภัยต้องกำหนดเป็นนโยบายมาตรการ โดยมีมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง มีระบบเตือนภัย มีข้อมูล (3) ระบบปิดล้อมไม่ให้น้ำภายนอกเข้ามาในเขตเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร (4) ด้านโครงสร้างงาน กรุงเทพมหานครมีระบบและรูปแบบงานป้องกันของตนเอง แต่น้ำมาจากที่อื่นด้วย จึงต้องมีหน่วยงานอื่นได้แก่ กรมชลประทานมาช่วยเหลือ และ(5) ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพื้นที่ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้องค์ความรู้

ส่วนนโยบายการเยียวยาของรัฐบาลอาจมองอีกแง่มุมหนึ่งว่าทำให้เสียหาย เพราะหากประชาชนเกิดน้ำท่วมบ้านก็ได้รับความช่วยเหลือในค่าใช้จ่าย ประชาชนส่วนหนึ่งจึงปล่อยปละละเลยไม่จัดการตนเอง การเยียวยาจึงเป็นการแก้ปัญหาไม่ถูกทาง เพราะประชาชนควรปรับปรุงบ้านเรือนให้อยู่กับน้ำได้อย่างมีความสุขเหมือนในสมัยโบราณ ปัจจุบันชาวบ้านง่อยเปลี้ยเสียขาไปทั้งหมด การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการสงเคราะห์ เช่น ด้านทรัพย์สินด้านชีวิต ด้านพืช โดยกำหนดว่านาข้าวเสียหายจะได้เงินชดเชยเท่าไร สัตว์เลี้ยงได้เท่าไร ข้อเสนอแนะสำคัญคือควรมีนโยบายการจัดตั้ง

กระทรวงทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำ กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทานและพัฒนาแหล่งน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมป้องกันและบรรเทาอุทกภัย กรมฟื้นฟูทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ

10. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในบริเวณที่ได้รับผลของภัยพิบัติ การมีส่วนร่วมของชุมชนเริ่มจากการทำแผน (1) ชุมชนต้องรู้ว่าพื้นที่ที่อาศัยอยู่เสี่ยงภัยอะไร เช่น ดินโคลนถล่ม มีภูเขา เป็นพื้นที่สูง ดินยุบ น้ำท่วม (2) คนในชุมชนต้องร่วมทำแผนชุมชน แผนปฏิบัติการ แผนอพยพ การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยล่วงหน้า เป้าหมายคือ สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน

11. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ผู้ประสบภัย ผู้จัดการภัย ทหาร ตำรวจ อาสาสมัคร ผู้ประกอบการ นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ สาธารณะทั่วไปที่ทราบข้อมูล บริษัทประกันภัย ชุมชนเป็นสถานที่ ประชาชนที่อยู่ในชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนั้นยังรวมถึงองค์การภาคประชาชน เช่น มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วมกตัญญู เป็นองค์การภาคเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับการอบรมให้มีความรู้ในการกู้ภัย

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารมีสหสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิผลของการป้องกันและแก้ปัญหามหาอุทกภัย กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประสานงาน การสื่อสาร การควบคุม ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของชุมชน หากมีมากเท่าไรก็จะส่งผลต่อประสิทธิผล

ของการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชันมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ในส่วนของการประสานงาน เนื่องจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชันมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ซึ่งในทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติถือว่า การมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องยิ่งมากเท่าไร ก็จะเป็นบ่อเกิดของความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากเท่านั้น และในทางปฏิบัติจริง สถานการณ์คอรัปชันในปี พ.ศ. 2554 เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เพราะเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2554 มีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งได้ใช้คำว่า “แออัด” แสดงให้เห็นถึงการมีคนมากเกินไปทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงมากเกินความจำเป็น ดังนั้น จึงควรแก้ไขจุดนี้เสียใหม่ โดยลดหน่วยงานลง ทำให้การประสานงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความเข้าใจตรงกัน ไม่เบี่ยงเบน ทำให้การสั่งการในภาวะวิกฤตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการประสานงานก็คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคอรัปชัน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2554 ควรจะมีการกำหนดงบประมาณร่วมกับกรุงเทพมหานคร และกรมชลประทานร่วมกัน “งบประมาณ” จะเป็นเรื่องสำคัญของการบังคับหรือส่งเสริม ตลอดจนให้กำลังใจในการประสานงาน การมีงบประมาณบริหารเป็นอิสระของแต่ละองค์กรทำให้ขาดเอกภาพในการประสานงานเพื่อการแก้ไขปัญหาคอรัปชัน

เกี่ยวกับการควบคุมงานเป็นประเด็นที่สำคัญของกระบวนการบริหาร เพราะงานทุกประเภทเมื่อมีการวางแผนก็จะตามด้วยการจัดองค์กรให้สอดคล้องกับแผน และมีการบริหาร

ดูแลติดตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นก็จะต้องตามมาด้วยการควบคุมงาน ซึ่งก็คือจะดูว่างานที่หวังจะให้สำเร็จโดยการวางแผน การจัดการ การบริหารคน จะสำเร็จบรรลุเป้าหมายหรือไม่ การควบคุมงานก็คือการประเมินผลดูว่า ผลที่ได้จากการบริหารงานบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ถ้าไม่บรรลุเป็นเพราะเหตุใด จะได้หาทางแก้ไขก่อนที่งานจะสำเร็จ

ในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นกลุ่มคนหรือองค์กรที่ได้รับผลตอบแทนของคอรัปชัน จากข้อมูลเชิงปริมาณเห็นว่าในการป้องกันคอรัปชัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนแนะนำองค์กรปรับปรุงวิธีการดำเนินการป้องกันคอรัปชัน ข้อสำคัญที่น่าสนใจก็คือองค์กรมักจะฟังคำแนะนำจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อค้นพบจึงสอดคล้องกับองค์ความรู้ขององค์กรและการจัดการว่า “เป้าหมายของการจัดการหรือบริหารก็คือการรวบรวมเอากลุ่มผลประโยชน์ที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมขององค์กรเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย”

ในด้านการสื่อสารหรือมักจะเรียกกันว่า การสื่อข้อความในบางกรณี อาจกล่าวได้ว่าระบบการสื่อสารที่ดีจะต้องมีกลไกที่เหมาะสม และทันสมัย หน่วยงานป้องกันคอรัปชันจะต้องมีการจัดตั้งและตรวจสอบว่ามีความบกพร่องหรือไม่ มีระบบการสื่อสารที่มีรูปธรรมและเป็นทางการ เช่น การสื่อสารด้วยการใช้หนังสือ โทรศัพท์ ระบบสารสนเทศ หรือการสื่อข้อความตัวต่อตัว นอกจากนี้ควรส่งเสริมด้วยการสื่อสารนอกกรอบแบบไม่เป็นทางการด้วย

ประเด็นทางการเมือง จากข้อมูลพบว่าการเมืองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชันในปี พ.ศ. 2554 เป็นความที่ไม่ลงรอยกันระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลท้องถิ่น และก็ขยายเป็นการ

ขัดกันระหว่างพรรคการเมืองใหญ่สองพรรค รวมทั้งการเมืองภายในของพรรคการเมืองที่ต้องการจะให้ผลงานของท้องถิ่นในการแก้ไขน้ำท่วมเป็นผลงานของการตัดสินใจของพรรค หรือของฝ่ายรัฐบาลก็หวังผลในการเลือกตั้งรัฐบาลท้องถิ่นในอนาคต เหตุการณ์น้ำท่วมในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554 จึงเป็นการบริหารงานโดยมีการเมืองสอดแทรกไปเกือบทุกคำสั่ง ซึ่งต้องจบลงด้วยการดูผลการแก้ไขไปวันต่อวันตามประกาศของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นวิธีที่ขัดกับการวางแผนและการบริหารโครงการ

เรื่องสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมเป็นเทคนิคการบริหารอย่างหนึ่งของการบริหารงานแบบประชาธิปไตย หรือการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นหนทางอันหนึ่งของการบรรลุการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมก็คือการสนใจในกิจกรรมของประชาชนหรือชุมชนโดยอิสระ เมื่อมีการสนใจมากก็จะเข้าร่วมกิจกรรม ไปฟัง ไปร่วมกันออกความเห็น ร่วมมือกันทำ มีใจจดจ่ออยู่กับความล้มเหลวหรือความสำเร็จของโครงการที่ปฏิบัติงานร่วมกัน การร่วมมือจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ดีของประชาธิปไตย ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร ในด้านของประชาชนผู้เกี่ยวข้องก็จะมีสำนึกในการเป็นเจ้าของในกิจกรรมที่ได้ร่วมมือกันมาตลอด ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการริเริ่มจะทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อใดชุมชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมร่วมกัน ประชาชนหรือชุมชนกับงานนั้นก็จะแยกกันไม่ออก รวมกันอยู่ในเนื้อเดียวกัน เรียกว่า “engagement” และจากผลของการศึกษาพบว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม มีการ

วางแผนและประสานกับชุมชน และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการป้องกันอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งนับว่าเป็นความร่วมมือในเกณฑ์ที่ดี จุดอ่อนที่มีก็คือ ความร่วมมือไม่ได้ประกาศให้ทั่วและทำความเข้าใจอย่างทั่วถึง ทำให้มีประชาชนบางส่วนเดินขบวนต่อต้านเวลาปิดเปิดประตูน้ำ ซึ่งขัดกับคำสั่งของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครและเทคนิคการป้องกันอุทกภัย นอกจากนี้ยังมีประชาชนหลายจุดแอบเปิดประตูน้ำ ทำลาย big bags ซึ่งตั้งเป็นท่อบนป้องกันน้ำ เมื่อประชาชนทำลายถุงยักษ์เหล่านี้เป็นเหตุให้การแก้ไขน้ำท่วมต้องเสียหาย และทำให้การบรรลุเป้าหมายล่าช้าอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมาจากปัญหาทางการเมือง การประสานงาน และการสื่อข้อความหรือการสื่อสารนั่นเอง

เนื่องจากตัวแปรทั้ง 6 คือการประสานงาน การควบคุมงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเมืองระหว่างพรรค/ และระหว่างระดับ และการสื่อสาร ส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554 ดังนั้น เพื่อป้องกันเหตุการณ์เช่นเดียวกันซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต ผู้ที่รับผิดชอบเรื่องน้ำท่วมควรจะสนใจปัญหาเหล่านี้อย่างถ่องแท้ คือนอกจากจะสนใจเรื่องเทคนิคของการป้องกันน้ำท่วม ควรจะศึกษาเรื่องของน้ำ น้ำท่วม การป้องกัน รวมทั้งองค์ความรู้ทางการบริหารในประเด็นทั้ง 6 ข้อดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลควรมีการกำหนดองค์การที่จะมารับผิดชอบเรื่องน้ำท่วมร่วมกับสำนักกระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร กรมชลประทาน ให้ชัดเจน และตั้งเป็นองค์การถาวร จะได้ทำแผน แผนงาน โครงการ และแนวการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของ

การบูรณาการกับกิจกรรมของการบริหารเหล่านี้ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างถาวร

References

- Correia, Francisco Nunes, et al. (1998). "Flood Hazard Assessment and Management: Interface with the Public," **Water Resources Management**. 12: 209-227.
- Dawson, Richard J. et al. (2011). "Assessing the Effectiveness of Non-structural Flood Management Measures in the Thames Estuary under Conditions of Socio-economic and Environment Change ," **Global Environmental Change**. 21: 628-646.
- Department of Disaster Prevention and Mitigation, Ministry of the Interior. (2011). **Department of Disaster Prevention and Mitigation Strategic Plan 2012-2016**. (in Thai)
- . **Disaster Prevention and Mitigation Acts 2007 and Constitutions**. (in Thai)
- Division of Drainage and Sewerage Information, Department of Drainage and Sewerage. (2013) **Bangkok Flood Prevention and Problem Solving Action Plan 2013 under the Authority of Department of Drainage and Sewerage, Bangkok Metropolitan Administration**. (in Thai)
- Dungumaro, Esther W. and Madulu, Ndalahwa F. (2003) "Public Participation in Integrated Water Resources Management: The Case of Tanzania." **Physics and Chemistry of the Earth**. 28: 1009-1014.
- Dymon, Ute J. (1999) "Effectiveness of Geographic Information Systems (GIS) Applications in Flood Management During and After Hurricane Fran." Quick Response Report # 114. Kent, Ohio: Department of Geography. Kent State University.
- Faisal, I.M., Kabir, M.R. and Nishat, A. (1999) "Non-Structural Flood Mitigation Measures for Dhaka City." **Urban Water**. 1: 145-153.
- Khan, Mizan R. and Rahman, M. Ashiqur. (2007) "Partnership Approach to Disaster Management in Bangladesh: A Critical Policy Assessment." **Natural Hazards**. Vol. 41, Issue 2. May, pp. 359-378.
- Knight, Don et al. (1999) "Top Management Team Diversity, Group Process, and Strategic Consensus." **Strategic Management Journal**. 20: 445-465
- Lebel, Y. Louis, Nikitina, Elena and Manuta, Jesse. (2006) "Flood Disaster Risk Management in Asia: An Institutional and Political Perspective." **Science and Culture**. Vol. 72. Nos. 1-2. January-February.

- Ogu, Vincent Ifeanyi. (2000) “Private Sector Participation and Municipal Waste Management in Benin City, Nigeria,” **Environment and Urbanization**. October.
- Orr, Paula, Colvin, John and King, David. (2007) “Involving Stakeholders in Integrated River Basin Planning in England and Wales,” **Water Resource Manage.** 21: 331-349.
- Quarantelli, E.L. (1990) **Assessment of Development Potential and Capacity Based on Vulnerability: Integrated Approach to Disaster Management and Regional Development Planning with Peoples’ Participation**. UN Center for Regional Development.
- Royal Irrigation Department(2013). **Royal Irrigation Department Strategic Plan 2013-2016. (in Thai)**
- Smith, K. and Tobin, G.A. (1979). **Human Adjustment to the Flood Hazard**. London: Longman.
- Wolf, Aaron T. et al. (2005). Managing Water Conflict and Cooperation, **State of the World : Redefining Global Security**. The Worldwatch Institute.
- World Meteorological Organization. (2008) **Organizing Community Participation for Flood Management: A Tool for Integrated Flood Management**. Associated Programme on Flood Management.

ความท้าทายและโอกาสจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553

ปิยะนุช เงินคล้าย¹
พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์²
พศวิจน์ กนกนาก³
พนิดา ชินสุวพลา⁴

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ประกาศใช้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนให้มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นพลเมืองดี ขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดที่เกิดจากเด็กและเยาวชนสมควรได้รับการดูแลและเยียวยาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นกัน การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ผสมการวิจัยเชิงคุณภาพและได้ค้นพบว่าบทบัญญัติตามกฎหมายทั้ง 18 หมวด 206 มาตรา นั้นเป็นบทบัญญัติที่ดี หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาระบบที่เกี่ยวข้องในด้านโอกาสที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการแก้ไขบำบัดพฤติกรรมแทนการดำเนินคดีอาญา ในด้านความเชื่อมั่นต่อมาตรการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเด็ก ในด้านความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายและตีความการบังคับใช้กฎหมาย และในด้านทรัพยากรด้านงบประมาณและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกรวมทั้งบุคลากร และผู้ชำนาญการ

คำสำคัญ: ศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรการแก้ไขบำบัด การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

¹รองศาสตราจารย์, สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

²รองศาสตราจารย์, สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

³อาจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

⁴อาจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนน รามคำแหง แขวง ห้วยหมาก เขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

The Challenges and Opportunities of Juvenile and Family Court Procedure Act B.E. 2553

Piyanus Ngermklay¹
Pongsal Srosomsap²
Potjvat Kanoknark³
Panida Chinsuvapala⁴

Abstract

The Juvenile and Family Court Act and Judicial Examination and Determination on Issues B.E 2553 were enacted with the objectives of protecting the rights of juveniles for good citizen development as well as helping the victims from damages caused by the juveniles. The quantitative research and qualitative research were carried out. It was found that the Act was suitable. It could yield more appropriate fruits if the procedure has been fully supported by the following measures: Enhancement of opportunities for juvenile to be cured and corrected before they enter criminal procedure, trust in Juvenile development program, understanding the purpose of intention and interpretation of the law, and availability of resources, places, budget, expertise and personnel.

Keywords: Juveniles and Family Court, cure and correction measures, child and juvenile rights protection

¹Associate Professor, Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

²Associate Professor, Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

³Lecturer, Public Administration, Ph.D. Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

⁴Lecturer, Public Administration, Ph.D. Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bang kapi, Bangkok 10240
e-mail: panidachin@hotmail.com

ความสำคัญของปัญหา

การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย โดยที่ผ่านมาพบว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้มีปัญหาที่สำคัญหลายประการ อาทิ

1. ปัญหาระยะเวลาในการตรวจสอบการจับกุมและสถานที่ในการควบคุมซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ภายในระยะเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัดประกอบกับเวลาทำการของศาลเยาวชนและครอบครัวที่เปิดเฉพาะในเวลาราชการ ก่อให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนระหว่างรอส่งศาลกรณีจับกุมเด็กหรือเยาวชนภายหลังเวลาทำการศาล เนื่องจากสถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีสถานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนแยกออกจากสถานที่ควบคุมตัวผู้ใหญ่ตามข้อกำหนดของกฎหมาย

2. ความไม่ชัดเจนและการใช้ดุลยพินิจของผู้จับและศาลที่แตกต่างกันโดยเฉพาะในประเด็นที่กฎหมายไม่ได้ให้คำนิยามไว้ เช่น การจับกุมโดยละมุนละม่อม การคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การประจักษ์ และความจำเป็นในการควบคุม เป็นต้น

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการนำมาตรวจพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ ซึ่งระบุว่า จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ซึ่งเป็นการตัดโอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนในคดีที่ไม่มีเหยื่อหรือกรณีรัฐเป็นผู้เสียหาย เด็กและเยาวชนจะไม่มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามมาตรการทางเลือกดังกล่าว

4. กฎหมายบังคับให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนส่งไปยังศาลในท้องที่ที่จับกุมเท่านั้น

5. กรณีคดีเล็กน้อยซึ่งสามารถยุติได้ด้วยการปรับ กฎหมายไม่ได้ระบุชัดเจนว่ากระบวนการที่จะนำไปสู่การปรับนั้นต้องดำเนินการเช่นใดบ้าง

ดังนั้น เนื่องจากเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วนต่อกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1 เพื่อศึกษาโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาจากการนำพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปปฏิบัติ

3 เพื่อหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนากฎหมายและระบบงานในกระบวนการยุติธรรมที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

4 เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

วิธีการวิจัย

โครงการศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธี (methodology) ผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยกระบวนการในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบไปด้วยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร

วิชาการ (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (focus group) และการสัมภาษณ์ระดมความคิดเห็น

กระบวนการในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณประกอบไปด้วยการทอแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.๒๕๕๓และวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมาย

(1) กลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นแหล่งข้อมูล (informants) ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลดังต่อไปนี้

(ก) ผู้บริหารและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีส่วนร่วมในการยกร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ข) เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว

(ค) เป็นนักวิชาการผู้มีผลงานและ/หรือความสนใจด้านกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชน

(ง) บุคลากรขององค์กรที่มีใช้หน่วยงานรัฐ (NGOs) และองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน

(จ) บุคคลอื่นใดซึ่งมีองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(2) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว การสุ่ม

ตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวนกลุ่มละไม่น้อยกว่า 30 คน ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเด็กในชั้นตอนต่างๆ เช่น ตำรวจ สถานีพินิจ และนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา รวมประชากรที่ศึกษา ไม่น้อยกว่า 150 คน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

(1) พื้นที่ การประชุมสัมมนาผู้บริหาร โดยเรียนเชิญบุคคลผู้มีคุณสมบัติข้างต้นเข้าร่วมด้วยอย่างน้อย ๕๐ คน/ครั้งโดยจัด ๔ ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ ๑ จัดระดมความคิดเห็นในภาคเหนือ ณ จังหวัดเชียงใหม่

ครั้งที่ ๒ จัดระดมความคิดเห็นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่ ๓ จัดระดมความคิดเห็นในภาคใต้ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ครั้งที่ ๔ จัดระดมความคิดเห็นในส่วนกลาง ณ กรุงเทพมหานคร

(2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ ผู้บริหารและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการยกร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(3) การจัดสนทนากลุ่ม โดยเรียนเชิญบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฯ จำนวนไม่ต่ำกว่า 10 คน/ครั้ง รวมทั้ง กลุ่มนักวิชาการผู้มีผลงานและ/หรือความสนใจด้านกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชน กลุ่มบุคลากรขององค์กรที่มีใช้หน่วยงานรัฐ (NGOs) และองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนโดยจัดการสนทนากลุ่มอย่างน้อย 3 ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา

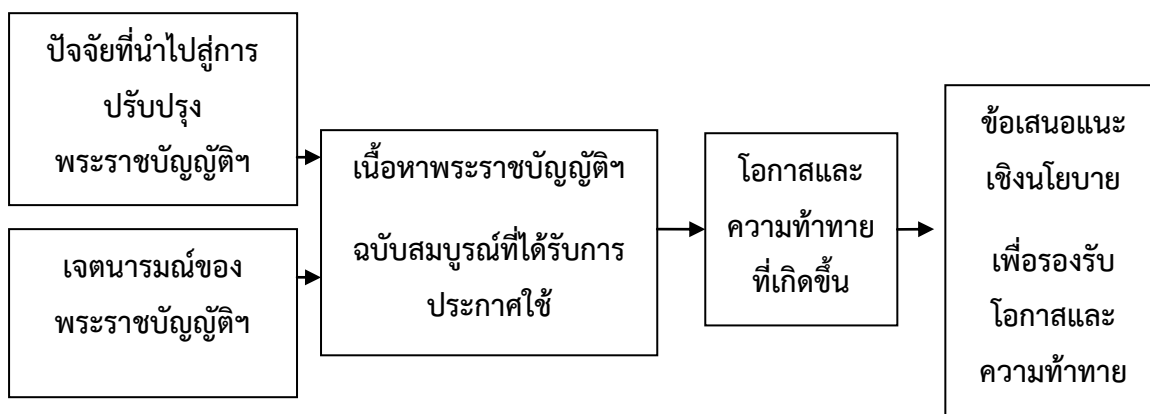
(4) กลุ่มเป้าหมายในการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาประกอบด้วย

- (ก) บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
- (ข) นักวิชาการ
- (ค) สื่อมวลชน

(ง) องค์กรที่มีใช้หน่วยงานรัฐ (NGOs) หรือองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน
 ทั้งนี้ โดยมีจำนวนรวมไม่น้อยกว่า 100 คน

กรอบแนวทางในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบแนวทางในการวิจัย

ผลการศึกษา

จากการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ คณะผู้วิจัยพบว่า บทบัญญัติตามกฎหมายทั้ง 18 หมวด 206 มาตรา เป็นบทบัญญัติที่ดี หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาระบบที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีในอนาคต อย่างไรก็ตามจากการติดตามข้อเท็จจริงหลังการบังคับใช้กฎหมาย คณะผู้วิจัยพบความท้าทายหลายประการดังนี้

1 โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการแก้ไขบำบัดพฤติกรรมแทนการดำเนินคดีอาญา และมาตรฐานของแผนการแก้ไขบำบัดพฤติกรรม

เด็กและเยาวชนมีโอกาสในหลายขั้นตอนที่จะได้รับมาตรการแก้ไขบำบัด

พฤติกรรมแทนการดำเนินคดีอาญา ผู้มีอำนาจในการจัดให้มีมาตรการเหล่านี้ มีทั้ง ศาล ผู้อำนวยการสถานพินิจ และอัยการ มาตรฐานของมาตรการเหล่านี้จึงแตกต่างกันออกไปเช่น (1) ก่อนฟ้อง การตรวจสอบการจับ อำนาจอยู่ที่ดุลยพินิจของศาล เมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวไปตรวจสอบการจับหากศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านี้ได้ กรณีนี้ศาลแต่ละแห่งมีแนวทางที่แตกต่างกัน การทำแผนแก้ไขบำบัดโดยผู้อำนวยการสถานพินิจโดยความเห็นชอบของอัยการ แต่ละจังหวัดมีแนวทางที่แตกต่างกัน หลาย ๆ แห่งเลือกวิธีที่จะให้มีการฟ้องกรณีที่ไม่มีความเสียหาย หรือ

ผู้เสียหายเป็นรัฐ (2) หลังฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษา อำนาจของศาล กรณีโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกสำนึกในการกระทำ และผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน ศาล เห็นว่าเด็กและเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการ ดำเนินการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (มาตรา 90) และอำนาจที่จะไม่ต้องมีคำพิพากษาของศาล หากศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา หรือผู้ที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้คุมประพฤติ หรือเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือเข้าร่วมกิจกรรม ทางเลือก หรือส่งตัวไปสถานพินิจ เพื่อดูแล ชั่วคราว แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยมีอายุครบยี่สิบ สี่ปีบริบูรณ์ (มาตรา 132) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคุมประพฤติ หรือ การแก้ไข บำบัดฟื้นฟูให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธาน ศาลฎีกา

การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หลังมีคำพิพากษาตามมาตรา 142 ศาลมีอำนาจที่จะใช้วิธีการสำหรับเด็กและ เยาวชนแทนการลงโทษอาญา เช่น ส่งไปควบคุม เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกของกรมพินิจ หรือใช้การคุมประพฤติโดยกำหนดเงื่อนไขข้อ เดียวหรือหลายข้อตามมาตรา ๑๓๘ หรือใช้ มาตรการรอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษไว้ แต่รอการลงโทษ (มาตรา 144)

ความหลากหลายของมาตรการเหล่านี้ควรมีการกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ หรือข้อกำหนด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กฎหมายได้เปิดช่องทางเอาไว้แล้ว เช่น ให้ ประธานศาลฎีกากำหนดข้อบังคับ และบางเรื่อง

ต้องให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนด สิ่ง เหล่านี้ควรรีบเร่งดำเนินการ และเผยแพร่ให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ หรือจัดให้มีการสัมมนา อบรม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2. ความเชื่อมั่นต่อมาตรการที่จัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาเด็ก

เมื่อเด็กผ่านกระบวนการฟื้นฟูบำบัด ชนิดต่าง ๆ หรือผ่านการคุมประพฤติด้วย ข้อกำหนดต่าง ๆ หลาย ๆ ฝ่ายยังคงเชื่อกันว่า มาตรการเหล่านั้นไม่ได้ผล ตัวเลขการกระทำผิด ซ้ำยังไม่ลดลง แม้บุคลากรในกระบวนการ ยุติธรรมเองก็มีจำนวนมากที่ไม่เชื่อมั่นใน กระบวนการเหล่านี้ทำให้คนเหล่านี้ไม่เห็น ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน หลาย ๆ คน อยากให้กลับไปใช้วิธีการแบบเก่า ใช้การลงโทษให้หลายจำ ความร่วมมือในการ บังคับใช้กฎหมายในคนกลุ่มนี้จึงมีน้อย มองว่า การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่เกิดประโยชน์

มาตรการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กและ เยาวชนเหล่านี้ควรจัดให้มีการประเมินผลลัพธ์ ของแต่ละมาตรการ มีการตรวจสอบความ ถูกต้องของแนวคิด จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อ พัฒนามาตรการเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ มาตรการมีความหลากหลายทันกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมเด็กและเยาวชนที่มีความ เป็นพลวัตสูง สังคมชุมชนเปลี่ยนแปลงเร็ว มาตรการที่เหมาะสมจึงควรผันแปรตามพลวัต ของสังคมชุมชน ควรมีการสร้างองค์กรเครือข่าย เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชน ดึงผู้มีส่วนได้เสียและผู้เชี่ยวชาญมาเป็นสมาชิก กระบวนการบังคับใช้กฎหมายในขั้นตอนที่ผ่าน การใช้ดุลยพินิจของศาลได้เปิดโอกาสไว้แล้ว หากแต่ยังขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ตาม

กฎหมาย การพัฒนามาตรฐานของแผนการ พัฒนาเด็กเป็นหน้าที่ของกรมพินิจฯ และใน ส่วนของแผนที่องค์กรพัฒนาอื่น ๆ จัดทำ เป็นหน้าที่ ที่ศาลเยาวชนจะต้องให้การรับรอง จึงควรให้ ความสำคัญในมาตรฐานของแผนเหล่านี้ให้ มากยิ่งขึ้น

3. การขาดความเข้าใจในเจตนาของ กฎหมาย และการตีความการบังคับใช้กฎหมาย

นับตั้งแต่กฎหมายมีผลบังคับใช้ เจ้า พนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายยังตีความการ บังคับใช้กฎหมายไม่ตรงกัน เช่น

1. กรณีส่งตัวเด็กและเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุม ให้นับระยะเวลาจากที่ พนักงานสอบสวนรับตัวเพื่อสอบสวนเบื้องต้น ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน จนถึงเวลาที่เริ่ม นำส่งตัวเด็กไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม ไม่คิด ระยะเวลาการเดินทางไปศาล ต้องเป็นไปภายใน ๒๔ ชั่วโมง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าส่งตัวไป ศาลไม่ทันจึงน่าจะเกิดจากการตีความการบังคับ ใช้กฎหมายไม่ถูกต้อง กฎหมายกำหนดแต่ เจื่อนไขการจับกุม และการปฏิบัติต่อเด็กและ เยาวชนที่ถูกจับกุม แต่ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขที่ ชัดเจน เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมต้องทำบันทึกการจับกุม ส่งข่าวให้ผู้ปกครอง และนำตัวส่งพนักงาน สอบสวนโดยเร็ว

2. กรณีการจับขอบ ศาลอาจมีคำสั่งให้ มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลที่ใกล้ชิดเป็น ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี หากจำเป็นอาจกำหนดให้เข้ารับการบำบัดรักษา หรือรับ คำปรึกษาแนะนำ หรือ เข้าร่วม กิจกรรมบำบัดใด ๆ (ม. ๗๒ ว. ๒) ในทางปฏิบัติ พบว่า บางกรณี ศาลได้มอบหมายให้ ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือ จัดกิจกรรมให้กับเด็กหรือเยาวชน ซึ่ง

กิจกรรมบำบัด ตลอดถึงการรับคำปรึกษาควร เป็นหน้าที่ของผู้ชำนาญการ โดยมีระบบการ ตรวจสอบคุณภาพของมาตรการที่จัดทำขึ้น นอกจากนี้แนวทางการตรวจสอบการจับกุมของ ศาลควรมีแนวทางที่กำหนดโดยประธานศาลฎีกา ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. กรณีไม่มีผู้เสียหาย หรือกรณี ผู้เสียหายเป็นรัฐ บางศาลตีความว่าไม่สามารถทำ แผนฟื้นฟูได้ทำให้เด็กและเยาวชนเสียโอกาส ทั้ง ๆ ที่กฎหมายมีเจตนาให้โอกาสแก่เด็กและ เยาวชน ควรกำหนดให้มีตัวแทนรัฐเป็นผู้ยินยอม ในกรณีดังกล่าว เช่น ให้อำนาจแก่อัยการเป็น ตัวแทนรัฐในการยินยอมให้จัดทำแผนฟื้นฟู

4. ความยุ่งยากในการจับกุมตัวเด็ก มาตรา 66 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่า กระทำความผิดเว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิด ซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ส่วน การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการ จับกุมยังเข้าใจเจตนาของกฎหมาย และวิธีการ จับกุมตัวเด็กตามข้อกำหนดของกฎหมายไม่ ตรงกัน เช่น การจับโดยละมุนละม่อม การ คำนั่งถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การทำ บันทึกการจับกุม การแจ้งข้อกล่าวหา การแจ้ง ผู้ปกครอง เป็นต้น ควรมีการจัดทำคู่มือและแนว ปฏิบัติในการจับกุมตัวเด็ก จัดให้มีการฝึกอบรม แนวปฏิบัติในการจับกุมตัวเด็กการสร้าง ความ เข้าใจในแนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กกระทำผิด แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็น ความสำคัญของการจับกุมตัวเด็กในฐานะที่เป็น มาตรการหนึ่งในการพัฒนาพฤติกรรมการกระทำ ผิดของเด็ก

4. การขาดแคลนทรัพยากรด้านสถานที่ งบประมาณและอุปกรณ์อำนวยความสะดวก

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนยังมีความพร้อมในด้านสถานที่ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานที่ไม่เท่าเทียมกัน หลาย ๆ จังหวัดขาดสถานที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่เหมาะสม เครื่องมือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่พอเพียง อาจแยกพิจารณาตามหน่วยงานได้ดังนี้

1. สถานีตำรวจ ในการสอบสวนเบื้องต้นที่สถานีตำรวจพบว่า สถานีตำรวจหลาย ๆ แห่ง ไม่มีห้องสอบสวนเฉพาะสำหรับเด็ก ไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับควบคุมตัวเด็ก นอกจากนี้การต้องนำตัวเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับ ตลอดถึงการที่ต้องนำตัวเด็กไปควบคุมที่สถานแรกรับของสถานพินิจในจังหวัดข้างเคียงเนื่องด้วยจังหวัดตนเองสถานพินิจยังไม่มีสถานแรกรับเด็กที่เหมาะสม อีกทั้งการสอบสวนพนักงานสอบสวนต้องเดินทางข้ามจังหวัดเพื่อสอบสวน กิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับสถานีตำรวจ เช่นเพิ่ม ค่าเดินทาง ค่าที่พัก บางครั้งยานพาหนะไม่พอเพียง

2. สถานพินิจ ถึงแม้ว่าจะได้มีการจัดตั้งสถานพินิจครบทุกจังหวัด แต่หลาย ๆ จังหวัดไม่มีสถานที่ควบคุมตัวเด็กที่เหมาะสม ทำให้ต้องนำตัวเด็กไปฝากไว้จังหวัดใกล้เคียง ด้านสถานพินิจที่มีสถานแรกรับเด็กและเยาวชนหลายแห่งก็ยังขาดแคลนที่พักของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ควบคุมตัวเด็ก

หากต้องการให้เจตนาของกฎหมายบรรลุผล จำเป็นต้องปรับปรุงสถานที่ โดยสถานีตำรวจควรมีห้องควบคุมตัวเด็ก และห้องสอบสวนเด็ก สถานพินิจควรพิจารณาให้มีสถาน

แรกรับที่มีมาตรฐานและให้กระจายครอบคลุมทุกภูมิภาค คำนึงถึงการเดินทางของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากเกินไป

5. การขาดแคลนบุคลากร และผู้ชำนาญการ

ในอุดมคติ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนควรเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะทาง มีการสร้างเครือข่ายผู้ชำนาญการเฉพาะทางเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน หรือร่วมการจัดทำแผนแก้ไขบำบัด อาจพิจารณาแยกกลุ่มผู้ชำนาญการเหล่านี้เป็น

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจ การสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนควรจัดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมด้านคดีเด็กและเยาวชน มีการขึ้นบัญชีพนักงานสอบสวนเฉพาะคดีเด็กและเยาวชน จัดค่าตอบแทนพิเศษ นอกจากนี้ ให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมตัวเด็ก ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของกระบวนการในการจับกุมตัวเด็กและเยาวชน ให้รู้ขั้นตอนของกฎหมายและมีความเข้าใจในเจตนาของกฎหมาย

2. ศาลคดีเด็กและเยาวชน ควรกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับศาลคดีเด็กและเยาวชนทั่วประเทศให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่นกรณีตรวจสอบการจับ การเสนอแนวทางการแก้ไขบำบัดในขั้นตอนต่าง ๆ การตรวจสอบแผนบำบัดที่จัดทำโดยสถานพินิจ เป็นต้น ในการนี้อาจพัฒนาให้ศาลคดีและเยาวชนเป็นศาลชำนาญการ เพื่อทำหน้าที่แก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนโดยตรง บทบาทของศาลในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจึงเป็นคนกลางที่มุ่งไปที่การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย การค้นหาแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้กลับเป็นคนดีของสังคม มากกว่าการตัดสินลงโทษ

3. เจ้าหน้าที่สถานพินิจ ควรพัฒนาให้เป็นสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย สามารถแก้ไขปัญหาเด็กในหลาย ๆ ลักษณะ มีการสร้างเครือข่ายและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างสถานพินิจในภูมิภาคเดียวกัน หาอัตราเพื่อบรรจุบุคลากรที่ขาดแคลนให้พอเพียง หรือการจัดตั้งเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ได้บุคลากรที่เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ นักพัฒนาเด็ก รวมทั้งจัดให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายและสอดคล้องกับปัญหาที่เผชิญอยู่จริง

4. อัยการ จัดให้มีอัยการคดีเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ชำนาญการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจในเจตนาของการทำแผนแก้ไขบำบัดของสถานพินิจ ดำเนินการฟ้องคดีเด็กและเยาวชนโดยให้อีกโอกาสที่เด็กจะเกิดสำนึก และการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรม เป็นผู้ให้ความรู้ในข้อกฎหมายและเจตนาของกฎหมายแก่บรรดาเครือข่ายที่ทำหน้าที่แก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

5. ทีมสหวิชาชีพ จัดให้มีการสัมมนาฝึกอบรม ทีมสหวิชาชีพโดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชน จัดหาค่าตอบแทนที่เหมาะสม จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของทีมสหวิชาชีพ สนับสนุนให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่ให้ทีมภายนอกเพียงเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่ต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ประโยชน์สูงสุด

6. องค์กรเอกชน ที่จัดตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ควรมีการกำหนดมาตรฐานกลาง มีการตรวจและติดตามเพื่อประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง องค์กร

เอกชนได้เปรียบตรงที่ไม่ติดด้วยข้อจำกัดของระเบียบราชการ หากพัฒนาให้มีมาตรฐานที่ดีจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ การจัดให้มีการสัมมนาเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องทั้ง 6 ด้านข้างต้นเป็นระยะ เพื่อรวบรวมปัญหาอุปสรรค ค้นหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกัน โดยเจ้าภาพอาจเป็นหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานกิจการยุติธรรม และใช้การประสานงานการดำเนินงานผ่านทางคณะกรรมการบริหารงานยุติธรรมระดับชาติ หรือใช้การสร้างเครือข่ายระดับภูมิภาค ใช้ระบบเครือข่ายในการบริหารจัดการ โดยรัฐอุดหนุนงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในภาพรวม

1. ควรมีคู่มือในการปฏิบัติงานให้ตำรวจได้รับทราบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติแบบเดียวกันและป้องกันการฟ้องร้อง มีแบบฟอร์มในการทำงานที่ง่ายต่อการปฏิบัติ มีฐานข้อมูลการสอบสวนที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว และมีมาตรฐาน

2. ควรแก้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคตัวอย่าง เช่น กฎหมายไทยมีหลักปฏิบัติ เช่นเดียวกับกฎหมายของหลาย ๆ ประเทศ คือการให้ความสำคัญอย่างมากในเรื่องการคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน หลังจากประกาศกฎหมาย ซึ่งได้รับการแก้ไขปรับปรุงเรื่องเด็กและเยาวชน

ให้ทันสมัย เพราะในหลายปีที่ผ่านมามีปัญหาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมาย และมักจะมีรูปแบบการกระทำผิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ

ประเด็นปัญหา คือเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด บุคคลเหล่านั้นจะต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด การกระทำผิดดังกล่าวเกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ และอนาคตของเด็กและเยาวชนทั้งชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใดหากถูกลงโทษ หรือหากถูกละเว้นโทษตามกฎหมาย ซึ่งควรมีบทลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำผิด

3. ควรมีมาตรการในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนโดยการเข้าพบ พูดคุย อธิบาย ถึงแผนงานร่วมกัน เมื่อมีกลุ่มเสี่ยงที่ต้องติดตาม ประเมินผล และเฝ้าระวังพร้อมกัน เช่นมีการประชุมร่วมกัน ระหว่าง ตำรวจ อัยการ สถานพินิจ คุมประพฤติ ทีมสหวิชาชีพ ท้องถิ่น หรือผู้แทนชุมชน ศาล จะได้มีแนวปฏิบัติที่ตกลงกันล่วงหน้าในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน

4. ควรมีมาตรการให้ความรู้ ความเข้าใจ กับเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น เช่น การกระทำความผิดเป็นสิ่งผิด เพื่อไม่ให้ผู้ใหญ่สามารถหลอกใช้เด็กได้ เนื่องจากถ้าเด็กถูกจับกุม จะได้รับโอกาส หรือได้รับโทษน้อยกว่าผู้ใหญ่ จึงมักมีการหลอกใช้เด็กโดยให้เงินเป็นค่าจ้างตอบแทนเป็นต้น

5. ควรมีมาตรการเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในการทำงาน ให้เห็นความสำคัญของงาน และการแก้ไขปัญหานั้นที่แท้จริงเป็นการสร้างจิตวิญญาณที่ถูกต้อง ทำงานเพื่อสร้างอนาคตที่ดีต่อประเทศชาติ มิใช่ทำงานเพื่อผลงาน ซึ่งจะทำให้ลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของฝ่าย

ต่าง ๆ ได้และเสริมสร้างความร่วมมือในการทำงาน

6. ควรมีการวางระบบนโยบายให้มีความสมบูรณ์ทั้งระบบ ตั้งแต่ความชัดเจนของนโยบาย การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้ความรู้แก่ เด็ก เยาวชน และครอบครัว มีกระบวนการทั้งในเชิงรุกและเชิงป้องกันรวมทั้งการสร้างเครือข่าย และความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ด้วยการปลูกจิตสำนึกของผู้คนในสังคม

7. แก่กฎหมายในเรื่องเงื่อนไขเวลา สถานที่ สำหรับการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน One stop service ที่ศาล หรือสถานที่ที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการ

8. มีผู้อำนวยการเฉพาะในแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เช่น แต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ ความชำนาญ เป็นผู้ปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ ให้มีพนักงานอัยการที่รับผิดชอบคดีเด็ก เป็นผู้รับผิดชอบเฉพาะ และจัดอบรมพัฒนาความรู้ ความสามารถบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

ประเด็นของการ มีความแตกต่างกันในเรื่องของการเจาะลึกถึงสาเหตุของการกระทำ ความผิดมากขึ้น โดยยึดหลักการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กเป็นหลัก ได้แก่ “ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการคัดกรอง จำแนกมากที่สุด เหมือนถ้าติดกระดุมเม็ดแรกถูกก็จะถูกไปจนเม็ดสุดท้าย”

ประเด็นของการดำเนินการที่เป็นการอบรม แนะนำ และให้คำปรึกษา ได้แก่ “ให้ความรู้ทั้งทางวิชาการ และปฏิบัติการในเรื่อง

กฎหมาย สภาสังคม เพื่อประโยชน์ต่อตัวเอง และส่วนรวมในอนาคต”

ประเด็นการ เน้นการพัฒนากระบวนการมากขึ้น ได้แก่ “การนำเอาข้อขัดข้อง หรือแนวทางการกระบวนการที่ไม่ชัดเจนในอดีตมาแก้ไขวางระบบให้ชัดเจน”

ประเด็นการ เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ และความสำคัญในตัวเด็กและเยาวชนได้แก่ “กระบวนการนี้เป็นการให้ทั้งสิทธิและเสรีภาพ

ทั้งสองฝ่าย และเป็นการเข้าใจในความแตกต่างของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพื้นฐานของอารมณ์ ฐานะ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องร่วมกันพิจารณาซึ่งกันและกัน”

ประเด็นการ เน้นการสร้างเครือข่ายและการแก้ไขอย่างครบวงจร ได้แก่ “กระบวนการเริ่มต้น คือการค้นหาสาเหตุในเชิงลึก ตอนกลาง คือ การแก้ไข บำบัด ตอนสุดท้าย คือ การติดตามเด็ก เมื่อกลับสู่สังคม”

References

- Government Gazette (2553). **Juvenile Procedure Act and the Juvenile and Family.** B.E. 2553. Bangkok: Government House.
- Government Gazette. (2546). **Child Protection Act BE 2546.** Bangkok: Government House.
- Government Gazette. (2550). **Act to protect victims of domestic violence.** B.E.2550. Bangkok: Government House.

พฤติกรรม的开รับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ดั่งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

จිරนนท์ ดีเลิศ¹
จักรีรัตน์ แสงวาริ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษา พฤติกรรม的开รับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ดั่งของวัยรุ่นไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นไทยที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 410 ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้สมาร์ทโฟน เป็นส่วนใหญ่ในการเปิดรับเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร และมีพฤติกรรม的开รับสื่อออนไลน์รูปแบบแชทส์ดั่งจากสื่อออนไลน์ จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า การเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์มีความแตกต่างระหว่างเพศของผู้ใช้ การถ่ายภาพแชทส์ตนเองที่เน้นสัดส่วนแล้วโพสต์/ส่งผ่านสื่อออนไลน์และสื่อออนไลน์รูปแบบแชทส์ดั่ง มีความแตกต่างระหว่างเพศ

คำสำคัญ: สื่อออนไลน์ พฤติกรรมแชทส์ดั่ง วัยรุ่นไทย

¹นักศึกษานิพนธ์โท สาขาวิชาการบริหารการสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: tue54@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

e-mail: jakgreerat@hotmail.com

Online Media Sexting Behaviour among Thai Adolescents in Bangkok Metropolis

Jeeranun Deelert¹
Jakgreerat Sangvari²

Abstract

The main purpose of this research was to look into online media sexting behavior of adolescents in Bangkok. A sample of 410 adolescents who lived in Bangkok provided the data for analytical purposes. The results of the study indicated that smartphones were used for online media exposure in the form of sexting that affected sexual risk. There was a difference between sex and online media sexting behavior. The content of information caused sexual risk. Moreover, there was a difference between sexual self-photography and sex.

Keywords: Online media sexting behaviour, Thai adolescents

¹ Student, Master of Communication Arts (Communication Administration) Programme, Kasem Bundit University
1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
e-mail: tue54@hotmail.com

² Assistant professor, Director, Master of Communication Arts (Communication Administration) Programme, Kasem Bundit University
1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
e-mail: jakgreerat@hotmail.com

บทนำ

เทคโนโลยีด้านการสื่อสารในปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปมากเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา ในอดีตนั้นมนุษย์มีการสื่อสารกันแบบเผชิญหน้า ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบเก่า แต่ในปัจจุบันสื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาททำให้เราปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นมีความจำเป็นอย่างมาก การสื่อสารของมนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงนิยมที่จะสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication – CMC) ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วและมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของมนุษย์อีกด้วย เทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันไม่ได้มีเพียงแค่คอมพิวเตอร์เท่านั้นยังมีโทรศัพท์มือถือหรือที่เรียกกันว่า สมาร์ทโฟน (Smartphone) และ แท็บเล็ต (Tablet) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทำให้สามารถพกพาอุปกรณ์สื่อสารไปได้ทุกที่จึงเป็นที่มาของคำว่า “โลกไร้พรมแดน” โลกที่สามารถเชื่อมต่อเข้าถึงกันด้วยเทคโนโลยีที่สื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) แบบไร้ขีดจำกัด

ยุคของการใช้อินเทอร์เน็ตได้ก้าวมาถึงความนิยมในสื่อสังคมออนไลน์ คือ สังคมที่ต้องมีการสื่อสารข้อมูลถึงกันแบบ Real Time บริการ IRC (Internet Relay Chat) โปรแกรมพูดคุยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ และที่นิยมกันมากคือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) (วิจิตรบุญรักษ์, 2554) เป็นที่รู้จักและนิยมกันอย่างกว้างขวาง รวมไปถึงในกลุ่มวัยรุ่น และยังม

แนวโน้มว่าในอนาคต เครือข่ายสังคมออนไลน์จะมีการพัฒนามากขึ้นกว่าเดิมในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) มีความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นอย่างกว้างขวาง รวมไปถึงกลุ่มวัยทำงาน และทุกช่วงวัย ทำให้เครือข่ายสังคมออนไลน์กลายเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากเช่น Facebook, Twitter, Instagram และ Line โดย Facebook มีคนไทยใช้จำนวน 28 ล้านคน Twitter มีคนไทยใช้จำนวน 4.5 ล้านคน Instagram มีคนไทยใช้จำนวน 1.7 ล้านคน และ Line มีคนไทยใช้จำนวน 33 ล้านคน (ไทยรัฐ, 2558)

วัยรุ่นส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักมีพฤติกรรมชอบถ่ายภาพ แชร์ภาพผ่านสื่อออนไลน์โดยที่ไม่คิดว่าภาพนั้นเป็นภาพของตนที่มีอริยาบถแบบใดในขณะนั้น รวมไปถึงการส่งข้อความพูดคุยในกลุ่มผู้ใช้สื่อออนไลน์ด้วยกันในทางลับ เช่น ข้อความ หรือรูปภาพ ที่เกี่ยวข้องไปในทางเพศ โดยในลักษณะนี้เรียกว่า "เซ็กซ์ตั่ง" (Sexting) เซ็กซ์ตั่ง (Sexting) หมายถึง การส่งข้อความหรือรูปภาพที่เกี่ยวกับเรื่องทางเพศ อย่างเช่น รูปโป๊ กิ่งโป๊เปลือย ข้อความลามกอนาจาร ที่ถูกส่งผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ โดยมีเจตนาช่วยยั่วอารมณ์ทางเพศ ที่มาของคำว่า เซ็กซ์ตั่ง (Sexting) นี้มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดย “เอเอฟพีอ้างผลสำรวจล่าสุดของมหาวิทยาลัยยูทาห์ ภายใต้การนำทีมของดอน สตราสเบิร์ก อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา ที่สนใจศึกษาประเด็นนี้ หลังจากเกิดกรณีที่เจนนีเฟอร์ ลอว์เรนซ์ นางเอกฮอลลีวูดชื่อดัง และศิลปินสาว ๆ ชื่อตั้งอีกหลายคนถูกแฮกภาพ (หวิว) ซึ่งเป็นรูปภาพส่วนตัวที่พวกเขาถ่ายจากมือถือนำไปเผยแพร่บนเน็ต โดยผลสำรวจของดอนพบว่า เด็กวัยรุ่นอเมริกันยังชอบเซ็กซ์ตั่ง ทั้ง

ที่รู้ว่ามีนัย และรู้ถึงผลลัพธ์ที่จะตามมาจะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะพวกเด็กสาวที่ชอบส่งชอบแชร์รูปภาพส่วนตัวของตัวเอง เพราะทันทีที่ส่งรูปภาพนั้นออกไปไม่สามารถควบคุมอะไรได้เลยเมื่อภาพส่วนตัวนั้นถูกเผยแพร่ส่งต่อไปเรื่อยๆในสื่อสาธารณะ” (มติชน, 2557) ปัจจุบันวัยรุ่นส่วนหนึ่งนิยมใช้กล้องสมาร์ตโฟน ถ่ายภาพนิ่งภาพเปลือยหรือภาพเซ็กซี่ภาพส่วนตัวของตัวเองส่งให้เพื่อน คนรักหรือแชร์ภาพส่วนตัวของตนเองลงในสื่อออนไลน์ที่ดูเหมือนจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่กลับเป็นพื้นที่สาธารณะจนกลายเป็นเรื่องธรรมดา อาจส่งผลกระทบต่อที่เกิขึ้นตามมาเมื่อภาพหลุดไปถึงสายตาคนอื่น เด็กบางคนถูกจับกุมต้องถูกไล่ออกจากโรงเรียน หรือร้ายแรงถึงขั้นฆ่าตัวตาย หนีความอับอายสะท้อนมุมมืดจากการใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ยุคใหม่ที่ผิดวิธี และปัญหาในเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้ง(Sexting) ทำให้มีการส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นไทย รวมไปถึงการส่งผลไปยังสุขภาพทางร่างกายและสุขภาพทางจิตใจ

จากเหตุผลที่แสดงข้อต้นทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง“พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร”เพื่อเป็นแนวทางการทราบถึงพฤติกรรมกาใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน และเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิด และการเปิดรับสื่ออนาจารของวัยรุ่นไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรของวัยรุ่นไทยกับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้งในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานครกับเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือวัยรุ่นไทยที่มีอายุตั้งแต่ 13 - 21 ปี ที่ใช้กาติดต่อสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 679,847คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) แบบทราบขนาดของประชากรโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (พหุพิพันธ์, 2553) กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่ากับ 400 คน และผู้วิจัยได้เพื่อการสูญเสียของแบบสอบถามอีก 10คน ทั้งหมดจึงมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยจำนวน 410 คน เครื่องมือในการวิจัยนี้ได้แก่แบบสอบถามเรื่อง พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเซ็กซี่ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

(Descriptive analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) เป็นวิธีหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

การเปิดรับ หมายถึง พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยระยะเวลาในการเปิดรับ ความถี่ ระยะเวลาในการเปิดรับในแต่ละวัน เหตุผลในการเปิดรับ และประเภทเนื้อหาที่ชอบเปิดรับ

สื่อออนไลน์ หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้ใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น

ผลการศึกษา

ลักษณะตัวอย่างวัยรุ่นไทยกับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งในกรุงเทพมหานคร ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละด้านลักษณะกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร

ลักษณะของตัวอย่างวัยรุ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	204	49.8
หญิง	206	50.2
รวม	410	100
อายุ		
13 - 15 ปี	140	34.1
16 - 18 ปี	138	33.7
19 - 21 ปี	132	32.2
รวม	410	100
ศาสนา		
พุทธ	293	71.5
อิสลาม	46	11.2
คริสต์	67	16.3
อื่นๆ.....	4	1.0
รวม	410	100

โทรศัพท์มือถือ, แท็บเล็ต, คอมพิวเตอร์ และโน้ตบุ๊ก ที่ผู้ใช้สามารถแบ่งปันข้อมูลกับบุคคลอื่น ได้แก่ การพูดคุยสนทนา การส่งรูปภาพรวมไปถึงการแชร์ภาพถ่ายผ่านสื่อออนไลน์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์

แชทส์ตั้ง หมายถึง พฤติกรรมการส่งภาพเคลื่อนไหว ที่มีลักษณะเป็นคลิปโป๊ หรือภาพนิ่งที่โป๊เปลือย หรือกึ่งโป๊เปลือย รวมทั้งการพูดคุยสนทนาในเรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งมีเจตนาทำเพื่อให้เกิด การยั่วยักที่ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

วัยรุ่นไทย หมายถึง กลุ่มประชากรที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมีอยู่ในมีอายุระหว่าง 13 - 21 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะของตัวอย่างวัยรุ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาปัจจุบัน		
ประถมศึกษา	4	1.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	124	30.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	86	21.0
ปวช./ ปวส.	96	23.4
ปริญญาตรี	100	24.4
อื่นๆ...	0	0.0
รวม	410	100
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า1,000 บาท	121	29.5
1,000 – 2,999 บาท	77	18.8
3,000 – 4,999 บาท	80	19.5
5,000 บาทขึ้นไป	132	32.2
รวม	410	100
สถานที่กำเนิด		
กำเนิดที่กรุงเทพฯ	262	63.9
กำเนิดที่กรุงเทพฯ เขตปริมณฑล	92	22.4
กำเนิดที่ต่างจังหวัด	56	13.7
รวม	410	100
รูปแบบการพักอาศัย		
คนเดียว	56	13.7
บิดาและมารดา	181	44.1
อาศัยอยู่กับบิดา	56	13.7
อาศัยอยู่กับมารดา	37	9.0
ญาติ พี่ น้อง	52	12.7
คู่อริหรือแฟน	20	4.9
เพื่อน	8	2.0
รวม	410	100

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 410 คน จำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้ เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือเพศหญิง จำนวน

206 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือกลุ่มอายุ 13-15 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 ศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือ

ศาสนาพุทธ จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 71.5 ระดับการศึกษาปัจจุบันพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือรายได้ต่อเดือน 5,000 บาทขึ้นไปจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2สถานที่กำเนิด พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่กำเนิดที่กรุงเทพฯ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 รูปแบบการพักอาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดาจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1

เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละด้านเนื้อหาการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย

ข้อมูลเนื้อหาการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อุปกรณ์ที่ใช้บริการสื่อออนไลน์		
สมาร์ทโฟน	254	62.0
แท็บเล็ต/ ไอแพด	64	15.6
คอมพิวเตอร์	72	17.6
โน้ตบุ๊ก	20	4.9
รวม	410	100
เนื้อหาที่เปิดรับบนสื่อออนไลน์		
ข่าวสาร	145	35.4
การศึกษา	48	11.7
บันเทิง	141	34.4
สังคม	44	10.7
เศรษฐกิจ	8	2.0
การเมือง	4	1.0
อื่นๆ.....	20	4.9
รวม	410	100

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลเนื้อหาการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ดิงของวัยรุ่นไทย การเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
Facebook	185	45.1
Line	80	19.5
Instagram	24	5.9
YouTube	89	21.7
LineTV	20	4.9
Twitter	12	2.9
Website...	0	0.0
อื่นๆ...	0	0.0
รวม	410	100
บุคคลที่มีอิทธิพลในการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์		
ดารา/ ศิลปิน	56	13.7
ผู้ปกครอง	28	6.8
กลุ่มเพื่อน	169	41.2
ตัวเอง	157	38.3
อื่นๆ...	0	0.0
รวม	410	100
จุดประสงค์ในการที่เปิดรับเนื้อหาบนสื่อออนไลน์		
รู้เท่าทันสังคม	249	60.7
ความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต	137	33.4
ประโยชน์ในการศึกษาอาชีวกรรมทางเพศ	12	2.9
เพื่อดูเนื้อหาที่กำลังฮิตต่อ พรบ.สังคมออนไลน์	12	2.9
อื่นๆ...	0	0.0
รวม	410	100
การเปิดรับเนื้อหาสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับภาพและเสียงที่ไม่เหมาะสม		
ภาพถ่ายโป๊	150	36.6
ภาพถ่ายเคลื่อนไหว	166	40.5
คลิปเสียง	30	7.3
บทความเกี่ยวกับเพศ	64	15.6
อื่นๆ...	0	0.0
รวม	410	100

ตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 410 คน จำแนกตามตัวแปรที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุด ดังนี้อุปกรณ์ที่ใช้บริการสื่อออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือก คือ สมาร์ทโฟน จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ส่วนเนื้อหาที่เปิดรับบนสื่อออนไลน์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกข่าวสารจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 ในเรื่องการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ Facebook มากที่สุดเป็น

จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 45.1 ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกกลุ่มเพื่อน จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 สำหรับจุดประสงค์ในการที่เปิดรับเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกคือรู้เท่าทันสังคม จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 และการเปิดรับเนื้อหาสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับภาพและเสียงที่ไม่เหมาะสมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือก คือ ภาพถ่ายเคลื่อนไหว จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5

พฤติกรรมพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย		ระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง					Mean	S.D.	แปลความหมาย	อันดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
(1) ถ่ายภาพที่แชทส์ตนเอง ที่เน้นสัดส่วนแล้วโพสต์/ส่ง ผ่านสื่อออนไลน์	N	13	32	112	72	181	2.08	1.144	น้อย	8
	%	(3.2)	(7.8)	(27.3)	(17.6)	(44.1)				
(2) โพสต์/แชร์ภาพไป กิ่งไปเปลือย หรือแชทส์ผ่านสื่อออนไลน์ส่งต่อให้	N	13	28	89	112	168	2.04	1.089	น้อย	9
	%	(3.2)	(6.8)	(21.7)	(27.3)	(41.0)				
(3) พูดคุย/แชท เรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์	N	33	85	144	72	76	2.82	1.191	ปานกลาง	3
	%	(8.0)	(20.7)	(35.1)	(17.6)	(18.5)				
(4) ส่งภาพเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับเพศแชทให้เพื่อนๆหรือคนรู้จักผ่านสื่อออนไลน์	N	41	85	116	56	112	2.72	1.329	ปานกลาง	5
	%	(10.0)	(20.7)	(28.3)	(13.7)	(27.3)				

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้ง ของวัยรุ่นไทย	ระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ใน รูปแบบแชทตั้ง					Mean	S.D.	แปล ความ หมาย	อัน ดับ	
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด					
	N									
(5) เขียนบอกเล่าเรื่อง เพศของตนผ่านสื่อ ออนไลน์	N	21	40	52	84	213	1.96	1.224	น้อย	10
	%	(5.1)	(9.8)	(12.7)	(20.5)	(52.0)				
(6) แชร์ความรู้เรื่อง เพศกับเพื่อน หรือ คน รัก ผ่านสื่อออนไลน์	N	45	61	100	60	144	2.52	1.383	น้อย	6
	%	(11.0)	(14.9)	(24.4)	(14.6)	(35.1)				
(7) แชร์ความรู้เรื่อง เพศกับเพื่อน แล้ว สนใจจะค้นหาความ จริงเพิ่มเติม	N	37	69	148	68	88	2.75	1.223	ปาน กลาง	4
	%	(9.0)	(16.8)	(36.1)	(16.6)	(21.5)				
(8) มีกลุ่มสนใจ เกี่ยวกับการแชร์เรื่อง เพศ	N	21	40	73	96	180	2.09	1.210	น้อย	7
	%	(43.9)	(23.4)	(17.8)	(23.4)	(43.9)				
(9) สื่อออนไลน์ รูปแบบแชทตั้งมีผล ทำให้เกิดอารมณ์ทาง เพศ	N	53	93	112	60	92	2.89	1.334	ปาน กลาง	2
	%	(12.9)	(22.7)	(27.3)	(14.6)	(22.4)				
(10) สื่อออนไลน์ รูปแบบแชทตั้งมีผล ต่อความเสี่ยงอันตราย ต่อตัวท่าน	N	77	44	145	44	100	2.89	1.391	ปาน กลาง	1
	%	(18.8)	(10.7)	(35.4)	(10.7)	(24.4)				
รวม							2.48	0.858	น้อย	

ตารางที่ 3พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้งของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 410 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้งของวัยรุ่นไทยในภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้งของวัยรุ่นไทยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จากสื่อ

ออนไลน์รูปแบบแชทตั้งมีผลทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ กับ จากสื่อออนไลน์รูปแบบแชทตั้งมีผลต่อความเสี่ยงอันตรายต่อตัวท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 อย่างละเท่าๆ กัน และมีระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้งอยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมา คือ จากการพูดคุย/แชท เรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ซึ่งมีระดับการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทตั้ง อยู่ในระดับ ปาน

กลาง, การเปิดรับสื่อออนไลน์จากการแชร์ความรู้ เรื่องเพศกับเพื่อน แล้วสนใจจะค้นหาความจริงเพิ่มเติม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 ซึ่งมีระดับ ภาระการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ ในระดับ ปานกลาง, การส่งภาพเคลื่อนไหวที่ เกี่ยวข้องกับเพศแชร์ให้เพื่อนๆหรือคนรู้จักผ่านสื่อ ออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ซึ่งมีระดับ ภาระการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ ในระดับ ปานกลาง, การแชร์ความรู้เรื่องเพศกับ เพื่อน หรือ คนรัก ผ่านสื่อออนไลน์ โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ซึ่งมีระดับการเปิดรับสื่อ ออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ในระดับ น้อย, การมีกลุ่มสนใจเกี่ยวกับการแชร์เรื่องเพศ โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 ซึ่งมีระดับภาระการเปิดรับสื่อ

ออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ในระดับ น้อย, การถ่ายภาพที่แชทส์ตนเอง ที่เน้นสัดส่วน แล้ว โปสต์/ส่ง ผ่านสื่อ ออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 ซึ่งมีระดับภาระการเปิดรับสื่อออนไลน์ใน รูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ในระดับ น้อย, การโปสต์/ แชร์ภาพ โป๊ กิ่งโป๊เปลือย หรือแชทส์ผ่านสื่อ ออนไลน์ส่งต่อให้ คนอื่นๆ หรือคนรู้จัก โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 ซึ่งมีระดับภาระการเปิดรับสื่อ ออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ในระดับ น้อย และ การเขียนบอกเล่าเรื่องเพศของตนผ่านสื่อ ออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.96 ซึ่งมีระดับ ภาระการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง อยู่ ในระดับ น้อย ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานครกับเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่มี ผลต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง

ตารางที่ 4 แสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ของวัยรุ่นไทย

การเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบ แชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย	สัดส่วน(%)	
	ชาย	หญิง
สมาร์ทโฟน	47.2%	52.8%
ข่าวสาร	53.1%	46.9%
Facebook	63.2%	36.8%
กลุ่มเพื่อน	47.9%	52.1%
รู้เท่าทันสังคม	58.2%	41.8%
ภาพเคลื่อนไหว	50.0%	50.0%

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรเพศกับ การเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง

จากการวิเคราะห์ผลตามตาราง พบว่า การเปิดรับสื่อออนไลน์รูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่น ไทย เพศชายมีการใช้สมาร์ทโฟน 47.2% ในการ

เปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า เพศหญิงที่ใช้สมาร์โฟน 52.8% ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า เพศชายมีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า 53.1% มากกว่าเพศหญิงที่มีการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า 46.9% เพศชายมีการใช้ Facebook ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า 63.2% มากกว่าเพศหญิงที่มีการใช้ Facebook ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า 36.8% กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชท

ซึ่งน้อยกว่าเพศชาย 47.9% ซึ่งน้อยกว่าเพศหญิงที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า 52.1% เพศชายมีจุดประสงค์ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า เพศหญิง 58.2% มากกว่าเพศหญิงที่มีจุดประสงค์ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า เพศชาย 41.8% เพศชาย 50.0% และเพศหญิง 50.0% มีจำนวนเท่ากันในการเปิดรับภาพเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า ของ วัยรุ่นไทย

ความแตกต่างระหว่างเพศ กับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่าของวัยรุ่นไทยที่มีผลต่อความเสี่ยงทางเพศ

ตารางที่ 5 แสดงระดับความแตกต่างระหว่างเพศกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า

พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทซึ่งน้อยกว่า	ร้อยละ	
	ชาย	หญิง
(1) ถ่ายภาพที่แชทซึ่งตนเอง ที่เน้นสัดส่วน แล้วโพสต์/ส่ง ผ่านสื่อ ออนไลน์	71.4%	28.6%
(2) โพสต์/แชร์ภาพ ไป กิ่งไปเปลือย หรือแชทซึ่งผ่านสื่อออนไลน์ส่งต่อให้ คนอื่นๆ หรือคนรู้จัก	42.1%	57.9%
(3) พูดคุย/แชท เรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์	58.3%	41.7%
(4) ส่งภาพเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับเพศแชร์ให้เพื่อนๆหรือคนรู้จักผ่านสื่อ	58.6%	41.4%
(5) เขียนบอกเล่าเรื่องเพศของตนผ่านสื่อออนไลน์	48.8%	51.2%
(6) แชร์ความรู้เรื่องเพศกับเพื่อน หรือ คนรัก ผ่านสื่อออนไลน์	47.2%	52.8%
(7) แชร์ความรู้เรื่องเพศกับเพื่อน แล้วสนใจจะค้นหาความจริงเพิ่มเติม	54.1%	45.9%
(8) มีกลุ่มสนใจเกี่ยวกับการแชร์เรื่องเพศ	42.2%	57.8%
(9) สื่อออนไลน์รูปแบบแชทซึ่งมีผลทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ	57.1%	42.9%
(10) สื่อออนไลน์รูปแบบแชทซึ่งมีผลต่อความเสี่ยงอันตรายต่อตัวท่าน	57.9%	42.1%

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างลักษณะเพศชาย และเพศหญิง กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึง

จากการวิเคราะห์ผลตามตาราง พบว่า ประชากรเพศชาย 71.1% ถ่ายภาพที่แช็กส์ตัวเอง ที่เน้นสัดส่วน แล้วโพสต์/ส่ง ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าเพศหญิง 28.6% เพศชาย 42.1% มีการโพสต์/แชร์ภาพ โป้ กิ่งโป้เปลือย หรือแช็กส์ผ่านสื่อออนไลน์ส่งต่อให้ คนอื่นๆ หรือ คนรู้จักน้อยกว่าเพศหญิง 57.9% เพศชาย 58.3% พูดคุย/แชท เรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าและเพศหญิง 41.7% เพศชาย 58.6% ส่งภาพเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับเพศแชร์ให้เพื่อนๆ หรือคนรู้จักผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าเพศหญิง 41.4% เพศชาย 48.8% เขียนบอกเล่าเรื่องเพศของตนผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าเพศหญิง 51.2% เพศชาย 47.2% แชร์ความรู้เรื่องเพศกับเพื่อน หรือ คนรัก ผ่านสื่อออนไลน์น้อยกว่าเพศหญิง 52.8% เพศชาย 54.1% แชร์ความรู้เรื่องเพศกับเพื่อน แล้วสนใจจะค้นหาความจริงเพิ่มเติมมากกว่าเพศหญิง 45.9% เพศชาย 42.2% มีกลุ่มสนใจเกี่ยวกับการแชร์เรื่องเพศน้อยกว่าเพศหญิง 57.8% เพศชาย 57.1% กับสื่อออนไลน์รูปแบบแช็กส์ตึงมีผลทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศมากกว่าเพศหญิง 42.9% เพศชาย 57.9% กับสื่อออนไลน์รูปแบบแช็กส์ตึงมีผลต่อความเสี่ยงอันตรายต่อตัวท่านมากกว่าเพศหญิง 42.1%

สรุป

เพศที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของวัยรุ่น

ไทย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของเพศชาย มากกว่าเพศหญิง

อายุที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 19 – 21 ปี มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงมาก รองลงมาคือกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 16 – 18 ปี และ 13 - 15 ปี ตามลำดับ อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการใช้เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และต้องการเข้าถึงชม พร้อมต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมในกลุ่มเพื่อน

ศาสนาที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของวัยรุ่นไทยไม่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีศาสนาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงที่ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางศาสนาไม่ส่งผลกระทบต่อ การที่กลุ่มวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึง

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแช็กส์ตึงของวัยรุ่นไทยที่ มากที่สุด รองลงมา คือ ปริญญาตรี, ปวช./ ปวส., มัธยมศึกษาตอนต้น และ ประถมศึกษา ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาเปิดโอกาสให้กลุ่มวัยรุ่นเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น และสะดวกรวดเร็ว พร้อมกับกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่คึกคะนอง พร้อมอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบ

เช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยมากกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ

รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า วัยรุ่นที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 1,000 – 2,999 บาท มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยมากที่สุด รองลงมา คือ 5,000 บาทขึ้นไป, 3,000 – 4,999 บาท และ ต่ำกว่า 1,000 บาท ตามลำดับ

สถานที่กำเนิด ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยไม่แตกต่างกัน พบว่ากลุ่มวัยรุ่นที่มีสถานที่กำเนิด แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมในอดีตไม่ส่งผลต่อการที่กลุ่มวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้ง

รูปแบบการพักอาศัยที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า วัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับมารดา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยมากที่สุด รองลงมา คือ อาศัยคนเดียว, อาศัยกับคู่รักหรือแฟน, อาศัยกับบิดา และมารดา, อาศัยอยู่กับบิดา, อาศัยญาติ พี่ น้อง และ อาศัยกับเพื่อนตามลำดับ

การเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้ง มีอุปกรณ์ที่การเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ใช้ คอมพิวเตอร์ มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบ

เช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทย มากที่สุด รองลงมา คือ ใช้สมาร์ตโฟน, โน้ตบุ๊ก และ แท็บเล็ต/ ไอแพดตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งจำเป็นและส่วนหนึ่งของวัยรุ่นในยุคปัจจุบันและยังเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลายด้าน พร้อมสามารถเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีอื่นๆ ในยุคนี้ได้ง่ายและรวดเร็ว

เนื้อหาที่เปิดรับบนสื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่เข้าเปิดรับเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ เรื่องการเมือง มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทย มากที่สุด รองลงมา คือ กีฬา, เศรษฐกิจ, ข่าวสาร, บันเทิง, สังคม และ การศึกษาตามลำดับ

การเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่ากลุ่มวัยรุ่นที่เข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ประเภท YouTube มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทย มากที่สุด รองลงมา คือ Line, Facebook, LineTV, Instagram และ Twitter ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก Youtube เป็นสื่อออนไลน์ที่เข้าใช้บริการได้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน และมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้ใช้สม่ำเสมอ จึงเป็นที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน

บุคคลที่มีอิทธิพลในการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์ตั้งของวัยรุ่นไทยแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับอิทธิพลในการเข้าใช้บริการสื่อออนไลน์จาก กลุ่มเพื่อน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบเช็กร์

ตั้งของวัยรุ่นไทย มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ปกครอง, ตัวเอง และ ดารา/ ศิลปิน ตามลำดับ จุดประสงค์ในการที่เปิดรับเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยไม่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีจุดประสงค์ในการที่เปิดรับเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทย ไม่แตกต่างกัน

การเปิดรับเนื้อหาสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับภาพและเสียงที่ไม่เหมาะสม ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยที่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่เปิดรับเนื้อหาสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับภาพและเสียงที่ไม่เหมาะสมประเภท ภาพโป๊ มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้งของวัยรุ่นไทยมากที่สุด รองลงมา คือ คลิปเสียงโป๊, คลิปโป๊ และบทความเกี่ยวกับเพศตามลำดับ

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบ แชทส์ ตั้ง ของ วัย รุ่ น ไทย ใน กรุงเทพมหานครประกอบด้วยพฤติกรรมการพูดคุย/แชท เรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์, การแชร์ความรู้เรื่องเพศกับเพื่อน แล้วสนใจจะค้นหาความจริงเพิ่มเติม การส่งภาพเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับเพศแชร์ให้เพื่อนๆหรือคนรู้จักผ่านสื่อออนไลน์ด้วยพฤติกรรมของวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่อยากรเรียนรู้ อยากรลอง โดยไม่รู้ว่สิ่งนั้นจะส่งผลดีหรือไม่ สิ่งดังกล่าวยังส่งผลให้ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ และยังเป็นอันตรายต่อตัวตนเอง หากวัยรุ่นมีพฤติกรรมอันสุ่มเสี่ยงต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบแชทส์ตั้ง โดยไม่ได้มีการคิดวิเคราะห์อาจจะส่งผลอันตรายต่อตนเอง สังคม และ ครอบครัว รวมไปถึงในอนาคตได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติและใช้ประโยชน์

1.1 พฤติกรรมของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานครมีลักษณะการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ แตกต่างกันไปแต่โดยส่วนใหญ่นิยมใช้สมาร์ตโฟนและ Facebook ในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์

1.2 พฤติกรรมของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับสื่อออนไลน์ในรูปแบบ แชทส์ ตั้ง ประเภท ภาพ ถ่าย ภาพเคลื่อนไหว รวมไปถึงการพูดคุยเรื่องเพศโดยมีกลุ่มเพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเพื่อให้เกิดการยอมรับทางสังคม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ผู้ที่สนใจควรที่จะขยายกลุ่มตัวอย่างศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความคิดเห็น ที่หลากหลายแบ่งการศึกษาออกเป็นภาคเนื่องจากแต่ละภาคของประเทศมีวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น

2.2 ควรขยายการศึกษาลงลึกไปที่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และปัจจัยเพิ่มเติมที่มีผลต่อการตัดสินใจ แรงจูงใจในการใช้สื่อออนไลน์ในรูปแบบที่เกี่ยวกับทางเพศ

2.3 ควรศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อได้ข้อมูลที่เจาะลึกจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยให้ทราบประเด็นที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

References

- Matichon (2014) . American Teenage Like Sexting. Retrieved from <http://campus.sanook.com/137441/>
- Official Statistics Registration Systems.(2560). Population Statistics. Retrieved from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php.
- Siripong, Paritthipan (2010) . **Research Methods for Business**. Bangkok : Hason Printing.
- Thairath News. (2014) . **In Years 2014 The most Thai people like Facebook Retrieved from** . <http://www.thairath.co.th/content/445964>
- Wijitboonyarak, Pichit (2011) . Social Media : Future Media . **Executive Journal**, (2011) 99-103.
- World Health Organization. (1998). **Adolescence Development** in Suwanna Ruangkanjanaset. Health Promotion. Bangkok: Chaicharoen.

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท หมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขวัญหทัย มิตรภานนท์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงิน กับระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย บริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์จำนวน 14 บริษัท และบริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 10 บริษัท ในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554 ผลการวิจัยพบว่าบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ มีการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดอยู่ในระดับปานกลางครอบคลุมรายละเอียดประมาณ 2 ใน 3 ของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย ผลการดำเนินงานทางการเงินที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ ได้แก่ สภาพหนี้ ความสามารถในการทำกำไร ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ และกำไรต่อหุ้น โดยสภาพหนี้ ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ และกำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ส่วนความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ผลการดำเนินงานทางการเงินที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สภาพหนี้ ความสามารถในการทำกำไร และกำไรต่อหุ้น โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกันทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด ตามความสมัครใจและในภาพรวม

คำสำคัญ: ระดับการเปิดเผยข้อมูล ผลการดำเนินงานทางการเงิน หมวดธุรกิจยานยนต์
หมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
1767 ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
e-mail: kwanhatai.mit@kbu.ac.th

The Association between Firm's Financial Performance and Data Disclosure Level of the Companies in the Automotive and Electronic Component Sectors Listed on the Stock Exchange of Thailand

Kwanhatai Mitrapanont¹

Abstract

The main purpose of this study was to examine the association between data disclosure level in form 56-1 and firm's financial performance of the companies in automotive and electronic components sectors listed on the Stock Exchange of Thailand. The analysis was performed on 14 companies in automotive sector and 10 companies in electronic components sector during the year 2010 – 2015. It was revealed that most companies in the automotive and electronic sectors disclosed the mandatory items for about two-thirds of all items. The firm's financial performance indicators in the form 56-1 that were disclosed in automotive sector were leverage, profitability, efficient use of assets and earnings per share. Leverage, efficient use of assets, and earnings per share were negatively related to the disclosure level while profitability was positively correlated with the disclosure level. The firm's financial performance indicators in the form 56-1 that were disclosed in electronic components sector were leverage, profitability and earnings per share, all of which being negatively correlated with the disclosure level. The disclosure levels between companies in automotive sector and their counterparts in electronic components sector were not significantly different in the mandatory, voluntary, and overall disclosures.

Keywords: Disclosure level, financial performance, automotive sector, Electronic components sector

¹Assistant Professor, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University
1767 Patanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250
e-mail: kwanhatai.mit@kbu.ac.th

บทนำ

สืบเนื่องจากวิกฤติการณ์ความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน การตกแต่งตัวเลขทางบัญชี และการปกปิดข้อเท็จจริงของบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาในอดีต รวมถึงปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียในช่วงปี 2540 ส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจและเรียกร้องจากองค์การและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนทั่วโลก บริษัทใดที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส จะได้รับความเชื่อถือจากนักลงทุน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงได้นำหลักบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) มาใช้สำหรับบริษัทจดทะเบียน และให้ความสำคัญกับพัฒนาการของบรรษัทภิบาลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส โดยได้ออกประกาศ ก.ล.ต. และข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องนำส่งแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีหรือแบบ 56-1 ต่อสาธารณชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส มีมาตรฐานและตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

จากการศึกษาผลงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล ได้แก่ งานวิจัยของ Lang & Lundholm (1993) พบว่าคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลมีความสัมพันธ์กับขนาดและผลการดำเนินงานของบริษัท กล่าวคือบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดีมักเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพมากกว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Walton W. (1992) และผลงานวิจัยของ Camfferman & Cooke (2002) พบว่ากำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ผลงานวิจัยของ Chedchoovutikul (2003) พบว่าบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงาน ก.ล.ต. จะได้รับความเชื่อถือจากผู้ใช้งายานประจำปี ส่งผลให้นักลงทุนสนใจซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทมากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของ Palawan (2004) พบว่าบริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับในระดับที่ค่อนข้างสูง แต่มีความสนใจที่จะเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมอยู่ในระดับต่ำ

ธุรกิจยานยนต์และธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยรัฐบาลได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสนับสนุนให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยเล็งเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ จะส่งผลดีหลายประการทั้งในด้านเศรษฐกิจ การจ้างงาน รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญต่อนักลงทุน ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และอาจส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจทั้งสองว่ามีการเสนอข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากน้อยเพียงใด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และเป็นไปในทิศทางใด รวมถึงศึกษาความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลระหว่างหมวดธุรกิจทั้งสอง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนให้มีการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อนักลงทุนและพัฒนาตลาดทุนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลระหว่างหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) หมายถึง การเปิดเผยสารสนเทศที่มีนัยสำคัญซึ่งมีหรืออาจมีผลกระทบต่อราคาซื้อหรือขายหลักทรัพย์ของบริษัท หรือต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน หรือต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้น

2. ระดับการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Level) หมายถึง ความครอบคลุมในรายละเอียด (Comprehensiveness) ของแต่ละรายการข้อมูลที่เปิดเผย โดยคำนวณเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) เพื่อใช้ประเมินเปรียบเทียบ หรืออธิบายความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ของบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด ตามความสมัครใจ และในภาพรวม

3. การเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด (Mandatory disclosure) หมายถึง การเปิดเผยรายการขั้นต่ำที่บริษัทจดทะเบียนจำเป็นต้องเปิดเผยตามข้อกำหนดและกฎระเบียบของหน่วยงานกำกับดูแลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวัดจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด (Mandatory disclosure index/MDCI)

4. การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ (Voluntary disclosure) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากข้อกำหนด ซึ่งถือเป็นทางเลือกอิสระสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่จะให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพิ่มเติมด้วยความสมัครใจ โดยวัดจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ (Voluntary disclosure index/VDCI)

5. การเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม (Overall Disclosure) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ทั้งหมด ประกอบด้วยการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดและการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ โดยวัดจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม (Overall Disclosure Index/DCI)

6. ผลการดำเนินงานทางการเงิน หมายถึง ข้อมูลตัวเลขหรืออัตราส่วนทางการเงินที่เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท ได้แก่ สภาพคล่อง (Liquidity/LIQ) ที่วัดจากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน สภาพหนี้ (Leverage/LEV) ที่วัดจากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ความสามารถในการทำกำไร (Profitability/PRF) ที่วัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Efficiency/EFC) ที่วัดจากอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และกำไรต่อหุ้น (Earnings per share/EPS) ที่วัดจากกำไรต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวความคิดของการเปิดเผยข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูลเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความสำคัญและจำเป็นต่อการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาด นักลงทุน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ ที่ถูกต้องเหมาะสม บริษัทจดทะเบียนจึงมีหน้าที่เปิดเผยสารสนเทศที่มีนัยสำคัญซึ่งมีหรืออาจมีผลกระทบต่อราคาซื้อหรือขายหลักทรัพย์ของบริษัทหรือต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนหรือต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้น โดยสารสนเทศดังกล่าวต้องมีความถูกต้อง เพียงพอ ทันเวลา และดำเนินการให้ผู้ลงทุนได้รับสารสนเทศโดยเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุนโดยใช้ปัจจัยพื้นฐานและเพื่อให้ราคาของหลักทรัพย์สะท้อนฐานะที่เป็นจริงของบริษัทจดทะเบียน SET (2003) ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของกิจการซึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของบริษัทสามารถติดตามผลการดำเนินงานของผู้บริหารได้ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทที่อยู่ในตลาดทุนโดยทั่วไป มักเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการเป็นตัวแทน (Agency Theory) กล่าวคือ นักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวการมักจะลงทุนในหลาย ๆ บริษัท เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงทำให้ไม่สามารถเข้าไปบริหารงานในบริษัทที่ตนเป็นเจ้าของได้ทุกบริษัท จึงมีการแต่งตั้งและมอบอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารบริษัทหรือตัวแทน โดยผู้ถือหุ้นหรือตัวการจะสามารถทราบผลการดำเนินงาน

และฐานะการเงินรวมถึงปัญหาหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริษัทที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของ ผ่านการเปิดเผยข้อมูลในแหล่งต่าง ๆ ที่ผู้บริหารบริษัทหรือตัวแทนจัดทำขึ้น

2. แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี

(แบบ 56-1)

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ออกประกาศและข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องนำส่งแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีหรือแบบ 56-1 ต่อสาธารณชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส มีมาตรฐานและตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย บริษัทจดทะเบียนจึงมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวตามระยะเวลา เพื่อผู้ลงทุนและผู้ถือหุ้นได้ทราบข้อมูลสำคัญประกอบการพิจารณาลงทุน โดยแบบ 56-1 มีรายการข้อมูลขึ้นต่ำตามที่กำหนดซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของบริษัทจดทะเบียนที่มีความสำคัญต่อผู้ลงทุนในการตัดสินใจลงทุนในบริษัทต่าง ๆ บริษัทจดทะเบียนจึงควรแสดงรายการข้อมูลขึ้นต่ำตามที่กำหนดอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และตรงประเด็น เนื่องจากแบบ 56-1 สามารถช่วยทำให้นักลงทุนมีความสนใจลงทุนในบริษัทมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อบริษัท (Chedchoovutikul, 2003)

3. แนวความคิดผลการดำเนินงานทางการเงิน

ข้อมูลของบริษัทที่ผู้ลงทุนใช้ในการตัดสินใจลงทุนคือรายงานทางการเงินซึ่งจัดทำขึ้นเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี เพื่อแสดงฐานะการเงินของบริษัท ณ วันใดวันหนึ่ง และผลการดำเนินงานของบริษัทในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง รวมถึงอัตราส่วนทางการเงินซึ่งเป็นตัวเลข

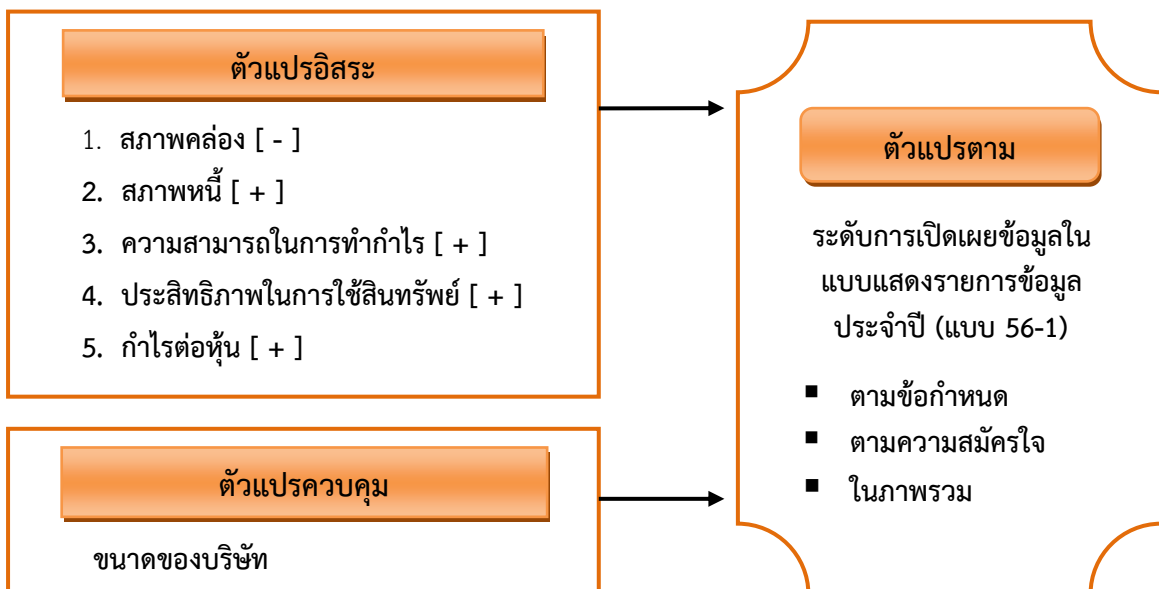
ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายการสำคัญในงบการเงิน (SET, 2003) ผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ช่วยประเมินความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น กำไรสุทธิ เงินปันผล และราคาของหุ้น Stout (2013)

4. งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

ผลงานวิจัยของ Lang & Lundholm (1993) พบว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดีมักเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพมากกว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Walton W. (1992) พบว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดีและบรรลุตามเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Camfferman & Cooke (2002) พบว่ากำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ในทางตรงกันข้าม ผลงานวิจัยของ Chen & Jaggi (2000) พบว่า

ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ผลงานวิจัยของ ZarZeski (1996) พบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับสภาพหนี้ ผลงานวิจัยของ Cheadchoovutikul (2003) พบว่าบริษัทที่ทำการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์และ ก.ล.ต. จะได้รับความเชื่อถือจากผู้ใช้งายงานประจำปี และนักลงทุนจะสนใจซื้อหลักทรัพย์ของบริษัทมากขึ้น นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ Palawan (2004) ซึ่งสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2545 พบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับในระดับที่ค่อนข้างสูง แต่เปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจอยู่ในระดับต่ำ จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามการวิจัยว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินหรือไม่และเป็นไปในทิศทางใด โดยได้กรอบแนวความคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงสำรวจ โดยสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554 โดยใช้แบบฟอร์มที่พัฒนาขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ 56-1 และนำมาคำนวณเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาอธิบายระดับการเปิดเผยข้อมูล

2. การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และเป็นไปในทิศทางใด โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression)

3. การศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้สถิติทดสอบการแจกแจงแบบที (t-test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent sample test)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้วิธีสำมะโน (Census method) ดังนั้นหน่วยวิเคราะห์ (Units of analysis) คือ บริษัททั้งหมดในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากทุกบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ประกอบด้วยบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์

จำนวน 14 บริษัทและบริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 10 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ครบถ้วนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 -2554 จำนวน 6 ปี จึงมีบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ที่เปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 จำนวนทั้งสิ้น 84 หน่วยวิเคราะห์ และบริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์จำนวนทั้งสิ้น 60 หน่วยวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบฟอร์มกรอกข้อมูลวัดระดับการเปิดเผยข้อมูล ที่ออกแบบไว้สำหรับเก็บข้อมูลของหน่วยในการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

ส่วนที่ 2 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลมักใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) ที่ได้จากการประเมินความครอบคลุมในรายละเอียด เป็นตัววัดระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท โดยมีรายการในกระดาษาทำการแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบฟอร์มวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยการคัดเลือกรายการจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่

1. กระดาษาทำการตรวจสอบแบบ 56-1 ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์พัฒนาขึ้น

2. แบบตรวจสอบความครบถ้วนของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่สำนักงาน ก.ล.ด. จัดทำขึ้น

3. งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูล โดยเลือกรายการที่ใช้ในการวิจัยบ่อยที่สุด เนื่องจากแสดงให้เห็นว่ารายการนั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล

แบบฟอร์มที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็นรายการหลักจำนวน 23 รายการ และรายการรองจำนวน 220 รายการ ประกอบด้วย รายการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและรายการที่มีใช้ข้อมูลทางการเงินที่มีความจำเป็นต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล สำหรับรายการรองจำนวน 220 รายการนั้น แบ่งเป็นรายการขั้นต่ำที่มีข้อกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทต้องเปิดเผย (Mandatory items) จำนวน 166 รายการ และรายการที่อยู่นอกเหนือข้อกำหนด ซึ่งบริษัทสามารถให้ข้อมูลอย่างสมัครใจ (Voluntary items) จำนวน 54 รายการ หลังจากนั้นจึงคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก โดยหากบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบฟอร์มวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลจะให้คะแนนเท่ากับ 1 แต่ถ้าไม่มีรายการดังกล่าวจะได้คะแนนเท่ากับ 0 แล้วจึงนำคะแนนรวมทั้งหมดของแต่ละบริษัทที่ได้รับจริงหารด้วยคะแนนรวมสูงสุดของแต่ละบริษัทควรจะได้รับเพื่อให้ได้ตัวแทนที่แสดงระดับการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละบริษัท ตามสมการดังต่อไปนี้

$$\text{Disclosure Index} = \frac{\text{AS} + \text{OS}}{\text{MS} + \text{OS}}$$

$$\text{โดยที่ } 0 \leq \text{INDEX} \leq 1$$

โดยที่ AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด (Actual Scores)

OS = คะแนนการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ (Other Scores)

MS = คะแนนรวมสูงสุดของแต่ละบริษัทที่ได้รับ (Maximum Scores)

การแบ่งระดับการเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ Wallace (1988) ดังนี้

ดัชนี	ระดับของ
การเปิดเผยข้อมูล	การเปิดเผยข้อมูล
น้อยกว่า 0.45	ต่ำ
0.45 ถึง 0.65	ปานกลาง
มากกว่า 0.65	สูง

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ 56-1 ของบริษัทตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้เปิดเผย โดยเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึง 2554 ซึ่งแหล่งข้อมูลสามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือ SET Smart

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อรายงานข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท

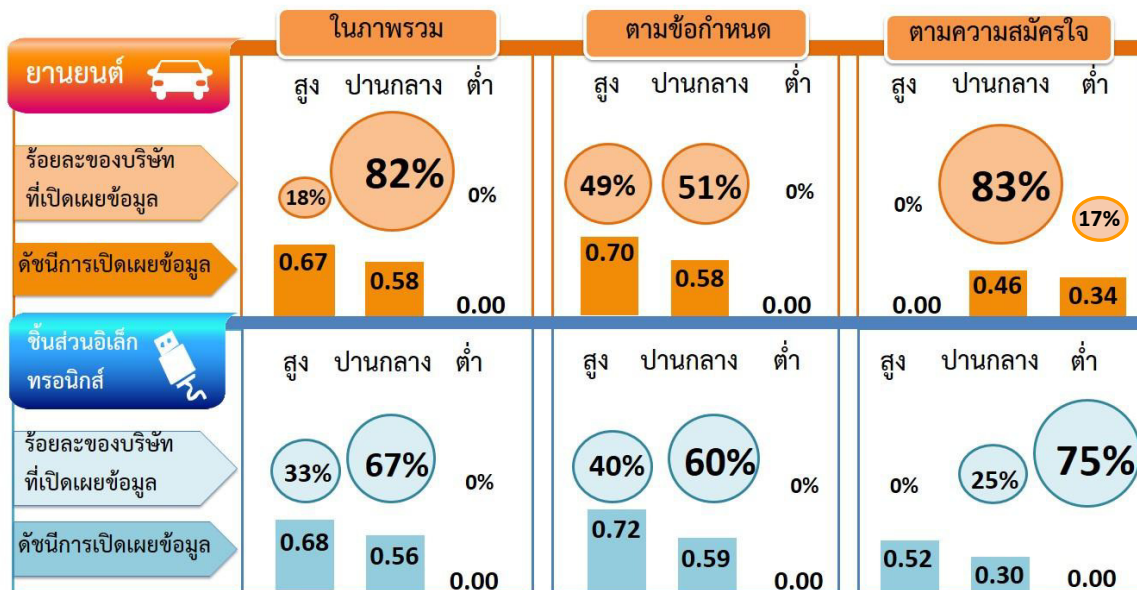
2.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบการแจกแจงแบบที เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 2 บริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ร้อยละ 82 มีระดับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ครอบคลุมเนื้อหาโดยเฉลี่ยร้อยละ 58 ของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย เมื่อแบ่งตามประเภทของการเปิดเผยข้อมูลพบว่าร้อยละ 51 มีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 83 มีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจอยู่ในระดับต่ำ

บริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 67 มีระดับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ครอบคลุมเนื้อหาโดยเฉลี่ยร้อยละ 56 ของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย เมื่อแบ่งตามประเภทของการเปิดเผยข้อมูลพบว่าร้อยละ 60 มีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 75 มีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจอยู่ในระดับต่ำ

ภาพที่ 2 แสดงค่าร้อยละของการเปิดเผยข้อมูลประเภทต่างๆ และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงานทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ สภาพหนี้ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ และกำไรต่อหุ้น

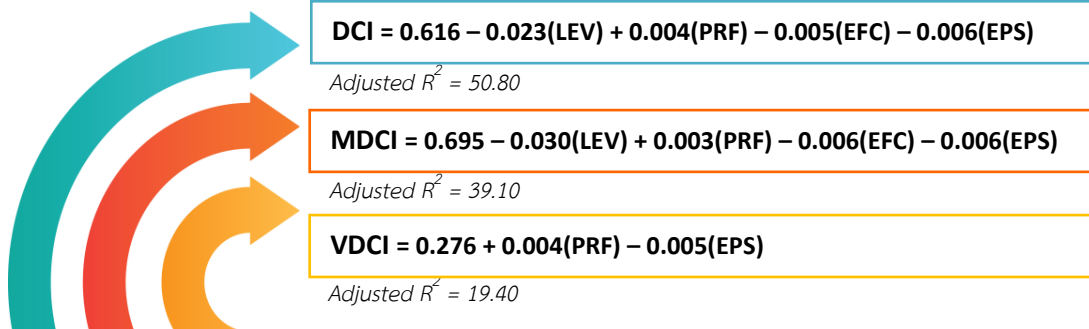
โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ และความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกดังแสดงในตารางที่ 1 และสมการถดถอยที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์ระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ดังแสดงในภาพที่ 3

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์ (ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย) ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงานทางการเงิน	ทิศทางความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)			การปฏิเสธหรือไม่ปฏิเสธสมมติฐาน
		การเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม [DCI]	การเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด [MDCI]	การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ [VDCI]	
สภาพคล่อง [LIQ]	-	-0.002	-0.003	-0.004	ปฏิเสธ
สภาพหนี้ [LEV]	+	-0.023**	-0.030**	-0.003	ไม่ปฏิเสธ
ความสามารถในการทำกำไร [PRF]	+	0.004**	0.003**	0.004**	ไม่ปฏิเสธ
ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ [EFC]	+	-0.005	-0.006**	-0.001	ปฏิเสธ
กำไรต่อหุ้น [EPS]	+	-0.006**	-0.006**	-0.005**	ไม่ปฏิเสธ

หมายเหตุ: ** $p < 0.05$

ภาพที่ 3 สมการถดถอยที่เหมาะสมในการพยากรณ์ระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงานทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ สภาพหนี้

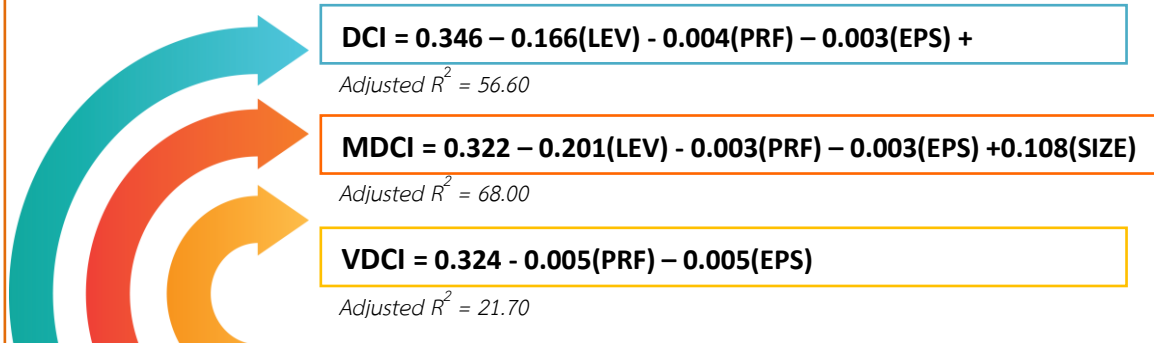
ความสามารถในการทำกำไรและกำไรต่อหุ้น โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบดังแสดงในตารางที่ 2 และสมการถดถอยที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์ระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ดังแสดงในภาพที่ 4

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์(ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย) ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการดำเนินงานทางการเงิน	ทิศทางความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)			การปฏิเสธหรือไม่ปฏิเสธสมมติฐาน
		การเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม [DCI]	การเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด [MDCI]	การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ [VDCI]	
สภาพคล่อง [LIQ]	-	-0.002	-0.002	-0.003	ปฏิเสธ
สภาพหนี้ [LEV]	+	-0.166**	-0.201**	-0.052	ไม่ปฏิเสธ
ความสามารถในการทำกำไร [PRF]	+	-0.004**	-0.003**	-0.005**	ไม่ปฏิเสธ
ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ [EFC]	+	-0.002**	-0.002	0.001	ปฏิเสธ
กำไรต่อหุ้น [EPS]	+	-0.003	-0.003**	-0.005**	ไม่ปฏิเสธ

หมายเหตุ: ** p < 0.05

ภาพที่ 4 สมการถดถอยที่เหมาะสมในการพยากรณ์ระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากผลการสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ครอบคลุมรายละเอียดประมาณ 2 ใน 3 ของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย โดยไม่มีบริษัทใดที่เปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของ Palawan (2004) ซึ่งได้สำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในปี 2545 แสดงให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดของบริษัทจดทะเบียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้บริษัทจดทะเบียนเล็งเห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมเกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าบริษัทส่วนใหญ่เปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉลี่ยครอบคลุมเนื้อหา 1 ใน 3 ของรายการตามความสมัครใจที่กำหนดไว้ในกระดาษทำการ เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของ Palawan (2004) พบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยงานกำกับดูแลกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดมา

เพียงพอต่อการตัดสินใจของนักลงทุนอยู่แล้ว การจัดทำข้อมูลอื่นเพิ่มเติมอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนไม่คุ้มกับประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงข้อมูลบางอย่างเป็นข้อมูลที่สำคัญของบริษัท หากมีการเปิดเผยออกไปอาจส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของบริษัทลดลง อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าประมาณ 1 ใน 5 ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจในระดับปานกลาง ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าบางบริษัทเล็งเห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลนอกเหนือจากข้อกำหนดเพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้พิจารณาตัดสินใจลงทุนได้ดียิ่งขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับระดับการเปิดเผยข้อมูลในแบบ 56-1 ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าสภาพหนี้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์ กล่าวคือบริษัทที่มีสภาพหนี้ลดลงจะเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chow Chee & Wong-Boren (1987), ZarZeski (2001) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนี้สินเป็นแหล่งเงินทุนที่บริษัทมีภาระดอกเบี้ยจ่าย หากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงแสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงสูงด้วย บริษัทที่มีสภาพหนี้ลดลงจึงยินดีเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้น

ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม ตามข้อกำหนด และตามความสมัครใจของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์อย่างมี

นัยสำคัญ กล่าวคือบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้นจะมีการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมตามข้อกำหนด และตามความสมัครใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Camfferman & Cooke (2002), Chedchoovutikul (2003) & Jaikrajang (2003) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความสามารถในการทำกำไรเป็นประเด็นสำคัญที่นักลงทุนส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน และสถาบันการเงินใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้กู้ยืมเงิน บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจึงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้น รวมถึงต้องการแสดงให้ผู้ถือหุ้นเห็นว่าผู้บริหารของบริษัทสร้างผลกำไรจากสินทรัพย์ดำเนินงานทั้งหมดเป็นที่น่าพอใจ

ในทางตรงกันข้ามผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม ตามข้อกำหนด และตามความสมัครใจ ของบริษัทในหมวดธุรกิจขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรลดลงจะเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม ตามข้อกำหนด และตามความสมัครใจเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chen และ Jaggi (2000) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริษัทเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลในด้านไม่ดี จะทำให้เกิดความโปร่งใสตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผู้ใช้ข้อมูลจะได้ทราบสาเหตุการลดลงของผลการดำเนินงานทางการเงิน อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนให้มีความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม และตามข้อกำหนดของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ

กล่าวคือบริษัทที่มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ลดลงจะเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมและตามข้อกำหนดเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ที่วัดจากอัตรากำไรสุทธิของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเพื่อก่อให้เกิดยอดขายของบริษัท หากอัตราดังกล่าวสูงย่อมแสดงว่าบริษัทมีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างยอดขายได้หลายเท่า ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องการอธิบายสาเหตุที่ความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดยอดขายของบริษัทลดลง เพื่อให้ผู้ถือหุ้นหรือตัวการทราบผลการดำเนินงานในบริษัทที่ตนมีส่วนเป็นเจ้าของ ผ่านการเปิดเผยข้อมูลในแหล่งต่าง ๆ ที่ผู้บริหารบริษัทหรือตัวแทนจัดทำขึ้น

กำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวม ตามข้อกำหนด และตามความสมัครใจ ของบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ กล่าวคือบริษัทที่มีกำไรต่อหุ้นลดลงจะเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Juta (2005) พบว่ากำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยง และ Pongsapornamat (2010) พบว่ากิจการที่มีคุณลักษณะของกำไรที่ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกำไรต่อหุ้นเป็นข้อมูลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายต้องการรับรู้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจที่ถูกต้องตลอดจนใช้ประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของฝ่ายบริหารด้วย บริษัทจึงเห็นว่าจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นเมื่อกำไรต่อหุ้นลดลง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลระหว่างบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลระหว่างบริษัทในหมวดธุรกิจยานยนต์และหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่แตกต่างกัน ทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนด ตามความสมัครใจ และในภาพรวม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Palawan (2004) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีหน่วยงานกำกับดูแลควบคุมและตรวจสอบบริษัทจดทะเบียนให้เปิดเผยข้อมูลขั้นต่ำตามที่กำหนด นอกจากนี้ ก.ล.ต. ยังได้จัดทำเอกสารสรุปรายการข้อมูลที่บริษัทจดทะเบียนจำเป็นต้องเปิดเผยตามข้อบังคับของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น รวมถึงมีการจัดทำกระดานทำการตรวจสอบแบบ 56-1 เพื่อเป็นแนวทางตรวจสอบความครบถ้วนของรายการที่บริษัทจดทะเบียนจำเป็นต้องเปิดเผยในแบบ 56-1 ภายใต้โครงการคัดเลือกบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลประจำปีที่ดีอันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการติดตามบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน ดังนี้

1. หน่วยงานกำกับดูแล ควรสำรวจความต้องการข้อมูลของนักลงทุนหรือผู้ใช้ข้อมูลของ

บริษัทจดทะเบียน และนำผลที่ได้มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริง เป็นการลดต้นทุนในการจัดทำรายการต่าง ๆ ของบริษัท นอกจากนี้ควรสร้างแรงจูงใจโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีความเข้าใจหลักเกณฑ์ ระเบียบหรือข้อบังคับในการเปิดเผยข้อมูลขั้นต่ำ และตระหนักถึงประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานและตรวจสอบได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น และเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

2. บริษัทจดทะเบียนควรให้ความสำคัญและเปิดเผยข้อมูลให้มีความครอบคลุมในรายละเอียดตามที่กำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำกับดูแลจัดทำขึ้น รวมถึงติดตามการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดขึ้นโดยหน่วยงานกำกับดูแลอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลนอกจากจะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนและเพียงพอ ซึ่งทำให้สามารถตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ ได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังส่งผลให้ผู้ใช้ข้อมูลของบริษัทและผู้ถือหุ้นเกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจของบริษัท ส่งผลให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศสนใจร่วมลงทุนในบริษัทยิ่งขึ้น และหากบริษัทเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอื่นเพิ่มเติมจากข้อกำหนด อาจส่งผลให้ราคาหุ้นของบริษัทเพิ่มสูงขึ้นอันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้น และสร้างการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

References

- Camfferman, K. and Cooke, T.E. (2002). An Analysis of Disclosure in the Annual Reports of U.K. and Dutch company. **Journal of International Accounting Research**. 1, 3-31.
- Cheadchoovutikul, Nopawan (2003). **Disclosure of Annual Report : Property Development Companies and Building and Furnishing Materials Companies Listed under the Stock Exchange of Thailand**. Master of Accountancy Thesis, Department of Accountancy Graduate School, Chulalongkorn University.
- Chen, C. J. P. and Jaggi, B. (2000). Association between independent non-executive directors, family Control and financial disclosures in Hong Kong. **Journal of Accountant and Public Policy**. 19 (4), 285-310.
- Chow, C.W. and Wong-Boren, A. (1987). Voluntary Financial Disclosure by Mexican Corporations. **The Accounting Review**. 63 (3), 533-541.
- Jaikrajang, Buntarika (2003). **Factors Affecting the Level of Financial Instrument Disclosures of Banks Listed on the Stock Exchange of Thailand**. Master of Accountancy Thesis, Graduate School Chulalongkorn University.
- Juta, Pornpipat (2005). **The Relationship between Risk Disclosure Quality and Financial Performance of Listed Companies on the Stock Exchange of Thailand**. Master of Accountancy Thesis, Department of Accountancy Graduate School, Chulalongkorn University.
- Lang, M. and Lundholm, R. (1993). Cross sectional determinants of analyst rating of corporate disclosures. **Journal of Accounting Research**. 31 (2), 246-271.
- Palawan, Alisara (2004). **Association between Firm's Characteristics and Annual Report Disclosure Level of the Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand**. Master of Accountancy Thesis, Department of Accountancy Graduate School Chulalongkorn University.
- Pongsapornamat, Pattaraporn (2010). **Earnings Attributes and Corporate Disclosure and Transparency: Empirical Evidence from Thailand**. Master of Accountancy Thesis, Department of Accountancy, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Shen, C. H. and Chih, H. L. (2007). Earnings Management and Corporate Governance in Asia's Emerging Markets. **Corporate Governance : An International Review**, 15 (5), 999-1021.
- Stout, L. A. (2013). The Shareholder Value Myth. **European Financial Review**, April-May.

- The Securities and Exchange Commission of Thailand (2003). Disclosure of the Companies listed on the Stock Exchange of Thailand. **Journal of The Stock Exchange of Thailand**. 30, 9-11.
- Walton, W.S. (1992). Corporate Communication Handbook : A Guide for Managing Unstructured Disclosure in Today's Corporate Environment, New York : Clark Boadman Callaghan. **Journal of Management**. 2, 53-75.
- Wallace, R.S.O.; Naser, K.; and Mora, A. (1994). The Relation between the Comprehensiveness of Corporate Annual Reports and Firm Characteristics in Spain. **Accounting and Business Research**. 25 (97), 41-53.
- Zarzeski, M.T. and Robb, S. (2001). Counting More than Number. **Accountancy**. 128: 114-116.

วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษา

เอกชน

กาญจนา ศรีสวัสดิ์¹
ธนิษฐ์ รัตนโอฬาร²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาเอกชน สุ่มอย่างง่ายได้มา 5 สถาบัน จำนวน 549 คน รูปแบบการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบร่วมมือ และแบบอิสระ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล พบว่ารูปแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านการพยาบาล ควรนำรูปแบบการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

¹อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
77 ถนนบรมเกตุ เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
e-mail: naza_cmua@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ช.ฉลองกรุง 1 ลาดกระบัง ลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
e-mail: research2553@yahoo.com

Factor Analysis of Learning Styles among Nursing Students in Private Higher Education Institutions

Kanjana Srisawad¹
Thanin Ratana-o-larn²

Abstract

The purposes of this research were to study learning styles and to perform a confirmatory factor analysis of learning styles among nursing students in private higher education institutions. The samples were 549 first year nursing students from 5 private higher education institutions selected by simple random sampling technique. The 5 main proposed learning styles were collaboration, dependence, participation, independence, avoidance and competition. Most nursing students demonstrated competition, collaboration, dependence, participation and independence styles of learning. Confirmatory factor analysis showed that the conceptual model of learning styles was consistent with empirical data. It was suggested that higher education institutions in nursing science should take into consideration the learning styles for teaching and learning management to meet the needs of students

Keywords: Learning style, confirmatory factor analysis

¹ Lecturer, Faculty of nursing, Kasem Bundit University

77 Romklao Road, Minburi, Bangkok 10510

e-mail: naza_cmu@hotmail.com

² Assist. Prof., Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institutions of Technology Ladkrabang

Soi Chalongkrung 1, Ladkrabang Ladkrabang, Bangkok 10520

e-mail: research2553@yahoo.com

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยเปลี่ยนจากผู้สอนที่เน้นการสอนมาเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้หรือคอยให้คำปรึกษาในการเรียนการสอน ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พานิช, 2555: 57) ผู้เรียนในปัจจุบันเป็นเด็กยุคใหม่ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดเร็ว ตัดสินใจเร็ว กระตือรือร้นในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีการสื่อสารผ่านทางเทคโนโลยี และจากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียน เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดรูปแบบการเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยผู้สอนต้องจัดรูปแบบการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และเนื้อหาของหลักสูตร (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ดังนั้นการจัดรูปแบบการเรียน (learning style) ต้องจัดตามความต้องการของผู้เรียนหรือจัดการเรียนการสอนโดยวางแผนร่วมกับผู้เรียน มีการนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียน (Learning style) เป็นพฤติกรรมหรือวิธีการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้หรือเป็นวิธีการหาความรู้ที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนยึดเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตอบสนองหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน รูปแบบการเรียนตามแนวคิดของ Grasha and Richman (1985) ประกอบด้วยแบบร่วมมือ (Collaboration) แบบพึ่งพา

(Dependence) แบบมีส่วนร่วม (Participant) แบบอิสระ (Independence) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) และแบบแข่งขัน (Competition) สำหรับการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตพยาบาลที่มีความรู้ ทักษะ และทักษะในการดูแลผู้รับบริการร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้มีสมรรถนะตามที่สภาการพยาบาลของประเทศไทยต้องการ ต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลภารกิจด้านการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการและต่อผู้ร่วมวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นผู้นำ และมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2547) รูปแบบการจัดการเรียนเป็นรูปแบบหลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนการสอนเน้นการถ่ายทอดของผู้สอนและเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติวิชาชีพทางการพยาบาล สถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล ควรมีการจัดรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย ตามความต้องการของผู้เรียน และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เมื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องมีการปรับตัวตามสถานศึกษา การจัดการเรียนการ

สอนก็จะต่างไปจากการเรียนที่มีอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดมาสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ การเรียนการสอนทางการพยาบาลในแต่ละระดับชั้นปีมีสภาพการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปและพื้นฐานวิชาชีพ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 เป็นการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาชีพ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 วิชาส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งการจัดเช่นนี้มีผลให้นักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษารูปแบบการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านการศึกษา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่านักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนตามแนวคิดของ Grasha and Richman (1985) ประกอบด้วยแบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยงและแบบแข่งขัน มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่ารูปแบบการเรียนมีความสอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาพยาบาลได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

รูปแบบการเรียน (Learning style) เป็นพฤติกรรมหรือวิธีการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้หรือเป็นวิธีการหาความรู้ที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนยึดเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตอบสนองหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน รูปแบบการเรียนตามแนวคิดของ Grasha & Reichman (1985) ประกอบด้วย แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านการศึกษา จำนวน 20 สถาบัน

ตัวอย่าง

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละ 25 ของสถาบันการศึกษา โดยสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากมา 5 สถาบันประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น และวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ทำให้ได้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 549 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ และศาสนา

2. แบบวัดรูปแบบการเรียนรู้ ได้ปรับปรุงแบบวัดของปัทมาภรณ์ อนุชน (2552) และนิธิภัทร บาลศิริ (2553) ตามแนวคิดของ Grasha and Reichman (1985) ซึ่งประกอบด้วย แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน มีจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แต่ละด้านคะแนนเต็ม 5 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่และร้อยละ
2. องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory of Analysis) ของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่างในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วน

ใหญ่เพศหญิง พบร้อยละ 89.44 และเพศชาย ร้อยละ 11.66 อายุส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 20 ปี พบร้อยละ 69.58 รองลงมา อายุระหว่าง 20-22 ปี ร้อยละ 21.12 และอายุมากกว่า 22 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9.30 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พบร้อยละ 96.90 และศาสนาอิสลาม ร้อยละ 3.10

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.32 ถึง 4.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.50$, $SD = .58$) รองลงมา คือ แบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.49$, $SD = .59$) แบบพึ่งพา ($\bar{X} = 4.40$, $SD = .61$) แบบแข่งขัน และแบบอิสระ ($\bar{X} = 4.39$, $SD = .59$; $\bar{X} = 4.39$, $SD = .61$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ แบบหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 3.82$, $SD = .76$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล (n = 549 คน)

รูปแบบการเรียนรู้	\bar{X}	SD	การแปลผล
แบบหลีกเลี่ยง	3.82	.76	ปานกลาง
แบบแข่งขัน	4.39	.59	มาก
แบบมีส่วนร่วม	4.49	.59	มาก
แบบพึ่งพา	4.40	.61	มาก
แบบร่วมมือ	4.50	.58	มาก
แบบอิสระ	4.39	.61	มาก

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาลพบว่า รูปแบบการเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า Chi-square = .681, df = 1, p = .409 กล่าวคือ ค่า χ^2 ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่าดัชนี RMSEA = .000 และ RMR = .001 มีค่าเข้าใกล้ 0 ค่าดัชนี GFI = 1.000 และ AGFI = .991 มีค่าเข้าใกล้ 1 และ $\chi^2/df = .681$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3 แสดงว่า รูปแบบการเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่ง

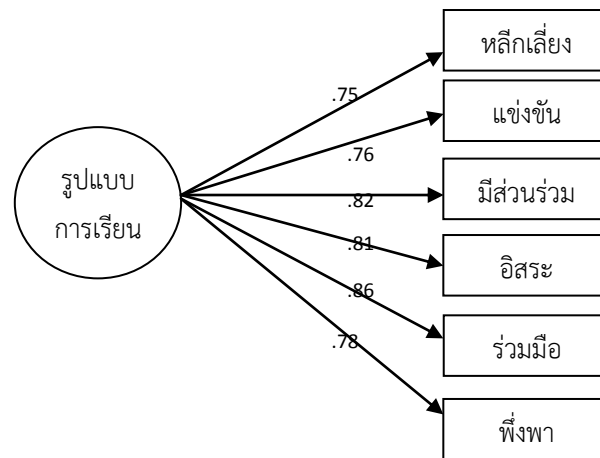
เป็นตัวแปรองค์ประกอบของรูปแบบของการเรียนทุกตัวแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุด คือ รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ ($b_{sc} = .861$) รองลงมา คือ แบบมีส่วนร่วม ($b_{sc} = .822$) แบบพึ่งพา ($b_{sc} = .781$) แบบแข่งขัน ($b_{sc} = .769$) และแบบหลีกเลี่ยง ($b_{sc} = .759$) ตามลำดับ R^2 ที่บ่งบอกถึงความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้กับรูปแบบการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (R^2 อยู่ระหว่าง .576 ถึง .742) ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

ตารางที่ 2 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล

องค์ประกอบ	รูปแบบของการเรียน			
	b_{sc}	SE	T	ความแปรปรวน (R^2)
หลีกเลี่ยง	.759**	<-->	<-->	.611
แข่งขัน	.769**	.051	20.030	.742
มีส่วนร่วม	.822**	.057	17.009	.662
อิสระ	.814**	.063	16.259	.591
ร่วมมือ	.861**	.073	15.278	.676
พึ่งพา	.781**	.068	15.380	.576

Chi-square = .681, df = 1, p = .409, $\chi^2/df = .681$, RMSEA = .000, RMR = .001, GFI = 1.00, AGFI = .991

หมายเหตุ : **p < .01, b_{sc} หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เครื่องหมาย <--> หมายถึง พารามิเตอร์บังคับจึงไม่รายงานผลค่า SE และ t

Chi-square = .681, df = 1, p = 0.409, χ^2/df = .681, RMSEA = .000, RMR = .001,
GFI = 1.000, AGFI = .991

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลรูปแบบการเรียนรู้

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ แบบร่วมมือ แบบฟังพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือวิธีการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้หรือเป็นวิธีการหาความรู้ที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนยึดเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตอบสนองหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน (Grasha and Richman, 1985) จากผลการวิจัยแสดงว่านักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมและวิธีการเรียนของแต่ละคนที่แตกต่างกันที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง ครูเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (พานิช, 2555) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมหรือวิธีการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้หรือยึดเป็นแนวปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ในกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติและคิดค้นร่วมกัน มีการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย มีการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือและมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Balsiri and Kanjawasri (2013) และปัทมาภรณ์ อนุชน (2552) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือและมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนรูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา เนื่องวิชาชีพทางการพยาบาลส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติกับผู้ป่วย อาจารย์จึงติดตามให้คำแนะนำต่างๆ แก่

นักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดทักษะในการปฏิบัติวิชาชีพทางการพยาบาลและการใช้ความคิดอย่างเต็มที่ตลอดจนคำนึงถึงการพยาบาลที่มีคุณภาพ จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลรู้สึกว่าจะต้องพึ่งพาอาจารย์ในการเรียนวิชาชีพทางการพยาบาล สำหรับแบบอิสระ อาจเนื่องมาจากลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการขู่เข็ญ ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง สำหรับแบบแข่งขัน อาจเนื่องมาจากค่านิยมของสังคมไทย มีการจัดอันดับผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการแข่งขันในการเรียนได้ และแบบหลีกเลี่ยงพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลเริ่มเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น มีการเรียนรู้ว่าตนเองต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และวิชาชีพทางการพยาบาลซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องกระทำหรือปฏิบัติกับชีวิตผู้รับบริการ จึงทำให้มีความตระหนักและรอบคอบในการเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของวินดี วงศ์รัตนรักษ์ และกุลฤดี จิตตยานันต์ (2556) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนอยู่ในระดับมาก โดยพบรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ รูปแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบอิสระ แบบแข่งขัน ตามลำดับ และแบบหลีกเลี่ยงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล พบว่า รูปแบบการเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากรูปแบบการเรียนตามแนวคิดของ Grasha and Richman (1985) ประกอบด้วย แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และ

แบบแข่งขัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่ผู้เรียนแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้หรือวิธีการหาความรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนยึดเป็นแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุด คือ รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ ($b_{sc} = .861$) รองลงมา คือ แบบมีส่วนร่วม ($b_{sc} = .822$) แบบพึ่งพา ($b_{sc} = .781$) แบบแข่งขัน ($b_{sc} = .769$) และแบบหลีกเลี่ยง ($b_{sc} = .759$) ตามลำดับ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านการพยาบาล ควรมีการนำรูปแบบการเรียนดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรออกแบบรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย และให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยวิธีการสอนแบบบรรยายร่วมกับการอภิปราย การแบ่งกลุ่มย่อยหรือการมอบหมายงานให้ผู้เรียน และให้อิสระผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ผู้สอนควรให้ผู้เรียนทราบรูปแบบการเรียนของตนเองตามผลการวิจัย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการเรียนทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบ

แข่งขัน ของนักศึกษาพยาบาลสถาบันการศึกษา
ของรัฐบาลเพื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาพยาบาล
สถาบันการศึกษาเอกชน และเพื่อนำไปพัฒนาใน
การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของ
รูปแบบการเรียน ประกอบด้วย แบบร่วมมือ
แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบ
หลักเลี้ยง และแบบแข่งขัน ของนักศึกษา

พยาบาลสถาบันการศึกษาเอกชนกับ
สถาบันการศึกษาของรัฐบาล

2.3 ควรนำองค์ประกอบของรูปแบบการ
เรียนตามผลการวิจัย มาพัฒนาเป็นหลักสูตรหรือ
หลักสูตรเสริมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการ
พยาบาล

References

- Anuchon, P. (2009). **Relationship between some factors and the ability Critical thinking of nursing students.** Master's Degree Thesis in Educational Measurement Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Balsiri, N. (2013). **Factor affecting Critical thinking of Undergradradiate students: An application of the multilevel growth mixture model.** Master's Degree Thesis (Research Methodology) Bangkok: Graduate School, Chulalongkorn University.
- Balsiri, N, Bowarnkitiwong, S, and Kanjanawasee, S. (2013). Research Synthesis and Structural Equation Model Validation of Critical Thinking. **Scholar**. 3, 64-76.
- Grasha, A., and Reichman, S. (1985). **Work Handout on Learning Styles.** Ohio : University of Cincinnati.
- Leekitwattana P. (2013). **Education Research.** Bangkok: Department of Industrial Education, Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Government Gazette** (1999) National Education Act. Bangkok: Office of the Permanent Secretary Ministry of Education.
- Panich, V. (2013). **A pathway for learning to be a 21st century disciple.** Bangkok: Saritwong.
- Srisaard, B. (2002). The results of this study are as follows. **Journal of Educational Measurement**, Mahasarakham University. 64-70.
- The Nursing Council of Thailand, Act Professional Nursing and Midwifery. (2528). Amended by the Nursing and Midwifery (No. 2), Retrieved from <http://www.tnc.or.th/law/index.html>, accessed January 2015.
- Wongratanarak, W & Jittayanan, K. (2010). Bachelor of Nursing Science **Journal of Nursing**, Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Ratchasima. (2): 1-7.

บทวิจารณ์หนังสือ

Kotler, Philip and Keller Kelvin Lane. (2016). **Marketing Management**. (15th global edition) Edinburgh: Pearson Education. (679 pp).

พนิดา ชินสุวพลา¹

I

Philip Kotler เป็นหนึ่งในปรมาจารย์ชั้นนำระดับโลกด้านการตลาด ผลงานการเขียนของเขาเป็นแบบฉบับให้นิยามความหมายของการตลาดทั่วโลกตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา เขาเป็นผู้เขียนหนังสือที่ขายดีที่สุดในตลาด เช่น Marketing Management (พิมพ์ครั้งที่ 15) Marketing 3.0, Ten Deadly Marketing Sins and Corporate Social Responsibility และดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์กิตติคุณ S. C. Johnson & Son สาขาการตลาดระหว่างประเทศ ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ธเวสต์เทิร์น (The Kellogg School of Management) หนังสือพิมพ์ The Wall Street Journal ยกย่องให้เป็นยอดนักคิดด้านธุรกิจที่ทรงอิทธิพลที่สุดเป็นอันดับ 6 ของโลก หนังสือพิมพ์ The Financial Times ยกย่องให้เขาเป็นผู้รอบรู้ด้านการบริหารที่ทรงอิทธิพลที่สุดอันดับ 4 ของโลก

Kevin Lane Keller เป็น E.B. Osborn Professor & Marketing at the Tuck School of business at Dartmouth College ศาสตราจารย์เคลเลอร์ จบจาก Cornell, Cornegie-Mellon and Duke University, Dartmouth เขาสอน MBA ด้าน Marketing Management and Strategic Brand Management ทั้งยังเป็นผู้บรรยายตามมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เกี่ยวกับหัวข้อ

ดังกล่าว หนังสือที่ทำชื่อเสียงเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการตลาด พิมพ์เป็นครั้งที่ 4 และใช้เป็นหนังสือเรียนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก จนได้รับสมญานามว่าเป็น “Bible of Branding”

การตลาดนั้น เป็นที่รู้จักและสนใจของคนทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเขาจะทำการขายสินค้า (Goods) การบริการ (Services) ทรัพย์สิน (Properties) บุคคล (Persons) สถานที่ (Places) กิจกรรมและงานอีเวนต์ (Events) ข่าวสาร (Information) ไอเดีย (Idea) หรือแม้กระทั่งองค์การ (Organizations) และร้านค้าต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้ได้คงไว้ซึ่งภาพรวมของข้อมูลกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างการเติบโตทางธุรกิจ

หนังสือ “Marketing Management” ได้ก้าวถึงเล่มที่ 15 และเป็นเอกสารที่ใช้สอนหรืออ้างอิงทั่วไป เนื่องจากว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลในเล่มดังกล่าวนี้ รู้สึกว่าเข้าถึงเนื้อหาอย่างง่ายดาย หนังสือเล่มนี้เขียนโดย กูรูด้านการบริหารการจัดการด้านการตลาดซึ่งเป็นที่รู้จักดี และมีชื่อเสียงในด้านนี้ทั่วโลก เป็นเครื่องมือที่น่าสนใจ นักศึกษา หรือแม้แต่ผู้บริหารขององค์การต่าง ๆ จะต้องหยิบมาใช้อ้างอิง ใช้สอน และนำกลยุทธ์และวิธีการมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้นักวิชาการตลาดและทุกท่านรู้สึกว่ายังมีโอกาส และยังมี ความหวังที่จะทำให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน และมีกำไร

II

หนังสือ Marketing Management โดย Philip Kotler และ Kevin Land Keller ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 15 (คศ.2016) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 (Part I) Understanding Marketing Management ว่าด้วยความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการการตลาด ประกอบด้วย บทที่ 1 นิยามการตลาดสำหรับตลาดใหม่ (Defining Marketing for the New Realities) บทที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์และแผนงาน (Developing Marketing Strategies and Plans)

ตอนที่ 2 (Part II) Capturing Marketing Insight ประกอบด้วย บทที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารและการทำนายความต้องการ (Collecting Information and Forecast Demand) บทที่ 4 การสำรวจวิจัยการตลาด (Conducting Marketing Research)

ตอนที่ 3 (Part III) Connecting with Customers ประกอบด้วย บทที่ 5 การสร้างความสัมพันธ์อย่างซื่อสัตย์ ระยะยาว (Creating Long-Term Royalty Relationships) บทที่ 6 การวิเคราะห์ตลาดผู้บริโภค (Analyzing Consumer Markets) บทที่ 7 การวิเคราะห์ตลาดธุรกิจ (Analyzing Business Markets) บทที่ 8 การเข้าสู่ตลาดโลก (Topping into Global Markets)

ตอนที่ 4 (Part IV) Building Strong Brands ประกอบด้วย บทที่ 9 การระบุเป้าหมายและจำแนกตลาด (Identifying Market Segments and Targets) บทที่ 10 สร้าง

ตำแหน่งแบรนด์ (Crafting the Brand Positioning) บทที่ 11 สร้างอัตลักษณ์ของแบรนด์ (Creating Brand Equality) บทที่ 12 กำหนดการแข่งขันและผลักดันการเติบโต (Addressing Competition and Driving Growth)

ตอนที่ 5 (Part V) Creating Value ประกอบด้วย บทที่ 13 สร้างกลยุทธ์ของสินค้า (Setting Product Strategy) บทที่ 14 ออกแบบและการจัดการการบริหาร (Designing and Managing Services) บทที่ 15 การแนะนำตลาดใหม่ (Introducing New Market Offerings) บทที่ 16 พัฒนากลยุทธ์เรื่องราคาและโปรแกรม (Developing Pricing Strategies and Programs)

ตอนที่ 6 (VI) Delivering Value ประกอบด้วย บทที่ 17 การออกแบบและช่องทางการตลาดรวม (Designing and Managing Integrated Marketing Channels) บทที่ 18 การจัดการการขายส่ง ขายปลีก และขนส่งสินค้า (Managing Retailing, Wholesaling and Logistics)

ตอนที่ 7 (VII) Communicating Value ประกอบด้วย บทที่ 19 การออกแบบการสื่อสารของการบริหารตลาดรวม (Designing and Managing Integrated Marketing Communications) บทที่ 20 การบริการการสื่อสารหลัก (Managing Mass Communication Advertising, Sales Promotions, Events and Experiences and Public Relations) บทที่ 21 การสื่อสารด้านดิ

จิตต์ล (Managing Digital communications: Online Social Media and Mobile) บทที่ 22 การจัดการด้านการสื่อสารส่วนบุคคล (Managing Personal Communications: Direct and Database Marketing and Personal Selling)

หนังสือเล่มนี้มีความโดดเด่นและมีประโยชน์ต่อนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปหลายประเภทด้วยกัน

ประการแรก เป็นแนวการเขียนที่มีการเรียงบทความแต่ละบทด้วยการปูพื้นฐานความรู้เริ่มจากความเข้าใจของคำว่า การบริหารจัดการการตลาด (Understanding Marketing Management) ให้กับผู้อ่าน ซึ่งอาจจะยังไม่มี ความชัดเจนเรื่องการตลาด พร้อมทั้งมีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาของแต่ละบริษัทซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ให้เห็นชัดถึงแนวคิด และการบริหารจัดการแต่ละขั้นตอน จนถึงบทสุดท้าย Part 8 Chapter 23 คือ Conducting Marketing Responsibly for Long-Term Success

ประการที่ 2 มี Marketing Memo ในแต่ละบท โดยอ้างอิงแนวคิดหรือทฤษฎีของกูรูท่านอื่น ๆ โดยในช่วงแรกของแต่ละบทจะมีการนำเสนอคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (In This Chapter, We will address the following questions) รวมถึงการอธิบายขั้นตอนของแต่ละบท มีผังภาพ ตารางประกอบ พร้อมคำอธิบายอย่างละเอียด เหมาะสำหรับใช้ศึกษาประกอบ และมีช่วง Applications โดยมี Marketing Debate และ Marketing Discussion ให้ฝึกหัดคิดวิเคราะห์ และบทสุดท้ายยังมีบทสรุปเนื้อหาที่

ตอนที่ 8 (VIII) Conducting Marketing Responsibly for Long-Term Success ประกอบด้วย บทที่ 23 การจัดการองค์กรในภาพรวมเพื่อความยั่งยืน

III

เป็นแก่นของบทนั้น ๆ ในแต่ละหัวข้อ (Summary) เพื่อความชัดเจน ประการที่ 3 ในกรณีตัวอย่างที่ยกมาให้ศึกษา (Marketing Excellence) เท่ากับเป็นการให้เกียรติบริษัท องค์กร บุคคล หรือกรณีศึกษาพิเศษนั้น ๆ โดยปริยาย พร้อมทั้งมีคำถาม (Questions) ให้นักศึกษาหัดทำโจทย์ไปพร้อมกัน แจกที่มา (Source) ของข้อมูลจากเอกสาร หนังสือที่อ้างอิง คำถามท้ายบทก็มีส่วนช่วยวิเคราะห์ข้อมูลในมิติอื่น ๆ จากสายตาของคนนอก เพื่อให้มีข้อมูลที่หลากหลายยิ่งขึ้น

ประการที่ 4 ในช่วงหลังของหนังสือช่วงภาคผนวก (Appending) จะมี column ของ Sonic Marketing Plan and Exercises ให้ทดลองปฏิบัติว่าขั้นตอนแต่ละขั้นควรเริ่มต้นและจบอย่างไร โดยมีการอธิบายไว้อย่างละเอียด เป็นบท ๆ ไปจนจบบทที่ 23 นอกเหนือจากนี้ ในหนังสือยังมี Endnotes ของแต่ละบทว่า เอกสารหรือข้อมูลแต่ละแผ่นนั้นมาจากหนังสือเล่มใด ของใคร หน้าที่เท่าไร ซึ่งรวบรวมบรรณานุกรมจากนักเขียนต่าง ๆ มาอย่างละเอียด เพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้อ้างอิงได้

สำหรับในส่วนของผู้วิจัยนั้น จะชอบ Glossary เรียงตามลำดับอักษร เปรียบเสมือน dictionary ให้เราใช้เปิดเปรียบเทียบความหมาย

ไปในตัวอย่างอย่างละเอียด เพิ่มความชัดเจนของข้อมูล

ประการสุดท้าย การเขียนหนังสือซึ่งเรียงร้อยจากเริ่มต้นจนจบหน้าสุดท้ายอย่างละเอียดนั้น สอนให้ผู้อ่านเกิดปัญญาให้เรารู้จักคิด สอนให้เรารู้จักตามคำถามที่เหมาะสม ให้รู้จักวิเคราะห์

กล่าวโดยสรุป หนังสือ “Marketing Management 15th Edition” โดย Philip Kotler & Kelvin Lane Keller เป็นหนังสือที่นักวิจัยและนักศึกษา รวมทั้งผู้จัดการและผู้บริหารธุรกิจควรอ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการบริหารหรือการจัดการด้านการตลาด รวมทั้งกลยุทธ์ต่าง ๆ ตั้งแต่พื้นฐานจนกระบวนการโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์หาข้อมูลในทุก ๆ ด้านเตรียมความพร้อมด้านจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อนพร้อมที่จะลงสนามสู้ศึกกับคู่แข่งในตลาด เพื่อคว้าชัยชนะมาสู่องค์กรของตนเมื่อโอกาสมาถึง

พวกคุณคือผู้หนึ่งที่ต้องการจะออกไปให้พ้นจากกรอบแนวความคิดและผลงานของคุณด้วยวิธีคิดใหม่ ๆ เพื่อยกมาตรฐานงานวิจัย แนวความคิด และผลงานนั้น หนังสือเล่มนี้ก็เหมาะที่จะชี้แนะคุณไปสู่อนาคตที่สดใสได้

IV

ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก (Complementary) ต่อการบริหารและจัดการทางตลาดอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริโภคในยุคนี้รอบรู้ และขวนขวายที่จะศึกษาสินค้าที่ตนต้องการซื้อ ผ่านช่องทาง (Channel) ต่าง ๆ ก่อนทำการตัดสินใจ หนังสือเล่มนี้จะอธิบายให้เห็นว่า คุณสามารถนำการบริหารจัดการการตลาดไปใช้ เพื่อแสดงว่าองค์การธุรกิจของคุณนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในตลาดโลกที่เชื่อมโยงถึงกันนี้ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้อ่านก้าวไปสู่การดำเนินธุรกิจอย่างผู้มีชัยในตลาดยุคใหม่ของการตลาด

แบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน
วารสารเกษมบัณฑิต
(ส่งพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง บทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ
 บทความปริทัศน์ (review article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)
.....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)
.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)
Keyword (ภาษาอังกฤษ).....
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....
E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว (ไม่ต้องกรอกแบบ JKBU-2)
 เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในบทความ (กรอกแบบ JKBU-2 ด้วย)

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ลงนาม.....
(.....)

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ
(ส่งแนบพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย

(กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)

เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย

(กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)

เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วมท่านอื่น ๆ ด้วย

รูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ

1. การพิมพ์

พิมพ์ต้นฉบับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วย Microsoft Word for Windows หรือซอฟต์แวร์อื่นที่ใกล้เคียงกัน พิมพ์บนกระดาษขนาด A4 หน้าเดียว ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า ให้พิมพ์ด้วยอักษร TH Sarabun ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นฉบับจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรกโดยจัดพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ สำหรับสาระของบทความ ยกเว้นบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นแบบคอลัมน์

2. การนำเสนอบทความ

2.1 บทความทุกประเภททั้งที่เป็นบทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ (Article review) มีความยาวประมาณ 12 – 15 หน้า A4 (รวมบทคัดย่อ)

2.2 ชื่อบทความให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ให้ระบุชื่อของผู้เขียนบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ชื่อบทความ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงานและที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ และ e-mail ของผู้เขียน โดยเขียนเป็นเชิงอรรถ (footnote) ในหน้าแรกของบทความ

2.4 การนำเสนอบทความให้นำเสนอ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- **บทคัดย่อ** ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1/3 ของกระดาษ A4 (ประมาณ 18 บรรทัด) และให้ระบุคำสำคัญ (Keywords) ในบรรทัดสุดท้ายของบทคัดย่อทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- **1 : บทนำ** ระบุปัญหา/ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา/ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความ และวัตถุประสงค์ในการวิจัย/การเสนอบทความ
- **2 : เนื้อหาสาระ** นำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยหลายย่อหน้า และในกรณีของบทความจากงานวิจัย การนำเสนอในส่วนนี้ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีและกรอบความคิดในการวิจัย การทบทวนเอกสาร วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย
- **3 : สรุป** สรุปผลการวิจัย/บทความและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- **4 : เอกสารอ้างอิง** นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (**เรียงลำดับอักษร**) โดยนำเสนอตามตัวอย่าง 3
- **ภาคผนวก** (ถ้ามี)

(ตัวอย่าง 1)

การนำเสนอบทความจากงานวิจัย (Research Article)

ชื่อเรื่อง.....

บทคัดย่อ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ :

Title:.....

Abstract

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:

บทนำ (ส่วนที่1ของบทความ) ระบุประเด็นปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจนและปรากฏการณ์โดยสังเขป
ในส่วนท้ายของบทนำให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย(เฉพาะการนำเสนอเป็นบทความวิจัยมิใช่ใน
วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อหา (ส่วนที่ 2 ของบทความ)

- การทบทวนเอกสาร/งานวิจัย (โดยสังเขป)
- แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย และสมมติฐาน (ถ้ามี)
- คำจำกัดความของศัพท์/ตัวแปร
- ระเบียบวิธีวิจัย (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการวิจัย
 - ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่นำเสนออย่างกะทัดรัด (Concise)
- ผู้เขียนอาจปรับข้อหัวข้อในเนื้อหาสาระของการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม เมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่ ไม่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ

สรุปและเสนอแนะ (ส่วนที่ 3 ของบทความ)

References (เอกสารอ้างอิง) (ส่วนที่ 4 ของบทความ)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 2)

การนำเสนอบทความทางวิชาการ (Academic Article) /บทความปริทรรศน์ (Article Review)

บทนำ (ระบุประเด็นสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ)

.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อหา (สรุปสาระสำคัญแต่ละบท/ตอน โดยนำเสนอเป็นย่อหน้าได้มากกว่า 1 ย่อหน้า)

.....
.....
.....
.....
.....

สรุปและเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....

References (เอกสารอ้างอิง) (กรณีเป็นบทความปริทรรศน์ ควรมีเอกสารอ้างอิงตามสมควร)
(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....
.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 3)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

1. Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt,Asli. (2549). “Small and Medium Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint.” **Journal of Banking and Finance**. Volume 30, 2931-2943.
2. Hughes, Allen. (2540). “Finance for SMEs: A U.K. Perspective.” **Small Business Economics**. Volume 9, 151-166.
3. Klemke,E.D. at al. (1998). Introductory Readings in the Philosophy of Science. New York: Prometheus Books.

การเขียนอ้างอิงภายในสารบทความ

วารสารเกษมบัณฑิตใช้ระบบ นาม-ปี และระบุหน้า (เมื่อเป็นการอ้างอิงเฉพาะประเด็น) ไม่ใช่ระบบหมายเลขหรือเชิงอรรถดังนี้

1.....(Beek,Thorsten and Demirguc-Kurt, 2549)

2.....(Hughes,2540:161-162)

3. การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3.1 ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

- ชื่อหนังสือ
- ชื่อผู้เขียน/ผู้แต่ง
- ปีที่พิมพ์
- สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
- จำนวนหน้า

3.2 การนำเสนอบทวิจารณ์หนังสือควรมีส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในทำนองเดียวกับการนำเสนอบทความ (โปรดพิจารณาตัวอย่างที่ 2)

3.3 การนำเสนอสาระสำคัญในแต่ละบทโดยสรุปและวิจารณ์แยกแต่ละบทหรือแต่ละบทความ (กรณีเป็นหนังสือที่รวบรวมบทความ)

3.4 ความเห็นโดยสรุป (Concluding remarks)

4. การนำเสนอตารางและภาพประกอบ

ในกรณีที่มีตารางและภาพประกอบในบทความ ให้นำเสนอดังนี้

1. การนำเสนอตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางที่..... :(ชื่อตาราง).....

ที่มา : (แหล่งที่มา และปี).....

2. การนำเสนอภาพประกอบ

ภาพกราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตาราง ให้เรียกว่า ภาพประกอบ โดยเขียนกำกับได้ภาพประกอบและเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

(ตัวอย่าง)

รูปภาพ

Figure..... :(Title).....

Source :(Reference)

**การพิจารณาคัดเลือกบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่
ในวารสารเกษมบัณฑิต**

1. บรรณาธิการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าได้รับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์
2. บรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ/บทวิจารณ์หนังสือว่ามีรูปแบบการนำเสนอเป็นไปตามรูปแบบ แบบ JKBU-3 หรือไม่ และสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ ที่การนำเสนอไม่เป็นไปตามรูปแบบ JKBU-3 (โดยไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน)
3. บรรณาธิการจะนำบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้เขียนส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน โดยมีเงินสมนาคุณผู้ทรงคุณวุฒิ บทความละ 3,000.- บาท (สำหรับผู้เขียนที่มีได้เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต)
4. บทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่จะได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต จะต้องได้รับการประเมินให้พิมพ์เผยแพร่ได้จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา
5. ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขก่อนพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังบรรณาธิการวารสารฯ ภายใน 15 วัน (หรือตามที่บรรณาธิการกำหนด) นับจากวันที่ได้รับทราบผลการประเมิน ในกรณีที่ท่านส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฉบับแก้ไขช้ากว่ากำหนด บรรณาธิการจะนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับต่อไป (โดยผู้เขียนจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบว่าประสงค์จะส่งซ้ำ)
6. บทความภาษาอังกฤษ จะมีค่าตรวจสอบความถูกต้องทางด้านไวยากรณ์อังกฤษ จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภาษาอังกฤษ เรื่องละ 3,000.- (บทความไม่เกิน 10 หน้า).

การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฯ (แบบ JKBU-1)
2. กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุข้อมูลของผู้ร่วมเขียนทุกคนเพิ่มเติมในแบบ JKBU-2
3. การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ กระทำได้ 3 วิธีดังนี้
 - วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online : www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
 - วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail journal@kbu.ac.th
 - วิธีที่ 3 : ส่งทางไปรษณีย์ไปยังอยู่ข้างล่างนี้

บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต
สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวง/เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
10250

กรณีส่งทางไปรษณีย์ให้ส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น โดยนำส่งพร้อมแบบ JKBU-1 และแบบ JKBU-2 (ถ้ามี)

4. เมื่อส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วยวิธีที่ 3 กรุณาโทรศัพท์แจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วยวาจา โดยโทรศัพท์ไปที่ 02-3202777 ต่อ 1129